

PhD ÉRTEKEZÉS

dr. jur. Szabó Balázs

Miskolc

2020

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Szabó Balázs

**A magyar közigazgatás technikai-
technológiai fejlesztése a XXI. század első
két évtizedében**

(PhD értekezés)

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Bragyova András

*A doktori program címe: A magyar állam- és jogrendszer,
jogtudomány továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai
jogfejlődési tendenciákra*

*A doktori alprogram címe: A közigazgatás korszerűsítésének
megalapozása*

Tudományos vezető: Prof. Dr. Torma András

Miskolc

2020

Szeretném megragadni az alkalmat, hogy megköszönjem konzulensem Prof. Dr. Torma András, Rektor Úr, egyetemi tanár szakmai támogatását.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani továbbá:

Kollégáimnak:

Dr. Bencsik András, egyetemi docens Úrnak (ELTE),

Dr. Czékmann Zsolt tanszékvezető Úrnak (ME),

Dr. Csáki-Hatalovics Gyula Balázs, egyetemi Docens Úrnak (KGRE),

Dr. Erdős Éva tanszékvezető asszonynak (ME),

Dr. Fábrián Adrián, Dékán Úrnak (PTE),

Dr. Nyitrai Péter, egyetemi docens Úrnak (ME),

Prof. Dr. Paulovics Anita, Intézetigazgató Asszonynak (ME),

Prof. Dr. Bragyova András, Tudományos Elnök Úrnak (Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Iskola)(ME),

Prof. Dr. Szabó Miklós, Doktori Iskola Vezető Úrnak (ME),

Prof. Dr. Róth Erika, Doktori Iskola Vezető Asszonynak (ME),

dr. Cseh Gergely, egyetemi tanársegéd Úrnak (ME),

dr. Ritó Evelin, doktorandának (ME).

Vadászati közéleti személyiségeknek:

Dr. Jámbor László, Elnök Úrnak (OMVK)

Dr. Semjén Zsolt, Elnök Úrnak (OMVV)

Dr. Székely László Elnök Úrnak (Észak-magyarországi Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége)

Dr. Molnár Tamás, Osztályvezető Úrnak (Ózdi Rendőrkapitányság),

Dr. Ary Boldizsár, Főhadnagy Úrnak (NAV)

Galambos Kálmán Úrnak, a Cserehát Vadgazdálkodásért Egyesülés Vadászati szakmai irányítójának,

Kriston Nándor Elnök Úrnak (OMVK. B.A.Z. megyei területi szervezete)

Pecze István, Megyei Vadászati Felügyelő Úrnak,

Tóth Á. Dénes, Megyei Fővadász Úrnak,

Orosz Zoltán, Elnök Úrnak (OMVK B.A.Z. megyei Vadvédelmi Bizottság),

Vadász István, Főosztályvezető Úrnak (Agrárügyi Főosztály, Miskolci Járási Hivatal)

Varró Zoltán, Megyei Vadászati Felügyelő Úrnak,

ifj. Lakatos István, Termékfejlesztési Vezető Úrnak (HAMS.)

szakmai tanácsaikért, támogatásukért, konstruktív kritikáikért és biztatásukért.

Külön kiemelt köszönet illeti Feleségemet, Családomat és Barátaimat az értekezés elkészítésében nyújtott lelki és szellemi támogatásukért.

Köszönetnyilvánítás:

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „*A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés*” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Concha Győző Doktori Program keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS

Dr. Szabó Balázs „A magyar közigazgatás technikai-technológiai fejlesztése a XXI. század első két évtizedében” című PhD értekezéshez

A PhD értekezések elkészítése során, sőt az azt megelőző időszakban is, a témavezető feladata – felfogásom szerint – a fiatal(abb) jelölt tudományos kutatómunkájának irányítása, majd a jelölt elvezetése a tudományos fokozat megszerzéséig. Ha úgy tetszik: a fiatal(abb) jelölt felkészítése arra, hogy a jövőben (a tudományos fokozat birtokában) egyedül érhesen el komoly tudományos eredményeket.

A felkészítés, felkészülés – sok egyéb mellett - természetesen időt is szükségeltet: kinek többet, kinek kevesebbet! Dr. Szabó Balázs tanársegéd úr az előző kategóriába sorolható, hiszen mintegy kilenc éve látja el feladatait a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi tanszékén. Volt tehát kellő ideje a témaválasztásra, a szakirodalom beszerzésére és feldolgozására, a részeredmények publikálására, majd az értekezés előkészítésére, és előre bocsátom: sikeres elkészítésére! Persze – egyetemi oktatóként – a Jelölt nem csak kutatómunkát végzett az elmúlt években, hanem igen komoly oktatási feladatokat is ellátott, sőt részt vett a köztisztviselők képzésében és továbbképzésében is, de mindez nem tárgya a jelen ajánlásnak!

Visszatérve tehát az ajánláshoz. A Jelölt témaválasztása tökéletesen illeszkedik a Közigazgatási Jogi Tanszék korábbi vezetője, néhai Prof. Dr. Kalas Tibor által kialakított tudományos (doktori) iskola kutatási keretei közé, hiszen az iskola immár negyven éve a közigazgatás modernizálásának lehetőségeit kutatta és kutatja. Mások mellett például Dr. Csáki Gyula Balázs egyetemi docens (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar), és Dr. Czékmann Zsolt tanszékvezető egyetemi docens (Miskolci Egyetem), sőt maga a Témavezető is ebben az iskolában végezte kutató munkáját és szerzett tudományos fokozatot 2010-ben, 2016-ban, illetve 1993-ban. Ily módon a Jelölt témaválasztása, vállalkozása, illetve vállalása – nagy örömmre – mintegy továbbviszi az iskola tudományos szellemiségét.

Az értekezés címe a XXI. század magyar közigazgatásának technikai-technológiai fejlesztésének bemutatását és továbbfejlesztését ígéri, pontosabban annak lehetőségeire vállalkozik. Ennek során a Jelölt – követve az állam- és jogtudományi értekezések hagyományait: az értekezés tárgya, módszere és alapvető fogalmai tisztázása után – öt fejezetbe sűrítve, és záró gondolatokkal befejezve fejt ki mondanivalóját. A majd háromszáz oldalt kitevő és majd' ötszáz (!) korrekt hivatkozást tartalmazó színvonalas munkát a Jelölt tudományos igénnyel, a magyar nyelv szabályait betartva, közérthetően fogalmazva készítette el.

Tematikájukat tekintve az egyes fejezetek logikusan illeszkednek egymáshoz, alkalmazva a „felülről lefelé, illetve a nagyobbról a kisebbre közelítés” elvét, amit a Jelölt helyeselhető módon azzal is kiemel, hogy az egyes fejezetek végén mintegy átadja a stafétát a következő rész témakörének. Arányait tekintve az egyes fejezetek terjedelme kiegyensúlyozott. A vizsgált problémakört mintegy megalapozó első három fejezet harminc – harminc oldal, majd a téma kibontását jelentő negyedik fejezet már ennek a duplája, hatvan oldal. Az értekezés legfontosabb és legértékesebb részét képező ötödik fejezet pedig a negyedik fejezet duplája, vagyis százhusz oldal terjedelmű! A szerkezet illetően való kialakítása és arányossá minősítése alapvetően annak köszönhető, hogy a Jelölt elfogadta a munkahelyi vitán elhangzott, szerkezetre vonatkozó kritikus észrevételeket.

A feldolgozott szakirodalom – hazai és külföldi viszonylatban egyaránt – bőséges, gazdag. Szintén jól mutatja az értekezés munkahelyi vitáján elhangzottak kellő hasznosulását.

A PhD értekezés komoly erénye – a Jelölt által jelzett új tudományos eredmények mellett – az, hogy állam- és jogtudományi értekezés lévén, *de lege ferenda* javaslatokat is megfogalmaz a jogalkotó számára. Olyan jogi norma szöveg alkotását indítványozza, amely révén a Jelölt álláspontja szerint – amelyhez egyébként jómagam is csatlakozom – a magyar közigazgatás erőteljesebben és gyorsabban tudja kiaknázni a modern technika vívmányaiban rejlő lehetőségeket.

Összegezve: Dr. Szabó Balázs „A magyar közigazgatás technikai-technológiai fejlesztése a XXI. század első két évtizedében” című PhD értekezése minden tekintetben megfelel azon követelményeknek, amelyeket a Miskolci Egyetem Doktori Szabályzata támaszt a PhD értekezésekkel szemben, ezért nyugodt lelkiismerettel adom ajánlásomat a munkához. Bízom abban, sőt biztos vagyok abban, hogy a nyilvános vita eredményeként a Jelölt meg fogja kapni a tudományos fokozatot, mert megérdemli: az elmúlt években megdolgozott érte! Nem lehet tehát kétséges, hogy a tudományos vezető álláspontja szerint az értekezés nyilvános vitára bocsátható.

Budapest – Miskolc, 2020. április 6.

Prof. Dr. Torma András
egyetemi tanár
tudományos vezető

**A magyar közigazgatás
technikai-technológiai fejlesztése
a XXI. század első két évtizedében
(PhD értekezés)**

DR. SZABÓ BALÁZS

**A kézirat lezárásának időpontja:
2020.03.25.**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ GONDOLATOK	14
AZ ÉRTEKEZÉS TÁRGYA	14
AZ ÉRTEKEZÉS MÓDSZERTANA	17
AZ ÉRTEKEZÉS ALAPVETŐ FOGALMAI	19
1. FEJEZET –	233
A „HAGYOMÁNYOS/PAPÍR ALAPÚ” KÖZIGAZGATÁSTÓL A MOBIL APPLIKÁCIÓK KORÁIG TERJEDŐ IDŐSZAK FŐBB ÁLLOMÁSAI	23
1.1. TÖRTÉNETI FORDULÓPONTOK	27
1.1.1. KÜLFÖLDI TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK: TAYLOR, FAYOL, GULICK ÉS URVICK MUNKÁSSÁGA	27
1.1.2. MAGYAR KÖZIGAZGATÁS TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK: MAGYARY ZOLTÁN ÉS A MAGYARY-ISKOLA.....	33
1.2. NPM, MINT MEGHATÁROZÓ IRÁNYVÁLTÁS	40
1.3. A KÖZIGAZGATÁS SZERVEZETRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSÉT ÉRINTŐ EGYES KÉRDÉSEK NAPJAINKBAN -	46
2. FEJEZET	55
A MAGYAR KÖZIGAZGATÁS ALAKULÁSA NAPJAINKIG	55
2.1. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK	55
2.3. A TERÜLETI ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK A XXI. SZÁZAD ELSŐ ÉVTIZEDÉBEN	70
2.4. A KÖZIGAZGATÁSI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA 2010-TŐL NAPJAINKIG	74
3. FEJEZET	82
KOMPLEX FEJLESZTÉSI PROGRAMOK	82
3.1. CSELEKVÉSI TERV A TÁRSADALOM ÉS A GAZDASÁG MEGÚJULÁSÁÉRT: A DIGITÁLIS MEGÚJULÁS CSELEKVÉSI TERV	82

3.1.1. DIGITÁLIS MEGÚJULÁS ÉS CSELEKVÉSI TERV: ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK-----	83
3.1.2. DIGITÁLIS MEGÚJULÁS – MAGYARORSZÁG KÖZÉPTÁVÚ IKT (INFORMÁCIÓS ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIA) CSELEKVÉSI TERVE, CÉLKITŰZÉSEK-----	87
3.2. MAGYARY-PROGRAM I. -----	89
3.3. MAGYARY PROGRAM II. -----	95
3.4. KÖZIGAZGATÁS ÉS KÖZSZOLGÁLAT FEJLESZTÉSI-STRATÉGIA 2014-2020 -----	102
3.5. A BEMUTATOTT PROGRAMOK, STRATÉGIÁK RÖVID ÉRTÉKELÉSE -----	109
4. FEJEZET -----	114
A MODERN IKT ESZKÖZÖK A KÖZIGAZGATÁSBAN -----	114
4.1. AZ IKT ESZKÖZÖK FOGALMI JELLEMZŐI -----	114
4.2. AZ M-KORMÁNYZAT JELLEMZŐI, ESZKÖZEI -----	121
A) HATÉKONYSÁG-----	127
B) ÁTLÁTHATÓSÁG-----	128
C) MAGASABB SZINTŰ ÁLLAMPOLGÁRI RÉSZVÉTEL-----	129
D) A M-közigazgatás további előnyei-----	130
E) A FELHASZNÁLÓI BIZALOM ÉS IGÉNYBEVÉTEL KÉRDÉSE-----	135
F) AZ OKOS-TELEFON HASZNÁLAT NAPJAINKBAN-----	136
G) AZ APPLIKÁCIÓK ALKALMAZÁSÁNAK POZITÍV HATÁSAI-----	137
H) AZ OKOS-TELEFON ALKALMAZÁSOK BEVEZETÉSÉNEK KIHÍVÁSAI-----	139
4.3. ÜGYFÉLI AZONOSÍTHATÓSÁG -----	141
A) TUDÁSALAPÚ ELEKTRONIKUS SZEMÉLYAZONOSÍTÓ LEHETŐSÉGEK-----	142
B) BIRTOKLÁS/TÁRGYI ALAPÚ ELEKTRONIKUS SZEMÉLYAZONOSÍTÁS-----	143
C) BIOMETRIKUS SZEMÉLYAZONOSÍTÁS-----	143
D) TÖBB FAKTOROS SZEMÉLYAZONOSÍTÁS-----	145
4.4. DRÓNOK ALKALMAZHATÓSÁGA -----	147
4.5 MOBILAPPLIKÁCIÓK AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYRENDSZERÉBEN -----	159
5. FEJEZET -----	174
A KIEMELT SZAKIGAZGATÁSI ÁGAZATOKBAN MEGVALÓSULÓ TECHNIKAI-TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS -----	174

5.1. OKMÁNYÜGYI ÜGYINTÉZÉS AZ OKOSTELEFONON -----	175
5.1.2. OKMÁNYAPP-----	175
5.1.2. AUTÓSZKÓP: GÉPJÁRMŰADAT LEKÉRDEZŐ APPLIKÁCIÓ-----	190
5.2. AZ ÉPÍTÉSÜGYI IGAZGATÁS DIGITÁLIS TÁMOGATOTTSÁGA -----	192
5.3. EGÉSZSÉGÜGYET TÁMOGATÓ FEJLESZTÉSEK -----	205
5.4. TECHNIKAI - TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS A TERMÉSZET- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI IGAZGATÁSBAN----	219
A) BIOTIKA MODUL -----	224
B) VÉDETT ÉRTÉKEK MODUL-----	224
C) INGATLAN-NYILVÁNTARTÁS MODUL -----	224
D) VAGYONKEZELÉS (GAZDÁLKODÁS) MODUL-----	225
E) ERDÉSZETI-NYILVÁNTARTÁS MODUL -----	225
F) TERÜLETHASZNÁLAT ESEMÉNYNAPLÓ (KEZELÉS) MODUL -----	226
G) Vezetői döntés-előkészítő modul -----	227
5.5. A RENDÉSZETI IGAZGATÁSBAN MEGVALÓSULÓ TECHNIKAI FEJLESZTÉSEK -----	231
A) ROBOTZSARU NEO-----	232
B) RUTIN -----	234
C) VÉSZ-----	239
D) EMAR -----	241
5.6. ERDÉSZETI – ÉS MEZŐGAZDASÁGI IGAZGATÁSI TERÜLETEK TECHNIKAI - TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSE	
-----	244
A) ESZIR -----	245
B) MEPAR -----	248
C) DRÓNOK AZ ÁGAZAT MŰKÖDÉSÉBEN-----	250
5.7. A VADÁSZATI IGAZGATÁS TECHNIKAI-TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSE -----	254
A) ALAPVETŐ FOGALMAK -----	257
B) MELYEK A VADÁSZAT FELTÉTELEI?-----	266
C) A FEGYVEREKRE VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS-----	267
D) A VADÁSZATI IGAZGATÁSBAN RÉSZTVEVŐ HATÓSÁGOK, SZERVEZETEK ÉS SZEMÉLYEK-----	269
E) A JÖVŐ FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI A VADÁSZATI SZAKIGAZGATÁSBAN -----	278
a) Drónok -----	278
b) E-vadászati napló-----	282
c) HAMS-----	2866

ZÁRÓ GONDOLATOK ÉS MEGÁLLAPÍTÁSOK -----	296
IRODALOMJEGYZÉK -----	302
JOGSZABÁLYJEGYZÉK -----	329
A TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ SAJÁT KÖZLEMÉNYEK LISTÁJA -----	334
ÖSSZEGZÉS -----	337
SUMMARY -----	341
MELLÉKLETEK: -----	344
DE LEGE FERENDA JAVASLATOK -----	344
SZERZŐSÉGI NYILATKOZAT -----	364

BEVEZETŐ GONDOLATOK

AZ ÉRTEKEZÉS TÁRGYA

Az értekezésem közel nyolc évet felölelő kutatás eredménye, az eddigi szakmai munkásságom összegzése. A **kutatás eredeti célja a magyar közigazgatás fejlesztésének, modernizálásának** vizsgálata volt, alapvetően a jog-, és a közigazgatás tudományára fókuszálva. Az általam kiválasztott téma multidiszciplináris jellegéből adódóan azonban a kutatás során – és így a disszertációban is – újabb és újabb tudományterületekkel kerültem kapcsolatba, melyeket így szintén beépítettem e munkába. Ezek feldolgozása során törekedtem mindvégig szem előtt tartani eredeti célkitűzésemet és az érintett (egyéb) tudományterületeket csak olyan mértékben bevonni, amelyet feltétlenül szükségesnek ítéltem a vizsgálat eredményes megvalósítása szempontjából. Az értekezés címének kiválasztásakor törekedtem arra, hogy mind a jogi tartalomra, mind pedig a közigazgatási¹ tárgykörre utalást tegyek amellet, hogy a leginkább hangsúlyos technológiai eszközök szerepét sem helyezem háttérbe. Az értekezést mindezek alapján a jogtudományi, közigazgatás-tudományi és infokommunikációs technológiai szemlélet meghatározó volta miatt, az e tudományterületeken elért eredményként terjesztem elő.

Mindezekre tekintettel az **értekezés tárgyát** eredetileg a „magyar közigazgatás”² modernizálási lehetőségeinek különböző vetületei képezték, azonban a kutatás előrehaladtával célszerűbbnek találtam egy dogmatikailag pontosabb, az eredeti céloom eléréséhez alkalmasabb fogalmi körre, a **technikai-technológiai fejlesztésekre** kiterjeszteni vizsgálódásom körét. A közigazgatás

¹ Lásd erről bővebben: WALDO, Dwight: Mi a közigazgatás? In: STILLMAN, Richard J. (szerk.): Közigazgatás, Osiris, Budapest, 1994., pp. 16-28.

² Lásd erről bővebben: BERÉNYI Sándor: A közigazgatás fogalma és sajátosságai, In: Ficzer Lajos (szerk.): Magyar Közigazgatási jog. Általános rész, Osiris, Budapest, 1999., p. 21.

vonatkozásában a **technikai-technológiai fejlesztést** – mint azt később részletesen kifejtem – a modernizálásnál szélesebb fogalomnak tekintem, amely magába foglalja a **racionalizálás folyamatait** és vívmányait is. Ily módon egy jóval szélesebb, komplexebb vizsgálati tárgyat kaptam.

Az értekezésben tehát az ily módon értelmezett **közigazgatási fejlesztések** megvalósulását elemeztem, kifejezetten csak a XXI. században és annak is csak a technikai eszközökkel való megvalósítását, összhangban a kutatás eredeti céljával. Azért tartottam indokoltnak leszűkíteni napjaink hazai folyamataira az elemzést, mert ez az összetett jelenség kellően sokrétű ahhoz, hogy egy relatíve zárt rendszerben vizsgálva is értékelhető tudományos eredményekre vezessen. Ugyanakkor jól tudom, hogy a hazai jelenségek nem értelmezhetőek önmagukban, szükséges a nagyobb léptékű – nemzetközi közegben zajló – folyamatok tükrében is vizsgálni, értelmezni azokat. E vonatkozásban az Európai Unió (a továbbiakban: EU) és szabályozási környezete, fejlesztési programjai és az uniós jog adja azt a háttérrel, amelynek keretében rendszerszintű megállapításokra juthattam. Nem képezte a kutatás szoros tárgyát az Európai Unió egyes tagállamai jogrendszerének és közigazgatás fejlesztési megoldásainak részletes vizsgálata, ugyanakkor egyes tagállami és nemzetközi jó gyakorlatok, elért eredmények feldolgozásra kerültek, azért, hogy a magyar eredmények komparatív módon értékelhetővé váljanak.

A választott kutatási téma, mint ahogyan arra már korábban is utaltam, **komplex**, több tudományterületet érint és lehetővé teszi ezek átfogó vizsgálatát a közigazgatási modernizáció tükrében. Éppen ezért szükséges a tudományterületi elhatárolás után a „jog és közigazgatás”³ területén belül is további szűkítést alkalmazni. A vizsgálat súlypontját a **fejlesztési lehetőségekre, az alkalmazható technológiai újításokra** helyeztem, mert itt

³ Lásd erről bővebben: DAVIS, James W Jr.: An introduction to Public Administration: Politics, Policy and Bureaucracy. Free Press. New York, 1974., p. 4.

lehet igazán „kézzel fogható”, és jövőbe mutató megállapításokat tenni, ide értve a *de lege ferenda* javaslatokat is. Szükségesnek ítéltém szűkítést alkalmazni az egyes szakigazgatási területek között is, már csak azért is, mert Magyarországon ma már valamennyi ágazat alkalmazza a modern infokommunikációs technológiai eszközöket. A vizsgálat során tehát azokra a hazai közigazgatási területekre koncentráltam, amelyek a legérzékenyebbek a technikai-technológia fejlesztésekre. Így vizsgáltam többek között a következő ágazatokat: okmányügy, építésügy, egészségügy, természet-és környezetvédelem, mezőgazdaság, rendészet és vadászat. Ezek közül mindenképpen kiemelném a **vadászati igazgatást**, mely nem csak terjedelmét tekintve a leghangsúlyosabb része disszertációmnak, hanem saját tapasztalataimon is alapuló *de lege ferenda* javaslataimnak köszönhetően számomra az egyik legértékesebb is egyben. A vadászati igazgatáshoz kapcsolódó javaslataim kidolgozásához hozzájárultak a vadászati civil szervezetekben betöltött vezető tisztségeim, illetve az ezek nyomán megszerzett kapcsolatrendszerem és információm, saját gyakorlati tapasztalataim. A kutatások során szerzett elméleti, és a vadászati társadalomban való részvételem révén szerzett gyakorlati tapasztalataim beépítésre kerültek disszertációmába.

Noha a közigazgatás tagállami hatáskörbe tartozik, nem hagyhattam figyelmen kívül az Európai Unió releváns közigazgatási mobil applikációit, sem pedig a drónokkal kapcsolatos rendeletét. Ezen területek vizsgálata során számos megállapítást sikerült tennem.

Ezekből kiragadva a lényegi információkat, tapasztalatokat, arra a feltételezésre, **hipotézisre** jutottam, hogy a jelenleg rendelkezésre álló okos eszközök segítségével hatékonyabbá, ügyfélbarátabbá tehetjük a közigazgatás egyes területeit, mely mind rövid-, mind hosszútávon hatással lesz egyfelől a közigazgatás társadalmi megítélésére, másfelől az ügyfelek helyzetére. Az ügyfelek közigazgatási eljárásokhoz való hozzáállása, attitűdje fontos eleme a szolgáltató állam koncepciójának. Az okos eszközökön keresztül megvalósuló

közigazgatás bővítése tehát hatékonyabbá és népszerűbbé teheti az állam működését.

Az okos megoldások vizsgálatom szempontjából két legfontosabb eleme az okos telefonokra optimalizált applikációk fejlesztése, igazgatási célú bevezetése lenne, a másik pedig a drónok egyes szakigazgatási területen történő mindennapos, rutinszerű alkalmazása. Ennek kapcsán megfogalmazható további **hipotézisem**, mely szerint az okos telefonok azok az eszközök, melyek jelenleg a legnagyobb számban állnak rendelkezésre az ügyfeleknél, melyek segítségével, használatukkal közigazgatási jogviszonyok részesei lehetnek.

A bemutatott szakigazgatási területek kiváló példaként, követendő **modellként** szolgálhatnak más szakigazgatási ágazatok számára, és arra ösztönözhetik a jogalkotót, hogy további erőforrások bevonása segítségével felgyorsítsa – a véleményem szerint elkerülhetetlen – a modernizációs folyamatokat.

Összegezve: a disszertáció a hazai közigazgatás fejlesztési állomások számbavétele mellett a lehetséges jövőbeli kitörési pontokra fókuszál, és arra keresi a választ, hogy milyen folyamatok, programok eredményeként beszélhetünk a magyar közigazgatás technikai-technológiai fejlesztéséről napjainkban. Ehhez igazodik az értekezés szerkezete, amely az általános fejlesztési, modernizációs és racionalizálási folyamatokból kiindulva, felülről lefelé szűkülő körben jut el a magyar közigazgatási szervezetrendszer átszervezésén keresztül a technológiai újítások alkalmazhatóságáig.

AZ ÉRTEKEZÉS MÓDSZERTANA

Az értekezésem elkészítése során arra törekedtem, hogy kutató munkámat a jelenségeket leíró, azokat elemző módszerek mellett, **kritikai és a komparatív szemléletmóddal egyesítsem, minél több oldalról alátámasztott kutatási eredmények elérése érdekében.** Fontosnak tartottam ezt azért is, mivel a kutatásom középpontjában álló technikai-technológiai eszközök

közigazgatásban való alkalmazhatóságának megítélése meglehetősen megosztja a kutatókat és a gyakorló szakembereket.

Ennek megfelelően, habár a cél elsősorban az egyes szakigazgatási területek vizsgálata volt, igyekeztem a legszélesebb körből meríteni a forrásokat. Ennek eredményeként a felhasznált **források között számos idegen nyelvű munka található**, melyek nem közvetlenül a magyar viszonyokat elemezték. Az így megismert folyamatokat, jó megoldásokat vettem össze a magyar viszonyokkal a komparatív módszert alkalmazva. Különösen igaz ez a „*good practice*”-ként aposztrofálható, már működő applikációk eseteire.

A kutatómunka során nem kívántam a már kellő alaposággal feltárt és publikált területek eredményeit ismét bemutatni, hanem azokat felhasználva inkább a **jövő lehetséges irányainak feltárására** helyeztem a hangsúlyt. Az egyes szakigazgatási területeket vizsgáltam annak fényében, hogy az új – főként „smart” /okos – technológia eszközöket hogyan lehetne hatékonyan felhasználni a magyar közigazgatási rendszer mindennapi feladatellátása során annak hatékonyabbá és ügyfélközpontúbbá tétele érdekében.

Az **elemzés többrétű** volt, hiszen a jogszabályi környezet vizsgálata mellett a konkrét eszközök tanulmányozására is szükség volt. Meg kellett pontosan ismerni, hogy milyen lehetőségek rejlenek egyáltalán ezekben az eszközökben, azok milyen mértékben hasznosíthatóak a közigazgatás számára. A szakemberekkel folytatott személyes interjúk során számos negatív véleményt is hallhattam az egyes megoldásokat illetően, melyek alapot adtak a **kritikai észrevételek** megfogalmazására. Ennek eredményeként igyekeztem olyan megoldási javaslatokat megfogalmazni, amelyek – hangsúlyozottan a magyar közigazgatás jelen viszonyai között is – képesek lehetnek a célt elérni, ami nem más, mint hatékonyabbá tenni a közigazgatási szolgáltatásokat az ügyfelek számára.

AZ ÉRTEKEZÉS ALAPVETŐ FOGALMAI

Szilárd meggyőződésem, hogy a XXI. század második évtizedére az infokommunikációs és „okos” eszközök⁴ mindennapjaink elválaszthatatlan részévé váltak. Ez a fajta „összeölekezés/szimbiózis” mára szinte észrevehetetlen, azonban hiányuk komoly problémák, kényelmetlenségek forrása lehet. Ennek magyarázataként megemlíthető az, hogy a posztindusztriális társadalmak⁵ egyik sajátossága, hogy az említett technológiai eszközök és ezek alkalmazásai társadalomalakító tényezőként működnek, melyekkel a mindenkori jogalkotónak okvetlenül számolnia kell.

A disszertáció középpontjában a közigazgatásban alkalmazható technikai-technológiai fejlesztés és fejlődés áll, ennek megfelelően az egyik központi fogalomkör⁶ a **fejlesztés/modernizáció/racionalizáció**, egy másik pont az ezekhez kapcsolódó **eszköz-csoportok**, úgymint az egyes **szervezési megoldások**, vagy éppen konkrét **technológiai eszközök**.

A XXI. században a fejlesztések alapvető helyszínei az **információs társadalmak**⁷, amelyek lehetővé tették a digitális környezet – és ezáltal az elektronikus közigazgatás – megjelenését, eddigi fejlődését. A fejlesztések háttérében az információs és kommunikációs technológia rohamos fejlődése áll, hiszen a legújabb eszközök már nem csak az ipar vagy a gazdasági szféra⁸ számára nyújtanak előrelépési lehetőségeket, hanem a közigazgatás számára is.

A közigazgatási fejlesztések megvalósítása az elmúlt két évtizedben alapvetően két irányból közelíthető meg. Egyrészt szervezeti struktúra oldaláról

⁴ Az infokommunikációs eszközöknek olyan hálózati eszközöket kell tekinteni, amelyek alapvető funkciója a kommunikáció elősegítése, megvalósítása, illetve a megszerzett információk feldolgozása.

⁵ MASUDA (1980), pp.30-31., Vö. BELL (1976).

⁶ Lásd erről bővebben: KOI Gyula: Közigazgatás-tudomány és metodológia – A fogalmak kulcsszerepéről. In: Magyar Közigazgatás. Új folyam 2.2. sz., 2011.6., pp. 37-43.

⁷ Azon posztindusztriális társadalmakat, ahol a digitális vagy infokommunikációs eszközök és alkalmazások immáron társadalomformáló erőként működnek, infokommunikációs, vagy információs társadalmaknak nevezzük. Lásd erről bővebben: CZÉKMANN Zsolt: Információs társadalom és elektronikus kormányzat Magyarországon c. PhD értekezése. 2016.

⁸ Lásd erről bővebben: BASON, Christian: Leading public sector innovation: Co-creating for a better society. Bristol, Policy Press, 2010. pp. 1-17.

– melynek háttérében számos közigazgatási elmélet⁹ és azok eredményei állnak – másrészt a technikai eszközök oldaláról. Úgy gondolom, hogy e körből kiemelten fontos elhatárolni a korábban említett három fogalmat: a fejlesztést, a modernizációt és a racionalizációt.

a.) A **fejlesztés** legáltalánosabb értelemben valamilyen **növekedés okozása**, erősödés elősegítése, tehát amikor a vezetők célja az, hogy egy szervezet, egy szolgáltatás növekedjen, javuljon, tökéletesedjen, és ezáltal hatékonyabbá váljon. Kutatási témám szempontjából a fejlesztés alatt a magyar közigazgatási rendszert javító, azt hatékonyabbá tevő eszközök összessége értendő.

b.) A **modernizáció** egyfajta újjáalakítást, újjászervezést jelent, mely során az új, korszerű követelményeknek¹⁰ megfelelővé igyekszünk tenni az adott szervezetet, lényegében korszerűsíteni kívánjuk lehetőségeinkhez, erőforrásainkhoz mérten. Ennek keretében előfordulhat, hogy a modernizáció során nincs lehetőség a technikailag elérhető legmodernebb eszközök, megoldások bevezetésére, mégis a korábbi állapottól jobb, modernebb környezetet, szervezetet hozhatunk létre.

c.) A **racionalizáció** jelentése lényegében ésszerűsítés, a jelenlegi folyamatok hatékonyabb megszervezése a meglévő erőforrások újraelosztásával, beosztásával, átalakításával, mely célja – a közigazgatás egyik legfontosabb funkciójához hasonlóan – a köz szolgálatának javítása¹¹.

A disszertáció szempontjából további két fogalmat szükséges még tisztázni: a fejlesztéshez használt **szervezési eszközök és az okos/„smart” eszközök** fogalma. Mindkét fogalom mögött komoly szakirodalmi háttér áll, ennek megfelelően számos fogalmi megközelítéssel találkozunk. Tekintettel

⁹ Lásd erről bővebben: TAMÁS András: A közigazgatási jog elmélete, Szent István Társulat, Budapest, 2010., pp. 99-120.

¹⁰ Lásd erről bővebben: FRY, Brian R., - RAADSCHELDERS, Jos. C.: Mastering public administration: From Max Weber to Dwight Waldo. Washington, D.C.: CQ Press. 2014.

¹¹ Lásd erről például: MARUME, S.B.M.: Meaning of Public Administration. Quest Journals Journal of Research in Humanities and Social Science Volume 4 ~ Issue 6 (2016), pp. 15-20., ISSN (online): 2321-9467.

arra, hogy a kutatásnak nem feladata ezen területeken új fogalmi meghatározás alkotása, így a céloom elérését leginkább szolgáló két fogalmat választottam ki, és a továbbiakban a fogalmakat ezen értelemben használom.

a) **A szervezési eszközök** valójában a **menedzsment funkciók megvalósítását jelentik, melyek** különböző módszerek alkalmazását követelik meg a szervezeti célok elérésének biztosítása érdekében. Szervezés-elméleti értelemben a módszer olyan tervszerű eljárás, amely egyfelől valamely általános tételhez, mint eredményhez vezet, másfelől pedig, amely az addig ismeretlen jelenségről annak befolyásolására alkalmazható információkat foglal rendszerbe.¹²

b.) A szervezési eszközök mellett az **okos/„smart” eszközöket** említettem, mint a fejlesztéskor használt (használható) technikákat. Álláspontom szerint az infokommunikációs eszközök közül a számítógép szerepe megkérdőjelezhetetlen minden igazgatási¹³ területen, ezért én inkább az új generációs okos-eszközökre fókuszáltam a kutatás során. Az **okos eszközök** lényegében olyan különböző, egyértelműen azonosítható elektronikai eszközöket jelentenek, amelyek képesek felismerni és feldolgozni valamilyen lényegi információt, és azzal - internet alapú hálózaton keresztül – egy másik eszközzel kommunikálni. Ennek keretében a közigazgatásban használható okos eszközöknek tekintem az okos telefonokat, tableteket, okos órákat és drónokat¹⁴ is. Ezen eszközök többségét a közigazgatás szempontjából az teszi alkalmazhatóvá, hogy ezekre az eszközökre kifejlesztettek különféle **applikációkat.**¹⁵

¹² TORMA András – CZÉKMANN Zsolt: Közigazgatás-technológia (Miskolci Egyetem, Egyetemi Kiadó 2012.) p. 63.

¹³ Lásd erről bővebben: CZIPRIÁN K. Lóránd – DEME Cecília: Igazgatás- közigazgatás – bürokrácia. In.: Korunk. 3. évf. 18, 2007.

¹⁴ Okos eszköznek tekinthető a pilóta nélküli repülőgép is, amely kezdetekben elsősorban katonai feladatokra alkalmazott olyan repülőeszköz, mely valamilyen ön- vagy távirányítással (leggyakrabban a kettő kombinációjával) rendelkezik, emiatt fedélzetén nincsen szükség pilótára.

¹⁵ Az okostelefon-alkalmazások vagy mobil appok mobileszközökön futó számítógépes programok. Az ilyen eszközök általában előtelepítve tartalmazznak néhány, a használat megkezdéséhez elengedhetetlen alkalmazást, mint például webböngészőt, levelezőprogramot, és egy, a további

Ezek felhasználási lehetőségei természetesen nagyfokú eltéréseket és korlátozottságot mutatnak, ezért igyekeztem néhány szakigazgatási területre leszűkíteni vizsgálataimat, és keresni a gyakorlatban is jól használható, valóban modern, az ügyfelek illetve a hatóságok érdekeit egyaránt szolgáló megoldásokat. Az egyes szakigazgatási területekre vonatkozó további alapfogalmakat az adott fejezetben fogom bemutatni, tisztázni.

alkalmazások beszerzésére alkalmas programot (pl. *Google Play Áruház* vagy *AppStore*). Ezt követően válik alkalmassá az okostelefon arra, hogy további alkalmazásokat lehessen letölteni ezekről a piacterekről, ingyen vagy díj fizetése ellenében. Az okostelefon-alkalmazások általában kihasználják a mobileszköz beépített lehetőségeit, mint amilyen például a beépített kamera, a névjegyzék, a GPS helymeghatározó rendszer. Ilyen alkalmazások például a játékprogramok, illetve valamilyen informatikai szolgáltatásokat nyújtó programok, célalkalmazások.

1. FEJEZET –

A „HAGYOMÁNYOS/PAPÍR ALAPÚ” KÖZIGAZGATÁSTÓL A MOBIL APPLIKÁCIÓK KORÁIG TERJEDŐ IDŐSZAK FŐBB ÁLLOMÁSAI

A rendszerváltásnak az állami szerepvállalásra¹⁶ és a közigazgatásra gyakorolt hatásáról viszonylag jelentős számú publikáció született az elmúlt időszakban. Ezek tanulmányozása alapján kijelenthető, hogy igazán **két meghatározó jelentőségű**, egymással szorosan összefüggő, de mégis külön megemlíthető hatás, illetve **kihívás** érte – és éri még a ma napig is – a magyar közigazgatást. Az egyik az Európai Unióhoz való csatlakozásra történő felkészülés, majd a csatlakozás után a sikeres és eredményes tagállami közreműködés. A másik a modern információs- és kommunikációs technikák és technológiák behatolása a társadalomba, tehát az információs társadalom építésének és fejlesztésének szükségessége.

Témám szempontjából természetesen ez utóbbinak van nagyobb jelentősége, hiszen az ügyintézés modellezése, illetve annak tényleges megvalósítása – azaz végeredményben az ügyintézés racionalizálása – ma már nem nélkülözheti a modern információs és kommunikációs technikák és technológiák megfelelő alkalmazását, az általuk nyújtott lehetőségek kiaknázását a közfeladatok hatékonyabb ellátása és a polgárok (ügyfelek) nagyobb megelégedése érdekében. Az már egy másik kérdés, hogy az Európai Unió elvárásai (különösen a Digitális Egységes Piac stratégia megvalósítása tükrében) szoros összefüggésben állnak a modern kommunikációs technikák és technológiák közigazgatási alkalmazásával.

A modern információs- és kommunikációs technikák és technológiák magyar közigazgatásban való eddigi alkalmazása rámutat arra is, hogy valós,

¹⁶ Lásd erről bővebben: SZENTES Tamás: Az állam szerepe a felgyorsult globlizáció korában, p. 31. ;letöltés helye: http://www.uni-corvinus.hu/filesadmin/user_upload/hu/kozigazgatastudomanyai_kar/files/Koz_gazdasag/Koz-Gazdasag_1.pdf.; (Letöltés ideje: 2019.09.20.)

hosszútávon működő eredmények csak akkor születhetnek, ha azok alkalmazását megelőzően megtörténik a szervezeteken belül a munkafolyamatok racionalizálása. Önmagában tehát modern technikai eszközök és technológiák birtoklása, vagy alkalmazása még nem feltétlenül vezet racionális ügyintézéshez. Mit jelent ez? Első lépésben fel kell tárnunk a jelenlegi helyzetet. Ezt követően – második lépésben – ki kell dolgozni, hogy milyen legyen a szervezet vagy az eljárás, és végül – harmadik lépésben – meg kell vizsgálni, hogy a konkrét munkafolyamatokban, az egyes – később részletesen tárgyalandó – ügyintézési műveletek során hol, miként hívhatók segítségül a modern információs- és kommunikációs technikák és technológiák.¹⁷

Az e-közigazgatás koncepciója Magyarországon számos fontos fejlődési szakaszon esett át, amelyből kiemelésre érdemes az a tény, hogy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló¹⁸ **2004. évi CXL. törvény** (Ket.) külön fejezetet szentelt az elektronikus ügyintézés és hatósági szolgáltatás szabályainak, sőt azok végrehajtását igen jelentős számú kormányrendelet és miniszteri rendelet is szolgálta. A törvényi és rendeleti szabályozással szoros összefüggésben indokolt rámutatni arra, hogy jelentős különbség van a magánigazgatás és a közigazgatás között. Ennek indokául szolgál, hogy a magánigazgatásban mindent szabad, amit jogszabály nem tilt, ezzel szemben **a közigazgatás csak azt teheti, és csak olyan keretek között, amit a jogi szabályozás kifejezetten megenged.**¹⁹

¹⁷ RAITH Tivadar (Magyary-iskola tagja) a következőket írja „Az irodaüzem racionalizálása” című munkájában: A gépek alkalmazása korántsem jelenti az irodai munka racionalizálását. Nem annyira a gépeken, mint inkább az egész irodai munka helyes megszervezésén és az egyes gépek e szervezetbe – megfelelő módon – történő bekapcsolásán múlik az iroda-szervezés sikere. (Révai Kiadás Budapest, 1930), p. 35.

¹⁸ Lásd erről bővebben: CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt - Elektronikus közszolgáltatások a SZEÜSZ-ök tükrében; Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica Et Politica, Vol. 32., 2014, pp. 135-145.

¹⁹ BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA – TURKOVICS: Közigazgatási jog 1. – Magyar Közigazgatási jog – Általános rész 1. (Miskolci Egyetemi Kiadó, 2016) p. 16.

A **Ket** megalkotását követően 2009-ben született meg a következő fontos jogszabály, **az elektronikus közzolgáltatásokról szóló 2009. évi LX. törvény**. Véleményem szerint ez fordulópont volt a magyar közigazgatási jog fejlődéstörténetében, hiszen önálló törvény szolgálta az elektronikus közigazgatás alapjainak a lefektetését. Ennek köszönhetően, a törvény az alapelvek rögzítése mellett igyekezett egyfajta gerincet is adni a jövő e-közigazgatása számára. Ennek részeként létrejöhetett, illetve továbbfejlődhetett a központi gerinchálózat, a hivatali kapu, az ügyfélkapu, az ezekhez kapcsolt szolgáltatások (pl. elektronikus fizetési szolgáltatások teljesítése, biztonságos dokumentum-továbbító szolgáltatás, azonosítási szolgáltatások, ügyfélszolgálat, központi adattár, stb.). A jogalkotó szándéka ezen törvény megalkotása kapcsán az volt, hogy megteremtse a keretét a jövőben megvalósítható elektronikus közigazgatási tevékenységek számára, mellyel a preambulumban is rögzített célok valósulnak meg, miszerint a közigazgatást hatékonyra, ügyfélbarátra kell tenni.

A következő, kiemelt érdemlő jogszabály megalkotására 2015-ben került sor, amikor is megszületett **az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény**. Ennek **célja a preambulumban** megfogalmazottak szerint „az elektronikus ügyintézés széles körű elterjedése, az eljárások gyorsítása és az adminisztratív terhek csökkentése, a magánjogi jogviszonyok, továbbá az állam és polgár közötti jogviszonyok szélesebb körű elektronizálása, az elektronikus ügyintézés biztosító szervek együttműködésének biztosítása, valamint a lakosság számára a korszerűbb és hatékonyabb közzolgáltatások nyújtása.” Ezzel a jogszabállyal igyekezett a jogalkotó a 2009-es elektronikus közzolgáltatásokról szóló LX. törvényt kiterjeszteni, hogy az e-közigazgatás során igénybe vehető szolgáltatások köre nagymértékben növekedhessen és minél szélesebb körben tudják az ügyfelek ezeket igénybe venni. A magánigazgatás célja ehhez képest a profit-maximalizálás. Evidencia ugyanakkor, hogy a közigazgatásnak törvényi kötelezettsége az olyan ügyekkel való foglalkozás is,

amely nem intézhető kizárólagosan a piaci viszonyok szerint. Példaként említhető többek között a környezetvédelem, a rendfenntartás, vagy a közegészségügy. Ezek alapján egyik lényeges következtetés lehet, hogy a magánigazgatásban alkalmazott és bevált megoldások nem mindig, és nem feltétel nélkül vihetők át a közügyek intézésébe, vagy ha igen, akkor az átvitel legtöbbször jelentős időbeli csúszással történhet. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem célszerű tanulmányozni a magánigazgatásban bevett módszereket, hiszen *H. Fayol* már az 1910-es években rámutatott arra, hogy az ipari üzemekben szerzett igazgatási ismeretek, és az ott alkalmazott módszerek hasznosíthatók a közigazgatásban is. Ahogyan *Fayol* fogalmazott: a közigazgatás industrializálható.²⁰ *Magyary Zoltán* – a magyar közigazgatástudomány²¹ egyik legnagyobbként jegyzett személye – e gondolatokat a következőképpen fogalmazta meg: „*A mai állam közigazgatási gépezetének vezetésében és igazgatásában a nagyüzem azon szabályai, amelyeket Fayol fejtett ki úttörő módon, a közérdek nagy kára nélkül többé nem negligálhatók.*”²²

Ennek megfelelően a magánigazgatás módszereit és megoldásait tanulmányozni szükséges. Amennyiben azok törvényi keretek közé adekvát módon beilleszthetők a közigazgatási munkafolyamatokba, akkor azokat alkalmazni is kell a lehető legszélesebb körben. Itt feltételeznünk kell ugyanakkor, hogy ténylegesen gyorsítják az ügyintézés folyamatát, vagy

²⁰ Henri FAYOL: *Administration Industrielle et Générale*. Dunod Paris, 1916. Magyarul: *Ipari és általános vezetés*. KJK Budapest, 1984. Megjegyezzük, hogy *Fayol* tanai termékeny talajra hullottak Magyarországon (is), amit bizonyít például *Mártonffy Károly* (a *Magyary*-iskola másik jelentős személyisége) munkássága is. *Mártonffy* ugyanis így fogalmazott 1927-ben: „*a kiskereskedéstől fel a világvárosok hatalmas áruházáig, a kisiparos műhelyétől a több ezer munkással dolgozó gyártelepig, a különféle nagyvállalatok, bankok és pénzintézetek mind ugyanolyan belső törvények szerint élnek, mint az ember erkölcsi testületei...a községtől egészen a megszervezett nemzetig, az államig. Mindazok az elvek és módszerek, amelyeket a mozgékony és alkalmazkodni tudó, találékony kereskedelmi és ipari szellem a saját vállalataiban önmagából kitermelt, maradék nélkül átplántálhatók az ember erkölcsi testületeinek igazgatásába is.*” A közigazgatás industrializálása. Társadalomtudomány VII. Évfolyam, 6-8. szám.

²¹ Lásd erről bővebben: TAMÁS András: A közigazgatás-tudomány helye és szerepe a tudomány belül; in: *Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás* 2013/2. 28-34. old. letöltés helye: <https://folyoiratok.uni-nke.hu/document/nkeszolgaltato-uni-nke-hu/tamas-andras-a-kozigazgatas-tudomany-helye-es-szerepe-a-hadtudomanyom-belul.original.pdf> (letöltés ideje: 2019.09.20.)

²² MAGYARY Zoltán: *A magyar közigazgatás racionalizálása*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest, 1930., p. 21.

egyébként hatékonyság növekedést eredményeznek és ezáltal az ügyfelek elégedettségi szintje is nő.

A kutatásom fókuszában álló „okos eszközök” természetesen a magánigazgatásban értek el hamarabb szignifikáns eredményeket, de úgy ítélem meg – és később bizonyítani is fogom - hogy kellő odafigyeléssel alkalmazhatóak a közigazgatás egyes szakterületein is.

1.1. TÖRTÉNETI FORDULÓPONTOK

1.1.1. Külföldi történeti előzmények: *Taylor*, *Fayol*, *Gulick* és *Urvick* munkássága

Kutatásom szempontjából fontos megállapítani, hogy az igazgatási munka mai értelemben vett racionalizálásának, modernizálásának gyökerei az ipari üzemek által folytatott munka-tevékenységek XIX. század végén és XX. század elején megvalósult ésszerűsítéseire vezethetők vissza. Ekkorra vált nyilvánvalóvá ugyanis, hogy a tőkefelhalmozódás révén létrejött nagyüzemek vezetése már nem oldható meg a hagyományos módszerekkel. Ennek indoka, hogy az alkalmazottak nagy száma, a belső szervezeti egységek differenciálódása és más okok miatt a tulajdonos – és sokszor a vezetés is – egyre nehezebben tudta áttekinteni és irányítani üzemét, ezért jelentkezett egy új, tudományos igényű igazgatási-vezetési rendszer iránti igény. Ezt az igényt egy amerikai mérnök, *Frederick Winslow Taylor* üzem-szervező tevékenységének eredménye elégítette ki először.²³ *Taylor* kidolgozta a *scientific management*, azaz a tudományos (üzem)vezetés elméleti alapjait. *Taylor* volt az első, aki empirikus úton szerzett tapasztalatok birtokában, tudományos módszerek kidolgozásával szervezte át az ipari üzem termelését, és sokszorozta meg annak teljesítményét viszonylag rövid időn belül. Álláspontom szerint azonban ettől is fontosabb az a hatás, amit a munkássága kiváltott követői²⁴

²³ BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA: i.m., p. 78.

²⁴ Lásd erről bővebben: WALDO, Dwight: Administrative State. In: SHAFRITZ, Jay M. – HYDE, Albert C. (eds.): Classics of Public Administration, Harcourt & Brace, Orlando, FL/USA, 1997.

életében. A *Taylor*t követő időszakban – kb. száz év alatt – a szervezéstudomány különböző irányzatai alakultak ki, attól függően, hogy az egyes irányzatokat képviselő személyek a szervezés melyik elemét állították vizsgálódásuk középpontjába. Ennek értelmében megemlíthetjük például a klasszikus irányzatokat (taylorizmus, igazgatástan, bürokrácia-elmélet), az ember-központú irányzatokat (*human relations*, pszichológiai és szociológiai irányzatok), a japán szervezési megoldásokat (*ringi* módszer), valamint az integrációs elméleteket.

Taylor egy philadelphiai ipari üzemben először fizikai, majd szellemi munkát végző, folyamatosan fejleszteni/újítani szándékozó ember volt, aki a termelés fokozásának lehetőségeit **kezdetben a technikai eszközök tökéletesítésében** vélte felfedezni. Ennek egyszerű magyarázata abban rejlik, hogy az üzemben nem tulajdonosként, nem is vezetőként, hanem munkásként, gépészként, segédmérnökként, majd mérnökként dolgozott. A gyakorlati életben végzett **megfigyelései és mérései** során rájött arra, hogy még a legtökéletesebb technikai eszköz birtokában sem feltétlenül jelentkezik a maximális eredmény, mivel a termelési folyamatban sok a bizonytalan elem.²⁵ A feladat tehát az volt, hogy az üzemből, mint szervezetből kivegye ezeket a felesleges elemeket, mert ezáltal az előre nem látható tényezők szerepe lényegesen csökkenthető. Ezen ú.n. „**bizonytalan elemek**” **eltüntetése** úgy lehetséges, hogy a vezetésből és a közvetlen (fizikai) munkavégzésből kikapcsolja a személyes elemeket. Ahogyan „A tudományos vezetés alapjai” című művének bevezetőjében írja: „*Eddig a „személyiség” állt a középpontban, a jövőben a rendszer lesz az elsődleges.*”²⁶

A vezetés esetében a bizonytalan elemek eltüntetése a tudományos vezetés révén valósítható meg, amelynek végrehajtása lényegében három szakaszból áll. Az első szakaszban kerül sor a hagyományos munkavégzési

²⁵ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 46.

²⁶ F.W. TAYLOR: Üzemvezetés – A tudományos vezetés alapjai. Közgazdasági és Jogi Kiadó Budapest, 1983., p. 182.

módszerek megfigyelésére, és a munkások által megvalósított munkaműveletek tételes, idő-meghatározással történő felmérésére. Ezt a munkafolyamatok műveleti elemekre való bontása révén lehet megvalósítani, aminek segítségével viszont az is megállapítható, hogy mi a titka az ügyesebb, a jobban dolgozó munkásoknak. Első lépés tehát valójában a munkafolyamatok elemekre történő bontása. Az így szerzett tapasztalatok alapján, a második szakaszban az egyes műveleti elemek tekintetében törekedni kell a legjobbnak bizonyult munkaelemek meghatározására, és ezek összeillesztésével ki kell dolgozni a munkafolyamat egésze tekintetében az optimális megoldást, a „*good practice-t*”. A tudományos vezetés megvalósításához szükséges harmadik szakaszban pedig szabályba kell foglalni a munkavégzési folyamat ideális módját, vagyis azt a legjobb utat, – amit a második szakaszban dolgoztak ki –, hozzá kell rendelni az elérhető legjobb eszközöket, és erre kell be/megtanítani az embereket. Ez esetben – elméletileg – a szervezet akár külön vezető nélkül is képes optimálisan működni.²⁷

A „bizonytalansági elemek” másik fontos része lehet maga a munkás, aki a régi elveken alapuló üzemszervezés, illetve javadalmazás (időbér) mellett, még a folyamatosan megvalósuló technikai fejlesztések ellenére sem képes (vagy a teljesítmény-visszatartás révén nem is akar) jelentősen hatékonyabb munkát végezni. Ezért a munkást olyan „rendszer részévé” kell tenni, melyben hajlamaitól függetlenül kényszerül meghatározott teljesítmény elérésére. *Taylor* szerint ez akkor érhető el, ha a hagyományos órabérrendszert felváltja a teljesítményt értékelő – ez által ösztönző – darabbérrendszer. Állítása szerint, a dolgozóktól azt a teljesítményt kell elvárni, amelyet egy első osztályú munkás eredményesen tud nyújtani, és az ilyen munkásnak 30-100%-al magasabb bért kell fizetni.²⁸ Ehhez hozzátartozik, hogy a magas bérek és az alacsony költségek együtt képezik a legjobb vezetés alapjait. Az optimális teljesítmény eléréséhez

²⁷ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 46.

²⁸ F.W. TAYLOR: i.m., p. 35.

azonban mindezekén túl az is szükséges, hogy a munkások kiválasztása, betanítása és továbbképzése igazodjon az elvégzendő munkafolyamatokhoz.

Taylor munkásságát, illetve munkásságának fő irányát közvetlen munkatársai, elsősorban *H.L. Gantt*, *S. Tompson*, *H. Emerson*, valamint *F.B. Gilbreth* és felesége, *Lillian M. Gilbreth* vitték, illetve fejlesztették tovább. Éppen ezért ők valamennyien a *taylorizmus* képviselőinek tekintendők.

*Taylor*val körülbelül egy időben fejtette ki nézeteit – szintén a vállalatoknál megvalósuló üzemszervezésből kiindulva – **Henri Fayol** (1841-1925) francia mérnök, akit a szervezéstudomány az ún. **igazgatástani irányzat** megalapozójaként tisztel és tart számon.²⁹ *Taylor*val ellentétben azonban *Fayol* már a negyvenes éveiben vállalati vezetővé vált, egy bányászati-kohászati konszern vezérigazgatója volt, ezért a racionalizálás lehetőségeit „felülről”, a vállalat egészének igazgatása, és vezetése oldaláról közelítette meg, illetve kutatta. Legfontosabb munkájában (*Administration Industrielle et Générale*) – „Az ipari és általános igazgatás” című művében³⁰ kifejtett megállapításainak lényege az alábbiak szerint foglalható össze.

Minden vállalat vezetésének hat területe, illetve hat funkciója van³¹: a műszaki, a kereskedelmi, a pénzügyi, a biztonsági, a számviteli, és az igazgatási. Ezek közül az első ötnek a tartalma általánosan ismert, a hatodiké, az igazgatásié azonban kevésbé. Ezért foglalkozik művében gyakorlatilag kizárólagosan a hatodik funkcióval, az igazgatással. Miután *Fayol* áttekinti az első öt funkció lényegét, a következőket írja: „az első öt funkciók közül egyik sem hivatott arra, hogy a „vállalat átfogó gazdasági tervét”³² meghatározza, szervezetét kialakítsa és működtesse, a különböző erőforrásokat összehangolja

²⁹ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 48.

³⁰ H. FAYOL: *Administration Industrielle et Générale*. Paris, Dunod 1916.

³¹ H. FAYOL: i.m., p. 3.

³² Lásd erről bővebben: BASON, Christian: *Leading public sector innovation: Co-creating for a better society*. Bristol, Policy Press, 2010. pp. 1-17.

és igénybevételeiket ellenőrizze. [...] E feladatok ugyanis sajátos funkciót képeznek, amelyeket összefoglalóan igazgatásnak nevezhetünk.”³³

Igazgatni annyi, mint előrelátni (tervezni), szervezni, rendelkezni, koordinálni és ellenőrizni, vagyis **Fayol öt részfunkcióra bontja az igazgatási tevékenységet**³⁴:

- előrelátás (tervezés): ami a jövő kutatását és a cselekvéseknek ehhez igazítását jelenti,
- szervezés: ami a vállalat emberi és dologi (tárgyi) elemeiből álló szervezeti egységek létrehozását és fejlesztését jelenti,
- rendelkezés: ami a vállalat személyzetének működtetését jelenti,
- koordináció: ami minden munka egyesítését, összehangolását, és harmonizálását jelenti,
- ellenőrzés: ami örökösést jelent a fölött, hogy minden tervszerűen, a kiadott rendelkezések szerint történjen.³⁵

Az ily módon öt részfunkcióból álló igazgatási tevékenység minden szervezetben kimutatható és az egyes szervezetek csak akkor működhetnek eredményesen – *Fayol* szerint – ha alkalmazzák az általa kidolgozott ún. igazgatási elveket is.³⁶ Ezek a következők: célszerű munkamegosztás, megfelelő centralizálás, tekintély, a hatáskörök és a felelősség összhangja, fegyelem, a parancsolás (utasítás) egysége, a vezetés egysége, a részérdekek általános érdekeknek való alárendelése, meghatározott bérezési elvek (differenciáltság, ösztönzés³⁷, stb.) érvényesítése, szervezeti hierarchia és szolgálati út le szabályozása, a rend biztosítása, méltányosság gyakorlása, a személyzet stabilitása és öntevékenységre ösztönzése, a szervezet egységének biztosítása.³⁸

³³ H. FAYOL: i.m., p. 4.

³⁴ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 49.

³⁵ H. FAYOL: i.m., p. 5.

³⁶ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 50.

³⁷ Lásd erről bővebben: BUELENS, Marc – VAN DEN BROECK, Herman: An analysis of differences in work motivation between public and private sector organizations. In: Public Administration Review, 2007. Volume 67 Issue, pp. 65-74.

³⁸ H. FAYOL: i.m. p. 20.

Ezen igazgatási elvekkel összefüggésben *Fayol* ugyanakkor hangsúlyozza, hogy nem merev törvényszerűségekről van szó ezek esetében. Úgy ítélte meg, hogy ezek a fentiekben áttekintett igazgatási részfunkciók³⁹ (tevékenységek), és igazgatási elvek minden vállalatnál, tehát a magánigazgatás minden területén megvalósíthatók, sőt olyan mértékben általános törvényszerűségek, hogy a közigazgatásban is alkalmazhatónak tűnnek. Másként kifejezve: az üzemekben szerzett szervezési-vezetési ismeretek, valamint az ott alkalmazott elvek és módszerek **teljes egészében alkalmazhatók a közigazgatásban.**⁴⁰ Ennél a pontnál kell megállni egy pillanatra, hiszen a gyorsabban alkalmazkodó, újítások iránt fogékonyabb magánigazgatás megoldásainak átadása a közigazgatás számára már itt megkezdte kibontakozását. Mindez ugyanis azt jelenti, hogy *Fayol* nézete szerint a közigazgatás industrializálható.

Fayol meghatározó érdeme végeredményben az, hogy a vállalati szervezeti hatékonyság fejlesztésének *taylori* módszertana melletti újabb lehetőséget dolgozta ki és általánosította.⁴¹ Kijelenthetjük azt is, hogy a vállalati (szervezeti) vezetés fontosságának hangsúlyozásával *Fayol* munkásságával kezdődött meg a modern értelemben felfogott vezetés-tudomány kialakulása.

Fayol nézeteit továbbfejlesztette két amerikai szerző, **Luther Gulick** és **Lyndall Urwick**. Abból indultak ki, hogy amennyiben ismerjük valamely szervezet – tipikusan vállalat – általános célját, akkor meg lehet határozni olyan részfeladatokat is, amelyek az „egész” teljesítéséhez szükségesek, és e részfeladatokra külön részlegeket, egységeket kell szervezni.⁴² Ezen részfeladatok, vagyis végeredményben a szervezetigazgatási feladatok, véleményük szerint – részben egyetértve *Fayollal* – **a következő elemek megvalósítását jelentik:**⁴³ *Planning*-tervezés, *Organizing*-szervezés, *Staffing*-

³⁹ H. FAYOL: i.m. p. 21.

⁴⁰ H. FAYOL: i.m. p. 22.

⁴¹ Úgy vélem, hogy ezek az eredmények a mai napig alapjaiban határozzák meg a közigazgatás fejlesztését.

⁴² Lásd Luther GULICK és Lyndall URWICK tizenegy részből álló, közösen szerkesztett gyűjtemény-kötetét: *Papers on the Science of Administration*, New York, 1937.

⁴³ Luther GULICK - Lyndall URWICK: i.m., p. 6.

személyzeti (törzskari) munka, *Directing*-irányítás, *Coordinating*-koordinálás, *Reporting*-tájékoztató és tájékoztatás, *Budgeting*-pénzügyek, és ezen elemekhez igazodva kell kialakítani a szervezeteken belül az egyes igazgatási részlegeket. Az igazgatási-vezetési elemek angol nyelvű szavainak kezdőbetűi összeolvasása révén kapjuk meg a POSDCORB kifejezést⁴⁴. *Gulick* és *Urwick* munkásságának jelentősége meghatározó mértékben az, hogy az igazgatás új elemeinek felismerésével **megnyitották az utat** a szervezéstudomány új területei, elsősorban a személyzet, vagyis a munkavállalók helyzete vizsgálatának szükségessége irányába.

1.1.2. Magyar közigazgatás történeti előzmények: *Magyary Zoltán* és a *Magyary-iskola*

Az **igazgatási munka vállalati racionalizálásának** *Taylor* által kidolgozott módszereit viszonylag korán átvették a magyar üzemek is, köszönhetően azoknak a látványos sikereknek, amelyeket azok az üzemek tudtak felmutatni, akik alkalmazták a módszereket. A racionalizálásban jelentős szerepet játszott *Méhely Kálmán* mérnök is, aki egyedülálló módon 1912-ben vitát rendezett a *Taylor* által kidolgozott munkaszervezési és bérezési rendszerről.⁴⁵

Számunkra fontosabb *Fayol* nézeteinek magyarországi átültetése, illetve továbbfejlesztése, hiszen az – mint láttuk – végeredményben a magánigazgatás határainak átlépését, egészen pontosan az ott megvalósított elvek és módszerek közigazgatásban történő alkalmazását (is) jelentette. Tagadhatatlan, hogy a magyar közigazgatás reformjának jelentős előzményei vannak.⁴⁶ Utalni kell itt

⁴⁴ TORMA-CZÉKMANN:i.m., p. 51.

⁴⁵ Lásd erről MÉHELY Kálmán: Vitasorozat a Taylor-rendszerről. Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. Budapest, 1913.

⁴⁶ MÁRTONFFY Károly 1939-ben a következőket írta "A magyar közigazgatás megújulása" című művében: "Ha a ma reformmunkásai ősök után kutatnak, messze vissza kell menniük a letűnt évszázadokba, mert a közigazgatási reform gondolatát már megtaláljuk a XVII. évszázad utolsó évtizedeiben a török háború vége felé. [...] Joggal állíthatjuk, hogy ez idő óta a közigazgatásunk reformja utáni vágy a magyar élet állandó kísérőzenéje." Budapest, 1940. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

mindenekelőtt **Magyary Zoltán és iskolája** képviselőire, illetve ezen kutatók műveire.⁴⁷

Magyary Zoltán (1988-1945) a *Taylor* és követői, valamint a *Fayol* és követői által vallott nézetek kiváló ismerője, és magyar továbbfejlesztője volt. Kiváló jogtudós, aki számos igazgatástudományi-, közigazgatás-tudományi⁴⁸ művet alkotott, és valódi tudományos-iskolát teremtett. A *Magyary*-iskola Európaszerte híres volt. *Magyary* munkásságának sajátossága abban fogható meg, hogy a közigazgatás összetevőit – a szervezetet, a személyzetet és a működést – az adott korszak jogtudósaival ellentétben nem csak jogi nézőpontból vizsgálta, hanem interdiszciplináris megközelítésben: a szervezés-tudományi és a szociológiai szempontokat is egyaránt érvényesítve. A modern, fejlett államok, így különösen Franciaország és az Amerikai Egyesült Államok⁴⁹ (a továbbiakban: USA) államszervezeti megoldásainak tanulmányozása alapján azt vallotta, hogy a modern társadalomban, és annak közigazgatásában nem nélkülözhetők a magánigazgatásban kidolgozott, és a szervezés-tudomány segítségével általánosított eredmények, hiszen van egy meghatározó közös pontjuk, mégpedig az, hogy mindkettő igazgatás.⁵⁰ Itt már nem csupán célszerű a megoldások átvétele a magánigazgatásból, hanem

⁴⁷ Lásd ezek közül például: MAGYARY Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálása. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest, 1930.), MAGYARY Z.: A magyar közigazgatás racionalizálásának programja. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest, 1932.) MAGYARY Z.: Közigazgatási vezérkar. (Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt. Pécs, 1938.) MAGYARY Z.: Magyar Közigazgatás. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942.) MÁRTONFFY Károly: A magyar közigazgatás megújulása. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1939.) RAITH Tivadar: Az irodaüzem racionalizálása. (Révai Kiadás Budapest, 1930. stb. műveket.) RAITH T.: A szervezés alapelvei és módszertana. (Magyar Könyvveteli Folyóirat Budapest, 1936.)

FLUCK András: A közigazgatási ügyintézés reformja. (Magyar Királyi Belügyminisztérium Budapest, 1934.) FLUCK A.: A közigazgatási ügyintézés racionalizálása. (Magyar Királyi Állami Nyomda Budapest, 1938.) MÁMAI KISS István: A közigazgatási adattárak. (Magyar Közigazgatástudományi Intézet Budapest, 1944.)

⁴⁸ Lásd erről bővebben: BORDÁS Mária: Gondolatok a közigazgatás tudományról. In: Polgári Szemle. 8. évf. 3-6.sz. /2012. 11-31.old. Letöltés helye: <https://polgariszemle.hu/archivum/114-2012-december-8-efolyam-3-6-szam/szemelvenyek-az-allam-es-kozigazgatás-tudományból/495-gondolatok-a-kozigazgatás-tudományról> (letöltés ideje: 2019.10.02.)

⁴⁹ Lásd erről bővebben: WALDO, Dwight: The Administrative State. A Study of the Political Theory of American Public Administration, New Jersey, Transaction publishers. 1996.

⁵⁰ Lásd erről bővebben: MORSTEIN, Marx: The Administrative State. In: HEADY, Ferrel: Public Administration. A Comparative Perspective. Marcel Dekker Inc., Boston. 1996., pp. 112-114.

egyenesen szükségszerű. Azt is hangsúlyozta, hogy a közigazgatás az emberekért van, az ügyfeleket szolgálja, ezért az emberek fölött nem „uralkodnia” kell, hanem szolgáltatásokat kell részükre biztosítani. Továbbá figyelmet kell szentelni arra is, hogy a közigazgatás ne csak jogszerűen, hanem gazdaságosan és eredményesen (tehát hatékonyan) is működjön. **Munkásságának középpontjában a közigazgatás hatékonyságának növelése állt.**⁵¹ Ahogyan fogalmazott: „*A XIX. század nagy teljesítménye volt a jogállam megteremtése, de a poszt-indusztriális államban az egyénnek már nemcsak ez az érdeke, hanem az is, hogy a közigazgatás teljesítményeket produkáljon. A jogállam egyoldalú túlzásba esett, és ez oda vezetett, hogy minden más szempont elhalványult, pedig a gazdaságosságot és eredményességet a jogszabályok keretében kell elérni, azzal össze lehet egyeztetni.*”⁵²

A közigazgatás jogi és szervezés-tudományi vizsgálati módszerek egyfajta szintézisét fő művében, „A magyar közigazgatás” című kötetben találhatjuk meg.⁵³ Igaz, hogy ebben a tisztán jogi szempontok szerepe kissé háttérbe szorul, mint ahogyan egész munkásságában is. A közigazgatást érintő jogi kérdésekkel inkább a korszak más jogtudósai – pl. *Tomcsányi Móric, Egyed István* – valamint tanítványai, a **Magyary-iskola tagjai: Martonyi János, Valló József és Mártonffy Károly** foglalkoztak⁵⁴.

Munkásságának jelentőségét elismerve, a miniszterelnök 1931-ben *Magyary Zoltánt* a közigazgatás egyszerűsítéséért (és gyakorlatilag a modernizálásért) felelős kormánybiztossá nevezte ki. A kinevezés értelmében valamennyi állami és önkormányzati hatóság vezetőjének kötelezővé tette

⁵¹ Itt jegyezhetjük meg, hogy talán nem véletlen, hogy az Ő nevét viseli számos közigazgatásfejlesztési program, hiszen már a XX. század első felében is a magyar közigazgatási rendszer hatékonyságának emelését, növelését tartotta az egyik legfontosabb, folyamatosan elvégzendő feladatnak. Erre a dolgot későbbi fejeteiben részletesen ki fogok térni.

⁵² Lásd „A közigazgatás és a közönség” című, 1937-ben megtartott előadásának szövegét a *Magyar közigazgatás-tudomány klasszikusai 1874-1947* című kötetben. (Szerk.: Lőrincz Lajos) Közgazdasági és Jogi Kiadó Budapest, 1988., pp. 289-290.

⁵³ *TORMA-CZÉKMANN*: i.m., p. 52.

⁵⁴ *BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA*: i.m., p. 85.

Magyary kutatásainak segítését. Az iskola tagjai természetesen megkapták a különböző hivatalok támogatását, és ennek alapján a magyar közigazgatástudomány történetében példa nélküli-, empirikus módszereken, összehasonlító kutatásokon és felméréseken alapuló tudományos munka indult meg Magyarországon. Sajnálatos tény, hogy *Magyary Zoltán* kutatásainak eredményeiből a gyakorlati életben akkoriban még nem sok minden realizálódhatott. Ezt tovább akadályozta 1945-ben bekövetkezett halála, és a világháború, illetve annak elvesztése.⁵⁵

A *Magyary*-iskolához tartozó kutatók a teljes magyar közigazgatás szervezetét, személyzetét és működését vizsgálat tárgyává tették, és ennek során széles körben alkalmazták is az empirikus mérések, a szociológia és a szervezéstudomány által kidolgozott megközelítési módszereket is.⁵⁶ *Magyary* közvetlen munkatársaként ***Fluck András*** a közigazgatás működésével, és azon belül az ügyintézés folyamatának racionalizálásával foglalkozott. A „Közigazgatásunk tudományos szervezésének munkaprogramja” című művében a következőket írta: *„amikor a magyar közigazgatás tudományos szervezésének problémájával foglalkozó gyakorlati organizátor [...] közigazgatásunk újjászervezési szükségességeit orvosolni igyekeznek: arra az eredményre jut, hogy a kitűzött cél érdekében megoldandó feladatok két általános csoportba oszlanak: (1.) a szorosán vett szervezési megoldások és (2.) a mechanizálási megoldások csoportjára. A szorosán vett szervezési megoldások azok az intézkedések, amelyek minden különleges berendezés vagy felszerelés igénybevétele nélkül megvalósíthatók: a mechanizálási megoldások pedig azok az intézkedések, amelyek főként mechanikus segédeszközök (irodagép, stb.)*

⁵⁵ *Magyary Zoltán* munkásságának értékeléséről lásd például: LŐRINCZ Lajos: *Magyary Zoltán munkássága nemzetközi összehasonlításban* (Magyar Közigazgatás 1995. évi 4. szám), SZAMELL Lajos: *Magyary Zoltán munkássága* (Magyar Panteon. Válogatta Saád József. Új Mandátum Könyvkiadó Budapest, 2000.), VEREBÉLYI Imre: *Memorandum dr. Magyary Zoltán, az IAS 1945 előtti alelnökének nemzetközi rehabilitása és méltó elismerése érdekében* (Magyar Közigazgatás 2005. évi 7. szám).

⁵⁶ BODNÁR - CZÉKMANN - KALAS - NYITRAI - TORMA – TURKOVICS: *Közigazgatási jog 1. – Magyar Közigazgatási jog – Általános rész 1. .* (Miskolc Egyetemi Kiadó 2016), p. 85.

*igénybevételével vihetők keresztül. Vitán felül áll, hogy a közigazgatás tudományos szervezésének munkájában a szorosán vett szervezési megoldások az elsőrendű fontosságúak.*⁵⁷

Jómagam osztom a szerző azon nézetét, amely szerint a közigazgatás (egyáltalán az igazgatás) működése racionalizálásának az említettek szerinti két jól elhatárolható területe van. Ugyanakkor viszont az, hogy elsődleges a szervezési megoldások területe, közel sem biztos, hogy napjainkban is igaz. Úgy ítélem meg ugyanis, hogy a két terület egyformán fontos, nincs köztük értékbeli különbség, rangsor. Önmagában ugyanis az egyik terület alkalmazása még nem biztosít kielégítő eredményt, ezért lehetőség szerint a két terület eredményeinek gyakorlati alkalmazását, bevezetését össze kell kötni egymással, mert csak így emelhető jelentősen a közigazgatási munka hatékonysága.⁵⁸

Fluck András a kutatásainak eredményét először 1934-ben, majd 1938-ban tette közzé „A közigazgatási ügyintézés reformja”, illetve a „Közigazgatási ügyintézés racionalizálása” címmel.⁵⁹ Ebben említi, hogy a közigazgatási munka – éppúgy, mint minden munka – láncszerűen egymáshoz kapcsolódó munkamozzanatokból áll: postabontás, iktatás, mutatózás, kiosztás, elintézési tervezet készítés, kiadmányozás, letisztázás, kiadás, stb.⁶⁰

Ezt követően fejtette ki **Fluck** részletesen, hogy amennyiben mindezt egy konkrét ügy kapcsán valósítja meg a hivatal, akkor ügymenetről beszélünk, ami megvalósítható célszerűtlenül és célszerűen (értsd: racionálisan). A célszerűtlen, nem optimális ügyintézésnek megvannak a maga hátrányai, amelyeket ki kell küszöbölni az ügymenetek konkrét vizsgálatára és újrászervezésére eredményeként.⁶¹ Ez esetben, a végeredményben az ügyirat útjának

⁵⁷ FLUCK András: Közigazgatásunk tudományos szervezésének munkaprogramja. Eggenberger Könyvkereskedés Budapest, 1932.

⁵⁸ Annak bizonyítására, hogy a mechanizálási eljárások is fontosak, Raith Tivadar munkássága szolgál, akinek tudományos tevékenységét Fluck András után fogom áttekinteni.

⁵⁹ BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA: i.m., p. 83.

⁶⁰ Fluck András: A közigazgatási ügyintézés racionalizálása. Magyar Királyi Állami Nyomda Budapest, 1938., p. 14.

⁶¹ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 63.

egyszerűsítése, lerövidítése révén valósul meg a célszerű ügymenet, vagyis az ügyintézés racionalizálása. *Fluck András* sok-sok konkrét ügytípus – például: a név-változtatási ügyek, az építési ügyek, stb. – bemutatásával bizonyítja elgondolásának helyességét: vagyis azt a hipotézist, hogy a *taylori* rendszer a közigazgatási munkafolyamatok, az ügymenetek esetében is alkalmazható.⁶²

Fluck András mellett egy másik magyar tudós, ***Raith Tivadar*** is foglalkozott az igazgatási tevékenység (működés) racionalizálásával, *Raith* azonban inkább a technikai eszközök alkalmazása oldaláról közelítette meg a kérdést.⁶³ „Az irodaüzem racionalizálása” című kötetében részletesen foglalkozik azokkal a gépekkel és munkaeljárásokkal, amelyek az irodában, az ún. „irodaüzemben” alkalmazhatók a munka racionalizálása⁶⁴ érdekében. A szerző az ipari üzemek irodájának racionalizálási lehetőségeit veszi számba, számunkra mégis jelentős ennek áttekintése, mivel végeredményben ott is igazgatás folyik, a közigazgatási hivatalokhoz hasonlóan. Éppen ezért az irodaüzemek igazgatási munkáját segítő gépek és módszerek természetesen használhatók a hivatalokban is. Milyen gépekről, eljárásokról tesz említést vajon a szerző? Csupán példaként említek néhányat, aszerint, hogy azt az irodaüzem melyik tevékenységi körében alkalmazhatja leginkább:

- a hírszolgálat területén: jelzőkészülékek, telefon, mechanikus postaszervezetek,
- az iratváltás területén: írógép, diktáló-gép, sokszorosítógép, borítékozógép,
- az elszámolás területén: összeadó gépek és készülékek, számológép, könyvelőgép.

Ezen technikai eszközök részletes bemutatása mellett *Raith Tivadar* számos olyan megállapítást tett, amelyek rendkívül figyelemre méltóak a mai

⁶² TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 66.

⁶³ BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA: i.m., p. 83.

⁶⁴ A szerző szerint: „Racionalizálás mindazoknak az eszközöknek a megállapítása és alkalmazása, amelyeket a technika és a tervszerű rend a gazdaságosság emelésére rendelkezésre bocsát. Célja a közjólét emelése a javak olcsóbb és jobbá tétele, valamint azok mennyiségének szaporítása által.”

magyar közigazgatás fejlesztésén dolgozó szakemberek számára is. Ezek közül a disszertáció céljait szem előtt tartva a következő öt megállapítást emelem ki:⁶⁵

(1.) *Taylor* alapelve a racionalizálási törekvések lényegét illetően – mely szerint: „*megfelelő embert a megfelelő helyre*” – helyes, de kiegészítendő azzal, hogy minden munkához a megfelelő munkaeszközt és munkaeljárást kell hozzárendelni.

(2.) A racionális munka feltételei: a munkamegosztás széles körű alkalmazása, a különböző munkáknak egy menetben való egyesítése, a felesleges mozdulatok és járkálások megszüntetése, az egyes munkák sorrendjének megállapítása és a munkamegosztás által részekre bontott munkafolyamatoknak ilyen módon való újbóli egyesítése, a kézi munkának mindinkább gépi munkával való helyettesítése.

(3.) A racionalizálás célja a munka eddiginél gazdaságosabb és célszerűbb elvégzése. Első feladat a vállalat/szervezet jelenlegi állapotának, költségviszonyainak, munkamódjának a megismerése, és csak ezután következik a megfelelően kidolgozott, a legracionálisabb munkamódnak megfelelő átszervezés.

(4.) Ugyan a gépek alkalmazása döntő jelentőségű az irodai munka racionalizálása szempontjából, a gépek alkalmazása önmagában azonban még korántsem jelenti az irodai munka racionalizálását. Nem annyira a gépeken, mint inkább az egész irodai munka helyes megszervezésén, és az egyes gépek e szervezetbe – adekvát módon – történő bekapcsolásán múlik az irodaszervezés sikere.

(5.) Ahhoz, hogy az irodai eszközök kielégítsék a racionalizálás követelményét, a következő kívánalmaknak feltétlen szükséges, hogy megfeleljenek. Ezek a könnyű kezelhetőség, a gép kezeléséhez szükséges mozdulatok számának lehetőség szerinti legminimálisabbra csökkentése, az

⁶⁵ TORMA – CZÉKMANN: i.m., pp. 50-63.

eszközök nagyságának a munkafeladatokhoz való igazítása, valamint az eszközök megfelelő térbeli elhelyezése.

Úgy vélem, hogy ezen szabályozási elvek napjainkban is megfontolandók, sőt a jövő igazgatás-szervezői számára is iránymutatásként szolgálhatnak. Éppen ezért a jelenkori körülmények, sajátosságok mellett is igyekeztem a vizsgálatok folytatásakor az említett elveket is figyelembe venni a jobbítási javaslatok megfogalmazásakor.

1.2. NPM, MINT MEGHATÁROZÓ IRÁNYVÁLTÁS

A XX. század közigazgatási reformfolyamataiban kétség kívül kiemelkedő szerepet játszott a *New Public Management* (NPM) magyarul Új Közmenedzsment⁶⁶ modell. Ennek lényege, hogy egy új szervezési-irányítási módszert dolgoztak ki, ami „*valójában egy új társadalmi szerződés, amelynek egyik oldalán az állampolgárok és a politikusok állnak, míg a másik oldalon a bürokraták találhatók. Az NPM-irányzat úgy tekint a közpolitikai⁶⁷ és közmenedzsment-folyamatokra, mint egy csereügyletre; a bürokraták jobb szolgáltatást nyújtanak, annak fejében, hogy nagyobb menedzseri szabadságot kaphassanak az erőforrásaik felett. A szerződés tartalmazza azon módszereket, amelyek segítségével a politikusok és az állampolgárok ellenőrizhetik és betartathatják a bürokraták vállalásait.*”⁶⁸ Úgy gondolom ezen definícióból is látható, hogy a modell alapvetően közgazdaságtani gyökerekre, alapokra támaszkodik.

⁶⁶ Lásd erről bővebben: TORMA, András: Adalékok a közmenedzsment-reformok elméleti háttéréhez és főbb irányzataihoz. *Sectio Juridica et Politica*, Miskolc, Tomus XXVIII. 2010. 315-338. old. Letöltés helye: https://matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_28_2010/ISSN_0866-6032_tomus_28_2010_313-338.pdf (letöltés ideje: 2019.10.10.)

⁶⁷ Lásd erről még: FRIVALDSZKY János: Jó kormányzás és helyes közpolitika alkotás. Letöltés helye: <http://jesz.ajk.elte.hu/frivaldszky44.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

⁶⁸ ROSTA Miklós: Az új közszolgálati menedzsment és a Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program viszonyáról (letöltés helye: <https://polgariszemle.hu/archivum/114-2012-december-8-evfolyam-3-6-szam/szemelvenyek-az-allam-es-kozigazgas-tudomanybol/496-az-uj-koeszolgalmati-menedzsment-es-a-magyary-zoltan-kozigazgas-fejlesztési-program-viszonyarol>) (letöltés ideje: 2019.10.02.)

*Christensen és Laegreid meghatározása szerint „az NPM leginkább az értékekben bekövetkezett változáson keresztül ragadható meg.”*⁶⁹ Véleményük szerint az NPM-irányzat erőteljes elmozdulást jelent a gazdasági racionalitás irányába, az NPM emberképe szorosán köthető a *homo oeconomicus*-hoz. *Christensen és Laegreid* definíciója segít észrevenni az irányzat szoros kapcsolatát a neoklasszikus közgazdaságtan emberképével, amelyet az intézményi közgazdaságtan is elfogad, még ha ki is egészíti azt.

Mindezek mellett azonban kétségtelen tény, hogy az NPM fontos innovációt jelentett többek között a menedzseri funkciók és a kormányzat szerepével kapcsolatban. Ennek megfelelően az előbb említett szerepek és funkciók újraértékelésére és újratervezésére törekszik.⁷⁰ Itt kell megjegyezni, hogy a közigazgatásnak a gazdasági élettel és a politikával való kapcsolata nem csak az NPM mentén volt vizsgálható. Erre számos kutató tett tanúbizonyságot, többek között *Lőrincz Lajos* is⁷¹. A NPM mozgalom szerteágazó rendszerének és sikereinek köszönhetően a definiálására, kutatására is sok tudós vállalkozott, viszont értékezem témaköre és a kutatás tárgya miatt további fogalmi meghatározásokat nem kívánok részletesen bemutatni. A hangsúlyt inkább az NPM eszközrendszerének rövid bemutatására helyezem a következőkben.

Az eltelt évtizedek kutatási tapasztalatai alapján leszögezhető, hogy az NPM széles körű eszközrendszert kínál a közigazgatási rendszereket érintő legkülönbözőbb reformötletek megvalósításaihoz.⁷² Ennek tudományos háttérében⁷³ egyrészt az állhat, hogy egyrészt világos, érthető módon épül fel maga az NPM modell, másrészt magas szintű elméleti megalapozottsággal

⁶⁹ CHRISTENSEN, Tom – LAERGREID, Per: *New Public Management: the Transformation of Ideas and Practice*. In: Aldershot 2003/2.

⁷⁰ CHRISTENSEN, Tom – LAERGREID: i.m., p.36.

⁷¹ LŐRINCZ Lajos: *A közigazgatás kapcsolata a gazdasággal és a politikával*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981., pp.11-12.

⁷² Lásd bővebben: HAJNAL György: *Igazgatási kultúra és New Public Management reformok egy összehasonlító esettanulmány tükrében* c. PhD értekezés, 2004. Letöltés helye: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/174/1/hajnal_gyorgy.pdf (letöltés ideje: 2019.09.30.)

⁷³ Lásd bővebben: RIXER, Ádám: *The scientific analysis of Hungarian Public administration. New trends and methods*. In: *International Public Administration Review*, Vol 12, No 1. 2014. pp. 79-89.

rendelkezik. Továbbá – ami talán az elterjedésében a legtöbbet segített – komoly gyakorlati eszköztárral rendelkezik. Emiatt is mondható talán, hogy magára az NPM-re – mint irányzatra – szemléletmódként tekinthetünk.⁷⁴ Ez a magyarországi közmenedzsmenttel foglalkozó tudományos közösségre⁷⁵ is komoly hatással volt, mely sok esetben a gyakorlati megvalósítás fázisáig is eljuthatott. Azt, hogy konkrétan milyen eszközök is állnak rendelkezésre a modellben, 6 kategóriában célszerű megvizsgálni: szervezeti átalakítás, menedzsmenteszközök, költségvetési reformok, részvétel/partnerség, Ügyfélorientáció/Minőségmenedzsment és Piacosítás/Privatizáció. Azt, hogy az említett kategóriákhoz milyen célok tartozhatnak, illetve milyen lehetséges eredmények érhetőek el, azt az alábbi táblázaton keresztül kívánom röviden szemléltetni.

⁷⁴ ROSTA: Az új közszolgálati...,i.m., p. 5.

⁷⁵ Lásd bővebben erről: HORVÁTH M. Tamás: Közmenedzsment, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2005.

<i>Kategória</i>	<i>Célok</i>	<i>Példák</i>
Szervezeti átalakítás	Felelősség delegálása Hierarchia szintjének csökkentése Politikai és menedzserszerepek szétválasztása	Városmenedzser Holdingstruktúra
Menedzsmenteszközök	Output-orientáció erősítése Vállalkozó szellem kialakítása a közigazgatásban	Teljesítmény- megállapodások Teljesítményalapú bérezés
Költségvetési reformok	Üzleti szférában alkalmazott pénzügyi eszközöz hasonló technikák használatának elterjesztése	Költségszámítási módszerek Üzemgazdasági számvitel bevezetése
Részvétel/Partnerség	Lakosság bevonása a döntéshozatalba és a döntések előkészítésébe	Kisközösségi együttműködések támogatása E-demokrácia Civilszervezetekkel való együttműködés
Ügyfél-orientáció/ Minőségmenedzsment	Szolgáltatás minőségének fokozásával a közigazgatás legitimitásának fokozása	Egyablakos rendszer bevezetése Szolgáltatásisint-szerződések E-kormányzat
Piacosítás/Privatizáció	Közszektor méretének csökkentése, egyben hatékonyságának növelése a verseny és a piaci koordináció alkalmazásával	Privatizáció Kiszervezések PPP Közbeszerzési eljárások

Forrás: K. Schedler–I. Proeller: The New Public Management. A perspective from mainland Europe. In: New public management: current trends and future prospects. Routledge, New York, 2002, 168. o. alapján, kiegészítések: R. M.

Forrás: K.Schedler-I.Proeller: The new Public Management, A perspective from mainland Europe. In: New public management: current trends and future prospects. Routledge, New York, 2002., p.168. alapján.

Az NPM eszközrendszerét áttekintve láthatjuk, hogy „*az irányzat a közszféra hatékonyságának javulását a bürokratikus koordináció⁷⁶ és az állami tulajdon visszaszorításával, a közszektor szervezeteinek strukturális átalakításával, pénzügyi és költségvetési reformokkal és a hivatalnokok viselkedést befolyásoló emberi erőforrás és egyéb menedzsment reformokkal, valamint az állampolgárokat középpontba helyező, őket bevonó reformokkal kívánja, kívánta elérni.*”⁷⁷ Mindemellett fontos kiemelni azt a tény is, hogy az NPM-irányzat komoly szervezetszintű reformelképzelést tartalmaz, ami előnye mellett nehézséget is jelenthet annak gyakorlati alkalmazásakor.

Véleményem szerint az NPM irányzat által kínált fejlesztési lehetőségek, reformötletek közigazgatás-tudományra gyakorolt hatása mellett kiemelendő a magyar közigazgatási rendszerre gyakorolt hatása is. Ennek egyik legszemléletesebb gyakorlati megvalósulása a későbbiekben részletesebben is bemutatott *Magyary* Programokban keresendő és fellelhető. Hasonlóan az NPM irányzathoz⁷⁸, a *Magyary* Programok is erőteljesen támaszkodnak a hatékonyság fogalmára. A menedzsment-tudományok (ismételt) megjelenése a magyar közigazgatás stratégiai dokumentumaiban fontos és előremutató lépésnek volt tekinthető. A programok sokrétű javaslatokkal éltek, amelyek mindegyikét önmagában is érdemes lenne vizsgálat tárgyává tenni, de ezt már más kutatók megtették,⁷⁹ ezért a disszertáció keretein belül részletesebb feldolgozásukat mellőzöm.

⁷⁶ Lásd erről bővebben: RAUCH, James E. – EVANS, Peter B.: Bureaucratic structure and bureaucratic performance in less developed countries, In: Journal of Public Economics, Vol. 75, No.1. 2000. pp. 49-71.

⁷⁷ ROSTA Miklós: Az Új Közszolgálati Menedzsment intézményi meghatározottsága (PhD. disszertáció) Letöltés helye: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/651/1/Rosta_Miklos.pdf (letöltés ideje: 2019.10.10.)

⁷⁸ Lásd erről bővebben: DRESCLER, Wolfgang: The re-emergence of „Weberian” public administration after the fall of New Public Management letöltés helye: <http://www.halduskultuur.eu/Wolfgang%20Drechsler%2094-108.pdf> (letöltés ideje: 2019.11.02.)

⁷⁹ Lásd bővebben: ROSTA: Az új közszolgálati..., i.m.

Az egyes reformjavaslatok között nemcsak szinergiák jöhetnek létre, hanem az egyes reformlépések egymásnak ellentmondó üzeneteket tartalmazhatnak, amelyek hátráltatják a reformok⁸⁰ megvalósulását, és megakadályozhatják sikeres bevezetésüket. Ennek megfelelően a *Magyary* programok alapvetően – támaszkodva a *neoweberiánus* állami felfogásra⁸¹ – mind rendszerszintű, mind szervezeti szintű újításokat, fejlesztési lehetőségeket is megfogalmazznak. Ebben ellentmondást is felfedezhetünk, hiszen míg a rendszerszintű közigazgatási reformok az NPM elutasítását is jelenthetik, addig a szervezeti szintű reformok kifejezetten az NPM elfogadását, alkalmazását eredményezik. Mindezek ellenére a NPM kínálta reformok szakmailag a közigazgatás fejlődéséhez nagymértékben hozzájárultak.⁸² Magam is vallom, hogy „*A Magyary Programok és a neoweberiánus államfelfogás kapcsolata úgy ragadható meg, hogy a rendszerszintű reformjavaslatok elsősorban a weberiánus elemekre támaszkodnak, míg a szervezeti szintű reformok az NPM-irányzatból levezethető neo-weberiánus elemekből indulnak ki.*”⁸³

Ennek megfelelően – a *neoweberiánus* államfelfogás⁸⁴ megemlézése mellett – a *Magyary* Program 11.0 felsorolja azon területeket, amelyekre az Európai Unió tagállamainak közigazgatás-fejlesztési reformjavaslatai⁸⁵ fókuszáltak. Így a „*közigazgatás hatékonyságának, eredményességének növelése; a közigazga-*

⁸⁰ Lásd erről bővebben: IMRE Miklós: Közjogi és közigazgatási reformok Magyarországon. Új Magyar Közigazgatás. 2016., pp. 101-104.

⁸¹ Lásd erről bővebben: G. FODOR Gábor – STUMPF István: Neoweberi állam és Jó kormányzás, In. Nemzeti Érdek 2008/II.3. sz.

⁸² Lásd erről bővebben: STUMPF István: Szakmai alapú közigazgatás- a neoweberiánus állam. In: HALM Tamás- VADÁSZ János (szerk): A Modern állam feladatai, Magyar Közgazdasági Társaság, a Gazdasági és Szociális Tanács konferenciájának előadásaiból készült kötet. Budapest, 2009.

⁸³ Lásd erről bővebben: EVANS, Pter – RAUCH, James E.: Bureaucracy and Growth. A Cross-National Analysis of the Effects of Weberian State Structures on Economic Growth. American Sociological Review, 64. 1999., p. 748.

⁸⁴ Lásd erről bővebben: HENDERSON, Jeffrey – HULME, David – JALILIAN, Hossein – PHILLIPS, Richard: Bureaucratic Effects: 'Weberian' State Structures and Poverty Reduction. CPRC Working Paper, 2003. 31., p.9.

⁸⁵ KICKERT, Walter (ed.): The study of public management in Europe and the US: a competitive analysis of national distinctiveness. London; New York, N.Y.: Routhledge, 2007. (ISBN 978 0 415 44386 9) – XIV, p. 271.

tás kiadásainak csökkentése; a közigazgatás teljesítőképességének növelése; állampolgárok bevonása; átláthatóság szélesítése; igazgatási munka korszerűsítése, számítógépesítése; állampolgár-barát közigazgatás, állampolgári karták” sorolhatóak ide. Ezen fejlesztési irányok mind szorosan kapcsolódtak az NPM-irányzathoz.⁸⁶

A *Magyary* Programok megalkotásakor az azt kigondolóknak komoly elméleti és gyakorlati eszköztár állt a rendelkezésére abból a célból, hogy hogyan is lehet hatékonyan, intézményesítetten⁸⁷ fejleszteni a XXI. század elején a magyar közigazgatási szervezetrendszert.

1.3. A KÖZIGAZGATÁS SZERVEZETRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSÉT ÉRINTŐ EGYES KÉRDÉSEK NAPJAINKBAN

A közigazgatási munkafolyamatok, feladatkörök száma napjainkban megszámlálhatatlanul magas, hiszen a **közigazgatási feladatok** a modern államban rendkívül sokrétűek, e mellett összetettek, és számuk egyre nő.⁸⁸ A közigazgatási feladatok ma már átfogják a társadalmi-gazdasági élet minden területét, és a törvényhozó által meghatározott keretek között biztosítják a széles értelemben felfogott közügyek intézését. Ahogyan *Berényi Sándor* fogalmaz: *„A Közigazgatás két fő feladatot lát el, egyrészt az állami döntések előkészítését, mint például az információk, nyilvántartások gyűjtését, rendszerezését, a tervezést, másrészt pedig a döntések végrehajtását.”*⁸⁹

⁸⁶ Lásd erről bővebben: CHRISTENSEN, Tom: Post-NPM and changing public governance. In: Meiji Journal of Political Science and Economics, 2012. Volume 1 Issue 1, pp. 1-11.

⁸⁷ Lásd erről bővebben: COLLM, Alexandra – SCHIEDLER Kuno: Strategies for introducing organizational innovations to public service organizations. In Public Management Review, 2013. Volume 16 Issue 1, pp. 140-161.

⁸⁸ MAGYARY Zoltán már 1930-ban így írt erről: *„kétségtelen, hogy a közigazgatás teendői az utóbbi 60 – 70 év alatt sokszorosan megszorodtak, az állami és önkormányzati közigazgatás teherbírása és teljesítőképessége olyan követelmények alá került, amelyek új szervezeti és eljárási megoldások nélkül nem teljesíthetők.”* Lásd: A magyar közigazgatás racionalizálása. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest, 1930. p. 32.

⁸⁹ BERÉNYI Sándor: A közigazgatás rendeltetése, feladatai. In: Magyar Közigazgatás Jog Általános Része. Osiris Kiadó Budapest, 2004., p. 44.

A szakirodalom a közigazgatási feladatok körének vonatkozásában is megosztott, és nem feltétlenül osztja *Berényi Sándor* ezen álláspontját. Ennek talán legegyszerűbb oka az, hogy a közigazgatás feladatai folytonosan változnak. Változnak azért, mert az azokat meghatározó körülmények is változnak: a kül- és belpolitikai viszonyok, a társadalom gazdasági fejlettsége⁹⁰, a hatalomra kerülő személyek és csoportok szándékai, stb. Ennek ellenére, talán mégis adható egyfajta összegző felsorolás a közigazgatás feladatairól, melyek a következők: „*gazdaság-szervezés, gazdálkodás, intézetek irányítása és felügyelete, védelmi feladatok ellátása, külgazdasági és külpolitikai feladatok ellátása, irányítási, felügyeleti és ellenőrzési feladatok, valamint belső igazgatási feladatok.*”⁹¹ Ezen feladatkörök megnevezése nem szorul különösebb magyarázatra, illetve kutatási témám szempontjából sem szorul további részletezésre. Ettől ugyanakkor lényegesen fontosabb, a közigazgatási szervek feladataik ellátása során **különböző cselekményeket valósítanak meg**, illetve különböző tevékenységeket fejtenek ki, és e (cselekmények) tevékenységek csoportosíthatók, rendszerezhetők. A közigazgatási tevékenységek ugyanis konkrét munkafolyamatok eredményeként valósulnak meg. A közigazgatási tevékenységek tudományos igényű rendszerezése⁹² közül két szerző álláspontját emelem ki: *Berényi Sándor* és *Kalás Tibor* álláspontját.

a.) **Berényi Sándor** a közigazgatási tevékenységeket két fő csoportba sorolja, különbséget téve a közhatalmi igazgatás és a közvetlen igazgatás kategóriái között.

⁹⁰ Lásd erről bővebben: WEBER, Max: *Gazdaság és társadalom 1. A megértő szociológia alapvonalai. Szociológiai kategóriáiban.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1987.

⁹¹ Lásd erről bővebben TORMA András: *A közigazgatás feladatai.* In: *Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica.* Tomus XX/1. Miskolc University Press, 2002.

⁹² Lásd erről bővebben: FAZEKAS Marianna: *A közigazgatás tudományos vizsgálata egykor és ma.* In: *Magyar Közigazgatás. Új folyam 2. sz. 2011.9., pp. 22-29.* Letöltés helye: <http://epa.oszk.hu/02200/02210/00002/pdf/> (letöltés ideje: 2018.04.12.)

- A **közhatalmi tevékenységek** összefoglaló sajátossága természetesen a közhatalom. Azaz „*olyan döntések meghozatalára való jogszabályi felhatalmazás, amely alapján a közigazgatási szervek a társadalom valamennyi tagja és szervezete részére kötelező érvényű döntéseket hozhatnak meghatározott jogszabályi keretek között, és ezek nem teljesítése esetén – meghatározott jogszabályi keretek között – gondoskodhatnak e döntések állami kényszerítő eszközökkel való kikényszerítéséről.*”⁹³ Berényi e körbe sorolja a jogalkotást és a hatósági jogalkalmazást.

- A **közvetlen igazgatás** esetében nincs közhatalom, illetve a tevékenység megvalósításakor a hangsúly nem a közigazgatási szervek közhatalmán van, hanem magán a tevékenység sajátosságán. Ebből a szempontból Berényi négy tevékenység-típus között tesz különbséget:

1.) szervezetirányítás (három területen: a közigazgatás szervezeti rendszere egészének irányítása, az állam fizikai hatalmát megvalósító szervek irányítása, valamint a közszektorba⁹⁴ tartozó szervezetek irányítása vonatkozásában),

2.) gazdálkodás (szintén három területen: a költségvetési gazdálkodás, a kincstári vagyon kezelése, és az állam vállalkozói vagyonának kezelése terén),

3.) materiális tevékenység (pl. információ-gyűjtés, nyilvántartások vezetése), valamint

4.) belső igazgatás, és vezetés között.

Ez utóbbi alatt az egyes közigazgatási szerveken belül megvalósuló igazgatási és vezetői tevékenységeket kell érteni.

Nevezetesen: a belső szervezeti egységek kialakítását és egymáshoz illesztését, feladatokkal való ellátását, a személyzeti feladatok ellátását, a különböző technikai eszközök és technológiák munkafolyamatban való elhelyezését,

⁹³ Lásd erről bővebben: TORMA András: A közigazgatás feladatai. In: Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica. Tomus XX/1. Miskolc University Press 2002.

⁹⁴ Lásd erről bővebben: BASON, Christian: Leading public sector innovation: Co-creating for a better society. Bristol, Policy Press, 2010. pp. 1-17.

valamint a közigazgatási ügyvitel egész folyamatát: az ügykezelést és az ügyintézést egyaránt.⁹⁵

b.) **Kalás Tibor** – annak hangsúlyozásával, hogy a tevékenységek szorosan kötődnek a feladatokhoz – hatféle közigazgatási tevékenységet nevez meg, mellőzve a *Berényi*-féle közhatalmon – nem közhatalmon alapuló különbségtételt:

- 1.) jogalkotás és törvényelőkészítés,
- 2.) hatósági jogalkalmazás,
- 3.) irányítás (ideértve a közigazgatási szervezetrendszeren belül, és az azon kívül megvalósuló irányítási tevékenységet is),
- 4.) felügyelet (ideértve a közigazgatási szervezetrendszeren belül, és az azon kívül megvalósuló felügyeleti tevékenységet is),
- 5.) közvetlen tulajdonosi tevékenység kifejtése (értve ez alatt az állami tulajdonnal való gazdálkodást), és végül
- 6.) materiális tevékenység (ami alatt a külső és belső védelmi feladatot ellátó szervek tevékenységét érti).⁹⁶

Ha a két álláspontot összehasonlítjuk, akkor az állapítható meg, hogy a nézetek **nagyfokú hasonlóságot** mutatnak, ami nem véletlen. Mint ahogyan az sem, hogy további szerzők álláspontjának bemutatása is hasonló eredményre vezetne. Ennek hangsúlyozása azért fontos, mert megteremti a közigazgatási tevékenységek lényegének, illetve sajátosságainak feltárási lehetőségét.

Végeredményben a közigazgatási munka-folyamatok jellemzői a következők szerint adhatók meg:⁹⁷

- 1.) közhatalom-gyakorlás alapján, annak keretében,
- 2.) ezt jogszabályban feljogosított szervek, illetve személyek (rendszerint köztisztviselők) valósítják meg,

⁹⁵ BERÉNYI.: i.m., pp. 44-50.

⁹⁶ KALAS Tibor: A közigazgatás kialakulása, fogalma, feladatai. In: Közigazgatási Jog 1. Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész I. Virtuóz Kiadó Budapest, 2006., pp. 38-42.

⁹⁷ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p.75.

3.) rendkívüli összetettségük miatt rendszerint több személy egyidejű, vagy egymásra épülő tevékenységét követelik meg,

4.) jogszabályi felhatalmazás szükségeltetik a megvalósításukhoz,

5.) jogszabályok határozzák meg a döntések tartalmi és formai kellékeit,

6.) irányultságukat tekintve a társadalom tagjai irányába (kifelé) és a szervezetrendszeren, sőt egyetlen szerven belülré (befelé) is irányulhatnak,

7.) megvalósításuk minősége – tömeges jellegük miatt – nemcsak szakmai kérdés, hanem ugyanúgy politikai kérdés is, hiszen meghatározza a lakosság közérzetét, és ezzel az állam egészéhez való viszonyulását.⁹⁸

A közigazgatási munkafolyamatok száma, kis túlzással, megszámlálhatatlanul magas. Témám szempontjából mégis indokolt ezekből egyet, az ügyintézését kiemelni, hiszen **az ügyintézés modernizálása, fejlesztése** során beszélhetünk leginkább az infokommunikációs technológiai eszközök alkalmazhatóságáról. Elméleti és gyakorlati szempontól az ügyintézés egy folyamat. Célja az, hogy az ügyfelek hatósági ügyeit az erre feljogosított hatóságok törvényesen, hatékonyan, eredményesen és (köz)megelégedettségre intézzék el. A hatóság oldaláról vizsgálva az ügyintézés kezdete rendszerint egy kérelemnek a hatósághoz való beérkezése jelenti (vagy információszerzés más hatóságoktól), vége pedig az adott ügyirat leselejtezése, illetve a levéltár részére történő átadása.⁹⁹ A két szélső pont között sok-sok, szervesen egymásra épülő tevékenység kifejtésére kerül sor, méghozzá két típus szerint: iratkezelési és érdemi ügyintézési cselekmények képében. Például posta-bontás, érkeztetés, iktatás, szignálás, döntés-tervezet készítés, kiadmányozás, határidőbe helyezés, és irattározás. E tevékenységek esetében – éppen az ügyintézés folyamat-jellege miatt – mindig rendkívül fontos a fenti cél szem előtt tartása.

⁹⁸ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 76.

⁹⁹ A jelenleg is zajló bürokrácia csökkentési programnak is köszönhetően a klasszikus, papír alapú ügyintézés tehát még létezik, de a cél a közeli jövőben a teljes elektronikus iratkezelésre való áttérés.

Az ügyintézés folyamatának vázolója minden hatósági ügytípus esetében alkalmazható, illetve alkalmazandó.¹⁰⁰ Az már más kérdés, hogy az egyes hivatalokban rendszerint más-más ügytípusok fordulnak elő, más-más gyakorisággal, így a szervezést elvégző személyeknek (akár vezetőknél is) erre figyelemmel kell lennie.

A közigazgatási ügymenet, vagyis az ügyintézés folyamata, és azon belül a megteendő lépések, a határidők, a meghozandó döntések típusai és tartalmuk tehát jogszabályilag meghatározott módon nyernek rögzítést. Ennélfogva az igazgatás-szervező lehetőségei egészen másként vetődnek fel, mint a magánigazgatásban, hiszen e tényezők olyan korlátként jelentkeznek számára, amelyekkel számolnia kell és mulasztás esetén felelősségre vonható. Mindezek alapján kijelenthető, hogy a közigazgatási ügyintézés jogilag meghatározott, szabályozott tevékenység. Ugyanakkor ez nem jelent teljes kötöttséget a munkafolyamatok meghatározásakor, tehát – *Taylor, Fayol, és Fluck András* nyomán – ki kell mondani azt is, hogy a közigazgatási munkafolyamatok, így az ún. ügyintézési munka is, szakaszokra bontható és az egyes szakaszokban megvalósított tényleges tevékenységek felülvizsgálata eredményeként a közigazgatási munkafolyamatok tekintetében is kialakítható „a legjobb út/ best practice”, vagyis kidolgozható a racionalizált munkafolyamat.¹⁰¹ Ez azért kiemelten fontos, mert a nem racionálisan kialakított ügyintézési munkafolyamatok súlyos következményekkel, hátrányokkal járhatnak, illetve járnak.¹⁰² Ha ugyanis az ügyintézés lassú, nehézkes, bonyolult, akkor a közigazgatás nem tud eleget tenni az ügyfél kívánalmainak, ami ellenérzést kelt a közigazgatással szemben. Ha ellenben az ügyintézés gyors, egyszerű és áttekinthető, akkor az adózó polgár – minden nehézség és várakozás nélkül érve

¹⁰⁰ Arról van tehát szó, hogy az ügyintézés – mint láttuk – kötött jogi (!) rendben történik és annak végső célja az ügyfél, illetve a lakosság megelégedettsége. A magánigazgatásban ez másként van, hiszen ott gyakorlatilag alig-alig van jogi kötöttség és a cél a profit-maximalizálás.

¹⁰¹ TORMA-CZÉKMANN: i.m., p. 75.

¹⁰² Ezek a következmények okozhatnak eljárásjogi hibákat, anyagi károkat, de akár még személyek felelősségre vonását is. Ezen következmények feltétlen számításba kell, hogy essenek, de részletes elemzésükre jelen disszertáció keretében nem volt indokolt bővebben kitérni.

el ügyeinek intézését – rokonszenvvel és teljes (legalábbis nagyobb fokú) bizalommal fordul a közigazgatás felé.¹⁰³ Az ügyintézés nehézkessége és bonyolultsága egyben azzal a következménnyel is jár, hogy a közigazgatásban dolgozó hivatalnokoknak nagyobb a munkaterhük, mint ami okvetlenül szükséges volna. Sajnálatos tény, hogy létszámemeléstről vagy divatosan fogalmazva a humánerőforrás fejlesztésről a mai gazdasági viszonyok között alig lehet szó a közigazgatási szervek vonatkozásában, a további következmény a hajszolt munka, a túlórázás és a sok ügyhátralék. Ha ellenben az ügyintézés egyszerű, egyenes vonalú és minden *fölösleges cselekedtől mentes*, akkor a köztisztviselőnek megvan a lehetőségük, hogy mindenkor nyugodtan, körültekintően és szakszerűen végezzék feladataikat.¹⁰⁴ Többek között ezen okok miatt is mondhatjuk ismételten, hogy az ügyintézési folyamatok elemzése és átalakítása sokkal több, mint jogi-közigazgatási szakmai kérdés, úgy vélem, egyenesen politikai kérdés.

Mint arra korábban rámutattam, a közigazgatási munka rendkívüli összetettsége miatt az ott megvalósított munkafolyamatok is meglehetősen szerteágazóak, sokszínűek, így mind-mind egyedi vizsgálatot¹⁰⁵, elemzést és (esetleg) újra-szervezést igényel(het)nek. A közigazgatás nem olyan munkaszervezet, amely egy, vagy több terméket áruként termel, minél nagyobb mennyiségben, minél kisebb ráfordítás mellett, az elérhető legnagyobb profit-maximalizálása érdekében. Leegyszerűsítve az mondható, hogy a közigazgatás nem gyár. Természetesen a közigazgatási munka-folyamatokat is lehet, illetve érdemes is csoportosítani, elsősorban az azonos feladatokat ellátó közigazgatási szervek vonatkozásában, például a következők szerint:¹⁰⁶

- hatósági ügyek intézése,

¹⁰³ Azt gondolom, hogy valamennyi közigazgatási fejlesztési program jelmondata is lehetne, mivel egy ilyen közigazgatási rendszert igényelnek és várnak el az ügyfelek a jogalkotótól.

¹⁰⁴ Talán meglepő, de ezek a sorok nem napjainkban, a XXI. század második évtizedében születtek, hanem éppen nyolcvan évvel ezelőtt! Lásd FLUCK András: A közigazgatási ügyintézés racionalizálása. Magyar Királyi Állami Nyomda Budapest, 1938., pp. 13-14.

¹⁰⁵ TORMA- CZÉKMANN: i.m., p. 66.

¹⁰⁶ TORMA- CZÉKMANN: i.m., p. 30.

- szolgáltatások teljesítése,
- kapcsolattartás más szervekkel, különösen a felettes szervekkel, illetve az irányított hatóságokkal,
- intézmények fenntartása és üzemeltetése,
- település-üzemeltetés.¹⁰⁷

E munkafolyamat-típusok egymással történő összevetése azonban – éppen nagymértékű különbözőségük miatt – gyakorlatilag lehetetlen. Ennek megfelelően olyan modernizációs folyamatot bevezetni, vagy technológiai eszközt alkalmazni, amely mindegyik területre egyaránt jó, szintén lehetetlen. Ezért is emeltem ki, határoltam le néhány szakigazgatási területre a vizsgálataimat. Látnunk kell azt is, hogy az egyes munkafolyamat-típusok sem tekinthetők homogénnek, tehát még a különböző típusokba tartozó egyes munkafolyamatok összevetése (összemérése) is gyakran gondot okoz, vagy adott esetben lehetetlen is. Kijelenthető talán az is, hogy a hatósági munka, mint jogszabályi korlátokkal talán a legerőteljesebben behatárolt ügyvitel-technológiai folyamat sem tekinthető egységes területnek, kivéve a hatósági döntés (végzés, vagy határozat) meghozatalának kezdetét és végét. Még egy települési önkormányzaton¹⁰⁸ belül, vagy a járások között is másként és másként alakul az építési ügyek, a gyámügyek, vagy akár a birtokháborítási és a szabálysértési ügyek intézésének technológiai folyamata. Ennek megfelelően ki kell, hogy jelentsem: minden egyes igazgatási ágazatnak megvannak a maga sajátosságai: határidők, tartalom, forma, stb., ennél fogva minden egyes ágazati ügytípus sajátos, egyéni vizsgálatot és elemzést követel meg, még egy konkrét közigazgatási szerven belül is. Világosan látható, hogy a vizsgálatok elvégzése és az eredmények elemzése hatalmas munkát igényel, komoly elméleti és gyakorlati felkészültséget, empirikus módszereket és vizsgálatokat követel.

¹⁰⁷ TORMA- CZÉKMANN: i.m., p. 30.

¹⁰⁸ Lásd erről bővebben: EREKY István: A közigazgatás fogalmának meghatározásáról. Közigazgatás és önkormányzat. A M.T.A. Jogtudományi Bizottságának kiadványsorozata. 1939., pp. 5-7.

Ugyanakkor egyértelműen megéri a fáradtságot, mert ezáltal – a törvényesség betartása mellett – javítható a közigazgatási munka hatékonysága és emelhető az ügyfelek elégedettsége a közigazgatással és annak szolgáltatásaival szemben. És talán ez a legfontosabb, amit már *Magyary Zoltán* is kijelentett, miszerint „*a közigazgatás az emberekért van!*”

Kutatásom szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírt még az **informatika** (és a számítógép, mint eszköz) megjelenése, mely a XX. század második felében fokozatosan terjedt el és vált a közigazgatás egyik legmeghatározóbb tényezőjévé. Ennek a folyamatnak is számos fontos állomása volt, például a jogi informatikának a megjelenése a szakinformatikák között. Ezekkel a területekkel jelen kutatásom során nem kívántam foglalkozni, mivel előttem azt már több ízben megtették kiváló szakértők.¹⁰⁹

Hogy milyen módon, milyen eszközökkel és módszerekkel valósítható meg a jelenlegi közigazgatási rendszerünk fejlesztése, modernizálása, arról a következő fejezetekben lesz szó.

¹⁰⁹ Lásd a hazai szakirodalomból többek között Prof. Dr. KALAS Tibor és Prof. Dr. TORMA András munkáit.

2. FEJEZET

A MAGYAR KÖZIGAZGATÁS ALAKULÁSA NAPJAINKIG

2.1. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK

Magyarországon egységes közigazgatás (állandó hivatalnoki rendszer, az egyező ügyek hasonló ügyintézése) csak a 18. század elejétől figyelhető meg. A közigazgatástudomány egyik legismertebb magyar képviselője a korábban már hivatkozott *Magyary Zoltán* volt. 1931-ben a *Bethlen*-kormány elrendelte a közigazgatás egyszerűsítésének előkészítését, mellyel *Magyart* bízták meg¹¹⁰. *Magyary* 1932-ben elkészítette a magyar közigazgatás racionalizálásának programját, mely javaslat gyakorlati megvalósítására sajnálatosan nem került sor. A *Bethlen Istvánt* követő *Károlyi Gyula* folytatta elődjének racionalizálási kísérleteit, fenntartotta *Magyary* megbízását, de a gazdasági világválság idején nem mert változtatni a korábbi rendszeren. *Gömbös Gyula* hatalomra kerülése után (1932) *Magyary* visszavonult oktatói munkakörébe és a **Magyar Közigazgatástudományi Intézetben** – válogatott igazgatási szakemberekkel – folytatta munkáját. *Magyary* halálával az általa kialakított iskola és gondolkodásmód hosszúúidőre háttérbe szorult. Magyarország szovjet befolyás alá kerülése idején betetőződött a korábbi évtizedek központosítási folyamata. A polgári korszakban a területi és helyi közigazgatás egyre nagyobb mértékben került ki az önkormányzati testületek ellenőrzése alól és egyre nagyobb mértékben került a központi kormányzat ellenőrzése alá. A **tanácsrendszer 1950-es bevezetésével a közigazgatás szinte valamennyi ága egységes szervezeti keretet kapott**, viszont a közigazgatás és államigazgatás közötti korábbi határok elmosódtak, teljesen megszűnt az önkormányzati jelleg. A szocialista állam¹¹¹ az államhatalom egységének elvi alapján állt, a tanácsok

¹¹⁰ BODNÁR – CZÉKMANN – KALAS – NYITRAI – TORMA: i.m., p. 82.

¹¹¹ Lásd erről bővebben: MEYER-SAHLING, Jan-Hinrik – VEEN, Tim: Governing the post-communiststate: Governmental ternation and senior civil service politicisation in Central and Eastern Europe. In: East European Politics, Vol. 28, No.1., 2012. pp. 4-22.

is a központi államhatalom helyi szervei voltak csupán. Kezdetben a **tanácsok központi irányítását** elvileg a Minisztertanács, ténylegesen a **belügyminiszter látta el**, hasonlóan a polgári korszak önkormányzatai feletti központi felügyelet rendjéhez. A központi beavatkozás azonban a korábbinál sokkal kiterjedtebb volt, az egyes minisztériumok teljes körű irányítás, illetve ellenőrzés alatt tartották a tanácsi szervek tevékenységét. Ezt nevezeték kettős irányításnak. Ezt a tanácsrendszert négy évtizedes fennállása alatt háromszor alakították át jelentősebb mértékben. Az 1950-es első tanács törvényt, mely alig különbözött a hasonló szovjet jogszabály fordításától, 1954-ben követte a második, mely az első *Nagy Imre*-kormány politikájának megfelelően a törvényesség megerősítése, a különböző szervek egymáshoz való viszonyának világosabb rögzítése és a magyar viszonyokhoz való jobb alkalmazkodás céljával született.¹¹² Az **1971-es harmadik tanács törvényben** megjelent a tanácsok államhatalmi szervként való meghatározása mellett azok önkormányzati jellegének megfogalmazása is, és önállóságuk ennek megfelelően valamelyest növekedett. Ekkor került sor a járási tanácsok megszüntetésére, feladataik és hatásköreik jelentős része a községi tanácsokhoz, más része pedig a megyei tanácsok járási hivatalaihoz került át. Szintén ekkor iktatták törvénybe az 1960-as évek végén megkezdett közigazgatási kísérletek tapasztalatait, így a nagyközségi tanácsok és a városkörnyékek rendszerét.¹¹³ **Újabb részleges modellváltás** következett be 1983 után. A tanácsrendszer utolsó éveiben a helyi tanácsok önállósága tovább növekedett, függőségük a területi tanácsoktól csökkent, ahogy az utóbbiaké a központi kormányzattól is. Az előző két évtized nagyarányú összevonásai után a közös tanácsok belső szerkezete is megváltozott, melynek keretében először a nem tanácsi székhely községekben, majd a székhelyeken is előljárási jogok jöttek létre a települési érdekek hatékonyabb képviselése és a helyi ügyeknek a lakossághoz közelebb vitele érdekében. Ezen időszak részletes vizsgálatára nem törekedtem dolgozatomban.

¹¹² RAFT Miklós (szerk.): A helyi területi közigazgatás. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1976., p.16.

¹¹³ RAFT: i.m., p. 18.

elkészítése során, mivel úgy ítélt meg, hogy a rendszerváltás utáni időszak történései sokkal inkább befolyásolják napjaink fejlesztési lehetőségeit, köszönhetően a kialakított új szervezeti struktúrának. Ezért kizárólag a fontosabb közigazgatási történelmi események megemlézésére szorítkozom.

A Szovjetunió összeomlása következtében a korábbi érdekszférához tartozó államokban sorra rendszerváltások következtek be. Magyarországon erre 1989-1990-ben került sor. Magyarország ténylegesen is független, demokratikus, és a polgári értékrendet valló jogállammá vált. Ez gyakorlatban azt jelentette, hogy a **Szovjetunió erős katonai-gazdasági befolyásának** megfelelően létrehozott, az államhatalom egységét hirdető és az egypártrendszerre, továbbá a magántulajdon elvetésére és az állami tulajdon kizárólagosságának hangsúlyozására épülő, centralizált társadalmi-gazdasági rendet gyökeresen új, a demokráciára, a hatalom megosztására és a többpártrendszerre épülő, decentralizációra törekvő és magántulajdont tiszteletben tartó, piacgazdaságot működtető társadalmi-gazdasági rend váltotta fel.¹¹⁴ Ennek a folyamatnak természetesen komoly politikai következményei is lettek, főként az, hogy Magyarország fejlődésének iránya számára a minta Kelet-Európa helyett Nyugat-Európa lett. A **rendszerváltás** – a közigazgatás és kutatásom szempontjából – **legfontosabb alkotmányosult megjelenítése** annak kimondása volt, **hogy a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam**, amely piacgazdaságot működtet.¹¹⁵

A dolgozat jelen fejezetében az volt a célom, hogy röviden bemutassam, hogy az elmúlt közel harminc évben milyen változások következtek be a közigazgatás területi (megyei, illetve közép) szintjén, és azon belül is kizárólag az államigazgatási szervek körében.¹¹⁶ Nem csupán a történések leírására, tehát

¹¹⁴ Lásd erről például: GAJDUSCHEK György – HAJNAL György: Civil Service Training Assistance Projects in the Former Communist Countries: an Assessment. Budapest, Open Society Institute, 2003.

¹¹⁵ Magyarország Alkotmánya 2.§ (1) bekezdés, 9.§ (1) bekezdése szerint.

¹¹⁶ Az, hogy csak a területi (középszintű, illetve megyei) államigazgatás szervekről beszélek, nem véletlen, sőt azt is tudom, hogy rendszertanilag nem feltétlen szerencsés, de mivel a technológiai eszközök alkalmazását, alkalmazhatóságát is ezeknél a szerveknél vizsgáltam döntően, így nem – akár a terjedelmi indokok miatt is – nem kívántam az önkormányzatok változásaira is fókuszálni. A magyar közigazgatási szervezeti struktúra egyéb elemeit csak akkor és olyan mértékben érintem, amikor és amennyire az szükséges.

egyfajta *leltár felvételre* törekszem, hanem az okok és a problémák feltárására, valamint ezek lehetséges megoldási módozatainak felvázolására is.

Elöljáróban kijelenthető, hogy a **rendszerváltástól eltelt közel 30 év első 15 évében igen jelentős változásoknak** lehettünk tanúi a területi államigazgatás szervei tekintetében (is). Ezek eredményeként kialakult egy olyan struktúra, amelyet olyan jelzőkkel is illethetünk, mint a *túlságosan tagolt, nem egységes jogállású, nem egységes megjelenési formájú, és rendkívül eltérő illetékességű* hatóságok. Olyan szervek összessége, amelyek az elmúlt években gyakorlatilag minden központi koordinációt nélkülözve, az egészségtelenül erős főhatósági (ágazati-, illetve szakigazgatási) érdekek érvényesítése jegyében születtek meg és működnek, gyenge területi kötődés mellett. Tehát meglehetősen bonyolult struktúra jött létre, amivel kapcsolatban három lényeges körülmény kiemelhető.¹¹⁷ Ezek a következők:

a.) Ezen **közigazgatási szervek megjelenési formája, és jogállása** olyannyira **eltérő és változatos**, hogy csak nehezen rendezhetők egyetlen fogalom alá, hiszen a rájuk vonatkozó jogi szabályozás is eltérő megnevezéseket alkalmaz. (Például: területi szerv, dekoncentrált vagy decentralizált szerv, stb.) A központi és a helyi szervek közé ékelődő államigazgatási szerveket, amelyek valamely főhatóságnak (minisztériumnak, vagy országos hatáskörű szervnek) a területi (közép) szintre kinyújtott, azzal hierarchikus viszonyban álló, önálló hatáskörrel rendelkező *egységei*. *Magyary Zoltán* így fogalmazott 80 évvel ezelőtt: *„A közigazgatás meghatározó szervezési és működési elve a centralizáció és a decentralizáció. A decentralizáció két módon jelenik meg a közigazgatásban: az önkormányzat és a dekoncentráció képében. Az önkormányzat és a dekoncentráció szerveinek földrajzi helyzete és a központhoz való távolsága ugyanaz. A különbség egyrészt a szervezetben, másrészt a központhoz való viszonyban van. A dekoncentrált szervek az önkormányzatok által el nem végzett, vagy el nem végezhető*

¹¹⁷ Az időszal elemzését részletesen az első hét évre vonatkozóan lásd bővebben: NYITRAI Péter: Történelmi hagyományok szerepe a magyar közigazgatási szervezetrendszer alakulásában. In: Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica, 1997. Tomus 14.

*feladatokat látják el, és ennek érdekében közvetlen alárendeltségben, a centrummal hierarchikus viszonyban, és egyszemélyű vezetés alatt állnak.*¹¹⁸

b.) Ezen közigazgatási szervek (még csak megközelítőleg is) **pontos számának a meghatározása nem könnyű feladat**, éppen a megnevezésben, és a jogállásban tapasztalható rendkívüli változatosság miatt. Abban azonban egyetértés van a szakirodalomban, hogy típus-számuk rendkívül magas, már a rendszerváltást követően gyorsan harminc fölé emelkedett.¹¹⁹

c.) A **területi államigazgatási szervek** illetékessége számos esetben nem esett egybe. Erre szolgál példaként a következő szervezeti felsorolás (és mögötte az, hogy hány szerv működött az adott időben az országban):¹²⁰

- Magyar Bányászati Hivatal – 4 bányakapitányság,
- Országos Meteorológiai Szolgálat – Főobszervatórium és 4 regionális központ,
- Nemzeti Hírközlő hatóság – 6 területi igazgatóság,
- Szerencsejáték Felügyelet – 7 regionális felügyelőség,
- Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet – 8 területi vetőmag felügyelőség,
- Magyar Kereskedelem Engedélyezési Hivatal – 9 területi felügyelőség,
- Állami Erdészeti Szolgálat – 10 területi igazgatóság,
- Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség – 12 területi felügyelőség,
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal – 19 megyei kirendeltség,
- Magyar Államkincstár – a fővárosi és 19 megyei igazgatóság.

¹¹⁸ MAGYARY Zoltán: Magyar közigazgatás. Királyi Egyetemi Nyomda Budapest, 1942., pp. 103-104.

¹¹⁹ IVANCSICS Imre és VIRÁGH Rudolf szerint számuk 33. Lásd tőlük: “Javaslat a területi államigazgatási szervek szervezeti átalakítására. In: A területi államigazgatás reformja (Szerk.: BALÁZS István – BÉRCESI Ferenc) Magyar Közigazgatási Intézet Budapest, 2006., pp. 61.- 62.

¹²⁰ Lásd erről bővebben: TORMA András: Tünődés a magyar közigazgatási szervezetrendszer majd' 20 éves átalakítási kísérleteiről vagy ennél lényegesen többről?, pp. 88-128., In: CSEFKÓ, Ferenc; FÁBIÁN, Adrián (szerk.) A közigazgatási szervezetrendszer átalakítási kísérletei Pécs, Magyarország: Jövő Közigazgatásáért Alapítvány, 2009.

Ez a sokszínűség és változatosság számos kérdés vethet fel. Többek között a jogállamiság és jogbiztonság elvének érvényesülését. Talán ezért is merülhetett fel már a közigazgatás történetében a kérdés oly sokszor, hogy hogyan tud részt venni a köz-, és a magán ügyek intézésében az állampolgár, ha azokat más és más illetékességgel rendelkező hatóságok intézik. Ennek egyik következménye a közigazgatás fejlesztésének, egységesítésének növekvő igénye, melyre a jogalkotónak válaszolnia kell.¹²¹

Az, hogy egyáltalán hogyan és miért alakult ki a területi államigazgatási szerveknek ez az áttekinthetetlen, kaotikus hálózata, ma már egyértelműen megválaszolható. De a körülmények ismeretében talán nem meglepő, hogy a válasz is meglehetősen összetett.

A tanácsok 1990-ben történő megszüntetése a végrehajtó bizottságok szakigazgatási szerveinek megszűnését, illetve szükségszerű átalakulását is jelentette. Megyei (közép) szinten az újonnan alakuló megyei önkormányzatokba a jogalkotó nem kívánta beintegrálni e szerveket, mert a cél egyértelműen egy kifejezetten „gyenge” önkormányzati középszint létrehozása volt, a tanácsrendszer „erős” megyéjének leváltásaként. Ez eredményezte az ideiglenesen gazdátlan szakigazgatási szervek önállósítását, illetve kizárólag a központi államigazgatási szerveknek való alárendelését.¹²²

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) megalkotását hosszas politikai viták előzték meg, amelyek során egyik komoly lehetőségként még a megye, mint közigazgatási középszint megszüntetése is felmerült. Ezen viták eredményeként bár megmaradt a megye, de rendkívül *gyenge* önkormányzatként: lényegében csupán megyei (egészségügyi-, szociális-, oktatási és kulturális) intézmények fenntartójaként. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a megyei önkormányzat vezető testületét, a közgyűlést a megye lakossága választotta, így a megyei önkormányzat kétség kívül erős legitimitással bírt.

¹²¹ BENCSIK András: A közigazgatás szervezeti rendszerének változásai. In: Közjogi szemle, 2008. 1. évf. 4.sz., p. 63.

¹²² NYITRAI Péter: i.m., p. 7.

A területi (közép) szinten tehát – a megyei önkormányzatok súlytalanná válásával – egyfajta igazgatási hatalmi vákuum jött létre, amelyet a főhatóságok (a minisztériumok és az országos hatáskörű szervek) – a nekik hierarchikusan alárendelt szervekkel – gyorsan fel is töltötték. Ez a reakció minden központi koordinációt nélkülözve, kizárólag az adott ágazati érdekek területi érvényesítése céljából történt, sok esetben mellőzve az önkormányzati autonómia alkotmányos alapjait is. *Verebélyi Imre* így fogalmazta meg 1995-ben a történeteket: „Az elmúlt években bizonyos területeken (például az állami dekoncentrált szervek feladatkörénél) nem a minimálisan szükséges, hanem a maximálisan lehetséges állam kezdett kibontakozni, miközben nem mindenben kapott megerősítést a maximálisan lehetséges önkormányzati önállóság több alapkérdése.”¹²³ A Kormánynak szükségszerűen lépnie kellett, ami a 1105/1995.(XI.1.) számú Kormányhatározatban manifesztálódott. E határozatban **a Kormány elrendelte az akkor már 36 civil, és 3 rendészeti dekoncentrált szerv feladat- és hatáskörének átfogó felülvizsgálatát**, és számuk egy éven belüli radikális (19-re történő) csökkentését azzal, hogy a megmaradó szervek többségét integrálni kell a köztársasági megbízottak helyébe lépő megyei közigazgatási hivatalokba. A problémát csupán az jelentette, hogy ez a határozat akkoriban még nem került végrehajtásra.¹²⁴

Az 1989, majd az 1990. évi alkotmánymódosítások, valamint az azokon alapuló erőteljes törvénykezések lekötötték a kormány figyelmét, nem beszélve az új államhatalmi szervek (a Köztársasági elnök, az Alkotmánybíróság, az Állami Számvevőszék, és a helyi önkormányzatok) struktúráinak megszilárdításáról. Ilyen körülmények között fizikailag sem juthatott kellő idő és figyelem a magyar államigazgatás területi szintjeire. Az (új) Alkotmány nagyon sokáig egyetlen szót sem ejtett erről, és felfogása, illetve szövegezése szerint a magyar közigazgatás csupán a kormányból és az önkormányzatokból állt.

¹²³ VEREBÉLYI Imre: Az önkormányzatiság alkotmányos alapjai. Magyar Közigazgatás 1995. évi 9. szám, p. 488.

¹²⁴ BENCSIK: i.m., p.63.

A területi államigazgatásnak a rendszerváltás utáni kialakításával összefüggésben feltétlenül meg kell említeni a **köztársasági megbízott** jogintézményét. Ezen gyökeresen új területi államigazgatási szerv négy feladatkörrel jött létre: a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzése, első- és másodfokú hatósági jogkörök gyakorlása, az illetékességi területen működő más államigazgatási (dekoncentrált) szervek tevékenységének összehangolása, valamint a kiemelkedő államigazgatási ügyek (honvédelem, polgári védelem, népszavazás, stb.) intézése. A köztársasági megbízottak működési területeit jelentő, két-három megye összevonása eredményeként létrehozott régiókat (számuk nyolc volt) a 66/1990.(VIII.14.) országgyűlési határozat jelölte ki. Jogállásukról, hivatalukról és egyes feladataikról pedig az 1990. évi XC. törvény rendelkezett.¹²⁵ E törvény miniszteri indoklása utalt arra, hogy az illetékességi területen működő más államigazgatási (dekoncentrált) szervek tevékenységének összehangolása, mint feladat érdekében biztosítani kell azokat a hatásköröket, amelyek nélkülözhetetlenek e koordinatív feladatkör ellátásához. A törvény e célból azonban csupán véleményezési jogkört biztosított a területi államigazgatási szervek működési területének kijelölésével, és vezetőjének kinevezésével összefüggésben. A köztársasági megbízott egyes feladatairól szóló 77/1992. (IV.30.) Kormányrendelet *„mind a koordináció, mind az ellenőrzés terén – regionális szinten – nagyon széles skálán mozgó eszköztárat biztosít a köztársasági megbízott részére az egész területi államigazgatás vonatkozásában.”*¹²⁶

Talán ezért sem véletlen, hogy az 1994. évi választások eredményeként hivatalba lépő új (MSZP-SZDSZ koalíciós) Kormány Programja már erősen visszafogottan fogalmazott, amikor azt mondta ki: *„fel kell számolni a köztársasági megbízotti hivatal koordinációs szerepkörét, és depolitizálni kell*

¹²⁵ A köztársasági megbízottak helyéről, szerepéről és jelentőségéről lásd Dr. VIRÁGH Pál (volt köztársasági megbízott) tanulmányát: „Visszaemlékezés a volt köztársasági megbízotti jogintézményre”. Magyar Közigazgatás 2006. évi 2. szám.

¹²⁶ Dr. METZINGER Éva: A közigazgatási hivatalok koordinációs és ellenőrzési feladatai. Magyar Közigazgatás 2006. évi 2. szám, p. 107.

tevékenységét.” Sőt a Kormányprogram egyenesen azt mondta ki, hogy „*a köztársasági megbízotti hivatal a jövőben megyei (BM) hivatalként működjön.*”¹²⁷ Utólag látva kijelenthető, hogy ezen rendelkezések – az éppen csak gyökeret vert jogintézménynek – a köztársasági megbízottnak a halálos ítéletét is jelentették egyben.

A köztársasági megbízottak tevékenysége bizonyos esetekben bizonyíthatóan túlzóan politizáló volt. Ugyanakkor nem mondható el ez a koordinációs szerepkörrel kapcsolatos célkitűzésről, – tehát a területi koordináció megszüntetéséről – hiszen kétség sem férhet ahhoz, hogy a koordináció nélkülözhetetlen eszköz nem csak közigazgatás központi szintjén, hanem területi szinten is. Egy másik kiemelendő körülmény az volt, hogy a **köztársasági megbízottak tevékenysége jelentősen hozzájárult a gyökeresen megújult területi közigazgatás megszilárdulásához.** Ez nem csak a helyi önkormányzatokra, hanem – a koordinációs jogkörre tekintettel – a területi államigazgatási (dekoncentrált) szervekre is vonatkozik.¹²⁸

A köztársasági megbízottak tevékenységével kapcsolatban igen fontos tény, hogy megjelenésük után 4 évvel, 1994. október 30-án megszűntek funkcionálni. Jogutódként a hosszú ideig működő megyei közigazgatási hivatalok kezdték meg működésüket, immár nem regionális, hanem megyei szinten.

A területi közigazgatás tekintetében **1995-ben új helyzet állt elő a köztársasági megbízotti jogintézmény megszüntetésével és a megyei közigazgatási hivatalok felállításával.**¹²⁹ Ennek jogi háttérét részben az Alkotmány, részben az Ötv. módosítása, továbbá a fővárosi és a megyei közigazgatási hivatalokról szóló 161/1994.(XII.2.) Kormányrendelet biztosította.

¹²⁷ BENCSIK: i.m., p. 64.

¹²⁸ A koordinációval összefüggésben meg kell jegyezni, hogy e feladat – elsősorban a köztársasági megbízott csekély jogosítványai, és a főhatóságok erőteljes ellenállása miatt – igen nehezen valósult meg, és lényegében csak a dekoncentrált szervek ügyfélfogadási rendjének összehangolására korlátozódott.

¹²⁹ BENCSIK: i.m., p. 64.

A jogi szabályozás értelmében a közigazgatási hivatalok feladatköre nem változott lényegesen a köztársasági megbízottak feladatköréhez képest. Szervezeti értelemben azonban lényeges változás történt, hiszen a (fővárosi-, és a megyei) hivatalok megkapták az önálló jogi személyiséget és az önálló költségvetési szerv státuszát is. Az 1994-ben megalakult kormány programjában a területi közigazgatás rendszerében újításként szándékozta bevezetni, hogy a közigazgatási hivatal vezetője kizárólag igazgatás-szervezési szempontból hangolja össze a megye területén működő államigazgatási szervek tevékenységét. Ezt a Kormány-programot volt hivatott megvalósítani a fővárosi és a megyei közigazgatási hivatalokról szóló 161/1994. (XII.2.) sz. Kormányrendelet. Kimondta, hogy az igazgatás-szervezési szempontú összehangolás körében, illetve annak megvalósítása érdekében a hivatalvezető előzetesen véleményezi az államigazgatási szerv illetékességi területének megállapítását, kezdeményezheti az államigazgatási szerv ügyfélfogadási rendjének más szervek ügyfélfogadási rendjével történő összehangolását, valamint egyeztetést kezdeményezhet az államigazgatási szervek információs rendszere működésének és fejlesztésének összehangolása kérdésében. Mindezek érdekében igyekezett biztosítani a hivatalvezető részére a megfelelő eszközöket. Kérhetett többek között tájékoztatást, iratokat, egyéb információkat, de előzetes értesítést követően a helyszínen is tájékozódhatott, valamint szakmai koordinációs értekezletet hívhatott össze. Ezek ugyanakkor nem tekinthetők erős jogosítványoknak. A következmény az lett, hogy a koordináció érdemben nem valósult meg, mert ilyen jogi háttérkörnyezetben, és ilyen jogosítványok mellett nem is valósulhatott meg a területi államigazgatási szervek tevékenységének semmilyen (érdemi) koordinációja. *Ivancsics Imre* – helyesen – a következőket írta: „**rövid időn belül világossá vált, hogy a területi államigazgatási rendszert mindenekelőtt a rendszertelenség jellemzi.**”¹³⁰ A Kormány tehát ismét lépéskényszerbe került. Kimondta, hogy a területi

¹³⁰ IVANCSICS Imre: Rendszerváltás a területi államigazgatásban: elvek, tények és tévedések. Magyar Közigazgatás 2006. évi 2. szám, p. 68.

államigazgatási szervek döntő többségét önálló szakigazgatási szervként, a közigazgatási hivatalokba kell beintegrálni, míg a szervezetileg is önállóan maradó területi államigazgatási szervek tevékenységét a hivatalvezető erőteljesebb koordinációja alá kell rendelni. A hivatalokba beintegrált területi államigazgatási szervek azonban szakmai irányítási szempontból továbbra is az adott főhatóság alatt maradnának. Az egyébként elfogadható célból azonban nem lett semmi. A főhatósági (ágazati) struktúra változatlanul tartása ugyanis eleve megkérdőjelezte a kitűzött cél megalapozottságát és kétségessé tette annak elérhetőségét, ebből következően a főhatósági (ágazati) érdekek ezúttal is erősebbnek bizonyultak, mint az össz-kormányzati érdekek.¹³¹

A továbblépést a **közigazgatás reformjának komplex programjáról** szóló 1100/1996. (X.2.) számú Kormányhatározat meghozatala jelentette volna, de sajnos ennek is csak elméleti jelentősége maradt, gyakorlati bevezetése nem történt meg. A program összességében helyesen tárta fel a magyar közigazgatás problémáit, húsz feletti témakörben helyesen jelölte is ki a közigazgatás központi- és helyi szerveinek, valamint a működés folyamatainak továbbfejlesztési irányait. A Kormány lényegében megismételte az egy évvel korábbi határozatában foglaltakat, miszerint a **területi államigazgatási szervek feladat- és hatáskörének felülvizsgálata** alapján egyes szervek megszüntetése, átszervezése és összevonása következtében kevesebb szervezet működjön tovább. A kisebb számú területi államigazgatási szervek működését a kormány – területi szinten – a közigazgatási hivatalok útján fogta össze, és ellenőrizte a jogszabályoknak megfelelő működését. A határozat áttekintése alapján az állapítható meg, hogy lényegesen csökkent a Kormány eltökéltsége a dekoncentrált szervek számának radikális csökkentése tekintetében, ehelyett inkább a közigazgatási hivatalok koordinációs szerepére helyezte a hangsúlyt.¹³² A határozat kimondta azt is, hogy **a megyei közigazgatási hivataloknak a kormány hivatalaként egyfelől koordinálniuk kell a területi**

¹³¹ BENCSIK: i.m., p. 64.

¹³² BENCSIK: i.m., p. 64.

államigazgatási szerveket, másfelől pedig ellenőrizniük kell tevékenységüket.¹³³

Az 1100/1996. (XII.17.) Kormányhatározatnak a területi államigazgatási szervek száma jelentős csökkentésére vonatkozó célkitűzése nem valósult meg. Nem csak 1997-ben nem, hanem később sem igazán. Tény, hogy 1996 és 2004 között a dekoncentrált szervek száma nemhogy csökkent volna a Kormány szándékainak megfelelően, hanem folyamatosan tovább nőtt, és hét év alatt tíz új területi államigazgatási szerv jött létre.¹³⁴

A 191/1996. (XII.17.) Kormányrendelet szerint a megyei közigazgatási hivatalok a Kormány területi államigazgatási szervei. A közigazgatási hivatal két típusú szervezeti egységből áll: a hivatalvezető vezetése alatt álló szervezeti egységekből, továbbá ágazati szakigazgatási szervekből.¹³⁵ Fontos megjegyezni az említett jogszabály kapcsán, hogy amennyiben a Kormány kivételt nem tesz, akkor a területi államigazgatási szervek – szervezeti és szakmai önállóságuk megtartásával – a hivatalvezető koordinációs és ellenőrzési jogkörébe tartoznak.¹³⁶ A hivatalvezető koordinációs és ellenőrzési jogkörét a Rendelet külön-külön tárgyalta, taxációs módszert alkalmazva. A 12.§ (1) bekezdése szabályozta (szabályozza) a **hivatalvezető** koordinációs feladat- és hatáskörét, melyek közül a legfontosabbak a következők voltak:

¹³³ A célkitűzéseinek megvalósításához a jogszabályi háttérrel a *fővárosi és a megyei közigazgatási hivatalokról szóló 191/1996. (XII.17.) Kormányrendelet* volt hivatott biztosítani.

¹³⁴ BÉRCESI Ferenc: A területi államigazgatási szervek helyzete- a közigazgatási hivatalok szemszögéből címmel. In: A területi államigazgatás reformja. (Szerk.: BALÁZS István – BÉRCESI Ferenc) Magyar Közigazgatási Intézet Budapest, 2006., p. 252.

¹³⁵ Az ágazati szakigazgatási szervek körében a jogalkotó egyértelműen a fogyasztóvédelem-, és a gyámügyek megyei szerveire „gondolt”, nyitva hagyva természetesen egyéb területi államigazgatási szervek integrálásának lehetőségét is. Sajnos, ez a „lehetőség” a mai napig is csak lehetőség maradt! Az ágazati szakigazgatási szervek fölött egyébként – a Rendelet 6. § (1) bekezdése szerint - az illetékes miniszter gyakorolja a szakmai irányítási és felügyeleti jogokat.

¹³⁶ A kivételt a Rendelet 24.§ (5) bekezdésében állapítja meg a Kormány, kimondva, hogy nem tartoznak a hivatalvezető ellenőrzési jogkörébe az adó- és ellenőrzési hivatal megyei szervei. Egyáltalán nem csak jogelméleti kérdés, hanem súlyos szakmai következményei is voltak, vannak, illetve lehetnek annak, hogy a jogalkotó ez esetben miért csak az ellenőrzési jogköréről beszél, a koordinációról miért nem tesz említést? Vajon ez esetben az ellenőrzési jogkör alatt érteni kell a koordinációt is, vagy nem? Mindkét válasz védhető, és meggyenként eltérő módon volt is gyakorlat. Nem keresem a helyes választ, inkább leszögezem: ez a „jogtechnikai megoldás” nem feltétlenül eredményezi a jogbiztonság alkotmányos elvének érvényesülését.

- gondoskodik a több ágazatot érintő kormányzati döntések végrehajtásának területi összehangolásáról,
- gondoskodik a megyei államigazgatási kollégium létrehozásáról, működéséről,
- közreműködik a központi közszolgálati nyilvántartás működtetésével kapcsolatos feladatok ellátásában,
- gondoskodik a közigazgatás korszerűsítésével kapcsolatos feladatok területi összehangolásáról,
- gondoskodik a területi államigazgatási szervek ügyfélfogadási rendszerének összehangolásáról, szakmai támogatást nyújt az ügyfélszolgálati tevékenység bővítéséhez,
- tájékoztatást kérhet a koordinációs és ellenőrzési jogkörébe tartozó területi államigazgatási szervek vezetőitől.

A Rendelet 16.§-a részletezi a hivatalvezetőnek a területi államigazgatási szervekkel kapcsolatos ellenőrzési feladat- és hatáskörét, a következők szerint.

A hivatalvezető:

- gondoskodik az ellenőrzési tervek összehangolásáról, egyeztetett végrehajtásáról, a tapasztalatok közös elemzéséről,
- gondoskodik a gazdaságos, egymást kiegészítő ellenőrzési módok kialakításáról, alkalmazásáról,
- ellenőrzi a szervek vezetőinek munkáltatói intézkedései törvényességét, a képzési előírások érvényesítését,
- ellenőrzi az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény hatályosulását, a hatósági tevékenység jogszerűségét,
- ellenőrzi az ügyiratkezelésről, valamint az adatok nyilvántartásáról és védelméről, szóló jogszabályok hatályosulását,
- ellenőrzi a szervek által alkalmazott informatikai programok jogtisztaságát.

Bércesi Ferenc, a Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője így fogalmaz: „A koordinációs hatáskörök nem párosultak a végrehajtáshoz szükséges eszközrendszerrel. A jogkörök többsége kimerül a gondoskodásban,

közreműködésben és véleményezésben, továbbá az államigazgatási kollégium értékelő, véleményező szerepében. A jogi szabályozás tulajdonképpen előre vetítette a területi koordináció jövőjét. A soft law mellett azonban a kormányzati idegenkedés, az ágazatok merev elzárkózása is megpecsételte a jogintézmény sorsát.”¹³⁷

Az 1994-1998 között regnáló kormány minden erőfeszítése ellenére a magyar közigazgatás területi (közép) szintjének helyzete egyáltalán nem stabilizálódott.¹³⁸ Erre figyelemmel az 1998. évi választásokon győztes FIDESZ Magyar Polgári Párt Programja megalapozottan szögezte le, hogy *„Ma a területi közigazgatás legfontosabb kérdése a középszint körüli bizonytalanság.”* A Program két lényeges kérdést érintett: egyik az, hogy milyen legyen a középszint (régió, megye, vagy kistérség), a másik pedig az, hogy milyen módon kerüljön felépítésre¹³⁹ (az új állami struktúra: „alulról, vagy felülről”). Mindkét megoldás magában hordozta a Magyar Állam teljes közigazgatási szervezetrendszerének¹⁴⁰ reformálási lehetőségét és szükségét is. A megoldási javaslat lényegében azt mondta, hogy rendezni kell a bizonytalan megyék sorsát, ahol a megyei önkormányzatokat alkalmassá kell tenni a koordinációra, és hatáskörük a dekoncentrált szervektől bővíthet. A kis- és nagyrégiók kialakításába a középszint valamennyi szereplőjét egyenrangú partnerként kell bevonni, ami lényegében az uniós követelményeknek való megfelelés miatt volt szükséges. Látható volt, hogy a területi államigazgatási szervek helyzete nem állt az új program középpontjában, ugyanis azt mindössze két helyen érintette. Ezek: a területfejlesztés, és az önkormányzatok. Az „Esélykiegyenlítő területfejlesztés” című fejezete arra utalt, hogy a Kormány áttekintette a kistérségi, megyei és regionális szinten testet öltő társadalmi, gazdasági és

¹³⁷ BÉRCESI: i.m., p. 253.

¹³⁸ BENCSIK: i.m., p. 64.

¹³⁹ Lásd erről például: FUKUYAMA, Francois: Államépítés – Kormányzás és világrend a 21. században; Századvég Pol. Isk. Alapítv., 2005.

¹⁴⁰ Lásd erről bővebben: LŐRINCZ Lajos: A modern állam feladatai- kiemelten a közigazgatásban. In: HALM Tamás – VADÁSZ János (szerk): A Modern állam feladatai. Magyar Közdasági Társaság és a Gazdasági Tanács Konferenciájának előadásai, konferenciakötet. Budapest, 2009, ISBN 978-963-88419-1-9.

infrastrukturális térbeli kapcsolatok rendszerét, és 2000. december 31-ig az Országgyűlés elé terjesztette a tapasztalatokat feldolgozó koncepciót.¹⁴¹Ezen kormányprogram „A polgárok önszerveződését támogató önkormányzatok” című fejezetben a következőket rögzítette: a Kormány szükségesnek tartotta az állam és az önkormányzatok közötti ésszerű feladatmegosztást, és eltökélt szándéka volt a területi közigazgatásnak a változó körülményekhez és a vele szemben megfogalmazódó igényekhez való hozzáillesztése. A Kormány szorgalmazta az önszerveződésen alapuló régiók kialakulását, továbbá fontosnak tartja a területi kormányhivatalok tevékenységének hatékonyabbá tételét.¹⁴²

Az 1998-2002 közötti kormányciklusban történt kormányzati lépések – nem teljesen a program célkitűzéseit igazolták vissza. Egyetlen kérdésben jelenik meg új elem, és ez a kistérség határozott megjelenése. Arról a területi középszintről van szó, amely a „körzetközpont” köré szerveződik, és amely a területi államigazgatási szervek hatásköre egy részének nyerteseként funkcionálhat a jövőben, a „megyei szintet meghaladó, regionálisan szervezett másodfokú hatóságok” mellett.

A fővárosi és megyei közigazgatási hivatalokról szóló 191/1996. (XII.17.) Kormányrendelet érdemi módosítására e kormányzati ciklusban nem került sor. A hivatalvezetők – immár nem a belügyminiszter, hanem a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter irányítása alatt – továbbra is a főhatóságok erőteljes „ellenszelében” igyekeztek eleget tenni koordinációs és ellenőrzési jogkörüknek, megfelelő (hatékony) eszközök hiányában mérsékelt sikerrel.

¹⁴¹ Lásd: H/21.sz. parlamenti előterjesztés (1998.06.29.), p. 25.

¹⁴² Lásd: H/21.sz. parlamenti előterjesztés(1998.06.29.), pp. 61.-62.

2.3. A TERÜLETI ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK A XXI. SZÁZAD ELSŐ ÉVTIZEDÉBEN

A 2002-es választások ismét politikai változást hoztak Magyarországon, hiszen MSZP-SZDSZ koalíciós kormány alakult. Az új kormány programjának („Cselekedni most és mindenkiért” - A nemzeti közép, a demokratikus koalíció kormányának programja) legfontosabb elemei a következők szerint foglalhatók össze. A Kormány egyik alapvető feladata a **decentralizáció, a túlzottan központosított kormányzati hatalom ésszerű lebontása. Az EU-hoz való csatlakozás** megköveteli az **önkormányzati reform** három lépésben történő végrehajtását: az alap, a községi és a városi önkormányzatok autonómiájának a megerősítése, ezt követi a kistérségek kialakítása, majd a regionális közigazgatás létrehozása. Így a kormányzati periódus végére – a jelenlegi megyei önkormányzatok helyett – kiépíthető a választott regionális önkormányzati rendszer.¹⁴³ Az önkormányzatok megerősítésével párhuzamosan **a központi kormányzat dekoncentrált szervei radikálisan csökkenthetők.** A regionális önkormányzatok létrejötte után a megyei közigazgatási hivatalok regionális hivatalokká alakulnak át.

A Kormány-program végrehajtása az egész ciklusban komoly nehézségekbe ütközött, és ma már egyértelműen látszik, hogy összességében a kitűzött célok nem valósultak meg.¹⁴⁴ Ebben kétségkívül szerepet játszott az a tény, hogy a végrehajtáshoz szükséges lett volna az Alkotmány, és néhány kétharmados törvény módosítása, tehát végeredményben az ellenzék támogatásának a megszerzése is. Úgy vélem, hogy nem volt meg a kormányzó pártokban sem a végrehajtáshoz szükséges politikai eltökéltség. Hiába készültek el a szükséges szakmai anyagok – elsősorban a **Belügyminisztérium**

¹⁴³ Lásd bővebben a Kormányprogramot: <https://www.parlament.hu/irom37/0019/0019.htm> (letöltés ideje: 2019.11.02.)

¹⁴⁴ Megjegyzés: részeredmények persze születtek. Ilyen például a kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről szóló 244/2003.(XII.18.) Kormányrendeletnek-, valamint a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvénynek a megalkotását, és e jogi háttérben a többcélú kistérségek működésének tényleges megkezdését. Szintén nagyon komoly eredmény az IDEA Program keretében született koncepciók, tanulmányok és jogszabály-tervezetek megalkotása, hiszen azok jó kiindulási alapot képez(het)nek a továbblépéshez.

IDEA Programja¹⁴⁵ keretében – ha nem állt elég erőteljes politikai háttér a végrehajtáshoz. Nem véletlen ezért, hogy a 2004 őszén megalakult régi-új kormány programja már csak középtávon számol a regionális közigazgatás kialakításának lehetőségével (amit azóta tudunk, hogy szintén nem sikerült megvalósítani, hiába mutatkozott komoly EU-s igény és elvárás iránta).¹⁴⁶

Ebben a ciklusban a Kormány konkrét szándékai a 2198/2003. (IX.1.), a 1113/2003. (XI.11.), valamint az 1075/2004. (VII.21.) Kormányhatározatokban jelentek meg. Ezek közül az utóbbi jelentősége emelhető különösen ki, hiszen a regionális és kistérségi szervezést igénylő államigazgatási feladat- és hatáskörökről, valamint a területi államigazgatási szervek átalakítására vonatkozó intézkedésekről szólt. A Határozat komoly lépések megtételére hívta fel a minisztereket, a kitűzött célok minél gyorsabb elérése érdekében, az alábbiak szerint.

A Kormány felhívta a minisztereket, hogy 2004. október 31.-ig tegyenek **javaslatot** az általuk irányított, illetve felügyelt területi **államigazgatási szervek** vonatkozásában:¹⁴⁷

- a megszüntethető, illetve a helyi önkormányzatoknak és a nem közigazgatási szervezeteknek átadható feladatokra és hatáskörökre,
- azon központi szintről területi szintre leadható feladat- és hatáskörökre, amelyek önálló szervezet kialakítása nélkül a közigazgatási hivatalokba telepíthetők,
- azon területi államigazgatási feladatokra, amelyek a regionálisnál alacsonyabb szintű illetékességi területet igényelnek,
- e hatóságoknak a statisztikai-tervezési régiókkal való területi harmonizációjára.

¹⁴⁵ Forrás: PÁLNÉ Kovács Ilona: Regionális reformok Európban. Budapest, Belügyminisztérium, Magyarország, 246 p. 2005

¹⁴⁶ Lásd bővebben a Kormányprogramot: <https://www.parlament.hu/irom37/0019/0019.htm> (letöltés ideje: 2019.11.02.).

¹⁴⁷Lásd ennek értékeléséről bővebben: FÁBIÁN Adrián: Új tendenciák a szervezés és a menedzsment területén. Új Magyar Közigazgatás5: (6), 2012, pp. 28-32.

A Határozat ezzel párhuzamosan elrendelte a **regionális közigazgatási hivatalokra** vonatkozó szabályozás kidolgozását, figyelemmel az ágazati miniszterek szakmai irányítási jogosítványaira is. Az államigazgatási szervezetekre vonatkozó átfogó jogi szabályozás előkészítése céljából a Kormány elrendelte **Kodifikációs Bizottság** létrehozását.¹⁴⁸ Lefektették, hogy területi államigazgatási szerv csak kivételesen, a Kormány külön egyedi döntése alapján hozható létre, ezért az új területi államigazgatási feladatokat a megyei közigazgatási hivatalok feladat- és hatáskörében kell utalni.¹⁴⁹

A **cél** az volt, hogy **ágazatonként lehetőleg egy dekoncentrált szerv működjön**, és – új, erős jogosítványok révén – bővüljön a megyei közigazgatási hivatalok vezetőjének koordinációs és ellenőrzési feladatköre, illetve hogy a jelenlegi megyei szintről a régiók szintjére helyezték a közigazgatási hivatalok működésének meghatározó részét.¹⁵⁰

Talán mondhatjuk azt is, hogy ismét egy jól előkészített, a valós helyzetet helyesen feltáró és értékelő, reális célokat kitűző kormánydöntés született, így a kérdés „csak” az volt, hogy vajon végrehajtásra kerül-e majd. A válasz „igen is, és nem is”, mivel például 2005-ben (is) sorra alakultak meg az új területi államigazgatási szervek (például a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal 9 területi felügyelősége, a Vasúti Hivatal megyei szervei, az Igazságügyi Hivatal megyei hivatalai, stb.), másfelől pedig 2005 és 2006-ban a területi államigazgatási szervek száma, nemhogy ágazatonként egyre csökkent volna, hanem még emelkedett is a korábbiakhoz képest. Ugyanakkor **tény az is, hogy a megyei közigazgatási hivatalok vezetői sem kaptak érdemben erőteljesebb jogosítványokat.**

„Az 1075/2004.(VII.21.) Kormány határozat – néhány területen – érzékelhető lökést adott a területi reformnak. E lendület alapján folytatta

¹⁴⁸ A jelen értekezés témavezetője, Prof. Dr. TORMA András tagja lett e Bizottságnak és e feladatkörében el is készítette a közigazgatási szervek irányítására, felügyeletére és ellenőrzésére vonatkozó értekezését. Lásd erről Prof. Dr. TORMA András: „A közigazgatási szervek közötti viszonyrendszer, különös tekintettel az irányításra és felügyeletre” c. munkát, a Magyar Közigazgatás 2004. évi 8. számában.

¹⁴⁹ BENCSIK: i.m., p. 64.

¹⁵⁰ FÁBIÁN: i.m., p. 8.

*munkáját az **IDEA Munkacsoport**, amely bár a központi közigazgatás profil-tisztítására, és a területi szervek regionalizációjára több tanulmányt készített, mégsem valósult meg azonban a regionális államigazgatási modellkísérlet. A központi igazgatás modernizációja terén az 1064/2004. (VI.28.) Korm. határozat által kinevezett kormánybiztos munkája jelentett egyedül konkrét eredményt. 2005. végére megszületett a koncepció. Ezen túl azonban nem sok mindent lehet felmutatni. A központi igazgatás reformjával kapcsolatos határozatok végrehajtása az ágazatok felelősségi körében egyszerűen „elfelejtődött”, így **a területi igazgatás reformja sem eredményezhetett más outputot.**”¹⁵¹*

Látszódott tehát, hogy nincs minden rendben sem a közigazgatás központi-, sem területi-, sem pedig helyi szintjén, azaz ismét változásokra volt szükség a magyar közigazgatási rendszerben. Újra kellett gondolni az egész közigazgatást, annak feladatait, szervezet-rendszerét és működését. E feladat pedig megkövetelte az egész államszervezet újragondolását, beleértve az állam által vállalható feladatok definiálását, a vállalt feladatok államszervek közötti megosztását, és csak ezt követhette a közigazgatásra háruló feladatoknak megfelelő szervezetrendszer kialakítása, érvényesítve a fentiekben hivatkozott helyes elveket.

Ebben az újragondolásban¹⁵² **kiemelkedő szerepet játszott az EU-s csatlakozásra való felkészülés** is, amelynek kapcsán a strukturális reformcélok leginkább a területi és helyi szinten jelentkezettek (pl. regionális törekvések). Természetesen történtek változások központi szinten is. Itt lehet megemlíteni a rendőrségtől elváló Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalt, az integrált országos katasztrófavédelmi szervezetrendszer (2000) létrehozását, a rendőrség és a határőrség szervezeti integrációját a Schengeni-övezethez való csatlakozással összefüggésben (2007), vagy a közös agrárpolitika (KAP) végrehajtását támogató Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (2003)

¹⁵¹ BÉRCESI.: i.m., p.86.

¹⁵² FÁBIÁN: i.m., p. 28.

létrehozatalát, valamint a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal megalakítását (2006).

A 2006 után (a 2010-ig terjedő időszakban) a politikai irányítás szerepe tovább nőtt, melyre leginkább a központi közigazgatási szintet érintő reformprogramok nyújtanak kellő bizonyítékot. Az értekezésszemponjtjából relevánsabb területi szinten azonban érdemi változás nem következett be ezen időszak alatt.

2.4. A KÖZIGAZGATÁSI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA 2010-TŐL NAPJAINKIG¹⁵³

A közigazgatás helyzete gyökeresen 2010 tavaszán változott meg, hiszen a rendszerváltás óta először fordult elő az, hogy egy párt alkotmányozó erejű, 2/3-os többség formájában kapjon demokratikus felhatalmazást Magyarországon. Az új Kormány többek között azzal a céllal alakult meg, hogy demokratikus eszközökkel lényeges változásokat érjen el a legfontosabb, egész társadalmunkat érintő kérdésekben. Az ezt megelőző időszak kormányzása¹⁵⁴ hiányosságai számos területen hátráltatták az államot és a közigazgatást, nem járultak hozzá maradéktalanul annak fejlődéséhez, hatékonyságának javulásához, ami kiváltképp az EU-s tagságból fakadó többletkötelezettségek ellátása során okozott gondot. Az új program egyik legfontosabb feladata az állam megfelelő, ésszerű és hatékony (költség, idő) működtetése lett, valójában a „**Jó Állam**” megteremtése.¹⁵⁵ A Kormány szándéka az volt, hogy a közigazgatás rendszerét az ésszerűség útjára terelje és újra a közjó, az ügyfelek szolgálatába állítsa. Már a reformok elején világosan látható volt, hogy a ciklus

¹⁵³ Forrás: Sajtóanyag – A területi közigazgatás átalakítása – a Jó állam születése, letöltés helye: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HN1gROvLu7IJ:2010-2014.kormany.hu/download/b/8e/10000/Sajt%25C3%25B3h-anyag_Ter%2520k%25C3%25B6zig%2520%25C3%25A1talak%25C3%25ADt%25C3%25A1sa.doc+%&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu (utolsó megtekintés: 2018.09.27.)

¹⁵⁴ Lásd erről bővebben: PIERRE, Jon – PETERS, B Guy: Governance, Politics and the State. New York. University of New York Press. 2000.

¹⁵⁵ Lásd erről még: G. FODOR Gábor – STUMPF István: A „jó kormányzás” két értelme avagy a demokratikus kormányzás programja és feltételei. Letöltés helye: <http://www.szazadveg.hu/files/letoltesek/7.pdf> (letöltés ideje: 2019.07.23.)

alatt a **Kormány célja a területi közigazgatási rendszer átfogó, történelmi mértékű átalakítása lesz.** A célkitűzés megvalósításának két, egymástól jól elválasztható, ugyanakkor szoros kapcsolatot mutató eleme volt. Egyrészt az egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása, másrészt a széttagolt területi közigazgatási szervezeti rendszer egységesítése.¹⁵⁶ Az átalakítás folyamata a 2010. tavaszi kormányváltást követően indult meg és 2013 végére fejeződött be. Az **első lépés** a korábbi fővárosi, és megyei közigazgatási hivatalok újjászervezése volt, melyeknek következtében 2010. szeptember 1-jétől a kormány általános hatáskörű szervei újra megyei szinten működtek. Ennek részeként a korábban hosszú ideig fennálló problematikus helyzetet megszüntetve visszaállításra került a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzése, melyet ezek a hivatalok lettek kötelesek ellátni. Ehhez erős jogosítványokat kaptak (koordináció, ellenőrzés), ezzel újra betölthették eredeti funkciójukat: a hivatalok a Kormány erős területi szerveivé tudtak válni. A **fővárosi, és megyei kormányhivatalok felállítása az átalakítási folyamat második lépcsőfoka** volt, amelynek keretében a korábban önállóan működő 14 területi államigazgatási szerv és a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalok integrációja valósult meg. Az újonnan létrehozott hivatalok 2011. január 1. napján megkezdték működésüket fővárosi és megyei kormányhivatalok néven.¹⁵⁷ A **kormányhivatalokat** a miniszterelnök által kinevezett kormány megbízottak vezetik, akik országgyűlési képviselők is lehetnek, mivel a Kormány szerint a döntéseit területi szinten képviselni képes erős vezetőkre volt szükség. Ezek mellett a területi államigazgatás működésében is szükségszerű, hogy politikai döntések meghozatala – ezen a szinten is – megtörténjen, ezért elengedhetetlen volt, hogy a kormányhivatalnak politikai vezetője legyen. A miniszterelnök 2010. december 23-án a Parlamentben kinevezte a 20 **kormány megbízottat**, 2011 januárjában pedig a miniszterelnök-

¹⁵⁶ FÁBIÁN: i.m., pp. 28-32.

¹⁵⁷ FÁBIÁN Adrián: Területi közigazgatás Verebélyi Imre 70. születésnapján: kormányhivatalok, járások, kormányablakok. In: PATYI András, LAPSÁNSZKY András (Szerk) – Rendszerváltás, demokrácia és állam reform az elmúlt 25 évben: Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapra tiszteletére. Budapest: Wolters Kluwer, 2014., pp. 111-121.

helyettes a kormányhivatalok főigazgatóit. A Kormányhivatalok létesítésével 2011. január 3-án megnyíltak a kormányhivatalok integrált ügyfélszolgálati irodái, a **Kormányablakok** is, amik az **NPM mozgalom** által megteremtett, egyablakos ügyintézési modell első magyar *állomásai* lettek¹⁵⁸. Az ügyfélszolgálati irodák 29 ügykörrel indultak, kiemelt feladatuk az államigazgatási ügyekben történő **teljes körű tájékoztatás** nyújtása lett az ügyfelek részére. A Kormányablakokban kezdetben hozzávetőleg 300 jól képzett, ügyfélszolgálati vizsgát tett kormánytisztviselő kezdte meg munkáját. Az ügyfélszolgálati munkatársak négyhetes szakmai és gyakorlati képzésben vettek részt, majd szigorú vizsga alapján került kiválasztásra a 229 közigazgatáson kívülről érkező és a több mint 70, közigazgatási gyakorlattal rendelkező kolléga. A tisztviselők rögzített, az ügyfélszolgálati irodákban kifüggesztett etikai alapelvek (pl. kölcsönös tisztelet, udvariasság, a korrupció elleni fellépés¹⁵⁹) szerint kellett, hogy végezzék (és végzik ma is) tevékenységüket. Hatalmas újítás volt továbbá az irodák ügyfélbarát nyitvatartása, hiszen munkanapokon reggel 8 óra és 20 óra között várják az ügyeiket intézni kívánó állampolgárokat, ami nagy könnyebbséget jelentett a kötött munkarendben dolgozó állampolgárok számára, hiszen szabadság igénylése nélkül is el tudják intézni hatósági ügyeiket.¹⁶⁰ Ennek a munkarendnek megfelelően a Kormányablakok tisztviselői két műszakban látják el feladataikat. Maguk a kormányhivatalokba integrált szakigazgatási szervek ügyfélszolgálati irodái változatlan helyszínen működtek tovább (pl.: Földhivatal, Nyugdíjfolyósító Igazgatóság) és fogadják az ügyfeleket hatósági

¹⁵⁸ FÁBIÁN Adrián - BENCSIK András: Régi és új szereplők a területi államigazgatásban: járási hivatalok és kormányablakok, *Új Magyar Közigazgatás*, (2), 2014, pp. 20-24.

¹⁵⁹ Lásd erről még: DAHLSTRÖM, Carl – LAPUENTE, Victor: Weberian bureaucracy and corruption prevention. In: HOLMBERG, Sören – ROTHSTEIN, Bo (eds.), *Good Government, The Relevance of Political Science*, Edward Elgar, Cheltenham, United Kingdom. 2012.

¹⁶⁰ Személyes véleményem az, hogy ez a valóban ügyfélbarát ügyfélfogadási idő volt az egyik olyan reform lépés, ami valójában egy racionálási mozzanatként is felfogható. Nem igényelt lényeges szervezeti átalakítást, csupán szervezést, a meglévő erőforrások újraelosztását, de mégis az egyik legnagyobb pozitív hatást kiváltó lépés lett. Az ügyfelek legnagyobb meglepődöttségét váltotta ki ez az ügyfélfogadási rend, mely kiváltképp a családosok, kötött munkahelyi rendben dolgozók számára nyújtott óriási segítséget. Ezt több, abban az időben Kormányablakban dolgozó Barátom, évfolyamtársam is több ízben megerősítette számomra.

ügyeik intézése során. Az ügyfélszolgálati irodák létesítése mellett egy alternatív kommunikációs csatorna is létrehozásra került, Kormányzati Ügyfélvonal (KÜ) néven.¹⁶¹ Ennek célja globális és hatékony többszörös fogadó-válaszadó szolgálat megszervezése volt, amely a közigazgatással kapcsolatos kérdésekre igyekezett egyértelmű és azonnali válaszokat nyújtani az ügyfelek számára a kormányzati portállal (www.magyarorszag.hu) és az Ügyfélkapuval együttműködve.¹⁶²

A meglévő új szerkezeti struktúra már lehetővé tette a **közigazgatási hatósági eljárások egyszerűsítését** is. Ennek keretében az integrációhoz kapcsolódó és az ügyfélszolgálatok optimális működéséhez szükséges szabályzatok is módosításra kerültek. További célja és feladata volt ennek, hogy a bürokrácia csökkentése ténylegesen megvalósulhasson és a korábbinál egyszerűbbnek tekinthető hatósági eljárásrend kerüljön kialakításra.¹⁶³ Ennek egyik legfontosabb eleme volt, hogy 2011. január 1-jétől ismét **visszaállították** az ügyfelek által ismert, megszokott **naptári napban történő határidő számítás** és az ügyintézési határidő újra 30 nap lett a korábbi 22 munkanap helyett.¹⁶⁴ Az ügyfelek érdekeit szolgáló változásnak tekinthető az is, hogy az ügyfelek tetszőlegesen választhattak a hatósággal történő kapcsolattartás formái között, e mellett az ügyfélszolgálati irodáknak biztosítaniuk kellett az időpontfoglalás lehetőségét is. Az eljárást tovább egyszerűsítette, sőt olcsóbbá tette, hogy az állam kizárólag csak olyan iratokat küldött meg térítendőes küldeményként, amelyek valóban érintik az ügyfelet.

A következő érdemi lépésként a járások felállítását említhetjük, mely 2013-ra valósult meg. A járások határainak és székhelyeinek megállapításakor tekintettel voltak a helyi szociológiai viszonyokra, a történelmi hagyományokra

¹⁶¹ FÁBIÁN: Területi közigazgatás, i.m., p. 120.

¹⁶² Feladata lett az állampolgárok, vállalkozások és egyéb szervezetek, a hét minden napján, napi 24 órában történő teljes körű és szakszerű, egységes szolgáltatási szinten történő tájékoztatása, a közigazgatással kapcsolatos ügyeik gyors és hatékony intézése érdekében.

¹⁶³ Az, hogy ez az egyszerűbb eljárásrend és a bürokrácia csökkentése milyen mértékben valósult meg a mai napig, sok vitát szült, ezért sem kívánom ennek a megvalósíttóságát érdemben vizsgálni.

¹⁶⁴ A 2004. évi CXL. törvényt módosító 2010. évi CXXVI. törvény 58§-a értelmében. Lásd erről bővebben: FÁBIÁN: Új tendenciák..., i.m., pp. 28-32.

(korábbi kistérségek szerkezet) és számos praktikus körülményre (pl. közlekedési lehetőségek és szokások). A rendszer felállítása következtében lehetőség nyílt a korábbi területi szinten jelentkező államigazgatási és önkormányzati hatáskörök felülvizsgálatára, illetve újraszervezésének megkezdésére. Itt természetesen egyértelműen szét kell választani az állam által ellátott feladatokat (jegyzői hatáskörök, okmányirodai feladatok) és az önkormányzati feladatokat. Ezek tisztázását követően kerülhetett sor az egységes, átlátható működésű járási államigazgatási szint kialakítására, amely lehetőségét teremtett arra, hogy az ügyfelek hatósági ügyeiket lehetőség szerint egy helyen intézzék el, még hozzá lehetőleg a lakóhelyükhöz, székhelyükhöz legközelebb. A járási székhelyeken is létrejöttek az első (járási) Kormányablakok 2013 végére.¹⁶⁵ A célkitűzés itt is az volt, hogy az egyablakos ügyintézés lehetősége minél több ügyfélnek legyen adott és elérhető, ezáltal megkönnyítve életüket, ezért folyamatosan bővítették nemcsak az ügyköröket (lásd 2. sz. melléklet), hanem a Kormányablakok számát is.¹⁶⁶ Az ügyfélszolgálati rendszer egyablakos ügyintézési szintre történő fejlesztése érdekében a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) vizsgálta a párhuzamosan működő ügyfélszolgálatok integrációjának lehetőségét is és 2013 végére kialakításra kerülhetett a „megfelelő” **Kormányablak-hálózat**.¹⁶⁷ A hatósági eljárásrend egyszerűsítése, a „bürokratikus korlátok”¹⁶⁸ felszámolása tovább folytatódott. Ennek keretében a közigazgatási hatósági eljárást szabályozó törvényt (Ket.) 2011-ben átfogó felülvizsgálat alá vetette a KIM abból a célból, hogy tovább tudja egyszerűsíteni, és átláthatóbbá tenni az eljárási szabályokat. Célja az ügyfelek életét és a hatóságok tevékenységét egyszerűbbé tevő jogszabály létrehozása volt. Azt azonban látnunk kell, hogy a

¹⁶⁵ FÁBIÁN: Területi közigazgatás, i.m., p. 120.

¹⁶⁶ Ez a szám ma megközelítőleg országosan a 200 járásban csaknem ugyanennyi járási kormányablak számát is jelent. (Forrás: <http://www.jarasikormanyablak.hu/kormanyablakok/>)

¹⁶⁷ FÁBIÁN - BENCSIK: Régi és új szereplők..., i.m., pp. 20-24.

¹⁶⁸ Lásd erről bővebben: RAUCH, James E. – EVANS, Peter B.: Bureaucratic structure and bureaucratic performance in less developed countries, In: Journal of Public Economics, Vol. 75, No.1. 2000. pp. 49-71.

közigazgatási szervezetrendszer átalakítása, a Kormányablakok kialakítása, az eljárások egyszerűsítése mind egy cél szolgálatában álltak. Ez a „nemes” cél pedig nem más, mint az, hogy **az állam és az állampolgárok viszonyát új, bizalmi alapra helyezték**. Az elmúlt évek rossz tapasztalatai, a számtalan kritikai észrevétel mind azt bizonyították, hogy az ügyfelek a hatóságokat szükséges rosszként értékelik, az ügyintézés pedig felesleges időráfordításként és esetlegesen stresszhelyzetként élték meg.

Az integrációnak köszönhetően a korábban elkülönülten működő szakigazgatási szervek a Kormányhivatalokban „letek új otthonra”, ahol kezdetben főigazgatóság/hivatal megnevezéssel, majd 2015. áprilisától kezdve (a mai napig) jellemzően főosztályi minőségben látják el feladatukat.

A 2015. április 1.-jéig terjedő időszakban a következő szakigazgatási szervek működtek a Kormányhivatalokban:

- **szociális és gyámhivatal** a szociális, gyermekvédelmi, gyermekjóléti, és gyámügyi feladatok ellátására,
- **építésügyi és örökségvédelmi hivatal** a meghatározott építésügyi hatósági feladatok, és a kulturális örökségvédelmi hatósági feladatok ellátására,
- **igazságügyi szolgálat** a pártfogó felügyelői, jogi segítségnyújtási, és áldozatsegítési feladatok ellátására,
- **növény- és talajvédelmi igazgatóság** a növényvédelmi, talajvédelmi, növénytermesztési és növényi termékek esetében élelmiszer-biztonsági hatósági és zöldség-gyümölcs ellenőrzési feladatok ellátására,
- **erdészeti igazgatóság** az erdészeti igazgatási feladatok ellátására,
- **földművelésügyi igazgatóság** a mezőgazdasági igazgatási, vadászati és halászati hatósági feladatok ellátására,
- **élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság** az élelmiszer-biztonsági, élelmiszerminőség-ellenőrzési, takarmány-ellenőrzési élelmiszerlánc-felügyeleti, és állategészségügyi, illetve egyes állattenyésztési és borászati feladatok ellátására,
- **földhivatal** az ingatlanügyi feladatok ellátására,

- **egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerv** az egészségbiztosítási pénztári feladatok ellátására,
- **nyugdíjbiztosítási igazgatóság** a nyugdíjbiztosítási és a hatáskörébe tartozó más pénzbeli ellátásokkal kapcsolatos feladatok ellátására,
- **munkaügyi központ** a foglalkoztatási, munkaerő-piaci feladatok ellátására,
- **munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerv** a munkaügyi ellenőrzési és a munkavédelmi feladatok ellátására,
- **fogyasztóvédelmi felügyelőség** a fogyasztóvédelmi feladatok ellátására,
- **népegészségügyi szakigazgatási szerv** a népegészségügyi feladatok ellátására,
- **mérésügyi és műszaki biztonsági hatóság** mérésügyi és műszaki biztonsági feladatok ellátására,
- **közlekedési felügyelőség** a közlekedési hatósági feladatok ellátására,
- **rehabilitációs szakigazgatási szerv** a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos feladatok ellátására.

2015 április 1-jén újabb integráció következett be, amelynek keretében számos korábban (legalább látszólagos) önállóságot élvező szakterület került összevonásra. Ezen időponttól kezdve a következő főosztályok látják el a szakigazgatási hatósági feladatokat a megyei kormányhivatalokon belül:

- Hatósági Főosztály
- Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály
- Agrárügyi Főosztály
- Földhivatali Főosztály
- Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály
- Foglalkoztatási, Munkavédelmi és Munkaügyi Főosztály
- Népegészségügyi Főosztály
- Közlekedési, Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Főosztály
- Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- Informatikai Főosztály

- Pénzügyi és Gazdálkodási Főosztály
- Jogi, Humánpolitikai és Koordinációs Főosztály
- Agrár és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály

Álláspontom szerint a közigazgatási szervezetrendszer átalakítása – melyre a felhatalmazást és a megfelelő közjogi alapot a 2011. április 25.-én elfogadott és kihirdetett új alkotmány, Magyarország Alaptörvénye biztosította –, a Kormányablakok kialakítása, az eljárások egyszerűsítése mind egy célt szolgáltak, még hozzá a közigazgatási modernizációt. Az állam és az állampolgárok viszonyát új alapra kellett helyezni. Ahogy fentebb összegeztem, az ügyfelek sok esetben a hatóságokat szükséges rosszként értékelik, az ügyintézés pedig felesleges időráfordítást és adott esetben még stresszhelyzetet is jelent. A cél egy új, ügyfélbarát, szolgáltató állam létrehozása volt. Ennek legfontosabb eleme az ún. egyablakos ügyintézési modellre való átállás, illetve az elektronikusan intézhető ügyek számának folyamatos bővítése.

A szolgáltató állam koncepciója szemléletváltást jelent, mely az állampolgárok számára a *Jó Állam*¹⁶⁹ megszületésében érhető tetten. Tény, hogy szükség van még további fejlődésre, modernizációra is, mely számos faktortól függ. Az elmúlt 7-8 évben indult komplex fejlesztési programok szolgálják a további fejlődést, melyek részletes bemutatására a következő fejezetben kerül sor.

¹⁶⁹ Lásd erről például: DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of Good Governance and Ethics in Central Administration: Evaluating reform outcomes in the context of the financial crisis. European Institute of Public Administration, 2011.

3. FEJEZET

KOMPLEX FEJLESZTÉSI PROGRAMOK

Jelen fejezetben a 2. fejezetben bemutatott időszakot kívánom röviden összegezni, de itt már nem a közigazgatási szervezetrendszer, hanem a bevezetett fejlesztési programok oldaláról.

Disszertációm 2. fejezetében rögzítettem, hogy a közigazgatásban folyamatos szemléletváltás következett be az utóbbi két évtizedben. A közigazgatás, mint szolgáltatás, az állam pedig mint szolgáltató jelent meg. Ezen szemléletváltást kiegészítette az intézményi átszervezés, centralizáció, mely mind a *front-office*, mind pedig a *back-office* oldalán jelentős hatékonyságnövelő¹⁷⁰ mechanizmusok bevezetését célozt el, mindezt az ügyfélcentrikusság – mint a szolgáltató állam egyik fő profilja – előtérbe helyezésével. A következőkben azt vizsgálom, hogy 2010-től kezdődően milyen programokkal és hogyan formálódik a korábban megindult fejlesztési folyamat. Vizsgálom a *Magyary*-programokat (I. és II.), a 2014-2020-as Közigazgatás és Közszolgálat Fejlesztési Stratégiát.

3.1. CSELEKVÉSI TERV A TÁRSADALOM ÉS A GAZDASÁG MEGÚJULÁSÁÉRT: A DIGITÁLIS MEGÚJULÁS CSELEKVÉSI TERV¹⁷¹

A gazdasági válság által generált negatív folyamatok szükségessé tették egy olyan Cselekvési terv megalkotását, amely különbözik minden eddigi, az infokommunikációval foglalkozó kormányzati kezdeményezéstől. A terv különlegességét főként a mögötte álló társadalmi felhatalmazás adta. Célja volt, hogy foglalkozzon az állampolgárok digitális világban történő eligazodásával,

¹⁷⁰ Lásd erről például: DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of Good Governance and Ethics in Central Administration: Evaluating reform outcomes in the context of the financial crisis. European Institute of Public Administration, 2011.

¹⁷¹ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Digitális megújulás cselekvési terv 2010-2014, http://www.kormany.hu/download/7/e2/10000/Digitalis_Megujulas_Cselekvesi_Terv.pdf (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

illetve magával az infokommunikációs ipar helyzeti előnybe hozásával is. Az újítások egyik fontos részét képezi a korábbi gyakorlatokhoz képest, hogy az elvont elméleti megközelítés helyett konkrétumokat, megvalósítandó programot rögzít Magyarország számára. Másrészt a terv megalkotását széleskörben lefolytatott társadalmi és gazdasági konzultáció előzte meg.¹⁷²

3.1.1. Digitális megújulás és cselekvési terv: általános jellemzők

A korábban már említettekhez hasonlóan, alapvetően a közigazgatás modernizációját, technológiai fejlesztését tűzte ki célul a Digitális megújulás cselekvési terv is.

A kormánynak olyan víziót kellett alkotnia, amelynek köz- és fejlesztéspolitikai, valamint szabályozási keretei biztosítják, hogy a tőlünk nagyrészt függetlenül is zajló digitális fejlődés a lehető legnagyobb mértékben szolgálja a gazdasági növekedést, a foglalkoztatást és a foglalkoztathatóságot, a társadalmi jólétet és esélyegyenlőséget, illetve az egyének, vállalkozások és a nemzetgazdaság szintjén értelmezett versenyképességet. A **Digitális Megújulás Cselekvési Terv** a magyar kormány infokommunikációs helyzetértékelését, jövőképét és cselekvési tervét bemutató dokumentumként volt értékelhető. A Dokumentum elfogadásakor, 2010-ben az egyre magasabb szintű fogyasztói elvárások és a folyamatos technológiai fejlődés eredményeként – a világ legfejlettebb országaihoz hasonlóan – már hazánkban is kialakulóban volt (és van) egy összetett, felhasználók millióit és eszközök tízmillióit egyre nagyobb kapacitású hálózatokkal összekötő és egyre magasabb szintű szolgáltatásokkal kiszolgáló, folyamatosan fejlődő infokommunikációs rendszer.

Ez a gyorsan változó és még gyorsabban fejlődő digitális ökoszisztéma már akkor is (és még ma is) a gazdaság, a társadalom és a magánélet legtöbb színterén és mozzanatánál megkerülhetetlenül jelen volt. Az emberek egy része

¹⁷² Lásd erről bővebben: BUDAI Balázs – GERENCSE Balázs Szabolcs – VESZPRÉMI Bernadett: A digitális kor hazai közigazgatási specifikumai, Dialóg Campus Kiadó – Budapest 2018.

számára a kényelem, a könnyen kezelhető eszközök és alkalmazások, az új tanulási lehetőségek, másoknak az új munkalehetőségek megszerzése volt az a hívó szó, amely az infokommunikációs eszközök (fax, rádió, televízió, videó, számítógép, stb.) és alkalmazások használatára ösztönözte őket. Az emberek gyorsabban és egyre inkább vizuális módon – három dimenzióban – szerettek volna információhoz jutni. A digitális világba belépett fogyasztó ugyanakkor a jövő fejlesztéseit generálta azáltal, hogy igényei az élethelyzeteik megoldása érdekében egyre szélesedtek. Ahhoz hogy a magyar kis- és középvállalkozások (KKV-k) eséllyel vegyenek részt akár a hazai beszállítói láncokban, akár a nemzetközi együttműködésekben, ma már elengedhetetlen az infokommunikációs eszközök alkalmazása. A jövőkép az emberek életminőségének javítása, tudásuk szélesítése, a különböző fejlettségű és gazdasági erejű földrajzi területek polgárai között a társadalmi esélyegyenlőség megteremtéséhez való hozzájárulás, illetve az attól való elzártságból adódó digitális szakadék felszámolása kellett, hogy legyen.

Mindezt a piaci szereplőkkel közösen kívánják elérni, az infokommunikáció erejének felhasználásával, valamint összhangban az Európai Unió célkitűzéseivel. A digitális írástudatlanság felszámolása az egyik legfontosabb célkitűzés kellett, hogy legyen. Ma már láthatjuk, hogy ezen célkitűzést nem sikerült maradéktalanul teljesíteni, jelentős különbségek vannak az egyes magyarországi térségek között, valamint az állampolgárok között a digitális készségek tekintetében. Legalább ennyire fontos volt, hogy az interneten elérhető szolgáltatásokat használók egyre több, az egyes élethelyzetek gyors és korszerű megoldását jelentő alkalmazásokat is kipróbáljanak, használjanak (pl. online tranzakciókhoz, online ügyintézéshez). A tapasztalatok szerint ugyanis az emberek az internetet jellemzően még mindig csupán levelezésre, információ átadásra és megszerzésre használták. A szolgáltatások aktív és széleskörű igénybevétele az állampolgár kényelmén túl gazdaságélénkítő hatást is eredményezett, mivel megnőtt az igény az egyre újabb digitális tartalmakra, szolgáltatásokra. Mindez a vállalkozásoknál keresletet generált, eredményességüket fokozta, így további szolgáltatások,

ezzel pedig egyben szükségszerűen további munkahelyek is létrejöttek. A digitális világban való jártasság versenyképesebb munkaerőt, igényesebb fogyasztót jelent, melynek eredményeként nemzetközi vállalkozások számára Magyarország újra vonzóvá válhatott. A következő évek kiemelt prioritása a kormányzati infokommunikáció terén a hatékonyság javítása, a vállalkozások és lakosság számára gyors, egyszerű és költséghatékony elektronikus ügyintézés feltételeinek megteremtése, a bürokrácia¹⁷³ csökkentése volt. A magyar háztartások közel 94%-a, (kb. 3,5 millió) rendelkezett ebben az időben legalább az alapszintű szélessávú elérést lehetővé tevő hozzáférési lehetőséggel. Európai összehasonlításban ez megfelel az átlagnak, régiós értelemben azonban nem tekinthető kiemelkedőnek. Az elektronikus számlázás széles körű alkalmazásának gátját elsősorban nem szabályozási problémák jelentették, hanem a tágabb adminisztratív környezetben rejlő, az elektronikus számlázás használatának terjedését akadályozó tényezők. Másrészt, akadályként értékelhető az e-számlázás terjedését illetően a felhasználók oldalán tapasztalható, az elektronikus dokumentumokat, megoldásokat érintő ismerethiány és az ebből fakadó bizalmatlanság is. Mára az elektronikus számlák elterjedése nagymértékben csökkentette az adminisztrációs költségeket, könnyíti a számlák hatóságok részéről történő feldolgozását, végül, de nem utolsósorban hozzájárul a digitális írástudás elterjedéséhez is.

A bizalmatlanság csökkentése érdekében célszerű volt különböző ismeretterjesztő megoldásokkal – például közérthető tájékoztató anyagokkal, kulcsszereplők oktatásával, népszerűsítő kampányokkal – felhívni az érintett szakmai szereplők, vállalkozások figyelmét az elektronikus számlázás bevezetésében rejlő lehetőségekre. Nemzetközi példák alapján kijelenthető¹⁷⁴, hogy jelentős lökést adott az elektronikus számlázás elterjedésének, hogy az állam maga is képes elektronikus számlát kiállítani és befogadni. A papíralapú

¹⁷³ Lásd erről bővebben: REDMAN-SIMMONS, Lois. 'Bureaucracy vs. the Public Service Ethos: Contemporary Concepts of Public Service', NYSPSA 63rd Annual Conference 2009.

¹⁷⁴ Lásd erről még: DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of Good Governance and Ethics in Central Administration: Evaluating reform outcomes in the context of the financial crisis. European Institute of Public Administration, 2011.

levelezés szerepének csökkentése érdekében szükséges volt az elektronikus aláírás mind szélesebb körben történő elterjedése is. Mivel a papír alapú, hivatalos levelezés jelentős részét a közigazgatás szervezetei generálják, kiemelt fontosságú, hogy ezt a kommunikációt elektronikus útra tereljük, és az ehhez szükséges folyamatok és infrastruktúra kiépüljenek – ideértve a dokumentumok biztonságos kezelését, archiválását és a kézbesítés igazolását.

Számos társadalmi változásnak tanúi és résztvevői vagyunk, melyekben a Kormány feladata kettős. Egyrészt a kormány felelős a fejlődés feltételeinek megteremtéséért és ösztönzéséért, másrészt a felzárkóztatás, a digitális esélyegyenlőség megteremtéséért. Az állam felelőssége, hogy a digitális ökoszisztéma ne billenjen ki tartósan az egyensúlyi állapotból, azaz legyen elég felhasználó, épüljön ki és fejlődjön a szükséges infrastruktúra, legyenek elérhetőek hasznos és felhasználóbarát szolgáltatások és legyen erős, a gazdaság más területeinek fejlődését is katalizáló infokommunikációs szektor. A Dokumentumban kiemelt célkitűzés volt, hogy a tagállami kormányzati szolgáltatásokat 2015-ig legalább a lakosság 50%-a használja és a legfontosabb határokon átnyúló szolgáltatások mindegyike online is elérhető legyen. Ezt a célt a legtöbb területen sikerült elérni.

3.1.2. Digitális megújulás – Magyarország középtávú IKT (Információs és Kommunikációs Technológia) cselekvési terve, célkitűzések¹⁷⁵

A célkitűzések középpontjában az ember, a vállalkozások, az állam és az infrastruktúra állt. E négy fogalom kicsit részletesebb kifejtést kíván.¹⁷⁶

Amikor a középpontban az **ember** áll, ott a fő cél az állampolgár esélyegyenlőségének, életminőségének javítása, versenyképességének fokozása, a társadalmi jólét növelése. Szükséges, hogy felgyorsuljon a digitális írástudás terjedése a lakosság körében, ebben kiemelkedő jelentőségű, hogy a köz- és felsőoktatás minden résztvevője sajátítsa el a digitális készségeket. Továbbá az e-készségek legyenek elsajátíthatók felnőttképzési és szakképzési formákban is, növelve ezáltal a munkahelyhez jutás esélyét.

A **vállalkozások** tekintetében a munkahelyteremtés kiemelkedő fontosságú kell(ett), hogy legyen. Cél a vállalkozások alkalmazkodóképességének, versenyképességének növelése. Fel kellett gyorsítani a digitális írástudás terjedését a KKV-k körében, el kellett érni, hogy csökkenjen az IKT **szakemberhiány, bővüljön az IKT képzésben résztvevők száma.**

Hatékonyan és biztonságosan működő, szolgáltató **államot** kellett létrehozni. Itt a fő cél az volt, hogy az állam egyszerűbb, átláthatóbb, biztonságosabb, olcsóbb és hatékonyabb működésű legyen. Megvalósítandó feladatként fogalmazták meg, hogy az emberek és a vállalkozások újra megbízhassanak az állam működésében, az állam által nyújtott szolgáltatásokban. A központi és az önkormányzati e-közigazgatási szolgáltatások a valós igényekre épüljenek, legyen rövidebb az ügyintézés, csökkenjen a bürokrácia, illetve az alapszintű szolgáltatások legyenek minden

¹⁷⁵ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Digitális megújulás cselekvési terv 2010-2014, http://www.kormany.hu/download/7/e2/10000/Digitalis_Megujulas_Cselekvesi_Terv.pdf, pp. 15-17. (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

¹⁷⁶ Lásd erről még: BUDAI – GERENCSÉR– VESZPRÉMI: A digitális kor..., i.m.

állampolgár és vállalkozás számára több elektronikus csatornán, távolról is elérhetőek.

A negyedik elérni kívánt eredményként fejlett és biztonságos **infrastruktúrát** kellett kialakítani, mely legyen korszerű, biztonságos és többfunkciójú. Ez a fenti három fogalom fejlesztéséhez szükséges megvalósítások nélkülözhetetlen alapja.

3.1.2.1. A Cselekvési terv céljai és intézkedései¹⁷⁷

A Cselekvési Terv tartalmazta a megvalósítandó akciókat célcsoport szerinti bontásban. Az intézkedések, akciók fókuszában alapvetően a vállalkozások versenyképességének fokozását célzó programok, az innovációt¹⁷⁸, oktatást és képzést segítő akciótervek álltak, melynek keretében megindultak konkrét infrastruktúra-fejlesztések is. A kormányzati e-közigazgatási koncepció és az informatikai fejlesztések áthatották ezt az időszakot, konkrét, központi programok mentén szervezetteren folyt a kormányzati informatika átalakítása és fejlesztése.

3.1.2.2. A digitális készségek fejlesztése¹⁷⁹

A célkitűzés az volt, hogy a program keretében 1 millió fővel csökkenjen a digitálisan írástudatlanok száma 2014-ig.¹⁸⁰ A digitális írástudás olyan mértékben vált kiemelt elvárássá a munkaerőpiacon, hogy hiánya vagy hiányosságai korlátozott foglalkoztathatóságot eredményeznek, ami alapvetően

¹⁷⁷ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Digitális megújulás cselekvési terv 2010-2014, http://www.kormany.hu/download/7/e2/10000/Digitalis_Megujulas_Cselekvési_Terv.pdf, 30. oldal (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

¹⁷⁸ Lásd erről még: DE VRIES, Hanna. D. – BEKKERS, Victor – TUMMERS, Lars.: Innovations in the public sector: A systematic review and future research agenda. In: Public Administration, 2016 Volume 94 Issue 1 146-166. old.

¹⁷⁹ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Digitális megújulás cselekvési terv 2010-2014, http://www.kormany.hu/download/7/e2/10000/Digitalis_Megujulas_Cselekvési_Terv.pdf, 30. oldal (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

¹⁸⁰ Ezt ma már szintén láthatjuk, hogy 100%-ban nem tudta a kormányzat megvalósítani ezen célkitűzést, de a szándék továbbra is megvan a program továbbfejlesztése iránt. (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

visszaveti az ország versenyképességét. Az IKT felhasználói ismeretek szintjének elmaradása az adott munkakör által igényelt ismeretszinttől kimutathatóan pénz- és idővesztéssel jár a gazdaság és a közsféra számára is. Az alacsony digitális írástudásra vezethető vissza, hogy az online kormányzati, közigazgatási és egészségügyi szolgáltatások is csak lassan terjednek, ami elodázza a költséghatékony, a milliárdokban mérhető megtakarítást eredményező online szolgáltatások alkalmazását.

3.1.2.3. Digitális átállás minden magyar háztartásban¹⁸¹

A digitális átállás a nemzetközi és az európai együttműködés alapján megindult modernizációs folyamat, amelyet a kormányzat a hatékony nemzeti frekvencia-gazdálkodás eszközével, a polgárok tájékozódási szabadságának megőrzése, valamint a közszolgálati műsorszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosításával kívánt megvalósítani. A digitális átállás sikere és megítélése jórészt azon múlott, hogy a lakosság megfelelően felkészült-e az átállás folyamatára. A széleskörű kommunikáció mellett az eMagyarország pontok is hozzá tudtak járulni vidéken a helyi lakosság tájékoztatásához, információkkal való ellátásához.

3.2. MAGYARY-PROGRAM I.

*Magyary Zoltán munkásságáról és annak jelentőségéről már a történeti előzményeknél írtam. **Magyary Zoltán szellemiségének fő üzenete** talán az, hogy „Az emberek számára azt a tudatot és szilárd bizalmat kell megadni, hogy az állam egyrészt erős, másrészt, hogy az állam az övék.” Ez a gondolat egyébként az első Magyary-program mottója is. Tükrözi a szemléletváltást, mely kifejezi az állam szolgáltató jellegét és szerepét, mely állam partnernek tekinti állampolgárát. A KIM 2011. június 10-én a kiadta az első, „**Magyary***

¹⁸¹ Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Digitális megújulás cselekvési terv 2010-2014, http://www.kormany.hu/download/7/e2/10000/Digitalis_Megujulas_Cselekvesi_Terv.pdf, 37. oldal (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

Zoltán Közigazgatás-Fejlesztési Programot (MP 11.0)¹⁸², a Nemzeti Együttműködés Programja című kormányprogram részeként. A Kormányprogramon belül található a Darányi Terv, amelynek névadója Darányi Ignác, a modern agrárpolitika első hazai követe. A Darányi Terv középpontjában a vidékfejlesztés áll.¹⁸³ A Széll Kálmán Terv is része a Nemzeti Együttműködés Programcsomagnak¹⁸⁴, melynek legfőbb célja az államadósság csökkentése, ehhez pedig szorosan kapcsolódik a Nemzeti Reform Program is. Az **Új Széchenyi Terv**¹⁸⁵ középpontjában a foglalkoztatás bővítése, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése és hazánk versenyképességének javítása áll. Az utóbb említett két gazdaságfejlesztési terv metszetében található a Jó Állam Fejlesztési Koncepció, amelynek része a *Magyary* Program, a Moór Gyuláról elnevezett igazságszolgáltatási stratégia és az önkormányzati reform. Ezek a programok számos ponton egymással kölcsönhatásban állnak.

A *Magyary* Program deklarálja, hogy *„A Kormány célja a jó állam megteremtése. [...] Az állam attól jó, hogy az egyének, közösségek és vállalkozások igényeit a közjó érdekében és keretei között, a legmegfelelőbb módon szolgálja. A közjó egyrészt magában foglalja, hogy az állam jogszerű és méltányos egyensúlyt teremt a számtalan érdek és igény között, igényérvényesítést tesz lehetővé, védelmet nyújt. Másrészt kellő felelősséggel jár el az örökölt természeti és kulturális javak védelme, tovább-örökítése érdekében. Harmadrészt a jó állam egyetlen önérdéke, hogy [...] megteremti a hatékony joguralmat, ennek részeként az intézményi működést, az egyéni és közösségi jogok tiszteletben tartását és számonkérhetőségét. A jó állam magába foglalja a versenyképességet is, melynek pillérei: a gazdaságpolitika*

¹⁸² Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (2011): *Magyary Zoltán Közigazgatás-Fejlesztési Programot (MP 11.0)*, a továbbiakban: *Magyary Program I.* (utolsó megtekintés: 2018.10.11.)

¹⁸³ Darányi Ignác tervről lásd bővebben: http://videkstrategia.kormany.hu/download/4/ae/40000/DIT2_magyar_t%C3%B6rdelt_120910.pdf (megtekintve: 2018.05.01.)

¹⁸⁴ A Nemzeti Együttműködés Programjáról lásd: <http://www.parlament.hu/irom39/00047/00047.pdf> (megtekintve: 2018.05.01.)

¹⁸⁵ Az Új Széchenyi Tervről lásd: <http://www.parlament.hu/irom39/00047/00047.pdf> (megtekintve: 2018.05.03.)

*és az állami működés. A közösség alkotóeleme az ember, a jó állam érzelmi viszonyulást is kivált polgáraiból. Ezért a jó állam a jogszerűen eljáró polgároknak [...] támaszt és segítőt jelenthet. Ez a kormány és köztisztviselők számára energiaforrás lehet. Előfeltétele, hogy az állam céljait és működését megismerhetővé kell tenni.*¹⁸⁶

A leírt célkitűzések össze is foglalják a *Jó Állam* megteremtése érdekében megteendő lépéseket, feladatokat, hiszen a *Magyary Program* maga is definiálja programjellegét. E szerint a *Magyary Program* I. olyan államot kíván formálni, mely a legmegfelelőbb módon szolgálja az **egyének, közösségek és vállalkozások igényeit**. A Program szemléletéből lehet következtetni a pontos tartalomra, mely a jogkövető polgárok és vállalkozások, szervezetek érdekeit szem előtt tartva, őket támogatva működő államot határozza meg. Szem előtt tartja az örökölt javak és természeti erőforrások megőrzését, megfelelő használatát, mely az állam felelőssége. Hatékony joguralmat definiál, mely jelenti az **egyéni és közösségi jogok tiszteletben tartását és számon-kérhetőségét**. A számonkérhetőség jelent átláthatóságot is, mely a modern demokratikus állam sajátja és alapja kell, hogy legyen. A Program kiemeli a versenyképességet, melynek két aspektusát nevesíti: a **gazdaságpolitikát és az állami működést**. Tehát a gazdaság és az állam kéz-a-kézben, együtt fejlődhet. Ez indirekt módon magában foglalja az állam szerepét a gazdaság erősítésében, a gazdaság fejlesztésének lehetővé tételét, az innovatív folyamatok jogi környezetének és intézményi-infrastrukturális körülményeinek megteremtését. Másfelől pedig szükségessé teszi az állam és intézményrendszere, a közigazgatás hatékonyságának növelését.¹⁸⁷ A közigazgatás-tudományban nem számít újdonságnak a hatékonyság kívánalma. Ahogy arra korábban már utaltam – már a XIX. század végén, a XX. század elején *Frederick W. Taylor* és *Henri Fayol* is próbálkoztak az ipari nagyvállalatoknál jól bevált szervezési és működési

¹⁸⁶ KIM: *Magyary Program* I., p. 5.

¹⁸⁷ Lásd erről még: DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: *Effectiveness of public service ethics and good governance in the central administration of the EU-27*. Frankfurt am Main, Peter Lang. 2012.

módszereket a közigazgatásban alkalmazni. Ezáltal kívánták a közigazgatás racionális, gazdaságos és eredményes működését elérni.¹⁸⁸ Ebben a vonatkozásban a hatékonyság azt jelenti, hogy a közigazgatás feladatait ugyanazon vagy jobb színvonalon, a lehető legolcsóbban tudja megvalósítani, a lehető legrövidebb idő alatt. Szociológiai megközelítés szerint az eredményesség a szervezet „befelé” ható feladatainak megfelelő mértékű megvalósulása, a hatékonyság pedig a „kifelé” – a társadalom irányába – történő megvalósulását jelenti.

Hogyan várhatná el a gazdasági fejlődést egy állam, ha az igazgatási oldalon a folyamatok nehézkesek. Amikor egy gazdasági tevékenység megkezdése, engedélyezése hatékony, akkor az ösztönzést jelent a gazdasági szereplőknek is. Ezt felismerve, a *Magyary* Program I. intézményi átszervezést célzott meg a következőképpen.

Az ún. Statútum Rendeleték a minisztériumok feladat- és hatáskörét írják le. A KIM pedig a fejlesztési program megvalósításának összehangolásáért felelős intézményként került kijelölésre. A *Magyary* Program tervezési és ellenőrzési folyamataiban a következő intézményrendszer állt rendelkezésre:

- Közigazgatási stratégiáért felelős helyettes államtitkárság,
- Nemzeti Közigazgatási Intézet,
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem, (NKE)
- ECOSTAT Kormányzati Hatásvizsgáló Központ,
- Közpolitikai Kutatások Intézete.

Látható, hogy a stratégiáért felelős államtitkárság mellett hatásvizsgáló központot és oktatásért, kutatásért, fejlesztésért felelős intézményeket is felállított a Program. Azáltal, hogy a közigazgatás saját személyzeti apparátusát kiképezte, maga a közigazgatási életpálya modell került életre hívásra. Mindezzel garanciát élvezhet nemcsak az elképzelés és

¹⁸⁸ FÁBIÁN Adrián (2011): Vezetők és beosztottak a magyar közigazgatásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs 2011., p.104.

annak megvalósítása, de a jövőbeni fejlesztése és akár a hosszútávú fenntartása is.

A Program¹⁸⁹ definiálja a közigazgatás feladatát annak kötelező és eshetőleges tartalmi elemei szerint, a következőképpen. „*A feladat kötelező tartalmi elemei: az adott feladat felelőse, tárgya, határideje és forrása.*”¹⁹⁰ E szerint minden közigazgatási feladatnak meghatározott forrásból kell megvalósulnia, megadott határidőn belül, és azt meghatározott személy végezheti el. A forráshozzárendelés feltételez egy előzetes célkitűzést, a felelős személy vagy csoport kijelölése pedig feltételezi, hogy információk alapján terveztek, és hoztak meg azt a döntést, hogy ki a legalkalmasabb az adott feladat leghatékonyabb végrehajtására. A hatékony végrehajtás feltételezi az időben történt végrehajtást, melynek megállapítására a kontrol és az ellenőrzés szakaszok során kerül sor. Így a közigazgatási feladat kötelezőként nevesített négy eleme magában foglalja az igazgatás klasszikus elemeit: célkitűzés, információgyűjtés, tervezés, döntés, végrehajtás, ellenőrzés.

A feladatnak – annak esetleges specialitására tekintettel – lehetnek további elemei is. A Program a feladat eshetőleges tartalmi elemeit is rögzíti, annak meghatározását követően. „*Az eshetőleges tartalmi elemek minden esetben a feladat végrehajtásának körülményeit határozzák meg, és lényegileg befolyásolják a feladat-végrehajtás hatékonyságát: az adott feladat közreműködői, érintettjei, fedezete, előfeltétele, végrehajtási módja, illetve az eljárástípusa.*”¹⁹¹ A feladat végrehajtásának körülménye lehet például annak soron-kívüli vagy gyorsított jellege, vagy egyéb a feladatot övező társadalmi-gazdasági-politikai körülmény.

A Program a közigazgatás feladatának meghatározását követően felméri a közigazgatás feladatainak körét, melyet a közigazgatás szervezése és

¹⁸⁹ Lásd erről még: BUDAI – GERENCSÉR– VESZPRÉMI: A digitális kor., i.m.

¹⁹⁰ KIM: Magyar Program I., 3.2. pont, p. 29.

¹⁹¹ KIM: Magyar Program I., u.o.

működése, valamint a fejlesztése köré csoportosít.¹⁹² Tekintettel arra, hogy egy-egy ágazatot több (van ahol 86 db) jogszabály szabályoz, fontos a formai és tartalmi dereguláció a hatékonyság növelése érdekében, melyet a Program szintén előír. Ezen túlmenően a közigazgatási stratégiaalkotás megújítását, és az átfogó feladatok nevesítését rögzíti az első *Magyary* Program. Az átfogó feladatok között az elektronikus közigazgatás kiterjesztése, az adminisztratív terhek csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása, az elszámoltathatóság megteremtése és a korrupció felszámolása mellett a kezdeményező kommunikáció megteremtése (konzultáció, partnerség, befogadás) került nevesítésre.

A Program kiemelt célja a közigazgatás modernizálása, melyben az állampolgárok közvetlen bevonása az ügyfélbarát és hatékony eljárások megalkotásának folyamatába¹⁹³ jelentős szempont, meghatározott eljárások esetén.¹⁹⁴ A *Magyary* Program kidolgozói az intézkedések nagyobb részét az Államreform Operatív Program (ÁROP) és az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) révén rendelkezésre álló uniós forrásból, kisebb hányadát pedig belső, nemzeti forrásból kívánták megvalósítani. A Program megvalósításának időtartamát 2014-ig terjedő időintervallumban határozták meg.

Összegezve: az első *Magyary* Program a magyar közigazgatást elemeiben szervezi újjá. Feladatait, szervezetrendszerét, eljárásait és személyzetét is meg kívánta reformálni. A program sikerességét tekintve nem mondható teljeskörűnek. A feladatok, hatáskörök újraelosztása, egyes szervezeti formák létrehozása kapcsán történtek előrelépések, de véleményem

¹⁹² KIM: *Magyary* Program I., 3.2.2. pont, Az állami feladatkataszter, p. 30.

¹⁹³ Mely a <http://nemzetiekonzultacio.kormany.hu> weboldalon keresztül volt lehetséges.

¹⁹⁴ Többek között a munkavállalással és munkáltatással kapcsolatos eljárások; a családdal és gyermekkel kapcsolatos eljárások; a nyugdíjjal kapcsolatos eljárások; a szociális ellátással kapcsolatos eljárások; házzal, lakással és építésüggyel kapcsolatos eljárások; gépjárművel kapcsolatos eljárások; adóval, illetékkel, díjakkal kapcsolatos eljárások.

szerint a közszolgálatban dolgozókat érintő kérdésekben elmaradtak a reformok az előzetes célkitűzésekhez képest. Ennek megfelelően a reformfolyamat nem állt le és kidolgozásra került a program folytatása is. A következőkben a második *Magyary* Program elemeit összegzem röviden.

3.3. MAGYARY PROGRAM II¹⁹⁵.

A második *Magyary* Program **önmeghatározással** indul. Pontokban összegzi az igényeket, és egy olyan hatékony tervként definiálja magát, mely sikeressége esetén akár **külföldön is használható, igazgatási szabadalommal válhat**. Minta- és értékteremtő célzattal, mechanizmusokkal és hatékonysággal kíván tehát reformot bevezetni a magyar közigazgatásba, teljes körrel (nem csupán egy-egy ágazatot kiemelve). A négy beavatkozási területet (személyzet, szervezet, feladat és eljárás) már az első *Magyary* Program nevesítette, ezektől a második Program sem tér el. A **hatékony nemzeti közigazgatás** megteremtése kívánja a három kifejezés tartalmának rögzítését és annak értelmezését, hogy mennyiben lehet a nemzetközi keretrendszerben (EU, NATO, ENSz) egy államigazgatási gépezet nemzeti. Fontos az is, mikor tekinthető hatékonynak a közigazgatás. A válasz az, hogy a hatékonyság magában foglalja a közigazgatás eredményességét, gazdaságosságát, hatásosságát, biztonságosságát, felügyelhetőségét és alkalmazkodó-képességét. Az eredményesség és a hatásosság jelentkezik az eljárások idejében, melyek összefüggnek anyagi kérdésekkel is, de ezen szempont már a közigazgatás gazdasági aspektusa. A hatékonyság fontos segítője a gépiesítés, a modernizáció és a fejlesztés – melyekről dolgozatom további részeiben részletesen ki fogok térni az egyes vizsgálat alá vont szakigazgatási területek vonatkozásában. A modernizáció, az informatika és a gépek alkalmazása felvet természetesen biztonsággal kapcsolatos kérdéseket is, mind az adatbiztonság,

¹⁹⁵ Lásd bővebben: BUDAI – GERENCSE – VESZPRÉMI: A digitális kor..., i.m.

mind a rendszerek védelme tekintetében. A modernizáció a felügyelhetőséget is megkönnyíti, ugyanakkor megfelelő jogi és technológiai keretek nélkül ártalmas lehet. Az alkalmazkodó jelző jelenthet személyre szabhatóságot, eljárásra vagy szakkérdésre vonatkozó specifikumok alkalmazásának lehetőségét, de jelenthet egy olyan személyzeti réteget is a közigazgatásban, amely bizonyos szakképesítéssel rendelkezik, vagy „érzékenyített”. Végül, rögzíteni szükséges azt is, hogy mi maga a **közigazgatás**, milyen tevékenységek tartoznak a fogalom tartalmába. E téren a *Magyary Program I.*-nél leírtakat tekintem irányadónak.

Az önmeghatározást követően a második *Magyary Program* megfogalmazza az első program kritikáját, elvégzi értékelését¹⁹⁶, melyre alapozva továbbfejleszhető a nemzeti közigazgatás. Az akkori (2012-es) magyar közigazgatás rendszerkritikáját kilenc pontba gyűjti a második Program. E szerint az eljárások **nem elég gyorsak**, mely fejlesztésének **előfeltétele a szervezet- és feladat-egyszerűsítés, és a személyzet minőségi javítása**. A minőségi javítás képzést, továbbképzést jelent. Jellemzően a közigazgatásban dolgozók szakmai ismeretei nem hiányosak a munkájuk elvégzéséhez szükséges információkat illetően, a problémát általában a modernizációhoz való alkalmazkodásuk üteme jelenti. Szem előtt kell tartani meglátásom szerint, hogy a számítógépek, tabletek, és egyéb okos eszközök, valamint az internet és az egyes alkalmazások adta lehetőségek még a fiatalabb, pályakezdő közszolgák és köztisztviselők számára sem feltétlenül mindennaposak. A jelenleg középkorú, vagy nyugdíjas évei előtt álló köztisztviselő vagy kormánytisztviselő számára pedig különösen nagy nehézséget okozhat a modern IKT eszközök alkalmazása. Oktatásuk, felzárkóztatásuk kiemelkedően

¹⁹⁶ A *Magyary Program* értékeléséhez lásd továbbá Gál András Levente, a Jó Állam fejlesztési koncepció végrehajtásának összehangolásáért felelős kormánybiztos tanulmányát: GÁL András Levente (2014): *Gondolatok a Magyary Program 2020 elé*, Polgári szemle, 2014. (10. évf.) 1-2. sz., elérhető: http://epa.oszk.hu/00800/00890/00058/EPA00890_polgari_szemle_2014_1-2_588.htm (megtekintve: 2018.05.04.)

fontos, és örvendetes, hogy az új program erre hangsúlyt fektet, ám rögzíti¹⁹⁷, hogy erre csak a következő szakaszokban kerülhet sor. Második pontként a **hatékonysági visszacsatolás hiánya** került nevesítésre. Ez abban ölt testet, hogy a hatékonyság eredményeképpen megtakarított erőforrásokat át kívánnák csoportosítani a minőségi fejlesztések területére, de azokat más területek felzárkóztatása és az államadósság csökkentése sajnós felemészti.

A technikai-technológiai kérdések mellett fontos gátja az időbeli hatékonyság növelésének a **túlterheltség, illetve az abból eredő határidőcsúszások**. Ezt harmadik problémaként nevesíti a Program. Az eljárások átlagos ideje tehát a jogszabályok adta keretek között is lassú, de a közszolgálati alkalmazottak nagymértékű leterheltsége miatt még ezekből a határidőkből is gyakran kicsúszhatnak a feladatok ellátása során. A leterheltség-túlterheltség indoka pedig az, hogy az *„átalakulás és stratégiaalkotás egy időben történik, [...] és ugyanaz a véges teljesítő képességű állományrész hajtja végre mind a kettő folyamatot.”*¹⁹⁸ A szövegből kitűnik, hogy a túlterheltség és az amiatti határidő csúszások megszűnhetnek, amint a szervezeti-, és a feladatokat érintő átalakulás véget ért. Kritikaként került megfogalmazásra, hogy **a feladat és létszámalapú tervezés nem általános**. Ez azt jelenti, hogy *„a négy beavatkozási terület folyamatos és alapvető átalakulása okán még 2013-ban sem adottak a feladat és létszám alapú tervezés feltételei.”*¹⁹⁹ Ehhez kapcsolódik a források lassú lehívásának problematikája és a **gyors, sokszor formális érdekegyeztetés**, melyek együttvéve nem a hatékonyság-növelését eredményezik. A **közszolgálati életpálya** kialakítása is hosszabb időt vesz igénybe. Az életpálya²⁰⁰ legmarkánsabb eleme az illetmények rendezése. Az illetményrendezés útjában áll egyrészt a munkakör alapú értékelés

¹⁹⁷ KIM (2012): Magyar Program II., 9. oldal, Fejlett eszközök lassú bevezethetősége: a magasabb fejlettségű eszközök bevetéséhez szükséges befogadáshoz, elsajátításhoz várhatóan csak a következő szervezetkonszolidációs időszakban lesz elég ideje az alkalmazó személyi állománynak.

¹⁹⁸ KIM (2012): Magyar Program II., p. 9.

¹⁹⁹ KIM (2012): Magyar Program II., p. 10.

²⁰⁰ A fejlődési modellhez lásd többek között: GELLÉN Márton: *A Magyar Program által felkínált fejlődési pálya sajátosságai, a továbblépés lehetőségei*, Új magyar közigazgatás, 6. évf. 3. sz., 2013, pp. 19-30.

létrehozásának elhúzódása, másrészt az adminisztratív terhek csökkentésének lassúsága. A tervek számos eleme megvalósult (fecske házak²⁰¹, céljuttatási rendszer bevezetése), de még nem teljeskörű a program. Mindezek mellett fontos az is, hogy a közigazgatás mérési és statisztikai rendszere hiányos. A statisztikai rendszer fejlesztése hosszútávon pontos kép kialakítását teszi lehetővé, mely a további fejlődés irányait segítheti elő. A Kormány a *Magyary* Program célrendszerét és beavatkozási területeit úgy alakította ki, hogy a megvalósult fejlesztés eredményeit mérni lehessen az OECD²⁰² által alkalmazott indikátor-rendszerrel.

A munkaügyi változások²⁰³ és a közszolgálati életpálya alakulása önálló disszertáció témáját²⁰⁴ jelenthetné, ezért a modernizáció és az IKT eszközök alkalmazásának körében azt tartom lényegesnek, hogy a technológia alkalmazására alkalmas, képzett közszolgálati személyzetre²⁰⁵ van szükség, amelynek kiképzésében mind a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, mind a magyarországi jogi karok szerepe kulcsfontosságú lehet.

A hatékony eljárások és a képzett személyzeti rendszer mellett, az intézményi és szervezeti átalakítások is kiemelendők. Az intézményi változások körében elmondható, hogy az említett területeken már *„korábban is változások történtek. Tizenháromról nyolcra csökkent a minisztériumok száma. Az új minisztériumi struktúrában a döntéshozatal decentralizált lett. A napi politika*

²⁰¹ A fecskeház programról lásd: <http://www.gyerehaza.org/node/159> (utolsó megtekintés: 2018.05.01.)

²⁰² Organisation for Economic Co-Operation and Development azaz Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet.

²⁰³ A közszolgálatot érintő, Magyary Programmal kapcsolatos munkaügyi változások témakörében lásd többek között: BARAKONYI Eszter - SZELLŐ János (2016): A munkaügyi közigazgatás változásai a Magyary program tükrében, *Pro publico bono - Magyar közigazgatás: a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata*, 2016. (2016) 2. sz. 152-161. old. http://archiv.uni-nke.hu/uploads/media_items/a-munkaugyi-kozigazgatas-valtozasai-a-magyary-program-tukreben.original.pdf (megtekintés: 2018.05.01.)

²⁰⁴ Ehhez lásd többek között: LINDER Viktória: Személyzeti politika – humánstratégia a közigazgatásban. PhD értekezés. Kézirat, Debrecen 2010.

²⁰⁵ A személyzeti politikáról és igazgatásról és a közszolgálati életpályáról, lásd: NAGY-GÁL Eszter (2014): Magyary Zoltán vs. Magyary Program c. TDK dolgozatról készült összefoglaló, *Studia Iuvenum Iurisperitorum*, 2014. 7. sz., pp. 237-268., elérhető: http://epa.oszk.hu/02500/02567/00007/pdf/EPA02567_Studia_Iuvenum_Iurisperitorum_7_2014_145-366.pdf (letöltés ideje: 2018.09.16.)

*és a közigazgatás kettéválasztására hozták létre a közigazgatási államtitkári posztot.*²⁰⁶

A közigazgatás területi szintű átalakításának első lépését a fővárosi és területi közigazgatási hivatalok létrehozása jelentette 2010-ben. A **második lépésben** a területi szakigazgatásban működő 33 szakigazgatási szervből 14-nek a közigazgatási hivatalokhoz csatolásával 2011. január 1-jével megalakultak a fővárosi és megyei kormányhivatalok, élükön a kormány megbízottakkal. Ezzel párhuzamosan 2011-ben – a teljes átállás tesztjeként, 62 ügykörrel – az ország 29 pontján megkezdték működésüket a kormányablakok. A program **harmadik legfontosabb eleme** a 2013. január 1-jén létrejövő járási kormányhivatalok létrehozása volt, mely a közigazgatás területi egységeit szervezte át. Életre hívásuk célja olyan *„modernkori járások kialakítása, melyek hozzájárulnak a mai közigazgatásnál alacsonyabb társadalmi költséggel működő rendszer létrejöttéhez.*²⁰⁷ A járások már a Trianoni békediktátum előtti magyar időkben is a közigazgatás egységeit képezték. Ekkor még 509 járás volt Nagy-Magyarország szerte. Számuk folyamatosan csökkent, végül, 1983-ban, a járási rendszer ideiglenes megszüntetése előtt 97 volt. 2013-ban 175 vidéki és 23 budapesti járást alakítottak ki. A járási rendszer célja, hogy a területi államigazgatást újjászervezze.²⁰⁸

Az újjászervezés magában foglalja a jegyző és polgármester államigazgatási feladatainak államigazgatási területi szervekhez telepítését és az államigazgatás járási szintű szerveinek integrálását. A járási hivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása. A járási hivatalokhoz kerülnek a jegyző – kivételesen a polgármester, és a polgármesteri hivatal ügyintézője – hatáskörébe tartozó kizárólag államigazgatásinak tekinthető ügyek, valamint a megyei

²⁰⁶ KIM (2012): Magyar Program II., p. 68.

²⁰⁷ KIM (2012): i.m., p. 24.

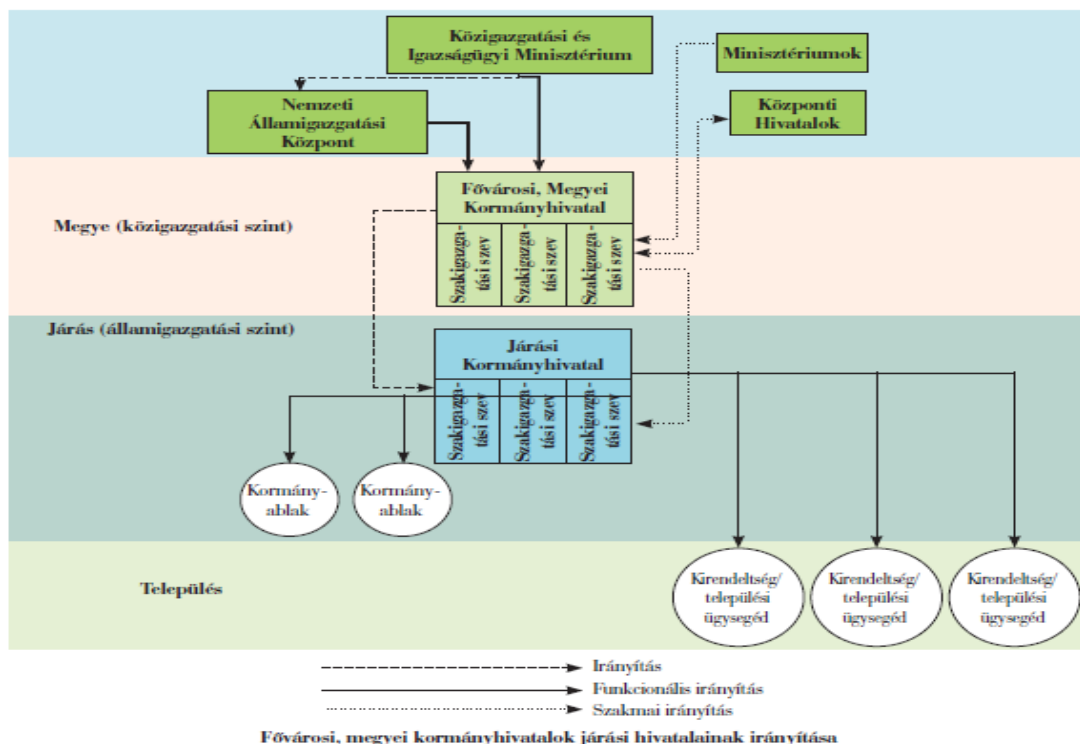
²⁰⁸ A járási rendszerről lásd többek között: IVANCSICS Imre – TÓTH József: A járások múltjáról és lehetséges jövőjéről. Területi Statisztika 2011., 1. sz.

kormányhivatalok szakigazgatási szervei kistérségi kirendeltségeinek, ügyfélszolgálatainak, irodáinak feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek. Lásd erről az alábbi ábrát:

A járási hivatalokhoz átkerülő feladat- és hatáskörcsoportok listája	Jegyzőnél maradó hatáskörök listája
<ul style="list-style-type: none"> • okmányirodai feladatok <ul style="list-style-type: none"> – lakcímnnyilvántartás, – személyazonosító okmányok kiadása, – útlevél-igazgatás, – gépjármű-nyilvántartás, • egyes gyám- és gyermekvédelmi ügyek, • egyes szociális igazgatási ügyek, pl. <ul style="list-style-type: none"> – időskorúak járadéka, – alanyi jogon járó közgyógyellátás, – hajléktalanok ellátása, – alanyi jogon járó ápolási díj, • családtámogatási ügyek, • köznevelési feladatok, • menedékjogi ügyek, • egyéni vállalkozói tevékenység engedélyezés, • egyes kommunális típusú ügyek (pl. temetőengedélyezés), • egyes állategészségügyi feladatok (pl. cirkuszi menaszéria, állatotthon engedélyezés), • a fővárosi és megyei kormányhivatalok által átvett, szabálysértési feladatok (2012. április 15-től a fővárosi, megyei kormányhivatalba átkerült hatáskör), • a helyi védelmi bizottságok vezetése, • egyes vízügyi hatáskörök, • építésfelügyeleti, egyes építéstügyi hatósági feladatok. 	<ul style="list-style-type: none"> • birtokvédelmi eljárás • hagyatéki eljárás • anyakönyvi igazgatás • adóigazgatás és adóvégrehajtás • egyes építéstügyi igazgatási feladatok • kereskedelmi engedélyezés • parlagrafümentesítési feladatok belterületen • iparigazgatás • a helyi önkormányzati rendeletalkotáshoz kötött szociális ellátások • gyermekvédelmi támogatások • helyi állattartás szabályozása (képviselő-testület hatásköre)

Forrás: KIM (2012): Magyar Program II., p. 26.

A közigazgatás rendszerében az irányítás tekintetében elválik a települési, járási és megyei szint a következőképpen.

Forrás: KIM (2012): Magyar Program II., p. 27.

A **negyedik lépésben** 2013 végéig – alapvetően a járási és kerületi hivatalokhoz átkerült okmányirodák bázisán – kiépül az integrált ügyfélszolgálati tevékenységet biztosító **kormányablakok** hálózata. Az okmányirodák mellett a járási hivatalokhoz kerülnek a fővárosi, megyei kormányhivatalok szakigazgatási szerveinek helyi szervei, pl. a körzeti földhivatalok, városi munkaügyi kirendeltségek is. 2013-2014-ben az okmányirodák bázisán mintegy 73 helyszínen létesültek – immár okmányirodai funkciókat is ellátó – Kormányablakok, az elintézendő ügyek száma pedig a kezdeti 29-ről 256-ra nőtt.²⁰⁹

A szervezeti átalakítás mellett a Program az állami feladatok körét érintően felmérést, feladatkatasztert készített. A feladatkataszter 2012-re készült el: „a mintegy 8000 jogszabály, stratégia, szervezeti dokumentum által rögzített állami feladat az NKE mintegy 200 hallgatója közreműködésével került rendszerezésre. Az elkészült mintegy 90 alágazati nyilvántartást az

²⁰⁹ Lásd: <http://vallalkozas.netenahivatal.gov.hu/miert-jo-az-e-kozigazgas/a-kozigazgas-fejlesztese> (megtekintve: 2018.05.20.)

egyres ágazatokat, alágazatokat felügyelő helyettes államtitkárságok értékelték és hagyták jóvá. A teljes kataszter mintegy 30.000 feladatot (intézkedést), és (az egyes információelemeket is figyelembe véve) kb. 250.000 adatot tartalmaz. A korábbi, hasonló célú nyilvántartásoknál részletesebb és több információt tartalmazó kataszter jött létre, amely alapján a jövőben ütemesebben lehet tervezni mind a költségvetést, mind átszervezéseket, és dönteni az egyes deregulációk hatásairól.”²¹⁰

Összegezve megállapítható, hogy a *Magyary Program II.*²¹¹ következetesen folytatta első változatának vívmányait a szervezeti-eljárás-személyzeti és feladat meghatározási reformok bevezetése és fejlesztése tekintetében.

3.4. KÖZIGAZGATÁS ÉS KÖZSZOLGÁLAT FEJLESZTÉSI-STRATÉGIA 2014-2020

A *Magyary Program* számos területen jelentős eredményeket tudott felmutatni. Felismerésre kerültek a rendszer gyengeségei, és ezek alapján számos olyan átalakítás végrehajtására kerül sor, melyek eredményeképpen már egy átláthatóbb, strukturáltabb, ügyfélközpontú közigazgatás áll az állampolgárok szolgálatában. A reform folytatásaként – a szolgáltató állam kialakítása felé haladva, valamint illeszkedve az Európai Unió fejlesztéspolitikájának hét éves ciklusához – készült el a **Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020** (a továbbiakban: Stratégia), mely készítése során szintén lehetősége volt a jogalkotónak tudományos

²¹⁰ KIM (2012): i.m., pp. 37-38.

²¹¹ A *Magyary Programokról* lásd még többek között: NAGY Marianna - IMRE Miklós - HAZAFI Zoltán - KIS Norbert (2011): *Kerekasztalon a Magyary-program*, Magyar közigazgatás, 2011. (1. (61). évf.) 2. sz., p. 5., elérhető: http://epa.oszk.hu/02200/02210/00002/pdf/EPA_02210_m_kozigazgatas_2011_02_005-012.pdf (megtekintés ideje: 2018.05.05.) és ALMÁSY Gyula (2012): *A közigazgatási szervezés és technológia fejlődése Magyarországon*, PhD értekezés, PTE ÁJK, elérhető: <http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/almasy-gyula/almasy-gyula-muhelyvita-ertekezes.pdf> (utolsó megtekintés: 2018.04.30.)

munkákat alapul venni.²¹² A Kormány 2015-ben elfogadott Stratégiája a következő fejlesztési időszakra tervezett közigazgatás-fejlesztési elképzeléseket helyezi keretbe, hogy elősegítse a magyar közigazgatás további megújítását. A dokumentum bár felépítésében, beavatkozási logikájában néhol eltér a 2010-2014 között megkezdett államreform alapjául szolgáló *Magyary Program*tól, annak alapvető céljaival és fejlesztési irányjaival nem szakít, így a *Magyary Program* folytatásának, átdolgozásának tekinthető.²¹³

A Stratégia rögzíti a tervezési és végrehajtási alapelveket. A **tématerület pontos definiálása** elsőrendű feladat a tervezés során. Ez szervesen kapcsolódik a versenyképesség növeléséhez, a személyzeti struktúra fejlesztéséhez, a kontrollinghoz és a hatékonyság kérdéseire. A következő alapelv az **aktivitás**, mely az állam szerepvállalásához kapcsolódik. Probléma esetén az államnak kell megtennie az első lépést a közigazgatáson keresztül annak megoldására. Amikor ez rendszeresen megtörténik, az ügyfeleknek – tágabb értelemben pedig az állampolgároknak növekszik a közigazgatásba vetett bizalma. A Stratégia²¹⁴ felismeri, hogy az államnak aktívan kell fellépnie önmaga népszerűsítése érdekében, ha az adott fejlesztés nem hozza magával a népszerűséget az állampolgárok körében. Ezt egészítik ki az **ügyfélbarát kommunikációs intézkedések**, mely szerint **a kommunikáció is legyen olyan intézkedés-típus, amely a célok elérésének egyik fontos eszköze**. A jogalkotásra és a jogalkalmazásra is jellemző volt sokáig olyan nyelvezet használata, melyben az egyén, a laikus ügyfél, az állampolgár „elveszett”. Épp ezért bizalmatlan is volt, hiszen egyrészt nem ismerte, másrészt nem is értette az eljárásokat, nem ismerte lehetőségeit. Kiszolgáltatottá vált, mely nem az állami intézkedések és eljárások iránti pozitív attitűdjét erősítette. A Stratégia szerint a kommunikációt emberközelivé és közérthetővé kell tenni, hiszen az igazgatás folyamata ekkor válik ügyfélbaráttá.

²¹² Lásd erről például: OSBORNE, Stephen. P. – RADNOR, Zoe, - NASI, Greta: A new theory for public service management? Toward a (public) service.dominant approach. In: *The American Review of Public Administration*, 2012. Volume 43 Issue 2. pp. 135-158.

²¹³ *Közigazgatás és közszolgálat fejlesztési-stratégia 2014-2020*, Bevezető, p. 6.

²¹⁴ Lásd erről bővebben: BUDAI – GERENCSE – VESZPRÉMI: *A digitális kor....*, i.m.

A jól megválasztott eszköz-mix használata is fontos elv. „Magyarországon (és más országban) sem érhető el egyetlen cél kizárólag egyetlenféle intézkedéssel. Ehelyett az egyes intézkedéseket, azok típusait minden esetben egyedileg és összehangoltan kell meghatározni, pénzügyi-, szabályozási- és kommunikációs elemeket is figyelembe véve.”²¹⁵

A Magyar Programokkal karöltve nevesítésre kerül a **lakosság, vállalkozások aktív bevonása**, mely szolgálja az ügyfélbarát megoldások kidolgozását és a bizalom erősítését egyaránt. Az aktív állam aktív, cselekvő magatartást vár polgáraitól, akiket az eljárások során partnernek tekint. Ez hatalmas koncepcionális változást jelent a korábbi szemlélethez képest, melyben az állam és polgára egymással alapvetően hierarchikus kapcsolatban állt, az állam javára.

Elvként jelenik meg az is, hogy a **társadalompolitikai célok eléréséhez komplex szemlélet szükséges**, valamint hogy **minden kezdeményezést meg kell vizsgálni a versenyképesség szempontjából is**. A versenyképesség kapcsán ismét a Magyar Programoknál már részletezett hatékonyság szempontjait rögzíti a Stratégia. Végül, alapelv – a demokratikus hagyományokkal összhangban – az, hogy **a Jó Állam közigazgatása tisztességes és hatékonyan működik**.

A Stratégia ezt követően helyzetelemzéssel foglalkozik, értékeli az elmúlt időszakot, meghatározza a közeljövő terveit. Az értékelést a szolgáltató állam OECD által használt indikátorai alapján végzi el. A Stratégia beavatkozási területeit SWOT analízis alapján tervezi meg a Stratégia, melyet az alábbi ábra szemléltet.

²¹⁵ Stratégia: p. 9.

<p>ERŐSSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az alapvető infrastruktúra rendelkezésre áll ☐ sok a „jó gyakorlat” ☐ képzett munkaerő ☐ ügyfél-oldalon már számos informatikai fejlesztés történt meg ☐ jelentős dereguláció valósult meg ☐ a megújult jogszabályi környezet lehetőséget ad az innovatív megoldásokra ☐ elkezdődött a központi szolgáltatásokra alapozás ☐ az szervezeti struktúra kialakításának nagy része lezajlott ☐ létrejött az NKE, a képzési és továbbképzési rendszer alapintézménye 	<p>GYENGESÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ egyenetlen fejlettség mind területi, mind funkcionális (szervezeti) értelemben ☐ szétartó stratégiai célok ☐ sok területen gyenge (magasabb szolgáltatási szintre alkalmatlan) infrastruktúra ☐ szigetzerű megoldások ☐ nem kiszámítható szervezeti változások ☐ a nagy személyi fluktuáció alacsony motiváltsággal párosul ☐ heterogén adatbázisok ☐ lassú, nem egyenlő színvonalú jogalkalmazás ☐ a vezetési módszerek nem készek az új fejlesztések befogadására ☐ a közösségi közszolgáltatók kis önértékkel rendelkeznek a fejlődéshez
<p>LEHETŐSÉGEK</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az erős legitimitás, a meglévő állampolgári bizalom koncepcionális változások végrehajtását is lehetővé teszi ☐ az ügyféligények már koncentráltan jelennek meg (kormányablakok) ☐ a technológia ma már lehetővé teszi az eltérő ügyféligényekhez igazodó megoldások kialakítását (multicatorens elérés stb.) ☐ a fejlesztések hazai szellemi bázisa megfelelően erős ☐ korábbi projektek tapasztalatai rendelkezésre állnak ☐ a nyitvántartott adatokra a jelenleginél magasabb szintű szolgáltatások is építhetők ☐ a közösségi közszolgáltatók lehetővé teszik a szolgáltatások közelebb vitelét az állampolgárhoz 	<p>VESZÉLYEK</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az ügyfelek adminisztrációs terheinek csökkentése növelheti a belső, igazgatási terheket ☐ ágazati részérdekek érvényesülése ☐ gazdasági intézkedések nyomán csökkenhet a közigazgatás presztízse ☐ fejlesztési források hiánya, menet közbeni csökkentése ☐ új fejlesztések bevezetésénél nem sikerül biztosítani az átállásoknál szükségszerűen jelentkező költségnövekedést ☐ szervezeti ellenállás az erősebb együttműködést igénylő megoldásokkal szemben ☐ az informatikai fejlesztések nem alkalmazkodnak a szervezési igényekhez, hanem diktálják azokat

Forrás: Stratégia, p. 22.

„A SWOT analízis alapján azt mondhatjuk, hogy a Magyar Program integrált, komplex és ambiciózus stratégia volt, amely egységes keretet és irányt adott a közigazgatás fejlesztésének. Az átalakítások döntően a szervezetrendszeret érintették. [...] A közigazgatás átalakításának eddigi céljai helyesek voltak, de a végrehajtásuk nem sikerült teljes mértékben. [...] Az irány egyértelmű: ki kell tágítani a közigazgatást az ügyfelek nézőpontjával. A belső működésre fókuszáló, öncélú működési szemléletmód helyett az ügyfeleket első helyre helyező szolgáltató, közcélú működési modellre van szükség.”²¹⁶

A Stratégia célkitűzése, hogy 2020-ra a **közigazgatás szervezetten, következetes és átlátható intézményi struktúrában, korszerű és**

²¹⁶ Stratégia: 23. oldal

ügyfélbarát eljárásrenddel, elérhetően; professzionálisan, nemzeti hivatástudattal rendelkező, szakmailag felkészült, etikus és motivált személyi állománnyal, modern szervezeti keretek között; költséghatékonyan, a lehető legkisebb adminisztratív teherrel, versenyképes szolgáltatási díjakkal és rövid ügyintézési **határidőkkel** működjön. Azaz, hogy létrejöjjön a **szolgáltató állam**.²¹⁷ A Stratégia célja volt a 2010-ben megindított teljes átalakítási folyamat 2020-ra történő befejezése.

A Stratégia **szolgáltató állama** pedig a következőképpen néz ki:

Forrás: Stratégia, p. 23.

A Stratégia a szolgáltató állam mellett a **digitális állam** jellemzőit is rögzíti, melyek a hatékony állam fogalmához szervesen kapcsolódnak.

A digitális állam a következő jellemzőkkel bír:

²¹⁷ Stratégia: 24. oldal

Forrás: Stratégia, p. 24.

A technológia adta lehetőségeket érdemes kihasználni a közigazgatásban is. Az adatbázisok összehangolására irányuló fejlesztések, az informatikai rendszerek interoperabilitásának javítása kiemelt célok. Az adatvédelem és biztonság kérdéséhez kapcsolódóan veszélyeket is rögzíthetünk, melyek az interoperabilitással és a rendszerek összehangolásával fokozottabban felmerülhetnek, ám jogi szabályozási oldalról megfelelő felelősségi szabályok meghatározásával kiküszöbölhetőek ezek a veszélyek, vagy legalább előfordulásuk kockázata csökkenthető. Mindehhez szükséges megfelelő monitoring rendszer működtetése.

A fent említett programok mellett területi korlátok miatt csak megemlíteném, hogy a **Digitális Jólét Programok (DJP 1.0. és 2.0.)** kiemelkedő hangsúlyt fektetnek az infokommunikáció fejlesztések megvalósítására. Magyarország kormánya 2015 végén – az internetről és a digitális fejlesztésekről szóló nemzeti konzultáció, az InternetKon eredményei alapján – elindította a digitális ökoszisztéma egészét érintő Digitális Jólét Programokat (DJP), melyek célja, hogy Magyarország minden polgára és

vállalkozása a digitalizáció nyertesei közé kerülhessen. A digitalizáció jelenti a következő évtized legnagyobb gazdaságfejlesztési programját, a sikeresség és gyarapodás egyik legfontosabb eszköze. A DJP a következő években is hozzá kíván járulni ahhoz, hogy Magyarország minél felkészültebb legyen az elkerülhetetlen digitális átalakulásra. A célja, hogy Magyarország digitális fejlettségben a 2020-as évek elejére az Európai Unió tíz legfejlettebb tagállamához tartozzon.²¹⁸ A DJP szem előtt tartja az EU Digitális Menetrendjében foglalt célokat, valamint a Digitális Egységes Piac stratégia céljait is. A digitalizáció a hosszabb távú uniós célkitűzések közé tartozik, ennek bizonyítéka az is, hogy a 2019-24 közötti új Európai Bizottság hat prioritásának egyike *A digitális korra felkészült Európa* létrehozása. Ennek keretében a magyar közigazgatási modernizáció, a digitalizációs folyamatok is kulcsfontosságúak

²¹⁸ Forrás: <https://digitalisjoletprogram.hu/hu/rolunk> (utolsó megtekintés dátuma: 2020.02.20.)

3.5. A BEMUTATOTT PROGRAMOK, STRATÉGIÁK RÖVID ÉRTÉKELÉSE

Az előbbieken bemutatott Programokról elmondható általánosságban, hogy széleskörű célkitűzési rendszert tartalmaztak, melyekhez az állam az elérhető legnagyobb anyagi támogatást is hozzákapcsolta. A Programok értékelésére röviden és általánosságban térek ki. Ezen stratégiai dokumentumok részletes elemzése önálló kutatási téma is lehetne.²¹⁹

A kiindulópont a magyar közigazgatási rendszer újragondolása volt mind szervezeti, mind pedig személyzeti szempontból, igazodva a XXI. század nyújtotta kritériumokhoz. Ezen reform időszerű és szükséges vállalkozás volt. A vállalkozás nagy munka volt, és elmondható, hogy a legnagyobb erőfeszítések ellenére sem sikerült teljeskörűen beváltania a hozzá fűzött reményeket. Azt, hogy ennek háttérében milyen okok is állhatnak, nehéz lenne egyértelműen definiálni. Úgy gondolom, hogy a programok végrehajtására viszonylag rövid időszakok álltak rendelkezésre. E mellett a további szükséges forrásbevonások elmaradása is negatívan hathatott a megvalósításra. További hibafaktor lehetett a közigazgatási modernizáció kormányzati programként való megközelítése is, hiszen ez akár társadalmi programként is megjelenhetett volna.

A 2010-es országgyűlési választások szinte példátlan felhatalmazást biztosítottak a Kormánynak, hogy megtudja valósítani az államreformhoz kapcsolódó elképzeléseit. Ennek egyik fontos eszköze a Magyary Program (MP) lett. Az MP 11.0-ás (2011. június 10.) és 12.0-ás (2012. augusztus 31.) kiadása egyszerre volt az aktuális helyzetkép jelentése és az elvégzendő feladatokat tartalmazó stratégiák is. Ennek megfelelően sor került helyi, területi (megyei kormányhivatalok, járási hivatalok, kormányablakok létrehozása) és központi szintű szervezeti átszervezésekre (minisztériumok számának csökkentése), újjászervezésekre, határkör átcsoportosításokra (államigazgatási

²¹⁹ Lásd erről bővebben: GÁL András Levente: Gondolatok a Magyary Program 2020 elé. Letöltés helye: <https://polgariszemle.hu/archivum/84-2014-marcius-10-efolyam-1-2-szam/magyarorszag-jobban-teljesit/580-gondolatok-a-magyary-program-2020-ele>, (letöltés ideje: 2019.10.02.)

szervek számának 649-ről 320 alá történő csökkentése²²⁰) és természetesen jogalkotási termékek felülvizsgálatára, újrafogalmazására (pl. Alaptörvény, új Közigazgatási eljárási törvény) is. Minden egyes esetben a cél a Jó állam, a Jó Kormányzásmegvalósítása volt. A megvalósítás sikerét nehéz mérhetővé tenni, számszerűsíteni. A statisztikákon keresztül lehetséges egyfajta képet kapni arról, hogy mennyire sikeres, hatékony az elvégzett munka. Szintén kiemelést érdemel a Magyar Program részeként megvalósított *Ereky Terv*, melynek célja az volt, hogy „*a kormánytisztviselői karnak a lehető legjobb felszerelés álljon rendelkezésére a hatékony feladat-végrehajtáshoz., Értjük ez alatt a munkafeltételek biztosítását az irodai elhelyezéstől az informatikai eszközökig.*”²²¹

Úgy gondolom, hogy hiányosságként értékelhető – kifejezetten az EU-s források vonatkozásában – a meglévő és rendelkezésre álló pénzügyi források elosztásának időtartama (lassabb lett a vártnál). Ennek oka részben az EU által előírt támogatási részben is keresendő. Az eredmény az lett, hogy a Programok által célzott fejlesztések csak nagyon lassan vagy egyáltalán nem tudtak realizálódni.

Fontos eredmény ugyanakkor, hogy a közigazgatási személyzetre vonatkozóan sikerült érdemi lépéseket tenni. Ezek közül kiemelkedik, hogy a közszolgálatot – hasonlóan a hon- és rendvédelemhez – sikerült kivenni a munkaviszony jellegű jogszabályi környezetből. Ez egyrészt magasabb rangot adott az érintett személyeknek, másrészt a köz számára való szolgálatot hivatássá minősítette (megteremtve a közszolgálati életpályamodellt is) jogalkotási folyamaton keresztül. Ennek részét képezte a beosztási és javadalmazási rendszer egységesítése, közigazgatási ösztöndíj rendszer bevezetése, hivatás-etikai normák megszületése, megújult képzési és továbbképzési, valamint vizsga-rendszer létrehozása.

Az elvégzett munka és a megvalósított programok értékelésében segítséget nyújthat számunkra az **OECD**. . Az OECD az e-közigazgatás

²²⁰ Forrás: KSH.

²²¹ GÁL András Levente: Gondolatok a Magyar Program 2020 elé..., i.m., p. 9.

témájában számos kutatási eredménnyel, adatbázissal rendelkezik, pedig maga a szervezet kifejezetten a tagországok gazdasági szempontú együttműködésére jött létre 1961-ben.²²² Magyarország 1996. május 7.-én lépett be a szervezetbe. Az e-közigazgatással kapcsolatos kutatási eredményeinek publikálása hosszú ideig nem volt lehetséges, mivel – ahogyan erre *Csáki-Hatalovics Gyula* is rámutatott²²³ – annak nem volt egységes definíciója. Az **ENSZ** meghatározása szerint „*a kormányzás leginkább olyan folyamatként írható le, amelyet a közsféra és a társadalom kollektív döntéshozatal érdekében tanúsított önszerveződési módozatai közötti interakció jellemez. Az e-kormányzás a leginnovatívabb infokommunikációs technológiák kormányzati felhasználása annak érdekében, hogy fejlettebb (köz)szolgáltatásokat, valamint megbízható információkat és széleskörű tudást biztosítsunk valamennyi polgár számára, végső soron a szélesebb körű, mélyebb polgári részvétel elősegítése céljából.*”²²⁴ *Budai Balázs* szerint az e-közigazgatás a közsféra kapcsolatrendszerének tudás alapú átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén.²²⁵ Ehhez képest **Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS)** az e-közigazgatásra már a közigazgatás és a közszolgáltatások modernizációját támogató informatikai háttér biztosítását, illetve a lakossági és vállalkozói elektronikus közigazgatási szolgáltatásokat teljes körűen elérhetővé tevő digitális állam részeként tekint.²²⁶ Témám szempontjából fontosnak tartom említeni a **The e-Government Imperative**²²⁷ c. OECD dokumentumot, amely a kormányzatoknak az e-

²²² Lásd bővebben: BARBEZAT, Daniel: The Marshall Plan and the Origin of the OEEC, in: Explorations in OEEC History, OECD Publishing, Paris, 2009, p. 33.

²²³ CSÁKI-HATALOVICS Gyula: Új trendek Európában az elektronikus közigazgatás területén, *Glossa Iuridica Jogi Szakmai Folyóirat* 4: (3-4), pp. 71-103.

²²⁴ United Nations - DPEPA - ASPA: Benchmarking E-government: A Global Perspective, 2002, pp. 53-54.

²²⁵ BUDAI Balázs, *Az e-közigazgatás elmélete*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009., p. 43.

²²⁶ Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020, 2014, pp. 5-8. https://www.kormany.hu/download/a/f7/30000/NIS_v%C3%A9gleges.pdf (letöltés ideje: 2019.06.10.)

²²⁷ OECD: E-Government Studies – The E-Government Imperative, OECD Publications Service, Paris, 2003. https://read.oecd-ilibrary.org/governance/the-e-government-imperative_9789264101197-en#page5 (letöltési ideje: 2019.06.10.)

közigazgatási megoldások bevezetése során felmerülő nehézségeire fókuszált.²²⁸ Ezt egészítette ki az első ízben először 2009-ben²²⁹ kiadott, **OECD Kormányzati Körkép** (Government at a Glance) – kétévente közzétett – jelentés-sorozata. Ezek a jelentések, dokumentumok nagyrészt az OECD egészére nézve igyekeztek kutatási eredményeket összegezni. Ugyanakkor találhatóunk tagállami szintű jelentéseket is, melyek közül a 2010-t követő magyarországi programok, stratégiák értékelése a 2017-ben készített, Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia (2014-2020) értékeléséről szóló egyedi jelentésben jelenik meg legteljesebb mértékben.²³⁰ Az ebben található három pillér egyike a digitális közigazgatás. Elmondható, hogy legalább ennyire fontos értékelő dokumentum a 2015-ös „Hungary: Towards a Strategic State Approach” című OECD-jelentés²³¹, amely a Magyar Állam működését és a 2011-2013. évek reform-folyamatait stratégiai szempontból értékeli.²³²

A nevesített fejlesztések²³³ ellenére továbbra sem állítható, hogy az állami feladatellátás, a közigazgatás nyújtotta szolgáltatások minden esetben zökkenőmentesen, szakszerűen, felesleges idővesztés nélkül valósulnának meg. Ennek egyik legfőbb indoka talán a vártnál nagyobb hatáskör- és feladatátrendeződés volt a nagyszámú jogszabályváltozások miatt. Ami viszont véleményem szerint nagyrészt megvalósult, azaz egyszerűsítés/adminisztratív terhek csökkentése, számos szakigazgatási terület technológia fejlesztése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása. A folyamatnak ugyanakkor nem szabad befejeződnie, további lépéseket kell elvégezni azért, hogy valóban (az ügyfelek által minősítve) jó, hatékony és ügyfélbarát közigazgatási rendszer működjön

²²⁸ OECD (16.lj.), p. 3.

²²⁹ OECD, Government at a Glance 2009, OECD Publishing, 2009, Paris.

²³⁰ OECD: Hungary: Public Administration and Public Service Development Strategy, 2014-2020, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris.

²³¹ OECD: Hungary: Towards a Strategic State Approach, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris.

²³² JAKAB Éva – KAISER Tamás – KISS György:

Stratégiák És Reformok Az Állam Működésében A „Hungary: Towards A Strategic State Approach” Című Oecd-Jelentés Bemutatása, in: Pro Publico Bono, 2015. évi 1. szám, 2015., p. 167.

²³³ Lásd bővebben: <http://magyaryprogram.kormany.hu>

Magyarországon a XXI. század 2. évtizedének végéhez közeledve. Ehhez, meglátásom szerint a következő lépést (vagy lépéseket) **az infokommunikációs eszközök nagyobb térnyerésének biztosítása jelentheti**. Ehhez számos tényezőnek kell megvalósulnia, rendelkezésre állnia, például a technológiai eszközöket be kell szerezni, a használatukhoz szükséges ismeretek megszerzését biztosítani kell. Ki kell alakítani a megfelelő jogszabályi környezetet, illetve a szükséges forrásokat be kell vonni (ez utóbbi szükséges mértékét illetően nincs javaslatom). A következő fejezetben tehát a már említett infokommunikációs eszközök nyújtotta további fejlesztési lehetőségeket kívánom megvizsgálni.

4. FEJEZET

A MODERN IKT ESZKÖZÖK A KÖZIGAZGATÁSBAN

Napjaink fejlett, információ alapú társadalmaiban fokozódó innovációs kényszer figyelhető meg, melynek alapja az információs és kommunikációs technológiák fejlődése. Ezeket a különböző országok kormányai eltérő mértékben és szinteken veszik igénybe, főként a rendelkezésre álló erőforrások mértékében mutatkozó eltérések okán.

Az **információs és kommunikációs technológia** (továbbiakban: IKT) a gazdasági és társadalmi élet minden területén használható, így a munkavégzés során, az oktatásban, a kutatási szférában és az üzleti²³⁴ világban is újabb és újabb eredmények bizonyítják hasznosságát.

4.1. AZ IKT ESZKÖZÖK FOGALMI JELLEMZŐI

Az IKT-k olyan technológiai eszközök, amelyek lehetővé teszik az információval kapcsolatos tervezési, időbeli megtakarítási és átadási folyamatokat, az egymással összefüggő módszerek, adminisztratív és a végrehajtás tevékenységek hatékony összehangolását.²³⁵ Egy másik megközelítés szerint az **IKT fogalma**: *„az Információs és Kommunikációs Technológiák olyan eszközök, technológiák, szervezési tevékenységek, innovatív folyamatok összessége, amelyek az információ- és a kommunikációközlést, feldolgozást, áramlást, tárolást, kódolást elősegítik, gyorsabbá, könnyebbé és hatékonyabbá teszik.”*²³⁶

Az IKT lehetővé teszi az adatok nyomonkövetését, feldolgozását, összegyűjtését és kommunikálását, mindezt időbeli és erőforrásbeli megtakarításokkal. Maga a fogalom új technikai eszközöket – például

²³⁴ Lásd erről még: GAJDUSCHEK György: A „Run like a business” jelszó ideológiakritikája. letöltés helye: http://www.kozigkut.hu/doc/gajduscek_09szept.pdf ideje: 2019.09.20.

²³⁵ Lásd bővebben még: BUDAI Balázs, Az e-közigazgatás elmélete, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009. 43. o.

²³⁶ Forrás: http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/kezek/05_ikt_02_27/221ikt_fogalma.html (utolsó megtekintés: 2018.02.22.)

laptopokat, táblagépeket és egyéb telekommunikációs eszközöket – illetve azok használatát jelenti. Az elavult technológiai eszközökkel történő munkavégzéshez képest jelentős hatékonyságbeli növekedést jelenthet a modern IKT eszközök alkalmazása a közigazgatás szinte valamennyi területén. Globálisan az IKT olyan technológiának tekinthető, amely lehetővé teszi számunkra, hogy **hatékony és hasznos kommunikációt alkalmazzunk**, mely támogat bennünket az információk kezelésében. Kijelenthető, hogy ezek az eszközök mára a tudás összegyűjtésének és terjesztésének nélkülözhetetlen eszközeivé váltak. Napjainkban az IKT-eszközöket az oktatás, az adminisztráció és a menedzsment feladatok ellátására, fenntartására, az intézményi kutatási tevékenységekre és a felsőoktatás szervezésére alkalmazzák. Az IKT eszközök – az internet különösen nagyléptékű terjedésének köszönhetően – jelenleg egyre szélesebb körben alkalmazott eszközök az információkkal kapcsolatos szervezési, rendezési, irányítási és oktatási/kutatási feladatok ellátására, a feladatellátás kiegészítésére vagy támogatására.

Az IKT eszközök közigazgatásra gyakorolt hatásának elemzése során érdemes a közigazgatás fogalmából és annak elemeiből kiindulnunk.²³⁷

A közigazgatás kifejezés egyrészt jelenti az emberi vagyoni és tőke elfogadásának folyamatát az intézmények és szervezetek tervezett céljainak megvalósításában; a programok, feladatok szervezését és felmérését a szervezeti célok megvalósítása érdekében. **Kalas Tibor meghatározása** szerint a „közigazgatás az államszervek elkülönült alrendszere, amely az állami akarat gyakorlati végrehajtásának megszervezését hivatásos apparátussal az egész társadalomra kiterjedően látja el.” Ennek egyik fontos eleme a vezetés (mint igazgatási elem, részfunkció), melynek feladata – többek között – a döntések meghozatala a legfontosabb szervezeti tervek megvalósítása során. Ennek

²³⁷ CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban, In: ANTALÓCZY Péter (szerk.) Hagyomány és érték: Állam- és jogtudományi tanulmányok a Károli Gáspár Református Egyetem fennállásának 20. évfordulójára., Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2013, pp. 255-260.

fontos szerepe van, hiszen egy adott szervezet megítélése és teljesítménye függ a meghozott döntéstől és azok végrehajtásától.

A modern közigazgatásban **a tisztviselők igyekeznek a lehető legtöbb alkalommal IKT-eszközöket alkalmazni**, hogy saját feladatukat a lehető leghatékonyabban tudják ellátni.²³⁸ Mára talán kijelenthető, hogy az állami vezetők és a közigazgatás egész rendszere is IKT eszközöket alkalmaz munkája során, melynek során, többek közt, szervezeti és intézményi jelentéseket készítenek az ügyfelekkel és egyéb szereplőkkel való találkozókról. Továbbá kapcsolattartásról szóló tanulmányokat és statisztikákat rögzítenek. Úgy látom, hogy az elmúlt időszakban az IKT eszközök megváltoztatták a szervezetek, valamint az egymással társult intézmények működését, és azt is, hogy hogyan kommunikál a személyzet egymással és az ügyfelekkel. Az intézmények informatikai ellátottsága, felszereltsége folyamatosan napirenden van, hiszen látható annak hatása az igazgatásra és a közigazgatási ügyek kezelésére. Állítható, hogy **az IKT befolyásolja mind a köztisztviselők belső kommunikációját**, mind az egyéb (akár oktatási) intézmények dolgozói, vezetői közötti kommunikációt a szervezeti környezetben.

A közigazgatás szervezetrendszerében, különösen a nagyobb intézmények számára komoly kihívást jelent(ett), hogy a feladatok tekintetében **növekszik a komplex jelleg, ennek figyelembevétele** és az ehhez való megfelelő szintű alkalmazkodás pedig komoly intézkedéseket igényel. Ennek a háttérben főleg az erőforrások szűkössége áll. Ahogyan a közösség igényei és szükségletei módosulnak, úgy követelmény, hogy a szervezeti rendszer magába kell foglalja azokat az újításokat, melyekkel meg tud felelni a megváltozott igényeknek. Ezen kívül nem szabad elfeledkeznünk arról a körülményről sem, hogy olyan globális technológiai fejlődési korszakban élünk²³⁹, amelyben a fejlődés a szervezeti adminisztrációs rendszerek minden

²³⁸ CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Elektronikus közigazgatás In: Tóth András, Klein Tamás (szerk.) Bevezetés az Infokommunikációs Jogba. 384 old. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2016., pp. 363-384.

²³⁹ Lásd erről még: BARBER, Michael – LVEY, Alastair. – MENDONCA Lenny: 'Global Trends Affencting the Public Sector', In: Transforming Government, June 2007., pp. 4-12.

elemét befolyásolja. Éppen ezért a megvalósítandó átalakítás és innováció során nem (lenne) szabad figyelmen kívül hagyni a közigazgatási szervek általános nyilvántartásainak kezelését, mint például a személyi, a pénzügyi, a működési és a vezetői, adminisztratív nyilvántartásokat.²⁴⁰

A technológia rohamos és folyamatos fejlődése lehetővé teszi, hogy akár minden évben fejleszteni tudjanak a rendszereken, hiszen számos új IKT eszköz jelenik meg egy-egy időszakban. Ezek az új rendszerek és IKT-eszközök új lehetőségeket kínálnak, melyek **legnagyobb arányú felhasználása** talán kifejezetten **az oktatás igazgatásában és irányításában** valósulhat meg. Ennek köszönhető, hogy a menedzsment folyamatok könnyebben, gyorsabban és olcsóbban működhetnek. Nyilvánvaló, hogy vannak olyan IKT-alkalmazások, amelyek már ma is számos közigazgatási szervet és azok vezetését is támogatják: például számítógépek, laptopok, szkennerek, multimédiás projektorok, stb.²⁴¹

Az elmúlt időszak **közigazgatási fejlesztési terveiből** (pl. *Magyary* programok) látható, hogy ezek azok az erőforrások, amelyek a leginkább képesek támogatni a költséghatékony, gyors és jó közigazgatást. Például az adatok átvitelében, mentésében, lekérdezésében és feldolgozásában. Ezért úgy gondolom, hogy a szervezetek vezetőinek toleránsnak kell lenniük a munkavállalóik irányába, mert az IKT technológia megismerése koncentrációt és nyitottságot, de legfőképpen időt igényel. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az IKT-k alkalmazási lehetőségei egyre bővülnek a napi tevékenységünk gyorsabb és pontosabb elvégzése során is. Látható az is, hogy a vezetők és az ügyintézők különböző típusú IKT-eszközöket tudnak alkalmazni beosztásuknak, feladatuknak megfelelően (pl. ügyfelekkel való kapcsolattartás, pénzügyi munkák elvégzése, nyilvántartások vezetése, feldolgozása során).

A jövő fejlesztéseit illetően **az egyik fő cél „az elfogadtatás”** kell legyen, tehát az IKT-eszközök elfogadása jelenjen meg a közigazgatási

²⁴⁰ FÁBIÁN Adrián: Új tendenciák a szervezés és a menedzsment területén (?) ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS (2012 5:(6), pp. 28-32.

²⁴¹ CSÁKI-HATALOVICS Gy. B.: Elektronikus közigazgatás..., i.m., pp. 363-384.

szerveknél. Ezáltal kiépülhet az eszközökbe vetett bizalom, illetve lehetővé válhat a szükséges erőforrások bevonása az eszközök beszerzésére, mely minden további lépés kiindulópontja.²⁴²

Másik oldalról megközelítve az IKT-eszközök közigazgatási alkalmazhatóságát, belátható, hogy **ezen új technológiai eszközök használata vagy alkalmazása szórakoztató és izgalmas is tud lenni, de egyben aggodalmakat és bizonytalanságokat is hordoz annak veszélyeire tekintettel.** Mivel ezeken az IKT-eszközökön pénzeszközök, bizalmas adatok, információk futnak keresztül, ezért ezek alkalmazóinak számos biztonsági szolgáltatást kell nyújtaniuk. Ez sok esetben jelentős adminisztratív terhet jelent, de feltétlen szükséges annak érdekében, hogy érvényesítsék a biztonsági előírásokat. Az a tény, hogy ezek a technológiai eszközök rendkívül gyorsan fejlődnek és széles körben elérhetők a hagyományos munkahelyi vagy oktatási környezetben, szükségessé teszi a technológiai eszközökbe és alkalmazásokba való befektetést, melyet a személyzet részére nyújtott képzésekkel, tájékoztatókkal szükséges kiegészíteni annak érdekében, hogy a szervezeti teljesítmény (és ne csak az infrastruktúra) javuljon. Végeredményében az intézményekben és közigazgatási szervezetekben dolgozó személyek, a köztisztviselők lesznek azok, akik az ilyen IKT-eszközök adminisztratív és irányítási alkalmazások felhasználói lesznek, pl. az ügyfelekkel való kapcsolattartás során.²⁴³

Tény, hogy a közigazgatási intézmények mindennapi életében alapvető fontosságú a számítógépek használata. Az internet és az elektronikus levelezés ugyancsak nélkülözhetetlen a napi ügyintézési, kapcsolattartási és ügykezelői feladatok ellátása során. Bár a korszerűbb technológiák és internetkapcsolat-típusok lassabban jelennek meg az állami, és még lassabban az önkormányzati

²⁴² CSÁKI-HATALOVICS: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban..., i.m., p. 258.

²⁴³ CSÁKI-HATALOVICS: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban..., u.o.

szférában, mint a magánszférában, az utóbbi években mind az infokommunikációs eszközök, mind a kapcsolattípusok használatának tekintetében jelentős előrelépés történt.

A leggyakrabban használt infokommunikációs eszközök a számítógép, az okos telefonok, a táblagépek és ezeken keresztül az internet, és az e-mail szolgáltatások. Elmondható, hogy az eszközök mára általánossá váltak, a közigazgatásban a szervezetek elérték a 100%-ot (vagyis rendelkeznek számítógéppel, internetkapcsolattal). Ez nem azt jelenti, hogy a modernizációs folyamat befejeződött. Sőt, a folyamatos technikai fejlődés szükségessé teszi a meglévő géppark fejlesztését, időszakonkénti cseréjét.²⁴⁴

Ezeket az eszközöket számos fontos napi feladat ellátása során lehet és kell is alkalmazni. A nagyobb szervezeteknél az egymás közötti (extranet), vagy intézményen belüli (intranet) kommunikáció megkönnyítésére, az ügyfelekkel való kapcsolattartásra, információ/adat rögzítésre és feldolgozásra egyaránt. Fontos eleme a számítógépek használatának a különböző **nyílt²⁴⁵ és zárt²⁴⁶ forráskódú szoftverek** alkalmazása is. A nyílt forráskódú (vagy szabad) szoftverek szabadon használható, terjeszthető, tanulmányozható és módosítható számítógépes programok. Szerepükről egyértelműen elmondható, hogy erősödik mind a vállalati szféra, mind a közigazgatás területén, hiszen növekvő mértékben használják fel őket. *„A kormány a lehető leghatározottabban*

²⁴⁴ CSÁKI-HATALOVICS: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban..., p. 259.

²⁴⁵ A szabad vagy nyílt forráskódú szoftverek (FLOSS) szabadon használható, másolható, terjeszthető, tanulmányozható és módosítható számítógépes programok. Ilyen például a GNU/Linux operációs rendszer és változatai (a magyar BlackPanther OS, Ubuntu, Android okostelefon platform stb.), a Mozilla Firefox és Google Chrome böngésző, a LibreOffice(korábban OpenOffice.org) irodai csomag. Az Európai Unió tanulmánya szerint a nyílt forráskódú szoftverekre fordított összeg megduplázása az EU GDP-jének évi 0,1%-nyi növekedését eredményezi, az informatikai szektor közvetlen hasznát nem számolva. A szabad programok szabadságát a szabad licencképek biztosítják.

(Forrás:Wikipedia;

https://hu.wikipedia.org/wiki/Ny%C3%ADlt_forr%C3%A1sk%C3%B3d%C3%BA_szoftver (letöltés ideje: 2018.02.26.)

²⁴⁶ A zárt forráskódú szoftver (angolul proprietary software vagy closed source software) olyan számítástechnikai program, amelyet a tulajdonos-fejlesztő kizárólagos jogait (copyright) fenntartó, a szoftver másolását vagy újrafelhasználását kizáró zárt licenc alapján bocsátottak ki. A zárt forráskódú programok licencei általában megengedik a végfelhasználónak a szoftver futtatását (licenccím ellenében vagy ingyenesen), de minden mást tiltanak, azaz a szoftver és a forráskód módosítását, visszafejtését, további terjesztését. (Forrás: Wikipedia) (https://hu.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1rt_forr%C3%A1sk%C3%B3d%C3%BA_szoftver (letöltés ideje: 2018.02.26.)

támogatja a nyílt forráskódú vagy arra épülő szoftverek elterjesztését a közigazgatásban.”²⁴⁷ Azonban itt is jellemző, hogy a nagyobb, központosítottabb államigazgatási szférában jobban, míg az önkormányzatoknál kevésbé terjedtek el ezek a programok. Ennek háttérében állhatnak a rendelkezésre álló erőforrások közti különbségek is.²⁴⁸

A **biztonsági eszközök** alkalmazása terén a nagy államigazgatási szervek előnnyel rendelkeznek, hiszen minél nagyobb mennyiségű adatot tárolnak és kezelnek egy intézményben, annál nagyobb a valószínűsége a biztonsági eszközök szélesebb körű, sokszínű használatának, ami a gyakorlatban magasabb szintű biztonsági protokollt eredményezhet. Ennek számos eleme lehet. Köztük a **vírusvédelmi szoftverek és szolgáltatások**, melyek a legelterjedtebbek, de ezek mellett a különböző **tűzfal**, illetve **biometrikus** (pl. ujjlenyomat, retina/írisz szkennerek) és/vagy **eszköz alapú** (pl. chipkártyás) **azonosítási szolgáltatások**. Ebben a körben kiemelten fontos megemlíteni még a titkosítási eljárásokat, melyek lényege, hogy az információt úgy alakítjuk át/zárjuk le, hogy az *kulcs* nélkül ne legyen értelmezhető. Manapság számos népszerű alkalmazás rendelkezik beépített titkosítóval (pl. *Adobe Acrobat Reader*). Az üzenetek, adatállományok titkosításon alapuló digitális aláírással való hitelesítése és egyben védelme, a számítógép merevlemezének jogosultsággal nem rendelkező személyek hozzáférésétől való távol tartása, mind-mind olyan titkosítási eljárás, ami megbízhatóbbá teszi az online kapcsolatteremtést, ügyintézését.

²⁴⁷ Forrás: DEUTSCH Tamás – Digitális jólétért felelős miniszterelnöki biztos; <https://sg.hu/cikkek/it-tech/122745/a-kormany-tamogatja-a-nyilt-forraskodu-szoftverek-kozigazgatasi-elterjeszteset> (letöltés ideje: 2018.02.26.)

²⁴⁸ CSÁKI-HATALOVICS: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban..., i.m., p. 256.

4.2. AZ M-KORMÁNYZAT JELLEMZŐI, ESZKÖZEI

A mobiltelefonok jelentősen megváltoztatták mindennapjainkat, kommunikációnkat, életünk elengedhetetlen részévé váltak. Megkönnyíthetik banki-pénzügyi **tranzakcióinkat**, segítik a navigációt a közlekedés során, segítségünkre vannak az online/internetes vásárlásban, de talán legnagyobb szerepük az emberi kapcsolatok építésében és megtartásában, fenntartásában jelentkezik. Egyértelműen kijelenthető, hogy óriási kényelmet biztosítanak a felhasználóinknak. Nagy részben ennek is köszönhetően napjaink információ alapú társadalmában fokozódó innovációs folyamat figyelhető meg, melynek alapja az információs és kommunikációs technológiák folyamatos fejlődése. A **Pew Research Center** által 2015-ben végzett felmérés²⁴⁹ szerint az okostelefonok tulajdonosainak száma az elmúlt két évben jelentősen emelkedett. Ez a felmérés azt is mutatja, hogy az okostelefonok tulajdonjogának 68%-t tizenegy fejlett országban – köztük az USA-ban és Kanadában – találhatjuk meg. Az okostelefonok rohamos terjedése a mobil alkalmazások számára is bővülő piacot jelent. A mobil alkalmazások kifejezetten a mobil eszközökhöz kifejlesztett programok. A **Google Play Store**, a legnagyobb mobilalkalmazás áruház, ahol a rendelkezésre álló alkalmazások számának jelentős növekedését figyelték meg, hiszen 2009. decemberében hozzávetőleg 16.000 db, míg 2016. szeptemberében már 2.400.000 db alkalmazást volt elérhető.²⁵⁰ A második legnagyobb az **App Store (Apple)**, mely 2016. júniusában körülbelül 2.000.000 mobilalkalmazást biztosított a felhasználók számára.²⁵¹ Kezdetben a kereskedelmi szektorban terjedtek el ezek a szolgáltatások, mint például a zeneszolgáltatások, majd alkalmazásuk mindennaposá válása ösztönzően hatott a közszférában történő igénybevételre is, tekintettel a bennük rejlő hatalmas lehetőségekre.

²⁴⁹ POUHTER, J. (2016). Smartphone Ownership and Internet Usage Continues to Climb in Emerging Economies. Retrieved October 13, 2016, from <http://www.pewglobal.org/2016/02/22/smartphone-ownership-and-internet-usage-continues-to-climb-in-emerging-economies/> (utolsó megtekintés: 2017.12.28.)

²⁵⁰ POUHTER, J. (2016). Smartphone Ownership..., i.m., u.o.

²⁵¹ POUHTER, J. (2016). Smartphone Ownership..., i.m. u.o.

Az IKT-t a különböző országok kormányai eltérő mértékben és szinteken veszik igénybe, hiszen eltérnek rendelkezésre álló erőforrásaik is.²⁵² Az internetes technológiák **Web 1.0-ról** a **Web 2.0**²⁵³-re történő fejlesztése, a vezeték nélküli internet megjelenése, majd gyors ütemű terjedése hamar megmutatta az e-kormányzatban rejlő előnyöket is, melyeket a technológia magánszférában történő rohamos terjedését követően a közigazgatás is felismert. „*A politikai döntéshozókon múlik, hogy egy-egy technológia adta lehetőséget ki tudnak-e használni, vagy sem.*”²⁵⁴

Az okostelefon-alkalmazások a mobil e-kormányzat vagy m-kormányzat új gyakorlatának is tekinthetők.²⁵⁵ Bár az okostelefon-alkalmazásokat a kormányok többsége még nem alkalmazza, az azokat már kipróbáló-használó kormányok elégedettséget tanúsító visszajelzéseket adtak. Az elégedettség oka, hogy számos más kommunikációs csatornával összehasonlítva extra előnnyel rendelkeznek ezek az új megoldások, mint például az idő-és költséghatékonyság növelése a személyes ügyintézés csökkentésével (kihagyásával), az ügyfél eljárásban való részvételének növelése. Mindez a hatékonyság, az átláthatóság és az állampolgári szerepvállalás növelésével a ”nyitottabb kormányzást”²⁵⁶ mozdíthatja elő.

²⁵² A Cloud computing modell alkalmazása már kifejezetten elterjedt, erről lásd részletesebben: KISS Lilla Nóra (2015): A Cloud Computing alkalmazása és egyes gyakorlati kérdései a magyar közigazgatási gyakorlatban, *Infokommunikáció és Jog*, XII: (1), pp.17-24.

²⁵³ A web 2.0 kifejezés olyan internetes szolgáltatások gyűjtőneve, amelyek elsősorban a közösségre épülnek, azaz a felhasználók közösen készítik a tartalmat vagy megosztják egymás információit. Ellentétben a korábbi szolgáltatásokkal(Web 1.0.), amelyeknél a tartalmat a szolgáltatást nyújtó fél biztosította az ügyfelek/felhasználók számára.

²⁵⁴ SIMON Barbara –BUDAI Balázs: Elektronikus-közigazgatás modernizáció; Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2015.

²⁵⁵ TÓZSA István: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások In: Budai Balázs Benjámin, Tózsá István E-közigazgatás. Debrecen: DE AMTC AVK, 2007., pp. 123-158.

²⁵⁶ PIERRE, JON – PETERS, B Guy: Governance, Politics and the State. New York. University of New York Press. 2000.

A mobil technológiák szolgáltatási és információszolgáltatásra történő felhasználását a szakirodalom²⁵⁷ mobil kormányzatnak (**m-government**) nevezi²⁵⁸, amely az elektronikus kormányzat (**e-government**) részének tekinthető. Miközben az e-kormányzat bármikor hozzáfér a közszolgáltatásokhoz²⁵⁹, az m-kormányzat lehetővé teszi a polgárok számára a kormányzati szolgáltatások bármikor és bárhol történő elérését. Számos kutatás tanúsítja, hogy az e-kormányzat jelentős előnyökkel járhat a kormányok számára, beleértve a **hatékonyság növelését**²⁶⁰ és az **elszámoltathatóság javítását**, a költségek csökkentését, az állam és a polgárok közötti kapcsolatok erősítését, valamint az állampolgári szerepvállalás és a demokrácia előmozdítását. Az e-kormányzat alkalmazásának várható hatásai között van az állampolgári részvétel és az együttműködés növelése, amivel a megfelelően működő, nyitott kormányzás alapelvei is teljesülhetnek. Tény ugyanakkor az is, hogy számos e-közigazgatási megoldás nem felel meg az állam vagy az állampolgárok (ügyfelek) előzetes elvárásainak. Az **m-közigazgatás** olyan, új kezdeményezés, melynek lehetőségeit, különösen az okostelefon-alkalmazások közigazgatásban történő alkalmazását még kevesen tanulmányozzák. Az eddig született tanulmányok többsége nem kifejezetten a mobil e-kormányzat koncepcióján alapulnak, hanem a „klasszikus” számítástechnikai fejlesztésekre koncentrálnak az információ és a szolgáltatás nyújtására összpontosítva.²⁶¹

E technológiát azért fontos elkülönítenünk az e-közigazgatástól, mivel az okostelefonok többféle – többletet biztosító – érzékelőkkel vannak felszerelve, például kamerákkal és **GPS-ekkel**, amelyek lehetőséget biztosítanak a

²⁵⁷ Lásd erről bővebben: Gabriela QUINTANILLA: Exploring the M-Government (in. Encyclopedia of Information Science and Technology, Third Edition, 2015, DOI: 10.4018/978-1-4666-5888-2.ch266

²⁵⁸ Lásd erről bővebben: LEE, S. M., TAN, X., & TRIMI, S. (2006). M-government, from rhetoric to reality: learning from leading countries. *Electronic Government, an International Journal*, 3(2), pp. 113-126.

²⁵⁹ Lásd erről bővebben: LAPSÁNSZKY András - CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: E-government, infocommunication

In: Patyi, András; Rixer, Ádám; Koi, Gyula (szerk.) Hungarian Public Administration and Administrative Law. Passau, Németország : Schenk Verlag, (2014) pp. 478-497. , 20 p.

²⁶⁰ Lásd erről még: DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of public service ethics and good governance in the central administration of the EU-27. Frankfurt am Main, Peter Lang. 2012.

²⁶¹ TÓZSA: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások..., i.m., p. 125.

felhasználóknak a valós idejű információk és a környezet adatainak rögzítésére is, és nem csak azok elérését vagy megtekintését teszik lehetővé. Ha ezeket a **Web 2.0** technológiákkal kombináljuk, akkor az okostelefonok használói (a felhasználók) adatfeldolgozókká is válnak. Különös mértékben igaz ez a térinformációkra, ahol az adatgyűjtés és elemzés soha nem látott mértéket ölthet, melyet már nem csak az erre kifejezetten specializálódott szakértők végez(het)nek, hanem az okostelefon tulajdonosok is. Itt jut szerephez például az egyéni tapasztalatokon és kijelentéseken alapuló, önkéntes földrajzi információk (a továbbiakban: **VGI**²⁶²) rendszere, melyhez az okostelefonon felhasználók webes technológiákon keresztül szolgáltatnak adatokat. A VGI-nek és ezáltal az oda adatot feltöltő állampolgároknak igen fontos szerepe lehet számos területen, akár például a vészhelyzeti irányításban is, amivel elősegíthető a kormányzati szervek (pl. katasztrófavédelem, rendőrség) és állampolgárok közötti valós idejű kommunikáció és információ megosztás. Mindez kulcsfontosságú lehet az élet és vagyontárgyak megmentésében (a megelőzésben), vagy épp a károk enyhítésében is.

Elmondható, hogy az okostelefon-alkalmazások használata a közszférában, a közigazgatásban még mindig gyermekcipőben jár, melynek háttérében számos ok állhat. Többek között az, hogy jelenleg nem tökéletes a jogi keretrendszer az alkalmazások számára, de az erőforrásokat illetően is vannak hiányosságok. Úgy gondolom, hogy empirikus vizsgálatokat szükséges folytatni a lehetséges alkalmazási területek feltérképezése, majd a tényleges applikáció fejlesztés céljából. Ennek lehet pozitív eredménye az információszerzésen, az igényfelmérésen túl az is, hogy segíthet jobban megérteni az okostelefon-alkalmazások szerepét, lehetőségeit az e- és így m-közigazgatás fejlesztésében.²⁶³

²⁶² Volunteered Geographic Information - önkéntes földrajzi információk rendszere, melynek definícióját *Michael Frank Goodchild* határozta meg: „*egy olyan rendszer, ami az egyének által önkéntesen nyújtott földrajzi adatok létrehozására, összegyűjtésére és terjesztésére szolgál a technológiai eszközök adta lehetőséget kiaknázásával.*”

²⁶³ TÓZSA: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások..., i.m., p.127.

Az információs és kommunikációs technológiák felhasználása az információs társadalmak fejlődésével párhuzamosan történik. Az IKT az 1990-es évek óta folyamatosan növekvő érdeklődésre tart számot, de kétségtelen tény, hogy robbanásszerű fejlődése a 2000-es évektől figyelhető meg, a PC-k, laptopok, netbookok, mobiltelefonok és tablet készülékek elterjedésével. A hagyományos kommunikációs csatornákkal összehasonlítva, az e-közigazgatás több hozzáférési pontot nyit meg az állampolgárok számára, hiszen a szolgáltatások és információk a hét minden napján, a nap 24 órájában rendelkezésre állnak. Az m-közigazgatás az e-közigazgatás klasszikus eszközeinél egyszerűbb hozzáférést tesz lehetővé, melyhez csupán az ügyfél mobiltelefonja és a megfelelő alkalmazás letöltése szükséges. A kiszolgálási hatékonyság növelése, az információáramlás fokozása, az igazgatási tevékenységekben való fokozott bevonás és a fokozott átláthatóság általában az e-közigazgatás megvalósítandó célkitűzéseiként is azonosíthatóak.

A Web 2.0 és a mobil technológiák megjelenése, folyamatos fejlődése egész egyszerűen új lehetőségeket teremt az e-közigazgatás számára, tovább növelve annak potenciálját, hatékonyságát, megváltoztatva arculatát és korábbi szerepvállalását. „Az információ és a szolgáltatások mobiltelefonon keresztül történő átadása mobil közigazgatásként is ismert, ami gyakorlatilag az e-közigazgatás egyik megvalósulási formája is.”²⁶⁴ Az e-közigazgatás korábbi gyakorlataihoz képest, – amely weboldalakon (mint kommunikációs csatornán) keresztül nyújt szolgáltatást – az okostelefonok képesek valós idejű, azonnali információkat és szolgáltatásokat nyújtani a polgárok számára, és lehetővé teszik a polgárokkal folytatott kommunikációt bármikor és bárhol. Meglátásom szerint a **mobilitás** az a kulcsszó, amelyre tekintettel az e-közigazgatás *jövője* (jelene) maga az m-közigazgatás.²⁶⁵ Fogalmazhatnánk úgy is, hogy az ügyfelek szempontjából az e-közigazgatás kiteljesedése maga az m-

²⁶⁴ LEE, S. M., TAN, X., & TRIMI, S. (2006). M-government..., i.m., pp. 113-126.

²⁶⁵ Ennek alátámasztására szolgálhat az a mindenkori számára érzékelhető jelenség, hogy a társadalom szinte egészét áthatja az okostelefonok keltette technológiai láz. Gondoljunk csak bele, akár egy közlekedési eszközön, akár egy rendezvényen vagyunk, kis túlzással nem találkozunk olyan állampolgárokkal, akik kezében – mintegy *ötödik testrészként* – ne okostelefon lenne.

közigazgatás lehet. Az okostelefonokon elérhető közigazgatási eljárási típusok terjedése, az eljárások egészének applikáción történő véghez vitele az e-közigazgatás tökélyre fejlesztését jelentheti a fogyasztó (ügyfél, állampolgár) szempontjából. Tehát, az ügyfél szempontjából az e-közigazgatás csúcsa az m-közigazgatás lehet, legalábbis a technológia jelenlegi állása szerint ezt a következtetést tartom levonhatónak. Ebben a mesterséges intelligencia fejlesztése, megfizethetővé válása és elterjedése hozhat újabb fordulatokat – és ez esetben már nem csak az ügyfél, de a közigazgatási személyzet szempontjából is –, azonban a 21. század első két évtizedében már a mobil-közigazgatás kiteljesedése is üdvözlendő eredmény lehet

A kezdeti időszak legfontosabb m-közigazgatási kezdeményezései a rövidített üzenetek (SMS) voltak, melyek az információk gyors és egyszerű közvetítésére szolgáltak az állampolgárok részére. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy a polgárok például valós idejű információkat, tájékoztatásokat, visszaigazolást kérhetnek, például ügyfélfogadási lehetőségekkel, közlekedési eseményekkel kapcsolatban.

Az okostelefonok a hagyományos mobilokhoz képest új, és kibővített funkciókkal rendelkeznek, melyek jóval több alkalmazási lehetőséget biztosíthatnak az m-közigazgatás számára is. Az elmúlt néhány évben megfigyelhető pozitív előrelépés a közigazgatás ilyen irányú fejlesztését tekintve. Ez köszönhető annak is, hogy a **Magyary Programok** és a **Közigazgatás és közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia** is kiemelten igyekszik a közigazgatás hatékonyságát növelni, nem zárkózva el a mobiltelefonok alkalmazásától sem.

„Az e-közigazgatás koncepciójának megjelenése óta különböző modellek alakultak ki, melyek között fontos irányvonalaknak tekinthető a japán, az amerikai, az európai uniós és a legutóbbihoz kapcsolódó magyar megoldás is.”²⁶⁶ Ezen módszerek szinte mindegyikébe beilleszthető az m-közigazgatás fejlődése, fejlesztése. Az okostelefonok gyors fejlődése és a mobiltelefonok

²⁶⁶ CZÉKMANN Zsolt – SZABÓ Balázs: Az információs társadalom: az e-kapcsolatrendszer jogi alapjai; in: GÉP LXIV. évf. 1. sz. Gépipari Tudományos Egyesület Miskolc, 2013.

mindennapos használata ösztönzi a kormányokat a mobil technológiák elfogadtatására és használatára a közigazgatás során. Ennek oka véleményem szerint az, hogy az e-közigazgatás is az internetre és egyéb **IKT eszközök használatára támaszkodik**, így talán kézenfekvő lehet az információ és szolgáltatások nyújtásra szolgáló legújabb, mobil technológiákat felhasználó mobil közigazgatást is az e-közigazgatás szerves részévé tenni.²⁶⁷ Ennek számos indoka, előnye lehet, mely alapvetően járulna hozzá a közigazgatás fejlesztési programokban, stratégiákban megfogalmazott célok eléréséhez. Meglátásom szerint ezen célok közül feltétlen szükséges kiemelni a következőket: hatékonyság, átláthatóság, nagyobb szintű állampolgári részvétel, további előnyök.

A) Hatékonyság

A hatékonyság alatt érthetünk költség- és időbeli hatékonyságot egyaránt. Elsősorban azt mondhatjuk, hogy *„az e-közigazgatási kezdeményezések növelik a kormányzati munka hatékonyságát, a szolgáltatásnyújtás sebességét és a költség megtakarítási oldala is számottevő lehet.”*²⁶⁸ Az internet és más fejlett IKT eszközök is gyorsabban működnek, mint a hagyományos módszerek, ezáltal növelve a szolgáltatásnyújtás sebességét a közigazgatásban. Az ügyfél elégedettebb, ha ügyét gyorsabban, személyes közreműködés nélkül is sikerül elintéznie. Gyakori kritika, mely a közigazgatást éri, hogy az ügyintézés lehetőségei korlátozottak (például a hivatal ügyfélfogadási ideje ugyanúgy 8-16 óra közötti, mint az ügyfelek többségének munkaideje, így ha valaki személyesen szeretné ügyét intézni, akkor adott esetben még szabadságot is ki kell vennie, hogy ezt megtehesse).²⁶⁹ A közigazgatás szolgáltatásainak elektronikus platformra helyezése lehetővé

²⁶⁷ TÓZSA: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások..., i.m., p. 127.

²⁶⁸ CSÁKI Gyula Balázs: Az elektronikus közigazgatás tartalma és egyes gyakorlati kérdései, HVG-ORAC Budapest, 2010, ISBN: 978 963 258 092 0

²⁶⁹ Ezt igyekezett orvosolni a már korábbiakban említett Kormányablakok rendszere, ahol „rugalmasabb” ügyfélfogadási idővel igyekeznek az ügyfelek igényeinek megfelelően hatósági ügyeiket kezelni.

teszi, hogy az ügyfél távolról, munkából vagy otthonról, ügyfélkapus azonosításával könnyedén intézze ügyeit. A folyamat pedig az állam (szolgáltatást nyújtó) szerepét is megváltoztatja. A **webalapú szolgáltatásnyújtás**, például a dokumentumok feldolgozása és fizetési szolgáltatások lehetővé tétele egyaránt csökkenthetik az adminisztratív költségeket. A „kevesebb papír” a költség-hatékonysági érv mellett szervesen kapcsolódik az e-közigazgatás környezetvédelmi aspektusaihoz is, mely tovább javíthatja annak társadalmi megítélését, elfogadottságát. A szolgáltatások közigazgatási szintre történő integrálása a manuális feladatokat csökkenti, mely redukálja a belső működési költségeket is, például az iratelosztást és kezelést, ezáltal a tisztviselők terhei is csökkenhetnek, feladatköreik átalakulhatnak. Vagyis a gyorsaság – munkaidőben mérhető – kapacitásokat szabadít fel, mely alacsonyabb fenntartási és működési költségeket generál a közigazgatás számára. Hosszútávon **nemcsak az ügyfél, hanem a közigazgatás személyzete is elégedettebb lehet**. A költség-hatékonyság további aspektusa – mely az ügyfél oldalán jelenik meg – hogy a személyes ügyintézés mellőzése utazási költségeket takaríthat meg. Legalábbis a személyes ügyintézés nem igénylő ügytípusok esetén, mint például az engedélykérelem és megújítás, az egyes eljárásokhoz való időpont foglalás.

B) Átláthatóság

Az **átláthatóság követelményét** az e-közigazgatási fejlesztések alapvető mozgatórugójának tekinthetjük. Az e-közigazgatás kialakulási modelljei szerint az információ hatékony, korrekt megjelenítése az e-közigazgatás egyik legalapvetőbb funkciója. A rendelkezésre bocsátott információk lehetővé teszik az állampolgárok számára, hogy nyomon tudják követni a kormányok, a közigazgatási szervek munkáját és tájékozódjanak az őket érintő adminisztratív folyamatokról. Ez – **a szolgáltató állam** szerepvállalásának másik oldala – mely

a polgárok számára egyfajta „minőségbiztosításként” szolgál.²⁷⁰ Az időről időre eljuttatott információk lehetővé teszik, hogy szorosabban figyelemmel kísérhessük az adott állam „napi” működését. Ezek mellett a belső átláthatóságot úgy lehet fokozni, hogy a munkavállalók, állampolgárok és közigazgatási szervek adattovábbítási/kézbesítési folyamatát a közigazgatási szervek felügyelik, ezáltal csökkentve az önkényes emberi beavatkozás lehetőségét. A Web 2.0-s és a közösségi média platformok megjelenése tovább fokozhatja az átláthatóság hatását interaktív funkciók igénybevétele segítségével.²⁷¹

C) Magasabb szintű állampolgári részvétel

A tudományterület képviselői közül többen úgy gondolják, hogy az e-közigazgatási programok és szolgáltatások elfogadása, bevezetése ösztönözheti az állampolgár által kezdeményezett kapcsolatok számának emelkedését, javítva ezzel a polgárok részvételét a helyi igazgatási kérdésekben. Tendenciaként sajnos megfigyelhető, hogy sokan nem keresik a közigazgatással való személyes vagy telefonon történő kapcsolatfelvétel lehetőségét, főleg, ha erre nincsenek rákényszerítve, hiszen a **korábban tapasztalt kényelmetlenségek, negatív élmények, a szükséges idő** vagy egyéb más okok **a közigazgatásba vetett bizalom csökkenéséhez vezettek**. Ehelyett, egyre többen inkább az **internetet** használják az információk és szolgáltatások eléréséhez, már csak azért is, hiszen ott a nap 24 órájában megtehetik azt. Egyes e-közigazgatási szolgáltatások tekintetében az állampolgárok előnyben részesítik a rutinszerű és egyszerű szolgáltatásokhoz való hozzáférés elektronikus, vagy épp mobil megoldásait, mivel tapasztalataik szerint ezek gyorsabbak, kényelmesebbek, felhasználó-barátabbak a hagyományos módszereknél. A **Web 2.0 szolgáltatások** által kínált interaktivitás megkönnyíti a kétirányú vagy több

²⁷⁰ Lásd erről még: CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Az állam (közigazgatás) és a felsőoktatás kapcsolata, különös figyelemmel a minőségbiztosítási kérdésekre, In: Méhes, Balázs (szerk.) Lelki arcunk, Károli Gáspár Református Egyetem; L'Harmattan Kiadó (2016) pp. 43-50.

²⁷¹ TÓZSA István: Közigazgatási mobil alkalmazási tartalomfejlesztések, kutatási zárójelentés, Megbízó: TARIPAR-3 Konzorcium NKTH (2009).

pólusú kommunikációt a közigazgatási szervek és állampolgárok közötti kommunikáció során.²⁷² A polgárok láthatóan inkább érdeklődnek a mindennapos problémákat érintő kérdésekben való részvétel iránt, mely kapcsán azzal érvelnek, hogy a közigazgatás és a polgárok közötti **online szolgáltatásokon keresztüli kommunikáció** az emberek érdeklődésének fokozásához vezethet az állampolgári témák iránt. Ezáltal előmozdíthatja az olyan igazgatási tevékenységekbe való bekapcsolódást, mint a tervezés és a döntéshozatal. A média is egyre több lehetőséget biztosított a polgárok részvételére, akár jelentések, értékelések elkészítése során, ami magasabb szintű igazgatási szerepvállalást is eredményezhetne.²⁷³ Különösen **az e-közigazgatási szolgáltatások bevezetése ösztönözhetné a lakosságot arra, hogy részt vegyen a kormányokkal való kommunikációban** azáltal, hogy olyan fiatalokat céloz meg, akik az internethasználók többségét alkotják, de mindeddig vélhetően kisebb érdeklődést mutattak az állampolgári/közigazgatási ügyek iránt.

D) A M-közigazgatás további előnyei

Az e-közigazgatás részeként az m-közigazgatás további előnyökkel jár, főként a „**mobilitás**” és a „**vezeték nélküliség**” miatt. Az m-közigazgatási szolgáltatások voltaképpen az e-közigazgatás elérhető szolgáltatásainak mobil eszközökkel való alkalmazásait jelentik. Az m-közigazgatás térnyerését elősegíti a mobil funkciók bővülő köre, miközben a hagyományos e-közigazgatás inkább a nem-mobil (pl. számítógépen elérhető) szolgáltatásokra koncentrál. Ennek egyik **oka az állampolgárok fogadókészségében** keresendő. Egyrészt az új megoldásra a bizalmat ki kell építeni, másrészt a felhasználói tudást/ismeretet is feltételezi az új technológia bevezetése. A felhasználóként megjelenő ügyfélnek tehát digitálisan képzettnek kell lennie annyira, hogy a szolgáltatást igénybe tudja venni, ráadásul megfelelő

²⁷² TÓZSA: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások...i.m., p.127.

²⁷³ CSÁKI-HATALOVICS: Elektronikus közigazgatás...i.m., pp. 363-384.

technológiai eszközzel (okostelefonnal) is rendelkeznie kell. Másrészt bízni kell az eszközében és az alkalmazásban, biztos információkkal kell rendelkeznie afelől, hogy adatai biztonságban vannak, eljárási díja valóban átutalásra kerül az eljáró hivatal részére, és a programot a benne szereplő személyes és pénzügyi adatokkal nem lehet feltörni, probléma esetén pedig biztosítva/védve vannak a tárolt adatok. **Az m-közigazgatásnak nagyon fontos előnye az e-közigazgatással szemben, hogy bárhol, bármikor és bármely internet-kapcsolattal rendelkező eszköztől elérhető.** Ez a tulajdonság a közigazgatás szempontjából lehetőséget teremt arra, hogy a kormány mindenütt jelen lehessen, szolgáltatni tudjon. Ennek számos – fentebb kifejtett – előnye mellett természetesen hátrányai is lehetnek, melyekre – mivel a közigazgatás hatékonysága szempontjából nem kapcsolódik szervesen jelen disszertáció tárgyához – e körben nem térek ki. Az e-közigazgatás feladata többek között, hogy foglalkozzon a kormányzati folyamatok elektronikus kezelésével, menedzselésével is, miközben képes kezelni a kormány mobilitási célkitűzéseit.²⁷⁴ Például akár egy bizottsági ülés is megtartható a vonaton mobil eszközök segítségével.

Egy másik jelentős előny az, hogy a közigazgatás képes időben, az állampolgárok számára releváns információt szolgáltatni. A **GPS** segítségével felszerelt okostelefonok lehetővé teszik a személyre szabott információ és szolgáltatások nyújtását a felhasználók valós idejű helyszíni adatait figyelembe véve. Ez persze egyfelől komoly adatvédelmi kérdéseket is felvet, másfelől – közjogi szempontból – viszont elősegítheti az állam munkájának hatékonyságát. A mobil eszközök valós idejű kapcsolatot hozhatnak létre az állampolgárok és a kormányok/közigazgatás között, amelyek hatékonyan szolgálhatják azokat, akiknek fontos és visszaigazolt, hitelesített információkra van szükségük. Egy fontos felhasználási pont lehet a mobil-alkalmazásokon keresztül továbbított valós idejű információ vészhelyzet esetében történő alkalmazása is, mivel a hagyományos adatok és információk kevésbé használhatók katasztrófa esetén

²⁷⁴ CSÁKI-HATALOVICS: Elektronikus közigazgatás...i.m., p. 381.

lassabb terjedésük miatt. Különösen fontos az ilyen valós idejű helymeghatározás a rendészeti szervek számára²⁷⁵, pl. olyan balesetek, katasztrófahelyzetek során ahol a helyszín meghatározására fordított idő nagymértékben javulhat (pontosabban csökkenhet) a modern IKT eszközök alkalmazásával, ami hozzájárul a mentési hatékonyság növeléséhez és csökkenti az élet és a vagyontárgyak elvesztésének lehetőségét, vagy csökkenti az esetleges kár mértékét. Ennek mára már jól működő része, hogy mobilhálózat-üzemeltetők a **GPS szolgáltatásnak** köszönhetően azonosítani tudják a segélyhívások forrását/helyszínét, így a legközelebbi biztonsági üzenetrögzítő ponthoz tudják továbbítani a hívásokat.²⁷⁶

Az új technológiai eszközök (pl. okostelefonok) közigazgatásban történő alkalmazásával, így az m-közigazgatással kapcsolatban is, természetesen nem csak előnyök merülnek fel, hanem megoldandó kérdések, kihívások is. Ezek közül természetesen itt is (az e-közigazgatási megoldásokhoz hasonlóan) **az adatvédelem és az adatbiztonság** sarkalatos pont. Az e-közigazgatás során a felhasználók online tevékenységeit a közigazgatási szervek a technológiának köszönhetően nyomon követhetik, beleértve az információhoz való hozzáférés gyakoriságát, mint az egyes tevékenységekre fordított időt is egyfajta naplózási tevékenységként. Elmondható, hogy főszabály szerint az összegyűjtött információk felhasználhatók az online szolgáltatások javítására, ugyanakkor magukban hordozzák azoknak veszélyét is, hogy ezeket az információkat harmadik félnek jogtalanul átadják, vagy azokhoz harmadik személy jogtalanul – bűncselekmény elkövetése révén – hozzájut, azokkal visszaél. Az olyan új technológiák megjelenésével, mint például a webes böngészőkben megjelenő *cookie*²⁷⁷-k, könnyebb az adatok gyűjtése. Az adat- vagy hivatkozásgyűjtés

²⁷⁵ Ennek bemutatására a későbbiekben, a következő fejezetben részletesen ki fogok térni és igyekszem gyakorlatisan bemutatni működését.

²⁷⁶ CSÁKI-HATALOVICS: Elektronikus közigazgatás...i.m., p.383.

²⁷⁷ Az internetes „szörfölés” során a felhasználók által meglátogatott weboldalak különböző, alkalmazások felhasználásával próbálnak minél több és minél pontosabb információhoz jutni a látogatókról, szokásaikról, érdeklődési körükről. Az említett lehetőségek között – alkalmazásuk gyakoriságát tekintve – előkelő helyet foglalnak el az ún. süti (*cookie*) és a webjelzők (*web beacon*). A süti a webszerver által küldött, változó tartalmú, alfanumerikus információ csomag, mely a felhasználó számítógépén rögzül és előre meghatározott érvényességi ideig tárolásra kerül. A *cookie*-k

szintén kritikus kérdés, amely részletes személyi adatokat tárhat fel a különböző részlegek közötti információ megosztás révén. Ez sokkal nagyobb kihívást jelent az e-közigazgatási implementációkhoz képest, mivel itt a közigazgatási szervek és ezáltal a kormányok olyan bizalmas információk széles körét gyűjthetik össze, mint a pl. pénzügyi, gazdasági, személyügyi és akár egészségügyi adatok is, melyek mindegyike komoly adatvédelmet igényel. Az egészségügyi adatok példának okáért szenzitív adatok, melyek fokozott védelmet kell, hogy élvezzenek. Emellett, ahogy fentebb említettem, nem megfelelő technológiai háttér esetén az összegyűjtött adatok esetleges **hacker-támadásoknak** is könnyebben ki lehetnek téve, melyek már a kibercselekmények témaköréhez tartozik és önálló kutatás tárgyát képezheti. Az okostelefonokon történő szolgáltatások igénybevételének mennyisége miatt a probléma azonban erőteljesebb mértékben jelentkezhet. Miközben az okostelefon-alkalmazások rugalmasabb és személyre szabottabb szolgáltatásokat nyújtanak **GPS-helymeghatározással és mobilitási funkciókkal**, kockázatot jelentenek a felhasználók számára is, mivel valós idejű helyzeti adatokat gyűjtenek róluk a szolgáltatók.²⁷⁸ A felhalmozott helyszíni adatok, koordináták felhasználhatók az egyének/felhasználók titkosságának újbóli beazonosítására és akár későbbi nyomon követésére is. Ezek az említett biztonsági kérdések éppen ezért sarkalatos pontjait képezik szinte valamennyi közigazgatás fejlesztési programnak, stratégiának és projektnek. Hangsúlyozni szükséges, hogy az e- és ez által az m-közigazgatási szolgáltatásokat is számos különböző kibercselekmény érheti. Ezen kockázatok csökkentése miatt elengedhetetlen az e- és az m-közigazgatási szolgáltatások biztonságának biztosítása érdekében megfelelő hardveres és szoftveres infrastruktúra kiépítése és működtetése, valamint magas tudással rendelkező **informatikai személyzet**

alkalmazása lehetőséget biztosít a látogató egyes adatainak lekérdezésére, valamint internethasználatának nyomon követésére. A *cookie*-k segítségével tehát pontosan meghatározható az érintett felhasználó érdeklődési köre, internet használati szokásai, honlap-látogatási története. Forrás: <https://www.adatvedelmiszakerto.hu/2010/10/cookie-es-adatvedelem-felhasznalok-nyomokovetese-az-interneten/> (utolsó megtekintés: 2018. 05.25.)

²⁷⁸ TÓZSA: Jövőbe mutató közigazgatási megoldások...i.m., pp. 123-158.

foglalkoztatása. E mellett a felhasználók figyelmének felhívása, esetleges oktatása sem elhanyagolható. Gyakran mondják, hogy a bűnüldözés mindig egy lépéssel a bűnözés mögött jár, ami az informatikai és technológiai-infrastrukturális háttérrel jelenti. Mire egy modern technológiához hozzájutnak a hatóságok, a bűnözők már újabb, modernebb eszközökkel tevékenykednek. A folyamat megfordításához komoly pénzügyi erőforrások biztosítására is szükség van (a szakmaiság biztosítása mellett), ami éppen ezért sokszor a legkomolyabb akadályát képezi az e-közigazgatási fejlesztéseknek.²⁷⁹

További nélkülözhetetlen tényező véleményem szerint a meglévő szervezeti struktúrák átszervezése is. *„Ahhoz hogy a technológia adta lehetőségeket a lehető legjobban ki tudjuk használni, elengedhetetlen szervezeti változásokra is szükség van. A belső működési hatékonyságra, a funkcionális racionalitásra és a hierarchikus ellenőrzésre összpontosító bürokrácia hagyományos kultúrája és módjai valószínűleg befolyásolják az e-közigazgatási fejlesztési kezdeményezések megvalósítását és fejlesztését.”*²⁸⁰ Számos változást kell megtenni a feladat-megosztás és a közigazgatási szervek közötti feladat összehangolás érdekében, hogy alkalmazkodni tudjanak az e-közigazgatási szolgáltatások nyújtotta lehetőségekhez. Úgy gondolom, hogy az e-közigazgatási szolgáltatások bevezetése és alkalmazása a különböző szervezeti egységek között **magasabb szintű együttműködést, koordinációt** igényel. Kétségtelen az is, hogy a hagyományos bürokrácia modelltől örökölt funkcionális specializáció is befolyásolhatja a szolgáltatás nyújtásának hatékonyságát, hiszen az egyes szakigazgatási területeken eltérő feladatok és akár eltérő ügyféli igények is jelentkezhettek. Szintén nagyon fontos, hogy a különböző szervezeti szintek is elköteleződjenek a modernizálások, fejlesztések iránt azért, hogy azok egységesen jelenhessenek meg az egész közigazgatási szervezetrendszerben. Ennek keretében elkerülhetetlen az összehangolt

²⁷⁹ CSÁKI-HATALOVICS: Elektronikus közigazgatás...i.m., p. 379.

²⁸⁰ CSÁKI Gyula Balázs: Környezetváltozás a közigazgatásban - szemléletváltozás nélkül, In: Infokommunikáció és Jog 13. szám; Dialog Kampus Budapest-Pécs, 2006 ISSN: 1786-0776.

hálózatépítés és szoftver- és alkalmazásfejlesztés, illetve a közreműködő szervezetekkel való szoros együttműködési keretek kialakítása.

E) A felhasználói bizalom és igénybevétel kérdése

A modern IKT eszközök közigazgatási alkalmazhatóságának egyik sarkalatos pontja az **ügyfelek reakciója, fogékonysága és hajlandósága** az eszközök alkalmazása tekintetében. Az elektronikus közigazgatási szolgáltatások felhasználók általi elfogadása számos faktoron, köztük a bizalmon, a megítélt hasznosságon, a könnyű használhatóságon és a kockázatok mérlegelésének eredményein múlhat. Különösen jelentős a bizalom, a **megbízhatóság kérdése**, amely egyrészt adódik az internettel szemben támasztott, másrészt a kormányzattal/közigazgatással szemben támasztott követelményekből. Ezek elfogadtatása alapvető fontosságú a felhasználók részéről. Az internet iránti bizalom kulcskérdés lehet, mely különösen az információk pontos és biztonságos továbbítása és a különböző tranzakciók (pl. pénzügyi műveletek, dokumentum feltöltések) alkalmával nyer kiemelt figyelmet. Ehhez kapcsolódik a kormányzat iránti bizalom is, továbbá az is, hogy a szolgáltatást nyújtó szervezet (pl. internet-szolgáltató) megbízható-e az ügyfelek szerint. Véleményem szerint talán az utóbbi bizalmi kérdés a kisebb mértékű, a mindenkori kormányzat irányba már jóval nagyobb fokú bizalmatlanságról beszélhetünk. Az ügyfelek megfelelő garanciák mellett bizalommal állnak az új megoldásokhoz, a garanciák pedig szabályozástól függenek. Az **elfogadást befolyásoló tényezők nem univerzálisak**, mivel számos befolyásoló tényező a kulturális értékekben gyökerezik, ami arra „kötelezi” a kormányokat, hogy ezeket is értékeljék és figyelembe vegyék az e-közigazgatási fejlesztések megvalósítása során.²⁸¹

Ezen „bizalmi tényezők felmérésére számos elképzelés született, de talán az állampolgárok tényleges igényeinek, elvárásainak, felhasználási

²⁸¹ SIMON Barbara – BUDAI Balázs: Elektronikus-közigazgatás modernizáció; Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2015.

*szándékának interjúk készítésén keresztül történő felmérése lehet a legcélravezetőbb.*²⁸² Úgy gondolom, hogy a mobil-applikációk közigazgatásban való alkalmazhatóságának is alapja lehet egy ilyen kutatás. Ennek keretében feltétlen vizsgálandó lenne a beérkezett kérelmek kezelésének folyamata, a meglévő kommunikációs csatornák közötti összehasonlítás, az okostelefon alkalmazások közigazgatási felhasználásának, elindításának vagy elfogadásának okai, stb.

F) Az okos-telefon használat napjainkban

Az okostelefonok növekvő népszerűsége kétségtelenül az egyik, ha nem a legfontosabb tényező a tekintetben, hogy az okostelefon-használat **közigazgatási alkalmazásának folyamata** szélesedjen. Az okostelefonok széles körű használata megváltoztatta az emberek közötti kommunikáció módját, ami szintén lehetőséget adott a kormányoknak, hogy egy új csatornát hozzanak létre a polgárokhoz való kapcsolódás hagyományos megoldásai mellett.²⁸³ Véleményem szerint, az emberek egyre kevésbé használják okostelefonjaikat klasszikusan telefon-funkciókra (hívások, SMS küldés), ehelyett inkább közösségi média szolgáltatásokat (pl. *Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn*, stb.) használnak a kapcsolat-teremtésre. E mellett az okostelefonok által kínált egyedi funkciókat és applikációkat használva intézik napi ügyeiket (pl. banki tranzakciók). Ezért úgy gondolom, hogy **az m-közigazgatás sokkal kényelmesebb módja lehet** annak, hogy az állam és a közigazgatási szervek kapcsolatot teremtsenek az állampolgárokkal. Ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, számos egyéb tényező mellett mindenképp egységes kormányzati elképzelésre van szükség, melynek keretében stratégiai dokumentumok alapján a közigazgatás egyes szakterületei maguk

²⁸² CZÉKMANN Zsolt - SZABÓ Balázs: The legal issues underlying the information society, basic notions In: CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs, Lucian CHIRIAC, SZABÓ Zsuzsanna: E-Government. Marosvásárhely: Petru Maior University, 2011. pp. 21-52.

²⁸³ TÓZSA István, ANCSIN László: A mobilkommunikáció alkalmazása az ügyfélszolgálati munkában. In: Kákai László (szerk.) 20 évesek az önkormányzatok: születésnap, vagy halotti tor??, Publikon, 2010., pp.489-492.

kezdeményezhetik az alkalmazás-fejlesztéseket, figyelembe véve az ügyfelek elvárásait is. Ha ezek megvalósulnak, akkor a közigazgatás és az állampolgárok közötti fokozott kommunikáció, interakció is létrejön és működik, hiszen az okostelefon-alkalmazások lehetővé teszik az állampolgárok/ügyfelek és a közigazgatási szervek közötti azonnali kétirányú kommunikációt.

G) Az applikációk alkalmazásának pozitív hatásai

Az emberek okostelefon használati szokásait figyelembe véve az egyik legfontosabb előny az, hogy az okostelefon-alkalmazások megkönnyítik a mindennapjaikat. Gondolhatunk itt akár a **kommunikációs tevékenységekre**, akár az **információ továbbításokra**, a fotók készítésére és a **GPS alapú helymeghatározásokra**, navigációs szolgáltatásokra.²⁸⁴

Ezen kívül az okostelefon-alkalmazásból érkező információk strukturáltabbak, gazdagabbak a többi csatornán, különösen az e-mail csatornán keresztül beérkező információkhoz képest. Az e-mail csatornák szabad szöveges stílusa általában hiányos információkkal szolgál a kormányokról, a közigazgatási szervekről, ezért sokszor szükséges lehet a további információ kérése valamilyen csatornán vagy akár személyesen is.²⁸⁵

Az alacsonyabb költségek a telefonhívásokhoz képest szintén komoly előnyt jelentenek az okostelefon-alkalmazások esetén, ami a potenciális ügyfelek (okostelefonnal rendelkező állampolgárok) nagy számára való tekintettel szintén elsődleges szempont. Ha összehasonlítjuk az alkalmazások használatát egy telefonos ügyintézési szolgáltatással, hamar beláthatjuk, hogy a **növekvő szolgáltatási ügykörök** miatt, az ügyintézők leterheltsége is nőhet. Ezzel szemben a mobiltelefonos applikáció egy kvázi „önkiszolgáló” csatorna, amely teljesen a rendszerbe van integrálva. Ez a központi rendszerben való integráció további költségmegtakarítást jelent, mivel a strukturált adatok, információk ilyen módon történő gyűjtése is előny, és az ügyfél pénzt takarít

²⁸⁴ TÓZSA: Közigazgatási mobil alkalmazási tartalomfejlesztések..., i.m., p. 220.

²⁸⁵ TÓZSA - ANCSIN: A mobilkommunikáció..., i.m., p. 490.

meg azáltal, hogy kiküszöböli a helyszíni megjelenés kötelezettségét és az ott esetleg felmerülő problémák értékelését.²⁸⁶

Az okostelefon-alkalmazások lehetővé teszik az állampolgárok számára, hogy **bármikor és bárhol** kapcsolatot kezdeményezzenek, kérvényt nyújthassanak be, eljárást kezdeményezhessenek, ami jelentős, főként időbeli és költségtakarékossági előnnyel jár a többi kommunikációs csatornával szemben. Az állampolgárok azonnal jelenthetik a problémákat is, ha észlelik azokat, hiszen mobiltelefonjuk általában velük van, számítógépük ellenben korántsem biztos. Egyfajta szemlélet-váltást jelenthet az ügyfelek szempontjából, hogy okostelefonjukon intézkedhetnek, nem szükséges vissza menniük otthonukba vagy munkahelyükre, hogy kapcsolatba lépjenek hatóságokkal. Ha ugyanis több energia és időráfordítást igényel az ügyintézés, akkor kevésbé valószínű, hogy az *átlagos ügyfél* ezt meg is teszi. A mobiltelefonok és a webes alkalmazások előnyeit ötvözve az online szolgáltatások földrajzi korlátozások nélkül érhetőek el, ami egyben a közigazgatási szervek szolgáltatási tartományának bővítését is jelentheti. Feltehetjük azt a kérdést is, hogy **lehet-e gyorsabb** a szolgáltatás az applikációkon keresztül?

Az applikációkon keresztüli ügyintézésnél megvan az időbeli előny lehetősége, hiszen a telefonos kommunikációs csatornához képest nincs várakozási idő az állampolgárok számára.²⁸⁷ Gondoljunk csak bele, a telefonos ügyintézés esetében az ügyintézési idő szinte megegyezik a személyes ügyintézési idővel, csak az utazás idejét *spórolhatjuk meg*. Azonban az ügyintézés legalább annyi időt *elvesz*, hiszen várnunk kell az ügyintézőre, a kérések feldolgozására, stb. Mivel az okostelefon alkalmazások integrálódnak a központi rendszer(ek)be, ezért a kérelmek közvetlenül az illetékes hatósághoz kerülhetnek, így nem csak a költségeket takarítják meg, hanem növelik a kérelmek feldolgozásának sebességét is. Ez különösen egy veszélyhelyzet,

²⁸⁶ TÓZSA - ANCSIN: u.o., p. 492.

²⁸⁷ TÓZSA: Közigazgatási mobil alkalmazási..., i.m., p. 225.

katasztrófa esetében óriási jelentőséggel bírhat, de a hétköznapi esetekben sem utolsó szempont. A katasztrófák, veszélyhelyzetek esetében történő alkalmazhatóságot napjaink eseményei úgy gondolom, hogy remekül alátámasztják. A **járványhelyzetek** (pl. a COVID-19 elnevezésű, új típusú koronavírus) esetén nem csak kényelmes, gyors és praktikus lehet alkalmazni ezen kommunikációs csatornát, de még egészségügyileg is indokolt, hiszen a személyes találkozások ily módon csökkenthetők, kiválthatók, mellyel a járványügyi kockázat is minimalizálható. Továbbá, a vírusok terjedése is nagy mértékben csökkenthetővé válik.

H) Az okos-telefon alkalmazások bevezetésének kihívásai

Álláspontom szerint az egyik legnagyobb kihívás az okostelefonok közigazgatási alkalmazása során az emberek, mint ügyfelek meggyőzése lesz, hogy aknázzák ki a technológia adta lehetőségeket. Ennek során arra kell törekedni, hogy az ügyfelek igénybe vegyék az m-közszolgáltatásokat, hiszen ők – ebben a viszonyrendszerben – **már nemcsak ügyfelek, de fogyasztók** is.²⁸⁸ Ez nem lesz könnyű, mivel vannak más csatornák, lehetőségek is, melyek rendelkezésre állnak a polgárok számára a közigazgatási szervekhez való kapcsolat létesítése során. Tény, hogy bár a legtöbb embernek van legalább egy mobiltelefonja, ugyanakkor még ma sem mindenkinek van okostelefonja. Az nem valószínű, hogy ha valakinek nincs ilyen készüléke, akkor csak azért, hogy kérelmeit elektronikusan, applikációkon keresztül is el tudja juttatni a közigazgatási szervekhez, vásárolni fog és megfelelő mobil internet szolgáltatási szerződést is köt hozzá. Különbséget tehetünk az okostelefon tulajdonosok körében abban a tekintetben is, hogy alkalmazásokat szoktak-e, tudnak-e és akarnak-e egyáltalán letölteni saját készülékeikre vagy megelégszenek a készülékek alapfunkcióival (pl. hívás, üzenetküldés, e-mailezés, fénykép készítés, stb.).²⁸⁹

²⁸⁸ TÓZSA: Közigazgatási mobil alkalmazási tartalomfejlesztések...i.m., p. 230.

²⁸⁹ TÓZSA: u.o., p.232.

Egy másik nagyon fontos körülmény az, **hogy nem minden szolgáltatás nyújtható az okostelefon alkalmazásokon keresztül**. Ennek oka legtöbbször az adott **ügytípus sajátossága**, mely igényelhet személyes jelenlétet, helyszíni szemlét, de egyéb szereplők (akár hatósági, akár egyéb állampolgári) bevonását is. A cél az lenne, hogy a lehető legtöbb ügytípus esetén rendelkezésre álljon az elektronikus és a mobil-eljárás lehetősége is a hagyományos út mellett.

A szolgáltatások számának emelkedése az okostelefon alkalmazások számának emelkedését is eredményezheti, ugyanakkor, azért, hogy egyszerű és kényelmes maradjon, az adott applikációk nyújtotta szolgáltatások száma is emelhető (tehát ugyanaz az alkalmazás szolgálhatna több ügytípus vagy több hivatal közös platformjaként). Ez egyfelől a felesleges adat-duplikációt előzné meg, másrészt az ügyintézkést tenné még idő-hatékonyabbá, a telefon tárhelyének kímélése mellett. Ez esetben azonban számolni kell azzal, hogy minél több szolgáltatást adunk hozzá egy applikációhoz, az annál összetettebb lesz, és az állampolgároknak gyakorlatilag böngészniük kell, hogy megtalálják az éppen számukra fontos és igénybe veendő szolgáltatást. Ha a felhasználóknak túl sok lépésen kell „átesniük”, hogy igénybe tudják venni a szolgáltatásokat, akkor az ügyfelek hajlandósága csökkenhet az alkalmazást illetően.

Egy másik reális kockázati forrás lehet **az applikációk összeomlása**, ami idővesztés mellett akár adatvesztéshez is vezethet. Ennek érdekében az alkalmazásfejlesztő cégek és a mobiltelefon gyártó cégek is törekednek a minél stabilabb operációs rendszerek megalkotására, melyen az alkalmazások rutinszerű használata sem jelenthet gondot a felhasználók számára. Megítélésem szerint az okostelefon alkalmazásokon keresztül nyújtott szolgáltatások egyelőre csak azokra a területekre korlátozódhatnak, amelyek alkalmasak az állampolgárok számára hasznos és praktikus funkciókat megvalósítani. A közigazgatási rendszereknél ennek következtében ellentétbe kerülhetnek egymással az intelligens alkalmazásokkal kapcsolatos szolgáltatások bővítésének igényei és az esetleges bevezetés következtében megjelenő, a használatcsökkentés miatti aggodalom kérdéskörei.

A jelenlegi technológiai szintek mellett – már ami az okostelefonok napjainkban működő generációit jelenti – előfordulhatnak problémák a helyzet meghatározások alkalmával is.²⁹⁰ A **GPS-helyszín pontatlan vagy sikertelen beazonosítása** akkor jelenthet problémát, ha az ügyfelek aktuális (GPS-alapú) pozíciója alapján kezelik a beérkezett kérelmeket, jelentéseket. Ennek kiemelten fontos szerepe lehet pl. egy baleset, egy természeti katasztrófa vagy egy veszélyhelyzet bejelentése során. Ezért az egyik legfontosabb mobiltelefonos alkalmazás funkció a helymeghatározás. Amennyiben például egy hibajelentést küld az ügyfél, a készülék automatikusan helyzet meghatározással is ellátja az adott üzenetet, így további információt kapcsolva az üzenetben szereplő adatokhoz. Az okostelefon-alkalmazások fejlesztései úgy néz ki, hogy a legtöbb esetben már alkalmasak arra, hogy megszüntessék az érvénytelen helyadatokat, amelyek tévedéseket, veszteségeket okozhatnak a közigazgatási szerveknek, amivel időt és energiát veszítenek a jelentett problémák beazonosítása során.

4.3. ÜGYFÉLI AZONOSÍTHATÓSÁG²⁹¹

A közigazgatás/kormányzat szempontjából lényeges kérdésként merülhet fel az ügyfelek beazonosíthatósága, melyekre számos kiváló megoldás született már. Ezek az úgynevezett **elektronikus személyazonosítási módszerek**.

Az elektronikus szolgáltatások során szükség van az ügyfelek azonosítására, mely – mivel személyes jelenlétet mellőz, így – egyéb megoldásokat igényel. Fontos, hogy ezek alkalmasak legyenek az egyértelmű beazonosíthatóságra, hogy a jogosult kezdeményezze-e belépést vagy sem. Különbséget tehetünk olyan megoldások között, melyek aktív közreműködést igényelnek, illetve olyat is, ahol passzív közreműködésre van szükség.

²⁹⁰ TÓZSA: Közigazgatási mobil alkalmazási tartalomfejlesztések..., i.m., p. 241.

²⁹¹ Forrás: az Infokommunikációs jog című e-tananyag, „Elektronikus személyazonosítási módszerek csoportosítása” című alfejezet. (szerző: Szabó Balázs)

Alapvetően három markánsan elkülönülő módját tudjuk – ennek figyelembe vételével – elkülöníteni egymástól. Ezek a **tudásalapú, a birtoklásalapú, illetve a biometrikus / tulajdonság alapú** azonosítások.²⁹² Ha ezekből többet is használunk egy időben, akkor beszélhetünk egy erősebb biztonsági szintet megvalósító, úgynevezett több faktoros azonosításról.

Időtartamukat tekintve megkülönböztethetünk egész életre vagy csupán egy meghatározott idő intervallumra (pl. néhány hónapra, évre) avagy csupán egy-egy tranzakcióra (pl. netbankos szolgáltatások igénybevétele, utalások sms-ben kapott kóddal történő megerősítése) vonatkozó azonosítási modellt.

A) Tudásalapú elektronikus személyazonosító lehetőségek²⁹³

Kijelenthető, hogy meglehetősen széles körben kerülnek alkalmazásra az ún. tudáson alapuló azonosítási eljárások, melyek során az ügyfeleknek nevüket, jelszavukat és/vagy azonosító kódjukat szükséges megadni a beazonosításhoz. A tudáson alapuló technikákat (kódokat, jelszavakat) meg kell jegyezni és nem célszerű feljegyezve hordozni vagy tárolni őket. Ezek az információk a **legtöbb esetben előzetesen rögzítésre kerülnek** egy központi **adatbázisban** a regisztrációs folyamat során. Ennek köszönhetően központilag tárolják az adott személyhez/ügyfélhez rendelt információkat, jelszavakat és igyekeznek illetéktelen személyektől megóvni azokat. A közigazgatásban a talán leggyakrabban használt felületen, az Ügyfélkapun is ilyen azonosítási szolgáltatáson keresztül tudunk belépni saját személyes ügyintézési felületünkhöz.

Ezen felül bármelyik e-mail vagy közösségi szolgáltatóhoz (*Facebook, Twitter, stb.*) való belépéssünkor napi szinten, már-már rutinszerűen végezzük el ezeket a folyamatokat.

²⁹² Kutatási témám szempontjából alapvetően a tudás, illetve a biometrikus azonosításnak van kiemelt jelentősége, hiszen ezek azok, amelyeket IKT eszközökön gond nélkül alkalmazni tudunk.

²⁹³ SZABÓ: Elektronikus személyazonosítási..., i.m., p. 150.

B) Birtoklás/tárgyi alapú elektronikus személyazonosítás²⁹⁴

Napjainkban talán még mindig a legelterjedtebb csoport a tárgyi/birtoklás alapú azonosítás. Ennek során használhatóak a különböző **kulcsok, pecsétek, jelvények, kitűzők, igazolványok, mágnes csíkos kártyák, a chipes (smart) kártyák és a rádiófrekvenciás chipek** is. Először kizárólag tárgyi eszközöket (például személyes pecséteket, pecsétgyűrűket, igazolványokat) használtak az intézményekben, amit az írásbeliség, majd a technika fejlődése felváltott a személyes aláírással, majd ezt követően a különböző kártyák használatával. Ezen tárgyi eszközök összességére szintén elmondható, hogy **előzetesen regisztrálásra kerülnek** egy központi adatbázisban, melynek során rögzítik a felhasználó neve és adatai mellett a felhasználási jogosultságát és időtartamát is.

C) Biometrikus személyazonosítás²⁹⁵

A modern technológiai eszközöknek köszönhetően elmondható, hogy terjednek a biometriai azonosító eljárások, amelyeket korábban csak ritkán és kivételes esetekben (pl. nyomozáskor) alkalmaztak, annak speciális eszközszükséglete miatt. Ezek az eljárások számos fontos, pozitív jellemzővel bírnak mind az ügyfél, mind a hatóság számára. Az egyik legfontosabb, hogy **univerzálisak**, azaz minden ember rendelkezik tulajdonságokkal, melyeket szinte egész életen át használhatunk e célra. Ezek ráadásul **minden ember esetében egyediek**. Főszabály szerint a biometriai azonosítónak bármely testrész, bármely egyedi jellemzője rögzíthető, amely nem változik, vagy nem változik jelentősen az életünk során. Jelenleg ugyanakkor a legelterjedtebb technológiák az **ujjlenyomatot, az arcot, a szemben az íriszt és a retinát**, illetve a **hangot** tudják felismerni.

Jellemzőként említhető még, hogy az azonosítási folyamat **gyorsnak és kényelmesnek tekinthető**, hiszen sem időben, sem szükséges teendőkben nem

²⁹⁴ SZABÓ: u.o., p.151.

²⁹⁵ SZABÓ: Elektronikus személyazonosítási..., u.o., p. 152.

terheli meg az ügyfeleket. Elmondható az is, hogy költséghatékony, hiszen az ügyfeleknek nem kerül pénzbe az egyedi azonosító minta előállítás, kizárólag a rögzítéskor merülhetnek fel egyszer teljesítendő költségek.

Magának a biometrikus azonosításnak már számos felhasználási módja említhető. Több országban az útleveél, személyi igazolvány, vagy jogosítvány kiadáskor rögzítik ezeket az adatokat, pl. USA, Magyarország, Nagy-Britannia, Németország, stb. Ugyancsak használható a határátlépések ellenőrzésekor, a büntetés-végrehajtás során, internetes ügyintéskor vagy akár szavazások esetében is.

Ahogy az korábban is írtam, minden olyan biológiai jellemző használható azonosítónak, amely egyedi az embernél, az idő előre haladásával keveset változik, pontosan mérhető, és az ez alapján keletkező információ jól és biztonságosan tárolható.

Az **ujjlenyomat** talán a legrégebbi biometriai azonosító, amit használnak. Kezdetben a kriminalisztikában terjedt el, de a modern IKT eszközök terjedésével (és azon képességükkel, hogy képesek ilyen azonosításra) felgyorsult az elsősorban üzleti vagy magán, illetve másodsorban közigazgatási típusú felhasználása. Megítélésem szerint a magáncélú felhasználás elterjedtebb és gyakoribb, hiszen gondoljunk csak bele, hogy manapság a mobiltelefonok, tabletek, laptopok nagy része már rendelkezik ilyen ujjlenyomat leolvasásra és azonosításra alkalmas funkcióval, így saját eszközünk biztonságát is tudjuk garantálni ennek a szolgáltatásnak a használatával. A legújabb generációs okos eszközök új funkciói között találjuk az arc-felismerő szolgáltatást is.

A **hangfelismerés** lényege, hogy a hangminta alapján történik meg a beszélő/ügyfél beazonosítása. Ennek két nagy csoportja különböztethető meg: a jelentés tartalom felismerése és magának a hangszínnek, a hangfekvésnek, hanghordozásnak a beazonosítása. Jelen esetben az utóbbi az, ami egyedi azonosítást tesz lehetővé. Ennek során a korábban felvett és tárolt hangminták között választják szét a beszélő és a háttérzaj információit, és a hanghordozásbeli azonosságokat keresnek a beszélők között és amennyiben

egyezőség mutatkozik, megtörténik a beazonosítás.²⁹⁶

Szintén a legújabb, legmodernebb eszközök segítségével lehet elvégezni az **írisz- és retina-felismerést**. A szemünk szintén alkalmas egyedi azonosításra biológiai jellemzői miatt. Kijelenthető, hogy ez az eljárás nagyon megbízható, és számtalan helyen már jelenleg is alkalmazzák, pl. kormányzati biztonságpolitikai szerveknél, repülőtereken. A korábban alkalmazott íriszfelismerést mostanában sok esetben kiegészítik retina-felismeréssel is, aminek nagy előnye, hogy nem alakul ki közvetlen kapcsolat/érintkezés a vizsgálóponttal. Ugyanakkor ez egyben a hátránya is, hiszen lassítja az adatfelvételt és sokszor hosszabb adat-ellenőrzéssel is számolhatnak az ügyfelek.

D) Több faktoros személyazonosítás²⁹⁷

Ennek lényege, hogy a korábban említett azonosítási szolgáltatásokból **egyszerre több is alkalmazásra kerül** egy azonosítási eljárás alkalmával. Ennek alapvető oka a magasabb biztonsági szint megtartása. Jellemzően a biztonságpolitikával foglalkozó szervezeteknél kerül ez leginkább alkalmazásra napjainkban.

Ilyen eset lehet a mágnes/chip kártya PIN-kóddal (jelszóval) való alkalmazása vagy egy biometrikus azonosítás kombinációja tudás vagy eszköz alapúval, esetleg mind a három rendszer egyidejű alkalmazása is.

Fontos hangsúlyozni, hogy **a jogalkotói szándék²⁹⁸ nem teszi kötelezővé** a több faktoros azonosítást, ugyanakkor **lehetőséget biztosít** az alkalmazásukra, amennyiben a felek kölcsönösen elfogadják azt. Ehhez minden résztvevő félnek (ügyfélnek és szervezetnek egyaránt) előzetesen hozzájárulását kell kifejeznie. A hozzájárulás beszerzése a folyamatot kis mértékben lassítja, ugyanakkor kétségtelenül biztonságosabbá is teszi.

²⁹⁶ SZABÓ: Elektronikus személyazonosítási..., u.o., p. 152.

²⁹⁷ SZABÓ: Elektronikus személyazonosítási..., u.o., p. 153.

²⁹⁸ A 2009. évi XL. törvény az elektronikus közszolgáltatásokról is már így rendelkezett az azonosítási szintekről és az azokban történő eltérés lehetőségéről.

Véleményem szerint ez az az azonosítási forma, ami a leginkább használható a jövőben, hiszen ha tudás alapú (jelszavas) és biometrikus azonosítást egy időben alkalmazunk, úgy vélem a biztonsági szint is mindenképpen elfogadhatóvá válik a közigazgatás számára is.

De lege ferenda javaslatom szerint a gyakorlatban ez úgy valósítható meg, hogy a jelenlegi **Ügyfélkapus belépést ötvöznénk egy ujjlenyomat azonosítással, amire már az okostelefonok többsége képes.** Természetesen ez feltételezné az ügyfél biometrikus adatainak előzetes rögzítését és tárolását is egy központi szerveren, ami lehet, hogy sokakban ellenérzetet váltana ki, de úgy vélem, hogy a kényelmi funkciók (mobilitás) fejlesztése igazolhatja ilyen lépéseket is.

A fentiekben megvizsgáltam az alkalmazások előnyeit és kihívásait, illetve azonosítottam a kormányok és a közigazgatási szervek jövőbeli feladatait. Az okostelefonok növekvő penetrációjával és a közigazgatásban használható okostelefon-alkalmazások egyre szélesebb körű használhatóságával kapcsolatban várható, hogy ezen új kommunikációs csatorna a hatékonyság, az átláthatóság és az állampolgári szerepvállalás javításával hozzájárulhat a nyitottabb és sikeresebb közigazgatáshoz, mint állami szolgáltatásnyújtáshoz.²⁹⁹ Az új csatorna által megvalósított jobb szolgáltatás-minőség, a szélesebb körű választási lehetőségek és az elszámoltathatóság, illetve nyomon követhetőség növelheti az állampolgárok életminőségét, a kormányzattal, a közigazgatással szemben érzett bizalmukat, elégedettségüket. Ennek pozitív, fejlesztő hatása is lehet, hiszen a jól működő m-közigazgatási gyakorlat ösztönzően hathat az m-ügyfélkör bővítésére is.³⁰⁰ Ezért az m-kormányzat megvalósítása, fejlesztése kölcsönösen biztosítana előnyöket mind az ügyfelek, mind a kormányzati szervek számára is. Világosan kell ugyanakkor látnunk, hogy az okos-telefon alkalmazásának elfogadása még

²⁹⁹ SZABÓ: Elektronikus személyazonosítási módszerek csoportosítása..., i.m., p. 152.

³⁰⁰ SZABÓ: u.o., p. 152.

mindig nagyon korai szakaszban van az állami szektorban³⁰¹, és a legtöbb kormányzati szereplő továbbra is csupán kísérletezik a szolgáltatások nyújtásának okos-telefon alkalmazásokkal való bővítési lehetőségével. A felhasználói elfogadottság alacsony szintje feltétlen kezelendő, aktuális kormányzati problémának tekinthető. A kereskedelmi, gazdasági szektorban bevezetett intelligens alkalmazások tapasztalataiból kiindulva, a tudás előmozdítása és a pontos felhasználói igények azonosítása mind a tervezés, mind a végrehajtás előtt kiemelten fontos. Ugyanakkor nem fér kétség ahhoz, hogy a sikeres, hosszú távú fejlesztések megvalósítása érdekében **folyamatosan fejleszteni kell az intelligens alkalmazások használatának lehetőségeit**, az azokban nyújtott **szolgáltatások minőségét**.

A következő fejezetben egy másik fontos, (de okos telefon használatot is igénylő eszköz), a **drón** igazgatási alkalmazhatóságát fogom vizsgálni.

4.4. DRÓNOK ALKALMAZHATÓSÁGA

Álláspontom szerint az okostelefon applikációk mellett a magyar köz-igazgatás egyes szakigazgatási szerveinél vannak további lehetőségek, hogy más kiválóan alkalmazható eszközök is megkönnyíthessék a hatóságok tevékenységeit. A XXI. század egyik fontos technikai, fejlesztési eszközei közé tartozik, az eredendően haditechnikai célokra kifejlesztett drónok köre.³⁰² A drónokat kétségtelenül az egyik legnépszerűbb technikai eszközként is aposztrofálhatjuk, melynek alapját az adja, hogy az egyre szélesedő

³⁰¹ Lásd erről még: SS CANKAR - V PETKOVŠEK: Private and public sector innovation and the importance of cross-sector collaboration. *Journal of Applied Business Research*; Laramie, Köt. 29, Kiad. 6, (Nov/Dec 2013): n/a.

³⁰² A pilóta nélküli repülőgép (angolul Unmanned Aerial Vehicle, UAV, am. „személyzet nélküli légi jármű”, vagy Remotely Piloted (Aerial) Vehicle, RPV, am. „távolról irányított (légi) jármű”, vagy drón (az angol drone szó jelentése here (méh)), amely kezdetekben elsősorban katonai feladatokra alkalmazott olyan repülőeszköz, mely valamilyen ön- vagy távirányítással (leggyakrabban a kettő kombinációjával) rendelkezik, emiatt fedélzetén nincsen szükség pilótára.

felhasználási lehetőségei³⁰³ mellett szabadidős tevékenységhez, szabadtéri fotó/video dokumentáláshoz is kiváló segítséget nyújtanak.

Tisztában vagyok azzal, hogy a drónok alkalmazásának vannak veszélyei is, melyre a jelen dolgozat során nem kívánok részletekbe menően kitérni, mert a dolgozat a közigazgatás modernizációjával foglalkozik. Kutatásom során olyan eszközként tekintettem a drónokra, melyek egyes szakigazgatási területeken történő alkalmazása nagyban hozzájárulhat az adott hatóság munkájának hatékonyabbá, eredményesebbé tételéhez. Azt, hogy jelenleg hol, mely szakterületeken mutatkozik felhasználási lehetőség, azt a következő fejezetben részletesen be fogom mutatni.

A hazai jogi szabályozás is gyermekcipőben jár e tekintetben, de úgy **ítélem meg, hogy a drónok alkalmazása mindenképp a közeli jövőnk (illetve már napjaink) egyik leghasznosabb eszköze lehet a közigazgatás modernizációja szempontjából.**

Magáról a technológiáról elmondhatjuk, hogy az elérhetőségük egyre közelebbi, hiszen áruk rohamos mértékben csökken, miközben a rendelkezésre álló technikai háttér következményeként már igen nagy hatótávolságú³⁰⁴ és eszközfelszereltséggel rendelkező drónok kaphatóak a piacon. Igen jó minőségű képrögzítő eszközök, nagy hatótávolság, beépített GPS és egyre növekvő teherbírás jellemzik ezeket a termékeket.

Meg kell különböztetnünk egymástól a **repülő modelleket** és a **drónokat**, melyek oldalról nézve könnyedén megkülönböztethetőek egymástól. A repülő modell és a drón – lényegében csak – abban hasonlít egymásra, hogy mindkettőt a földről irányítja a vezérlő. Az előbbi esetében végig szükséges az emberi kontroll, addig a drón esetében ez nem feltétel a repülés teljes időtartalma alatt, mivel a fejlettebb vezérlési megoldásoknak köszönhetően

³⁰³ A későbbiekben részletesen is be fogom mutatni, hogy melyek azok a szakigazgatási területek, ahol már jelenleg is használható (és alkalmazzák is), illetve javaslatokat is megfogalmazom a jövőbeli alkalmazhatóság témájában.

³⁰⁴ Modellenként változó ez a hatótávolság, de szinte átlagosnak mondhatóak a 2-3 kilométeres hatótávolsággal rendelkező verziók és nem ritkák az 5-6 kilométeres tudással bíró verziók sem.

képes önállóan is megközelíteni, sőt követni is – mozgó – személyeket vagy tárgyakat.

Fontos különbség, hogy **a jelenleg hatályos jogszabályok alapján a modelleket csakis lakott területen kívül szabad reptetni**, mert ha elveszíti a gép a jelet, akkor akár a földre is zuhanhat, és ezáltal kárt okozhat emberekben vagy vagyontárgyakban. Ha ugyanez a jelenség – tehát a jel elvesztése a vezérlő egység és az eszköz között – előfordul, akkor ott egy önálló repülésvezérlő „protokoll” lép működésbe, mely képes a földön lévő személy/vezető beavatkozása nélkül is a szerkezetet visszajuttatni a kiindulási pontra.

Jól látható tendencia, hogy az elmúlt néhány évben megsokszorozódott a drónok száma Magyarországon és a világon egyaránt. Kereskedők becslései szerint ma már a drónok száma a 10 000-et is meghaladhatja, ami a folyamatos emberi beavatkozást igénylő gépekkel (modellekkel) kiegészülve akár az 50 000 darabot is elérheti.

Nem hivatalos repülési szakértői becslések szerint naponta körülbelül 1000 darab drón száll fel az országban, melyek vezetése, légtérben való használata előzetes engedélykérést igényel.³⁰⁵

A közvéleménykutatások szerint eddig sokan úgy játszották ki a szabályokat, hogy azt mondták, hogy a szerkezetük nem drón, hanem játék. A 250 gramm alatti gépek azok, melyek a jogszabály³⁰⁶ szerint játékok, ezért szabadon használhatóak.

Ezek mellett három különböző kategóriát különböztetünk meg:

³⁰⁵ BAKÓ Gábor, a Légi Térképészeti és Távérzékelési Egyesület (ACRSA) társelnöke így vélekedik a jogi szabályozásról: „Szerintem igazából ez a terület nincs rendesen szabályozva, és a hiányosságaival sokan visszaélnék – mondta. Ez azt jelenti, hogy több jogszabály közös olvasatából derül ki, mit szabad és mit nem. Ez olyan bonyolult, hogy sokakat elrettent a legális drónhasználatától. Az Egyesület közvélemény kutatást is végzett, annak az érdekében, hogy kiderüljön, mely tényezők nehezítik a drónos légifelvételezést. A vizsgálat során mindenki az időt látta fő akadályozó tényezőnek. Ha nem lehet két napon belül engedélyhez jutni egy online felületen, akkor nem fogják betartani a jogszabályt. Ezért az idő az első tényező, amin változtatni kell. Az engedélykérés megkönnyítésére a legjobb megoldás egy ingyenes online felület lenne, ami állami kézben van, nem kötődve egyik céghez sem.

³⁰⁶ A magyar légtér igénybeviteléről szóló 4/1998. (I. 16.) Kormányrendelet.

Forrás: <http://erdo-mezo.hu/2017/02/15/juliusban-lephet-ervenyebe-az-uj-magyar-drontorveny/> (utolsó megtekintés: 2018.04.23.)

- Az 1. kategóriába a 2 kilogrammnál kisebb tömegű drónok tartoznak, ezekkel kizárólag nappal és 50 méter magasságig lehet repülni.
- A 2. kategóriában a 2 kilogrammnál nehezebb, de 25 kilogrammnál könnyebb, és 50 méternél magasabbra repülő drónok tartoznak. Ezekhez kell a jogosítvány. Jogosítvány kell akkor is, ha bármilyen drónnal belterületen kívánunk repülni.
- A 3. kategóriába 25 és 150 kilogramm közötti, pilóta nélküli légi járművek tartoznak. Ebben az esetben már szakszolgálati engedély kell, valamint üzemi és repülési naplót is kell vezetni.

Kötelező a **felelősségbiztosítás** megkötése is 2020. június 1-jétől ezekre a gépekre, arra az esetre, ha a drón bármilyen balesetet okozna. A legegyszerűbb dolga az 1. kategóriás drónok tulajdonosainak van. A használatukhoz el kell olvasni egy *tananyagot* a légiközlekedési hatóság honlapján, amiről a hatóság automatikusan kiállítja az igazolást. Ez azonban csak akkor lesz elég, ha a reptető külterületen használja a drónt. Belterületen történő drónozáshoz ugyanis kötelező lesz egy hagyományos tanfolyam és a jogosítvány.

Emellett **légtérhasználati engedély** megkérése is szükségeltetik, ami - az új szabályoknak köszönhetően mobilalkalmazással megoldható. A kérelmeket rögzítik és elbírálják. Ha minden megfelelő, akkor 30 percre megkapható a legális légtérhasználat. Fontos, de ha jobban belegondolunk, akkor ésszerű is, hogy ezekről a honvédség, a rendőrség, a TEK, a katasztrófavédelem is megkapja az adatokat. Természetesen iOS-re és Androidra is kifejlesztették az applikációt. Ráadásként a felhasználó élő légtér adatokhoz és meteorológiai információkhoz juthat, ami kifejezetten hasznos lesz a drónok biztonságos reptetése, vezetése miatt.

Forrás: kereskedelmi forgalomban kapható drón külső optikával felszerelve
forrás:

https://www.google.hu/search?q=dr%C3%B3n&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiMhMORzarhAhWkuIsKHdMtBTkQ_AUIDigB#imgrc=AkvMgOl2qrCMDM: (utolsó megtekintés: 2018.10.12.)

Az eszközök használatának meglévő jogszabályi háttere láthatóan nem túlzottan összetett, következésképp – véleményem szerint – még nem is kellően kiforrott.

A **légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény** (továbbiakban: Lt.), valamint a katonai légügyi hatóság kijelöléséről szóló 392/2016. (XII. 5.) Korm. rendelet tartalmaz rendelkezéseket a pilóta nélküli légi járművel végrehajtandó légiközlekedési tevékenységek engedélyezési rendjére vonatkozóan, az alábbiak szerint.

1.) Az Lt. 22.§ (3) bekezdése értelmében a pilóta nélküli légi járművel történő műveletek végrehajtásához 2017. január 1. napjától kezdődően nem

szükséges tevékenységi engedély. Ugyanakkor, a légitörvényes tevékenység az eseti légtér engedély és a művelet helyszínének függvényében a korlátozott légtér engedély megszerzésén túlmenően, kizárólag a légitörvényes hatósághoz tett bejelentést követően kezdhető meg.

A **bejelentési kötelezettség** alól a sport-, valamint magáncélú felhasználás mentesül. A bejelentés nyilvántartásba vételéről a légitörvényes hatóság elektronikus úton visszajelzést ad, a tevékenység csak ezt követően kezdhető meg. Amennyiben a bejelentés hiányos, a légitörvényes hatóság a nyilvántartásba vételt megtagadja, illetőleg amennyiben a légitörvényes hatóság tudomására jut, hogy a tevékenységet nem a bejelentésben foglaltaknak megfelelően végzik, akkor megtiltja a tevékenység végzését.

A bejelentéshez kitöltendő **formanyomtatvány** internetről letölthető, melyet legkésőbb a tevékenység megkezdésének tervezett időpontja előtt legalább 3 munkanappal a következő e-mail címre kell eljuttatni: rpa@nfm.gov.hu. A bejelentés díj-, és illetékmentes.³⁰⁷

2.) A Korm. rendelet 1.§ rendelkezésének megfelelően az Lt. 3.§ (2) bekezdése szerinti katonai légügyi hatóságként 2017. január 1. napját követően, országos illetékességgel a honvédelemért felelős miniszter jár el. A Honvédelmi Minisztérium működési rendjét szabályozó előírások alapján a katonai légügyi hatósági feladatokat – beleértve a pilóta nélküli légitörvényes művelet történő végrehajtásához szükséges eseti légtér kijelölésével összefüggő feladatokat is – a Honvédelmi Minisztérium Állami Légügyi Főosztálya látja el.³⁰⁸

Ehhez lehet még hozzátenni az **adatvédelmi kérdéseket**, melyek a kép- és hangvételek elkészítése során jelentkeznek. Többek között ennek is köszönhető, hogy 2019. június 11.-én megszületett az **Európai Unió új**

³⁰⁷ Megjegyzem, hogy a sport-, valamint magáncélú felhasználók csupán a bejelentési kötelezettség alól mentesülnek, de a megfelelő légtér engedély(ek) megszerzése mindenki számára kötelező.

³⁰⁸ Mellékletekben (3., 4., 5., számú) bemutatott módon kell kitölteni a szükséges engedély iránti kérelmeket.

drónokkal kapcsolatos szabálya.³⁰⁹ Ennek értelmében közzétették a drónokra vonatkozó közös európai szabályokat, az (EU) 945/2019³¹⁰ felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletet és az (EU) 947/2019 bizottsági végrehajtási rendeletet annak biztosítása érdekében, hogy a drónok működése az EU egész területén biztonságos legyen. A szabályok többek között hozzájárulnak az EU polgárai biztonságának és magánéletének védelméhez, miközben lehetővé teszik a drónok (mint áruk) szabad áramlását és biztosítják az egyenlő versenyfeltételeket. „Európa lesz az első olyan régió a világon, amely átfogó szabályrendszerrel rendelkezik, és amely biztosítja a drónok biztonságos és fenntartható működését mind a kereskedelmi, mind a szabadidős tevékenységek során. A közös szabályok elősegítik a beruházások, az innováció és a növekedés előmozdítását ebben az ígéretes ágazatban.³¹¹” – nyilatkozta *Patrick Ky*, az EASA³¹² igazgatója. Úgy vélem, ez is bizonyítja, hogy az EU felismerte a drónok szerteágazó (többek között) közigazgatási alkalmazási lehetőségét, melyhez azonban – az EU mellett Magyarországon is – szükséges megfelelő jogszabályi háttérrel biztosítani.

Az újonnan megalkotott közös szabályok segítenek a drónkezelőknek, – legyenek akár professzionális, akár szabadidős felhasználók – hogy megértsék, mi megengedett a rendeletben.³¹³ Ugyanakkor az Unión belül lehetővé teszi számukra a határokon átnyúló használatot is, miután a drónokat üzemeltetők engedélyt kaptak a regisztrációs államban. Ez azt jelenti, hogy zökkenőmentesen működtethetik drónjaikat, ha az EU-n keresztül utaznak, vagy amikor drónokkal foglalkozó vállalkozást fejlesztenek Európában. Az új

³⁰⁹ Lásd bővebben: <https://infostart.hu/kulfold/2019/05/24/megvan-az-unios-dronrendelet> (letöltés ideje: 2019.09.30.)

³¹⁰ Lásd bővebben: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1139&from=EN#d1e3686-1-1> (letöltés ideje: 2019.10.02.)

³¹⁰ 947/2019 EU Bizottsági rendelet a Pilóta nélküli légi járművekről szóló 945/2019 EU Bizottsági rendelet végrehajtásáról.

³¹¹ Forrás: <https://www.easa.europa.eu/newsroom-and-events/press-releases/eu-wide-rules-drones-published> (letöltés ideje: 2019.10.02.)

³¹² European Union Aviation Safety Agency- az Európai Unió Légibiztonsági Ügynöksége.

³¹³ Lásd bővebben: <https://dronerules.eu/hu/recreational/regulations> (letöltés ideje: 2019.09.30.)

szabályok műszaki és működési követelményeket is tartalmaznak, melyek a következőkben összegezhetők:

Az elfogadott **kiegészítő végrehajtási rendelet** szerint az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell a következőket:³¹⁴

1. A drónokat súlyuktól függetlenül egyedi azonosítóval kell ellátni, és regisztrálni az illetékes hatóságnál.
2. 2020-tól kezdődően az üzemeltetőknek is azonosíthatónak kell lenniük, ugyanis a reptetésre alkalmas eszközök jelentős veszélyt jelenthetnek az emberekre, a magánéletre, a környezetre nézve, valamint kárt okozhatnak vagyontárgyakban. Ezen kitétel szintén minden drónra vonatkozik súlytól függetlenül.
3. A 25 kilogrammnál kisebb súlyú drónok üzemeltetői bizonyos feltételek mellett előzetes engedély nélkül is reptethetik eszközeiket, ha a drónok nem repülnek 120 méternél magasabbra, és minden körülmény között az üzemeltető látómezejében, az emberektől távol repül.
4. A tagállamoknak úgynevezett repülési zónákat kell meghatározniuk, ahol a drónokat – a súlyuk által meghatározott szabályoknak megfelelően – használni lehet. Azok a területek, amelyekre a drónok nem repülhetnek be, magukban foglalhatják a repülőtereket, azok környékét, vagy a városközpontokat.
5. Meghatározzák azokat a képességeket (alkatrészekre, összeszerelésekre vonatkozó előírások), amelyekkel a drónoknak rendelkeznie kell a biztonságos repülés érdekében.

Az új drónoknak **egyedi azonosíthatósága**³¹⁵ lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy szükség esetén nyomon kövessenek egy adott drónt. Ez elősegíti a 2018-ban a *Gatwick* és a *Heathrow* repülőtereken történetekhez hasonló

³¹⁴ 947/2019 EU Bizottsági rendelet a Pilóta nélküli légi járművekről szóló 945/2019 EU Bizottsági rendelet végrehajtásáról.

³¹⁵

Lásd

bővebben:

https://hvg.hu/tudomany/20190525_europai_unios_dronszabalyok_2020_eu_europai_bizottsag_dronh_asznalat_dron_regisztralas (letöltés ideje: 2019.09.30.)

események megelőzését. Másrészt a szabályok az egyes üzemeltetési típusokra vonatkoznak, az előzetes engedély nélküli működéstől kezdve a tanúsított repülőgépeket és üzemeltetőket érintő szabályokig, valamint a minimális távirányítói képzési követelményekig. Maguk a rendeletek a kihirdetéstől számított 20 nap múlva hatályba léptek, viszont 1 év ún. türelmi időt hagytak a felhasználóknak az alkalmazásra, illetve a tagállamoknak a jogszabályok betartására való felkészülésre is. Ennek értelmében az új szabályok felváltják a tagállamok meglévő nemzeti szabályait is, 2020. júniusától.

A szabályozás jelenlegi alakulásától függetlenül is látható, hogy a felhasználási területek száma – folyamatosan – szélesedik, melynek következtében egyre inkább az igényeknek megfelelő technikai paramétereket és szükséges szoftvereket, alkalmazásokat tudnak kifejleszteni a mérnökök. A nagy hatótávolság (több kilométer egy repülési út alkalmával) és a képrögzítő eszközök, optikák minőségi fejlődése révén az eszközök ma már kiválóan használhatóak különböző természeti jelenségek, sportesemények, rendezvények dokumentálására is. További felhasználás lehet például a megfelelő szenzorok felszerelése segítségével akár a levegő minőségének vizsgálata, illetve olyan helyszínek, területek elemzése, feltérképezése, ahol egyébként kockázatos lenne más módon vizsgálatot végezni (pl. ipari baleset, természeti katasztrófák helyszíne). Emellett feltétlen kiemelendő, hogy sikerrel használhatóak még nehezen megközelíthető területek távolról történő felügyeletére, vagy akár létesítmények (pl. erőművek, gyárak, gátak) állapotának megfigyelésére is.

Érdekes adat, hogy már 2013-ban az *Amazon* internetes áruház elindított egyfajta *Pilot*-programként egy drón-tesztet, melynek keretében a kiszállításváró csomagokat nyolc rotoros drónokkal kezdték tesztelni a gyakorlatban. Az újonnan létrehozandó szolgáltatásukat *Prime Air*-nek nevezték el. Az eredeti tervek szerint maximálisan 2,3 kg árut 30 percen belül tudnának kiszállítani a megrendelő részére. A program 2015. márciusban kapta meg a szükséges engedélyeket az amerikai légügyi hatóságtól (FAA), hogy megkezdődhessen a

csomagszállító drónok tesztelése.³¹⁶ Ehhez hasonló elgondolás volt a svájci állami posta próbaüzeme, ahol a küldemények kézbesítését kívánják az eszközökkel hatékonyabbá tenni.

A megfizethető áruknak és kompakt méretüknek köszönhetően a drónok olyan helyeken is képesek a repülésre, ahol az ember által – géptestben – vezette gépek nem lennének képesek. Erre lehet példa a barlangászati felhasználás, a természeti képződmények – aktív vulkánok kráterei, gejzírek, gleccserek – vizsgálata.

A technológia nem csak a távolságok, de a magasságok feltérképezésére is épp úgy lehetőséget ad. Ez kifejezetten hasznos lehet a biológusok számára, például magaslati ökoszisztémák (pl. növényvilág, állatvilág – akár madarak fészkeinek – megfigyelése) dokumentálására. A rotorok, melyek a levegőben tartják, az élővilág megfigyelését sokszor megghiúsítják az általa keltett, „zümögésre” hasonlító zaj miatt. Ennek lehet ugyanakkor pozitív hatása is. Ez akár kifejezetten vadriasztókénti hasznosíthatóság is lehet, olyan helyeken, ahol egyre nagyobb kihívást jelent (pl. parkok gondozói, mezőgazdászok számára), az élőlények, a madarak okozta kártétel (pl. rágáskár vagy pusztán az ürülékének halmozódása) révén.

Már Magyarországon is használták ezeket az eszközöket a kulturális javak feltérképezéséhez, ugyanis régészeti alkalmazásra is hasznosíthatónak tűnik. Enne bizonyítéka, hogy *„MTA BTK Régészeti Intézete a közelmúltban beszerzett, a mágneses tér környezethez viszonyítva kis változásait is kimutató magnetométert, illetve professzionális drónt, amelyet több ásatáson is használtak. A drón egy újkőkorból származó, oszlopszerkezetes, nyeregtetős épület részletének feltárása során játszott komoly szerepet Tolna-Mözs település határában.”*³¹⁷

³¹⁶Forrás:

http://www.ma.hu/tudomany/244261/Az_Amazon_megkapta_az_engedelyt_a_csomagszallito_dronok_tesztelésere (utolsó megtekintés: 2018.07.05.)

³¹⁷ Forrás: http://mta.hu/tudomany_hirei/regeszek-dronnal-es-magnetometerrel-106834 (megtekintés ideje: 2018.05.14.)

Ennél is speciálisabb, ugyanakkor ösztársadalmilag hasznosabb felhasználás lehetne az a projekt³¹⁸, amit *Alec Momont* fejlesztett ki elsőként, az elsősegély drónjának prototípusaként. Ennek lényege, hogy a drónt egy defibrillátorral szerelte fel, melyeket olyan területeken is be lehet vetni, ahová más járművekkel nem lehet percek alatt eljutni.

2.sz. ábra: defibrillátor drón

3.sz. ábra: defibrillátor drón. Forrás: <http://www.origo.hu/egeszseg/szivderito/20170615-hogyan-mukodik-hogyan-ad-le-sokkot-es-ment-eletet-a-defibrillator-hirtelen-szivhalal-eseten.html> (utolsó megtekintés: 2018.06.07.)

A kifejlesztett eszköz meglehetősen komoly tulajdonságokkal rendelkezik, hiszen megközelítőleg négy kilogrammos a teherbírása és egy tizenkét négyzetkilométeres területre kb. egy perc alatt ér ki, ezáltal eddig soha nem látott mértékben megnövelve a beteg túlélési esélyeit a hagyományos, sokkal lassabb eszköz által történő eljuttatással szemben. Nyilván itt felmerül a kérdés, hogyan kell az eszközt használni, hogyan lehet vele **életet menteni**? A technika

³¹⁸ Forrás: https://index.hu/tech/2014/10/30/eletet_menthet_a_defibrillator_dron/ (megtekintés ideje: 2018.05.05.)

fejlettsége révén lehetőség van arra is, hogy valós időben, távolról, szakember által adott útmutatást követve el lehessen végezni az életmentést. Dokumentált életmentési sikerek is fűződnek a technológiához. Említést érdemel egy USA-beli eset, mely során a helyi katasztrófavédelem, a tűzoltóság munkatársai két áradás fogságába esett fiataalt mentettek meg. A tűzoltóság által kezelt drón segítségével sikerült felmérni a terepet, majd az eszközzel kötelet és mentőmellényeket lejuttatni, és végül sikeres mentést végrehajtani.³¹⁹

Hazánkban is vetettek már be drónt a **katasztrófavédelem** munkatársai. A **Baranya Megyei Speciális Mentők** drón közreműködésével próbáltak megtalálni egy bányatóban eltűnt férfit. Az élőerős keresés mellett vették igénybe a drón adta lehetőségeket és a partról pásztázták át a tó nádasainak területét pár méter magasságból, amit a parton álló katasztrófavédelmi munkatársak figyeltek egy képernyőn keresztül.³²⁰

A közelmúltban merült fel – szintén katasztrófavédelmi céllal – a drónok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a **hulladékok és illegális külterületi égetések** felderítése körében is. A drónok nem csak vizuális adatokat tudnának gyűjteni, hanem megfelelő érzékelőkkel ellátva a levegő minőségére vonatkozó adatokat is gyűjthetnének, mely számos esetben segíthetné a hatóságok munkáját és az intézkedések foganatosítását.³²¹

Az általam – közel sem teljeskörűen – felsorolt felhasználási területek természetesen nem érzékeltetik 100%-osan, hogy mennyi területen lehet relevanciája ezen eszközöknek. Ennek egyik magyarázata, hogy gyakorlatilag folyamatosan merülnek fel újabb és újabb területek, ahol alacsony költséggel, emberi élet kockáztatása nélkül is kiválóan hasznosíthatóak az eszközök. Megkérdőjelezhetetlen népszerűségük egyik – érdekes – következménye a folyamatos fejlesztési tendencia, illetve hogy áruk folyamatosan csökken,

³¹⁹ Forrás: <https://www.origo.hu/techbazis/20150703-dronokkal-mentettek-eletet-tuzoltok-dron-kopter-aradas.html> (letöltés ideje: 2019.10.11.)

³²⁰ Forrás: https://hvg.hu/itthon/20150413_Dronnal_keresnek_egy_eltunt_embert_Barany (utolsó megtekintés: 2018.10.18.)

³²¹ Forrás: <https://www.borsod24.com/2020/02/21/dronnal-figyelnek-a-sajo-menti-illegalis-egeteseket/> (utolsó megtekintés: 2020.02.22.)

hatótávuk és eszközfelszereltségük viszont ezzel együtt folyamatosan növekszik. Nagyon fontos körülmény lesz hosszútávon, hogy a társadalom mennyire lesz elfogadó ezen eszközökkel szemben és mennyire kész kiaknázni azokat a potenciális lehetőségeket, melyek ebben rejlenek. Nyitott viták napjait éljük a drónok használhatóságát illetően, ahol sokan félelmüknek is hangot adnak, amikor adatvédelmi jogokra hivatkozva próbálják ezen eszközök használatát korlátozni, esetleg tiltani.³²² A drón alkalmazás magánjogi vetületével jelen kutatás során nem foglalkozom, a prioritás továbbra is a közigazgatási modernizáció vizsgálata, mely a társadalom egészének céljait szolgálja, szemben egy-egy személy személyiségi jogainak potenciális sérülésével. Természetesen tisztában vagyok azzal is, hogy a jól és gyakorlatiasan működő használhatósághoz magas szintű társadalmi elfogadottság és megfelelő jogszabályi környezet szükséges, melyben az egyes magánjogi aspektusok is szerepet kell, hogy kapjanak.

4.5 MOBILAPPLIKÁCIÓK AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYRENDSZERÉBEN³²³

Ahogy azt már korábban is rögzítettem, a mobil alkalmazások (vagy applikációk) kifejezetten okostelefonokra vagy táblagépek operációs rendszereire (*IOS, Android, Windows... stb.*) készített/dedikált szoftveres programok,

³²² „A térképészetben a személyiségi jogok egyáltalán nem befolyásolják az engedélykérést. Fél centiméter per pixel a legnagyobb felbontás, amit el lehet érni. Ebben a felbontásban egy ember annyira látszik, mintha kikockáznák valaki arcát a rendőrségi fotón. Nem felismerhetők a személyek, így nem merülnek fel személyiségi jogi kérdések. Viszont az egy-egy kép, amiket drónról készítenek azokon igen. Nem kellene másként tekinteni erre, mint egy fényképezőgép esetén. Nem látunk abban különbséget, minthogy valaki a földön áthajol a kerítésen és befilmez vagy drónról készíti a felvételt. Mindkettő ugyanolyan eséllyel észlelhető. Etikailag ugyanazok a jogszabályok vonatkoznak rá, például médiatörvény, személyi jogok.” Beszélgetés Bakó Gáborral, a Légi Térképészeti és Távérzékelési Egyesület (ACRSA) társelnöke – Óbudai Egyetem- Légifotó Nap 2018.02.12.

³²³Források:

https://publications.europa.eu/en/applications?p_p_id=101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=maintop&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&_101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6_delta=20&_101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6_keywords=&_101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6_advancedSearch=false&_101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6_andOperator=true&p_r_p_564233524_resetCur=false&_101_INSTANCE_I9vpiqUfqVn6_cur=1 (utolsó megtekintés: 2019.10.05.)

melyek hasznosak a gyakori feladatok (így akár közigazgatási tevékenységek) rendszeres elvégzéséhez, és alkalmasak konkrét közönségekkel való kommunikációra is. Ezen előny kihasználását az EU is támogatja, mind szakmailag, mind anyagilag a pályázati források útján. Ahhoz azonban, hogy egy alkalmazás a gyakorlatban is alkalmazható legyen, feltétlen szükséges, hogy megfelelő tervezési folyamat után kerüljön csak bevezetésre.

Azért, hogy az alkalmazás illeszkedjen a Bizottság mobilstratégiájához és a releváns irányelvhez³²⁴, és hogy az alkalmazás nyújtotta fejlődés zavartalan legyen, ezáltal elkerülhetőek legyenek a „kellemetlen meglepetések”, fontos a létrehozó szervezet előzetesen konzultáljon a Bizottsággal, különösen a Kommunikációs Főigazgatósággal (EUROPA csoport), illetve a többi érintett vagy érdekelt Főigazgatósággal.

Mielőtt a kérelmező szolgálat költségvetési kötelezettséget vállal, szerződéskötést kell kezdeményeznie, és bármilyen fejlesztési munka megkezdése előtt be kell nyújtania az alkalmazás létrehozására irányuló hivatalos kérelmet a Kommunikációs Főigazgatóság EUROPA csoportjának. Mielőtt az alkalmazás/tartalom készítésére irányuló kérelmet eljuttatná az Európa csoporthoz, meg kell szerezni a hatáskörrel rendelkező főigazgatóság kommunikációs egysége vezetője jóváhagyását. Ennek megfelelően kijelenthető, hogy a gyakorlati megvalósításra csak komoly, előzetes szűrőkön való sikeres átjutás után van lehetőség.

Jelenleg³²⁵ az Európai Unió intézményei működésével kapcsolatban 36 db mobil applikáció érhető el a különböző alkalmazás áruházakban. Ezeket a legkülönbözőbb célokra fejlesztették ki egyes intézményeik. Ezek közül a kutatási témám szempontjából releváns mobil applikációkat kívánom nagyon röviden bemutatni.

³²⁴ Irányelv a személyes adatok védelméről az Európai Unió Intézményei által üzemeltetett mobil applikációkban. 2016. november. 07. EDPS. Forrás: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/16-11-07_guidelines_mobile_apps_en.pdf (utolsó megtekintés dátuma: 2019.09.25.)

³²⁵ Forrás: <https://publications.europa.eu/en/applications> (utolsó megtekintés dátuma: 2019.10.02.)

a.) EU Adatvédelmi App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=5449378&t=1548938921252
(utolsó megtekintés: 2019.10.02.)

Az Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS) által közzétett alkalmazás lehetővé teszi a felhasználók számára **a szövegtervezetek összehasonlítását az általános adatvédelmi rendelettel kapcsolatban**. Ez magában foglalja az európai adatvédelmi biztos legfrissebb ajánlásait és az EU társjogalkotóinak a véleményét is, hogy az egyén érdekében a lehető legjobb eredmény legyen biztosítható.

b.) Virtuális Coaching App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=5284593&t=1543935311545
(utolsó megtekintés: 2019.10.02.)

Az Európai Parlament által kiadott applikáció igyekszik segíteni a parlamentben dolgozó tolmácsok munkáját mind az ülések lebonyolításához, mind pedig az ülések előkészítéséhez szükséges adminisztratív feladatok kapcsán.

c.) INTER-PST App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=5284582&t=1543935073108
(utolsó megtekintés: 2019.10.02)

Az EU szervezetrendszerén belül az Európai Parlament, az Európai Bizottság és az Európai Unió Bírósága is rendelkezik saját tolmácsolási szolgálattal, ugyanakkor a tolmácsok felvétele és a kiegészítő konferencia tolmácsok kiválasztása együttesen zajlik. Ahhoz, hogy valaki kiegészítő **konferencia-tolmácsként** (ACI) való akkreditációt kapjon, szükséges egy intézményközi tesztet elvégezni. Ennek a tesztnek az elvégzéséhez – többek között – nyújt segítséget az applikáció, amit azoknak a jelölteknek szánunk, akik a kiegészítő konferencia tolmácsához (ACI) jelentkeznek, és szeretnék az előválogatás tesztjét mobil eszközön elvégezni. A tesztben való részvétel csak meghívással lehetséges, és az eszköz a teszt szervezője által megadott felhasználónévvel és jelszóval érhető el.

d.) EU Parlamenti helymeghatározó APP

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=5284575&t=1543935032036
(utolsó megtekintés: 2019.10.02.)

Az EU Parlament által kiadott applikáció lényege, hogy **navigációs segítséget nyújtson a telefon GPS-egységének köszönhetően a szervezetben**. A navigációs nyilak követése során lehetőségünk nyílik megtekinteni az EP összes

vonzó és innovatív tevékenységet³²⁶, amelyek frissítő szerepet fognak adni az európai demokráciában. Az alkalmazó egyaránt megismerheti az Európai Parlament épületeit és személyiségeit, valamint a térség figyelemre méltó történelmi tényeit is.

e.) EUROSTAT – „Saját Régióm” App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4862198&t=1535003675299 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az EU Statisztikai hivatala által kiadott „Saját régió” alkalmazás lehetővé teszi **a mobil hozzáférést a NUTS 2 szintű éves regionális mutatók kiválasztásához az EU-28, az EFTA és a tagjelölt országok számára.** Az alkalmazás három nyelven – angol, francia és német – érhető el.

f.) Utasok jogai App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4816032&t=1533728890945 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az Európai Bizottság applikációja **az utasok jogait hivatott bemutatni,** felhasználó-barát módon. Például, ha valaki európai repülőtéren rekedt, vagy a

³²⁶ Lásd erről még: RHODES, R. A. W.: The New Governance: Governing without Government. letöltés helye: <http://law.hku.hk/gl/rhodes.pdf> (letöltés ideje: 2018.09.12.)

légitársaság elvesztette poggyászát, esetleg járata késik, törlésre kerül, vagy más hasonló helyzet áll fenn, akkor ezzel a mobilalkalmazással azonnal ellenőrizhetőek az utasok jogai és az uniós jogból folyó igényérvényesítési lehetőségeik.

A Bizottság 2013-ban elindított alkalmazása az EU minden közlekedési módját lefedi: légi, vasúti, busz és hajó. Az alkalmazás világos és tömör információkat tartalmaz az európai utazási jogokról. A kérdés/válasz formátum megkönnyíti az állampolgárok számára a felmerülő probléma azonosítását, és egyértelmű magyarázatot kaphatunk a problémával kapcsolatos jogainkról, valamint az rendelkezésére álló lehetőségekről. Az alkalmazás látássérülteknek szóló funkciókat is tartalmaz (ha az eszköz támogatja), és 25 nyelven érhető el.

g.) Cyber Chronix App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4660511&t=1530711325930 (utolsó megtekintés: 2019.09.30.)

A Cyber Chronix egy oktatóeszköz, amely interaktív képregény formájában hívja fel a figyelmet **az adatvédelemre és az alapvető jogokra a fiatalok körében**. Ez egy olyan elágazó játék, amely fokozza a digitális kompetenciákat és az elkötelezettséget az informális oktatási környezetben folytatott tevékenységek számára. Talán napjainkban különösen javulhat az ilyen eszközök szerepe mind az oktatásban, mint a fogyasztók (uniós polgárok) tájékoztatásában.

h.) EU Tanács App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4660026&t=1530515139325 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az EU Tanácsa által kiadott applikáció célja, **hogy a küldöttek, rendezvényekre meghívottak és a nagyközönség hozzáférést kapjon a Tanács épületeiben (Brüsszel, Luxembourg) zajló eseményekről és találkozókról.** Az alkalmazás részleteket tartalmaz az ülésekről (idő, helyszín és napirend), valamint a résztvevők számára gyakorlati információkat (akkreditáció, szállítás és nyitvatartási idő) nyújt. A térképek segítenek megtalálni az épületeket, a tárgyalókat és más létesítményeket is.

i.) Mondj véleményt Európáról App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4598012&t=1530000108074 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

A Régiók Bizottsága által indított applikáció célja, **hogy teret biztosítson a polgárok számára az Európai Unióról szóló ötleteik, gondolataik és véleményük bemutatására.** A fő cél a helyi szintű visszajelzések meghallgatása és jelentése az EU intézményeinek, valamint az uniós polgárok Európai Unió jövőjével kapcsolatos folyamatos gondolkodásához való hozzájárulás.

A „Mondja el Európájáért” című *Reflecting on Europe* alkalmazás lehetővé teszi, hogy véleményt nyilvánítsunk az Európa jövőjéről szóló felmérésen keresztül, megtekinthessük az összes EU-ország felmérési eredményeit az általunk kiválasztott nyelven. Az alkalmazás elérhető az összes hivatalos nyelven.

j.) ERA SMS App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4434533&t=1526979014807 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az **Európai Vasúti Ügynökség** által kiadott alkalmazás áttekintést nyújt a vasúti biztonsági menedzsment rendszert (SMS) alkotó fő elemekről. Tartalmaz egy menedzsment érettségi modellt is, amely lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy értékelje az SMS hatékonyságát a biztonsági teljesítmény pontozásával és a megállapításokról szóló jelentés elkészítésével.

k.) Innovációs Radar App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4193113&t=1523346104692 (utolsó megtekintés:2019.10.01.)

Az Innovációs Radar az Európai Bizottság kezdeményezése, amely az EU által finanszírozott **kutatási és innovációs keretprogramokban** azonosítja a potenciális innovációkat és innovátorokat, melyekről rövid tájékoztatást nyújt a felhasználók számára.

l.) EU Kutatási App

Forrás: https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174537&t=1522229943709 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

A Parlament által kiadott alkalmazás hozzáférést biztosít az **Európai Parlamenti Kutatási Szolgálat (EPRS)** által közzétett összes kiadványhoz és infografikához. Az EP házon belüli kutatási szolgálataként független, objektív elemzést nyújt az EU kérdéseiről, politikáiról és jogrendszeréről. Lehetőség van böngészni és keresni a publikációkban szakpolitikai terület, kedvenc szerző, vagy épp közzétételi dátum alapján is. A keresett kiadványt könnyen megoszthatjuk vagy felvehetjük az olvasási listára, hogy később elolvashassuk, akár internetkapcsolat nélkül is.

m.) EU a világban App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174530&t=1522229906236 (utolsó megtekintés: 2019.09.30.)

Az EU Külügyi Szolgálata alkalmazása az **események teljes listáját tartalmazza** a világ minden tájáról, melyet valamelyik EU-s intézmény szervez. Például gyerekeknek szóló rendezvények, kiállítások, konferenciák és képzések. Függetlenül attól tehát, hogy mit szeretnénk megtudni az EU-ról, az applikáció biztosan tud új információkat szolgáltatni.

n.) CVRIA App

Forrás:

https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174522&t=1522229863528
(utolsó megtekintés: 2019.09.30.)

Ez a praktikus alkalmazás tökéletes eszköz azoknak, akik naprakésznek szeretnének maradni az **Európai Unió Bíróságának ítéleteit illetően**. Könnyű hozzáférést biztosít a Bíróság és a Törvényszék legújabb döntéseire (ideértve az ítéleteket, véleményeket és végzéseket), valamint a legfrissebb sajtóközleményekhez. Elérhető a Bíróság naplója is, amely a következő tárgyalások, ítéletek és vélemények részleteit tartalmazza. A keresési szolgáltatás egyszerű hozzáférést biztosít a Bíróság ítélkezési gyakorlatához. A kereséseket – az EUB honlapján található keresőhöz hasonlóan – az ügyszám, a felek neve, a dátum és a szabadszöveges keresési találatok alapján lehet elvégezni.

o.) Vízi projekt App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174494&t=1522229704

161 (utolsó megtekintés: 2019.09.30.)

Az EU Bizottsága „Water Project Toolkit” alkalmazása (WPT) **útmutatást és információkat nyújt a fejlődő világban a víz- és szennyvízkezelési projektek végrehajtásának bevált gyakorlatairól**. Hozzáférést biztosít az elemző eszközökhöz, amelyek szükségesek a projekt területének konkrét kontextusának, problémáinak és igényeinek felméréséhez, valamint működési, ellenőrző listákhoz, amelyek útmutatást nyújtanak a projekt teljes életciklusa során. Használatával gyorsan megtalálhatóak a projektekhez megfelelő tanácsok azáltal, hogy kiválasztjuk az ágazatot (vízkészlet-gazdálkodás,

alapvető szolgáltatások, önkormányzati szolgáltatások, mezőgazdaság, energia- és ágazati teljesítmény) és a projekt szakaszát (programozás, azonosítás, megfogalmazás, megvalósítás és értékelés-ellenőrzés). A nemzetközileg elfogadott alapelvek alapján a WPT útmutatást nyújt a vízágazat fejlesztésében résztvevők számára, amely elősegíti a helyes és környezetvédelmi szempontból fenntartható gyakorlatok alkalmazását olyan területeken, mint például az intézményi vezetés, a társadalmi-gazdasági innováció és a közigazgatás.

p.) ECDC Fenyegtettségi Jelentések App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174466&t=1522229542852

(utolsó megtekintés: 2019.09.19.)

A **Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Európai Központ (ECDC)** uniós ügynökség, amely **célja a fertőző betegségek elleni európai védekezés erősítése**. Az általuk kiadott „*ECDC Threat Reports*” alkalmazás közvetlen hozzáférést biztosít a fő frissítésekhez és a fertőző betegségek fenyegetésével kapcsolatos jelentésekhez az EU számára. Keresés konkrét betegség vagy vírus alapján lehetséges – a madárinfluenzától a Zikáig –, vagy meghatározott jelentéstípusonként, ideértve a heti fertőző betegség fenyegetésről szóló jelentést (CDTR), gyors kockázatértékeléseket és epidemiológiai frissítéseket. Az alkalmazás ingyenesen használható, és bárki számára elérhető. Az ECDC partnerei további jelentéseket érhetnek el, ha bejelentkeznek az ECDC hitelesítő adataikkal. A koronavírus világjárvány árnyékában – 2020 tavaszán – nőhet az ügynökség munkájának relevanciája, valamint az applikáció használatának jelentősége.

q.) SenseEurAir App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174459&t=1522229500992 (utolsó megtekintés: 2019.09.30.)

Az alkalmazás lehetővé teszi az állampolgárok számára (civilék és szakemberek számára egyaránt), hogy információt kapjanak a **környezeti levegő minőségéről**, és értesíti őket a rendszer az előre beállított **szennyezési küszöbérték** túllépése esetén. Megjeleníti azokat a levegőérzékelő hálózatokat, amelyek adataikat az INSPIRE irányelvnek megfelelő érzékelőmegfigyelő szolgáltatásokkal teszik közzé.

r.) Az Én Natura 2000-m App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174452&t=1522229472536 (utolsó megtekintés: 2019.10.05.)

Az EU Bizottság alkalmazása információkat nyújt a **Natura 2000 hálózat védett területeiről**. Ez lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy az egyes helyekről összegyűjtött képeket küldjenek, valamint átfogó visszajelzést küldjenek a védett területről. A Natura 2000 a világ legnagyobb, összehangolt hálózata a védett területek vonatkozásában. Az EU szárazföldi területeinek több mint 18%-át, tengeri területeinek majdnem 6%-át lefedi, és menedéket kínál Európa legértékesebb és legveszélyeztetettebb fajai és élőhelyei számára. Az applikáció véleményem szerint hozzájárul a **környezetvédelem hatékonyságának növeléséhez**, hiszen a felhasználók folyamatosan friss információkkal tudják ellátni a hatóságokat a védett területek aktuális állapotáról, a helyszíneken rögzített fényképek, adatok benyújtása segítségével.

s.) SMART RADIO MONITOR

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174415&t=1522229227970 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az EU Bizottság applikációja, az intelligens rádiómonitor (SRM), „**tömeges információ beszerzési projekt**”, célja a rádióspektrum-adatok gyűjtése és megosztása a mobiltelefon-lefedettségről, a WIFI-csatorna kihasználtságáról, a szélessávú és a hálózatsemlegesség-csatlakozási tesztekéről. Bárki, aki újabb rendszerű okostelefonnal rendelkezik (Android vagy iOS), letöltheti az alkalmazást, amely automatikusan rögzíti a telefonjára érkező jel jellemzőit – WIFI, 4G, 3G, 2G vagy semmit. Ezeket az adatokat helyben menti a telefon, és vissza lehet küldeni az SRM kutatási adatbázisba. A cél az, hogy az összesített eredményeket egy interaktív webhelyen, térképen ábrázolja, ezáltal biztosítva valós lefedettségi, elérési adatokat az állampolgárok számára, ami sok esetben a tervezhetőséghez nyújt megfelelő információkat.

sz.) „Külföldre menni” App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174408&t=1522229215958 (utolsó megtekintés: 2019.10.05.)

Az EU Bizottság applikációja segítségével megkereshetjük az összes fontos **közúti biztonsági szabályt**, mielőtt útnak indulnánk, vagy Európában közúton közlekednénk.

t.) Invazív idegen fajok Európában

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174371&t=1522228880381

(utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az alkalmazást az Európai Bizottság belső tudományos szolgálata, a Közös Kutatóközpont fejlesztette ki. Célja, hogy lehetővé tegye az állampolgárok (civiliek és szakemberek) számára **az invazív idegen fajokkal (IAS) kapcsolatos információk fogadását és megosztását** Európa-szerte.

Az idegen fajok száma világszerte növekszik és jelenleg a Föld szinte minden ökoszisztéma típusában megtalálhatók. Az invazív idegen fajok átalakíthatják az ökoszisztémák szerkezetét és fajösszetételét az őshonos fajok elnyomásával vagy kizárásával, akár közvetlenül ragadozással, akár az erőforrásokkal versengve, akár közvetetten az élőhelyek módosításával. Az emberi egészségre gyakorolt hatásuk magukban foglalja a betegségek és az allergének terjedését, míg a gazdaság számára káros lehet a mezőgazdaságra és az infrastruktúrára gyakorolt hatásuk. Az EU becslései szerint az Európában azonosított idegen fajok 10–15%-a invazív, környezeti, gazdasági és/vagy társadalmi károkat okoz. Ennek megfelelően az alkalmazás segítségével a felhasználók gyakorlati információk alapján járulhatnak hozzá a környezet védelméhez.

v.) „EU Áttelepítési” App

Forrás:https://publications.europa.eu/image/journal/article?img_id=4174357&t=1522228796507 (utolsó megtekintés: 2019.10.01.)

Az EU Bizottság alkalmazása **információt nyújt a menedékkérők** (elsősorban) Görögországból és Olaszországból másik tagállamba történő **áthelyezését illetően**. Az alkalmazás célja, hogy információt nyújtson azoknak,

akik az áthelyezés iránti kérelmüket kívánják benyújtani. Ez az alkalmazás világos és tömör információkat tartalmaz jogaikról, kötelezettségeikről. Különlegessége abban is áll, hogy nem csak az EU 24 hivatalos nyelvén, hanem harmadik országok nyelvén is elérhetőek az információk. Gyakran ismételt kérdések részt is tartalmaz a program a gyors találatok érdekében. Az alkalmazás interaktív térképpel rendelkezik, amely feltünteti a görögországi és olaszországi *hotspot*ok elhelyezkedését és elérhetőségét.

A teljesség igénye nélkül **bemutatott applikációk listája** alapján is jól látható, hogy az Európai Unió is kihasználja azt a „fegyvertényt”, hogy az okostelefonok a legelterjedtebb infokommunikációs eszközök a világon. Célszerű tehát fejlesztésükre nagy hangsúlyt fektetni és minél több szolgáltatást elérhetővé tenni rajtuk. A meglévő alkalmazások **döntően tájékoztatásra, információ cserére** szolgálnak, melyek mind az állampolgárok, mind az uniós intézmények számára kiemelten hasznosak lehetnek mindennapi munkavégzésük során.

Összegzésként megállapítható, hogy a fejezetben bemutatott IKT eszközök (okostelefonok, drónok) mellett más IKT eszközök is rendelkezésre állnak, viszont véleményem szerint ez a két eszköz az, ami már a jelenlegi fejlettségi szint mellett is alkalmas igazgatási tevékenységek végzésére. Ugyanakkor nem univerzálisan, hanem csak egyes szakigazgatási területeken tudom elképzelni hatékony használatukat napjainkban, illetve a közeli jövőben.

A következő fejezetben az általam megvizsgált, egyes hazai szakigazgatási területeken megvalósított fejlesztéseket kívánom bemutatni. Itt sem volt szándékom valamennyi szakigazgatási területet a vizsgálat tárgyává tenni. A fókusz azokra a területekre helyeztem, ahol már látható jelei, például vannak az applikáció, illetve drón technológia fejlesztéseknek, illetve amelyek valamilyen módon kapcsolódnak a fejezet végén általam javasolt, a vadászati igazgatásban megvalósítható fejlesztésekhez.

5. FEJEZET

A KIEMELT SZAKIGAZGATÁSI ÁGAZATOKBAN MEGVALÓSULÓ TECHNIKAI-TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS

Kutatásom során törekedtem olyan vizsgálati szintet kiválasztani, amiben reálisan tudok érdemi megállapításokat, konkrét javaslatokat megfogalmazni. A kérdés tehát az, hogy hogyan is lehetne **egy konkrét szakigazgatási területet fejleszteni** a korábban már bemutatott eszközök, megoldások segítségével, illetve hogy ez a későbbiekben mintaként szolgálhat-e esetleg más szakigazgatási területek számára. Ennek tükrében a megyei kormányhivatalok keretében működő szakigazgatási szervek³²⁷ munkáját vettem megfigyelés alá és kerestem meg az egyes szakigazgatási szerveket, vezetőiket. Ez nyilván nem azt jelenti, hogy a fejlesztés kizárólag a közigazgatás középszintjén lenne megvalósítható. Már ahogyan azt korábban jeleztem, a szakigazgatási területek sokasága miatt univerzális koncepció kevés akad. Jelen esetben ilyennek ítélem a számítástechnikai géppark fejlesztésén túl, az adatbázisok, nyilvántartások rendszeresítését, modernizálását. Jelenleg, - a 2019-es évhez hasonlóan – 2020-ban is zajlik átfogó nyilvántartás-fejlesztés a kormányhivatalok szakigazgatási szervei között, mely segítségével remélhetőleg nagyobb transzparencia, könnyebb ügykezelés és végeredményben hatékonyabb ügyintézés fog megvalósulni. Jelen kutatás során az adatbázisok fejlesztésének vizsgálatára, azok problematikájára nem térek ki, de úgy gondolom szintén hasznos és alapvető fontosságú elemét képezik majd a jövő közigazgatásának e kérdések is.

A következőkben röviden ismertetek néhány, a közelmúltban bevezetett fejlesztést, amit már az ügyfelek is használni tudnak, majd ezt követően a jövő

³²⁷ Személyes megjegyzésem, hogy a szakigazgatási munka jelentős része ezekben a szervezeti egységekben működik, ezért is kiemelten fontos a lehető legnagyobb mértékű modernizáció, fejlesztés a lehetőségekhez mérten, melyekről láthatjuk sajnos, hogy nem mindig elegendő mértékű és léptékű.

felé véve az irányt, javaslatok, konkrét megoldások bevezetésére tesztek kísérletet, melyek, úgy gondolom, hogy hatékonyan tudnák támogatni az érintett szakigazgatási szervek munkáját.

5.1. OKMÁNYÜGYI ÜGYINTÉZÉS AZ OKOSTELEFONON

Mára már szinte természetesnek vesszük, hogy okostelefonok lapulnak zsebünkben, melyek használata megkönnyíti életünket. A legtöbben kommunikációra, fotók és videók készítésére, zenelejátszásra és egyéb szabadidős célokat szolgáló applikációk (pl. játékok) futtatására használjuk ezeket az eszközöket.

Az okostelefonok ugyanakkor ettől sokra többre hivatottak. Ahogyan kutatásom célja is az, hogy új területeket találjak, ahol ilyen eszközök működhetnek, úgy gondolom az is legalább annyira fontos, hogy bemutassak már működő példákat. Álláspontom szerint ezekhez hasonló elven működő megoldások kifejlesztésében érdemes gondolkodni.

5.1.2. Okmányapp³²⁸

Az egyik ilyen kiválóan működő applikáció az okmányügyi ügyintézés területén létrehozott **OkmányApp** elnevezésű, kifejezetten okostelefonokra optimalizált applikáció. Ez egy könnyen használható, ezáltal ügyfélbarát megoldás, amely – a **Webes ügysegéd struktúrájára** mintázva – lehetővé teszi az okmányügyek jelentős részének mobiltelefonon keresztül történő intézését. Lényeges eleme a mobilitás, melynek köszönhetően az ügyfélnek nem szükséges számos okmány-ügyintézéshez személyesen is befáradnia az okmányirodába.

³²⁸ Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (megtekintés ideje: 2018.05.12.)

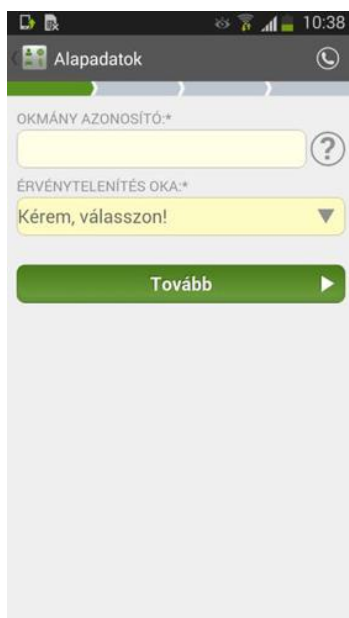
Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.06.)

Az ügyek egy jelentős része természetesen itt is igényel egyfajta azonosítást, amit a fejlesztők a mobil eszközökre optimalizált Ügyfélkapu-azonosítással kívántak megoldani. Így az alkalmazás letöltése mellett csupán Ügyfélkapus regisztrációra van szükségünk (ami manapság egyre több ügyfél esetében adott) és máris megkezdhetjük okmányügyeink intézésétokostelefonunkon keresztül. Ahogyan az okmányirodai ügyintézés alkalmával, itt is találkozni fogunk díjköteles/eljárási illetékekkel terhelt ügytípusokkal. Ezekben az esetekben a bankkártyás fizetéssel vagy átutalással is rendezhetjük az eljárási költségeket. Ez utóbbi azok számára fog előnyt jelenteni, akik nem szívesen adják meg bankkártyájuk adatait. Jómagam számos alkalommal hajtottam végre sikeres ügyintézés bankkártyával történő fizetési opciót választva, a legnagyobb megelégedésemre, hiszen ennek köszönhetően gyors és hatékony ügyintézésnek lehettem részese.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A főbb funkciókat – ahogyan a fenti kép is mutatja – hat nagy csoportra tudjuk osztani. Az első csoportban találjuk a **személyes okmányokat**. Ezen belül lehetőségünk van a személyazonosító igazolvány érvénytelenítésére is, amennyiben azt elveszítjük, eltulajdonítják tőlünk, vagy esetleg megsemmisült az okmány. Ezt a tudomásszerzéstől számított három munkanapon belül kötelesek vagyunk bejelenteni. Ez elektronikus úton is megvalósítható.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Ez a „tranzakció”, a bejelentés illetékmentes és azonnal megtörténik.

A következő funkció segítségével útlevelünk **pótlására** van lehetőség, amennyiben azt ellopták, vagy megsemmisült. Ezen szolgáltatás már díjfizetési kötelezettséget is magával von.

The image displays two screenshots of a mobile application interface for passport renewal. The left screenshot shows the 'Útlevél pótlása' (Passport renewal) screen. It features a title bar with a back arrow, a user icon, and the text 'Útlevél pótlása'. Below the title bar, there are three dropdown menus: 'IGÉNYLÉS OKA*' with the selected option 'Elvesztés vagy megsemmisülés', 'PÓTLANDÓ OKMÁNY AZONOSÍTÁSÁNAK MÓDJA*' with the selected option 'Okmány típusa alapján', and 'PÓTLANDÓ OKMÁNY TÍPUSA*' with the selected option 'Magánútlevél'. A green button labeled 'Tovább' (Next) is positioned below the dropdowns. The right screenshot shows the 'Postai cím' (Postal address) screen. It features a title bar with a back arrow, a user icon, and the text 'Postai cím'. Below the title bar, there are several input fields: 'CÍMZETT*', 'ORSZÁG*' (with the selected option 'MAGYARORSZÁG'), 'IRÁNYÍTÓSZÁM*', 'TELEPÜLÉS*', 'KÖZTERÜLET NEVE*', 'KÖZTERÜLET JELLEGE*', 'HÁZSZÁM*', and 'ÉPÜLET*'. Each input field has a yellow background and a question mark icon to its right.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A jogszabály lehetőséget ad „Második magánútlevél igénylésére” is, megfelelő illeték megfizetése mellett, melyet szintén tudunk az Okmányappon keresztül intézni.

The image shows two screenshots of a mobile application interface. The left screenshot is titled "Második magánútlevél" (Second private passport) and shows a form for applying for a passport. The form includes a dropdown menu for "IGÉNYLÉS OKA*" (Reason for application) with "Munkavégzés" (Work completion) selected. Below this is a field for "ÚTLEVÉL KÉRT ÉRVÉNYESSÉGI IDEJE*" (Validity period of the passport requested) with the date "2016.09.25." and a question mark icon. There is a checked checkbox for "Maximális időtartam" (Maximum duration). At the bottom, there is a button for "IGAZOLÁS VAGY NYILATKOZAT FELTÖLTÉSE*" (Upload certificate or statement) with an upward arrow and a question mark icon, and a green "Tovább" (Next) button.

The right screenshot is titled "Kézbessítési cím" (Delivery address) and shows a form for selecting a delivery address. The form includes a dropdown menu for "KÉZBESSÍTÉSI CÍM VÁLASZTÁS*" (Delivery address selection) with "Külképviselő" (Embassy) selected. Below this is a field for "ÉRTESÍTENDŐ SZEMÉLY NEVE*" (Name of the person to be notified) and a field for "EGYÉB ÉRTESÍTÉSI LEHETŐSÉGEK*" (Other notification options). There is also a field for "ÉRTESÍTÉSI TELEFONSZÁM*" (Notification phone number) and a green "Tovább" (Next) button.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Gyakorlatias és hasznos funkció lehet meglévő okmányaink érvényességének ellenőrzése is anélkül, hogy kezünkbe vennénk azt. Személyesen én sem hordom magamnál mindig az összes okmányomat (pl. útlevelet), így például Európai Unió kívülre történő utazás megtervezésekor is segítséget nyújthat ez a szolgáltatás.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A második nagyobb ügycsoportba tartoznak a **gépjárművekkel kapcsolatos ügyintézesek**. Ennek keretében lehetőségünk nyílik ingyenesen bejelenteni a tulajdonosváltást korábbi tulajdonosként, illetve a gépjárművünk forgalomból történő kivonását és az azt követő (későbbiekben megvalósítható) visszahelyezéssel kapcsolatos ügyeket is.

A tulajdonos váltás bejelentésének menete a következő:

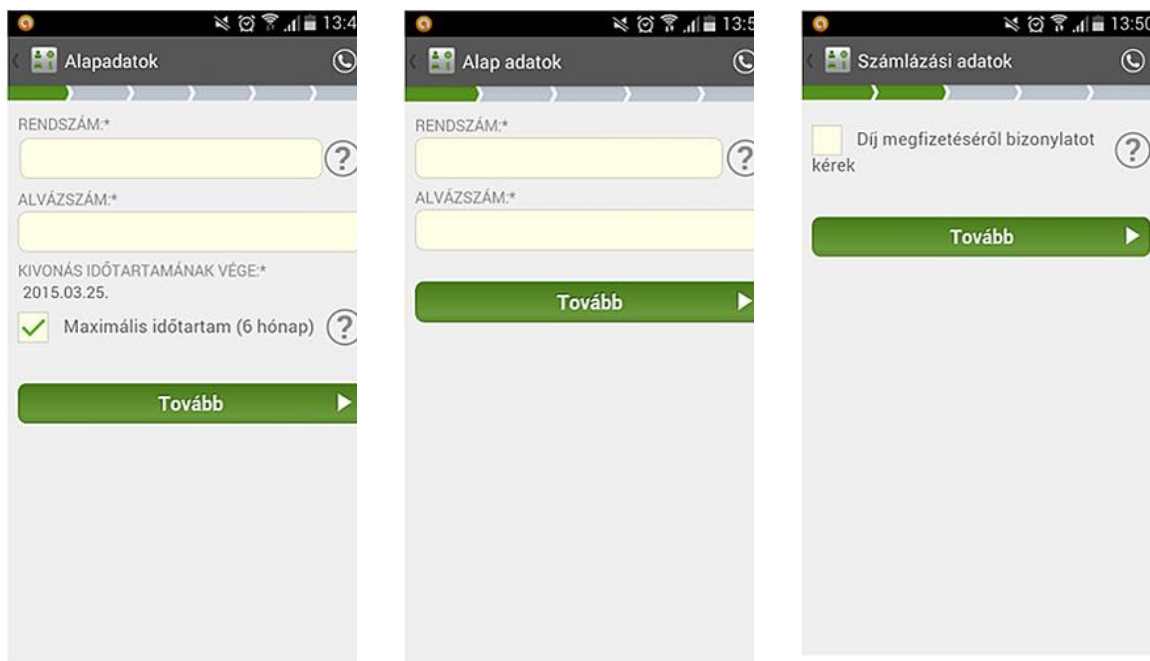
Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A forgalomól történő kivonás menete:

The image displays two sequential screenshots from a mobile application. The first screenshot, titled "Alapadatok", shows a form with the following fields: "RENDSZÁM:*" (empty), "ALVÁZSZÁM:*" (empty), "KIVONÁS IDŐTARTAMÁNAK VÉGE:* 2015.03.25.", and a checked checkbox for "Maximális időtartam (6 hónap)". A green "Tovább" button is at the bottom. The second screenshot, titled "Értesítési adatok", shows two unchecked checkboxes: "Értesítést kérek" and "Díj megfizetéséről bizonylatot kérek". Below them is a green "Tovább" button. An "Információ" box contains the text "A benyújthatóság sikeresen ellenőrzésre került." and an "OK" button.

Forrás: [Http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes](http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes) (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A forgalomból való kivonás esetében lehetőség van az ideiglenes kivonás hosszabbítására, illetve a kivonásból történő visszahelyezésre is, melynek menetei a következők:

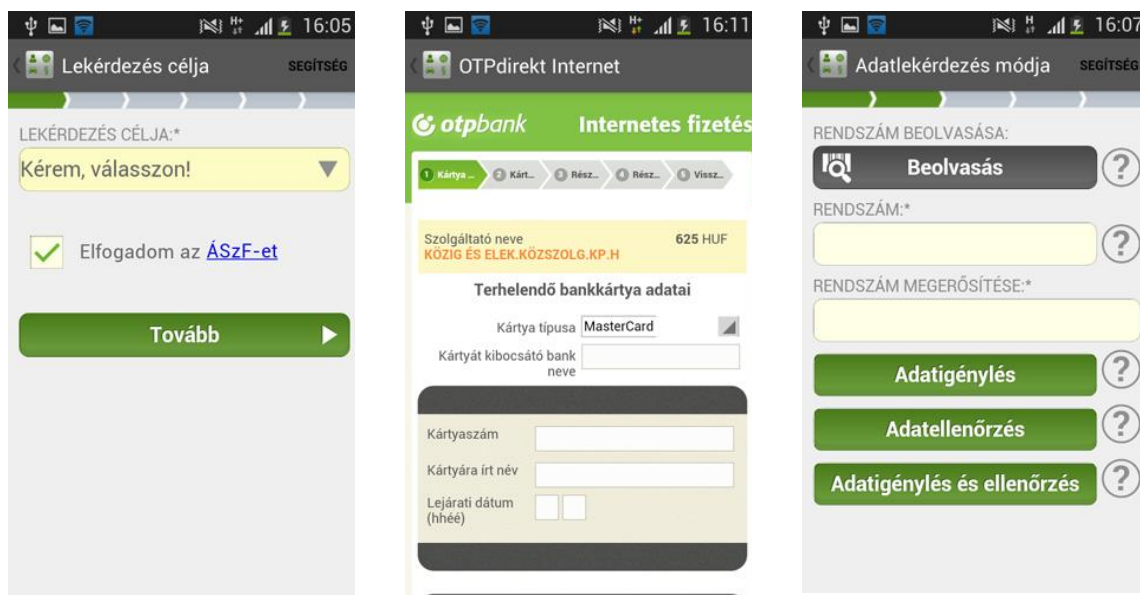

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Ezen szolgáltatások egészülnek még ki a **gépjárműadat-lekérdező** szolgáltatással, melyre gépjármű vásárláskor lehet nagy szükségük. Ez a szolgáltatás ugyanis lehetőséget ad arra, hogy egy vagy több gépjármű bizonyos műszaki adatait (adatigénylés opció/fül) lekérdezzük díj ellenében, valamint kérhetjük azok egyezőségének (adategyezés) vizsgálatát. Az igényelt adatszolgáltatás a BM kezelésében álló közhiteles közúti közlekedési nyilvántartás járműnyilvántartásában szereplő, a lekérdezés időpontjában fennálló állapot szerinti, közhitelesen nyilvántartott adatokon alapul. Ezekből kiderülhet számunkra, hogy az adott autót milyen kilométeróra állásokkal rögzítették az elmúlt időszakban, körözés alatt áll-e, illetve, hogy forgalomban van-e érvényes műszaki vizsgával, vagy sem.

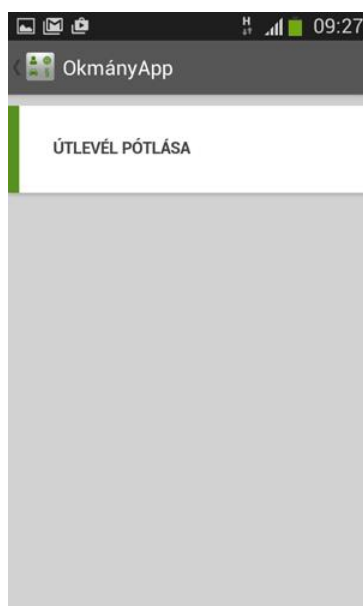
Saját tapasztalatom alapján elmondhatom, hogy ezen funkció rendkívül hasznos gépjármű-vásárláskor, könnyedén megelőzhető, hogy *zsákbamacskát* vásároljunk. Több alkalommal, pár perc alatt bebizonyosodott, hogy az általunk megvásárolni kívánt gépjárművek hirdetési adataiban szereplő kilométeróra állások valótlanok, illetve *visszatekertek*.

Az adatlekérdezés menete:

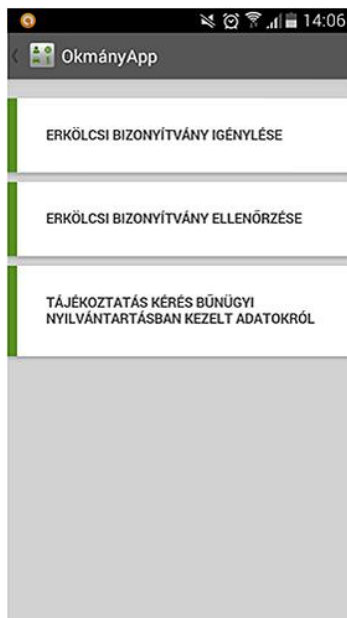
Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A harmadik ügycsoportban az **okmány pótlások** közül jelenleg az útlevelek pótlására nyílik lehetősége az ügyfélnek.

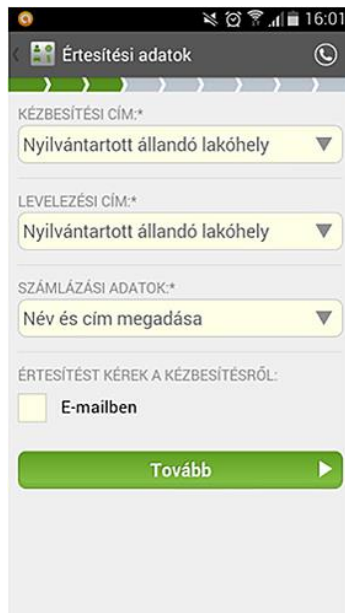
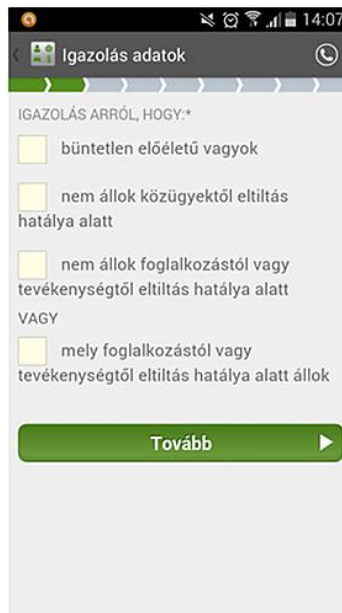

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/gepjarmu-ugyintezes> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A negyedik ügycsoport a „**További ügyek**”. Itt jelenleg erkölcsi bizonyítványt igényelhetünk, vagy ellenőrizhetjük már korábban igényelt erkölcsi bizonyítványunk meglévő/ vagy meg nem lévő érvényességét. Illetve, évente egyszer tájékoztatást kérhetünk bűnügyi nyilvántartásban kezelt adatokról.

Forrás: <http://nyilvantarto.hu/okmanyapp/tovabbi-ugyek> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

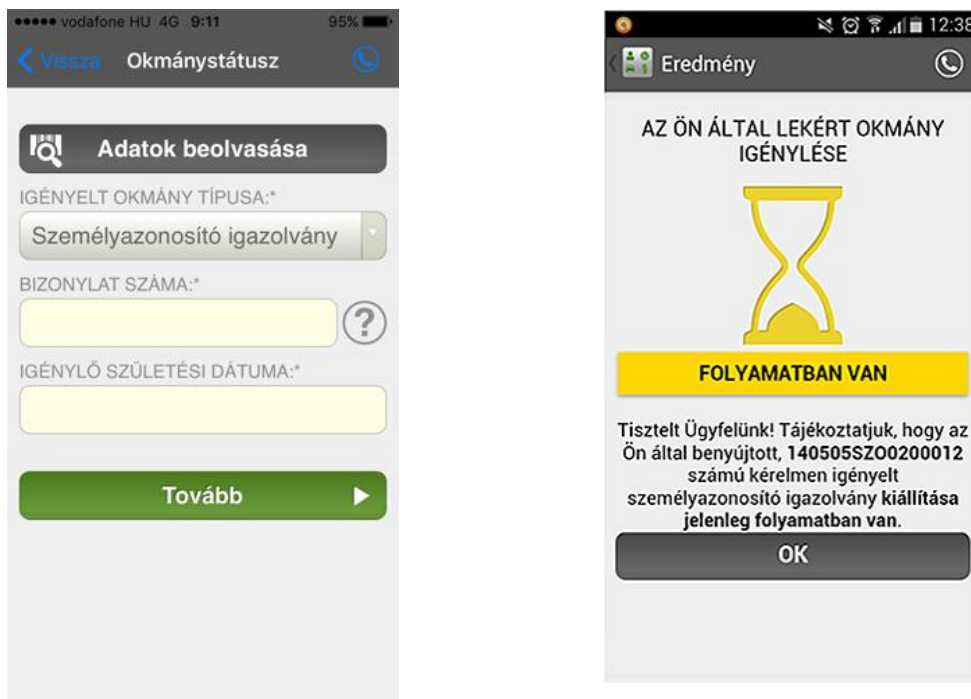

Forrás: <http://nyilvantarto.hu/okmanyapp/tovabbi-ugyek> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Forrás: <http://nyilvantarto.hu/okmanyapp/tovabbi-ugyek> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Az erkölcsi bizonyítvány kiállítása minden ügyfél számára évente négy alkalommal illetékmentes. Az ötödik, vagy annál több alkalommal indított eljárásért az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvényben meghatározott, az első fokú közigazgatási eljárásért fizetendő, általános tételű eljárási illetéket kell fizetni (3.000 Ft), melyet az applikáción keresztül szintén azonnal – bankkártyás fizetési mód választásával – megtehetünk.

Az ötödik ügykörben találjuk az **„Okmánystátusz lekérdezést”**, melyben arról kaphatunk információkat, hogy az általunk megigényelt okmányok mikor készülnek el. Az okmányirodában kapott igénylőlap szereplő bizonylatszám megadásával van lehetőségünk, hogy tájékozódjunk az okmányaink kiállítási állapotáról. Lehetőségünk van személyazonosító igazolvány, útlevél és vezetői engedély adataink lekérdezésére.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/okmanystatusz-lekeredes> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Az Applikáció hatodik menüpontjában a kérelmek, nyilatkozatok **ellenőrzésére** nyújt módot a hatóság, ahol akár a korábban megkezdett, de félbehagyott/felfüggesztett kérelmek folytatására is lehetőségünk nyílik.

Forrás: <http://www.kekkh.gov.hu/okmanyapp/kerelmeim-nyilatkozataim> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Megítélésem szerint rendkívül hasznos és modern funkcióként az alkalmazás³²⁹ az ügyintézés támogatása érdekében **Contact Center-integrációval** került kialakításra, amelynek keretében az applikációban az önkiszolgáló (a mobil alkalmazás) és az ügyintézői részvétellel történő (Contact/Call Center) ügyfél-kiszolgálás ideális kombinációja valósult meg. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az ügyfelek az alkalmazásból a 1818-as számot díjmentesen tárcsázva, a nap huszonnégy órájában elérhető Kormányzati Ügyfélvonalhoz fordulhatnak.

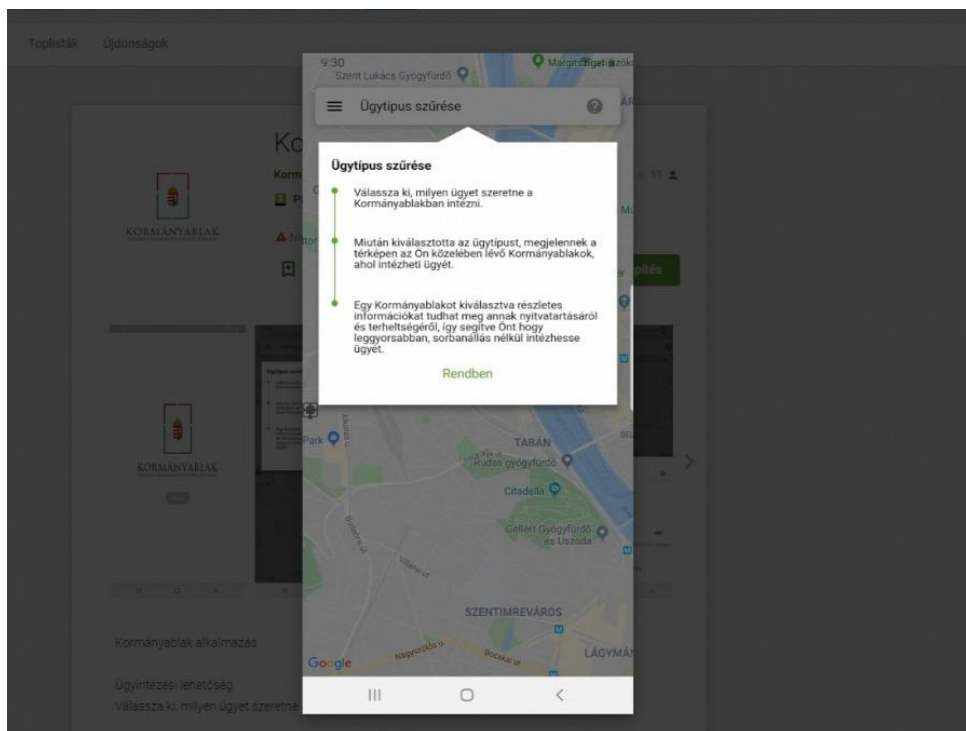
Az Okmányapp szolgáltatásainak kiegészítéseként, illetve további kényelmi funkciók létrehozása céljából született meg a **Kormányablak applikáció**.³³⁰

Az applikáció legfontosabb funkciója, hogy az okostelefon képernyőjén térképen jeleníti meg az ország valamennyi kormányablakát, tájékoztatja a felhasználót arról, hogy az adott ügytípust mennyi idő alatt tudja elintézni a hozzá közel eső kormányablakban. Jelenleg a program 1.0. verziója érhető el a *Google Play* és *App Store* webáruházakban, de további fejlesztések várhatóak, melyek meg fogják tudni oldani, hogy az alkalmazáson sorszámot is lehessen kérni. Így, ha a felhasználó bemegy a kormányablakba, a sorszáma rögtön fel is villan a képernyőn és azonnal megkezdheti az ügyintézését (a program azt is kiszámolná, hogy mennyi idő alatt jut el a kormányablakba).³³¹

³²⁹ Lásd erről még: CSEH Gergely – CZÉKMANN Zsolt: Az elektronikus közszolgáltatások megvalósulása napjainkban Magyarországon; Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXVI/1. (2018), pp. 35-47.

³³⁰ TUZSON Bence -a Miniszterelnökség közszolgálatért felelős államtitkára; Kormányablak applikáció sajtótájékoztató 2019.12.17. Forrás: <https://www.pecsma.hu/hirzona/uj-kormanyablak-applikacio-segiti-az-ugyintezest/> (letöltés ideje: 2019.12.19.)

³³¹ Lásd erről bővebben: <https://24.hu/belfold/2019/12/17/kormanyablak-google-play-app-store/> (letöltés ideje: 2019.12.19.)

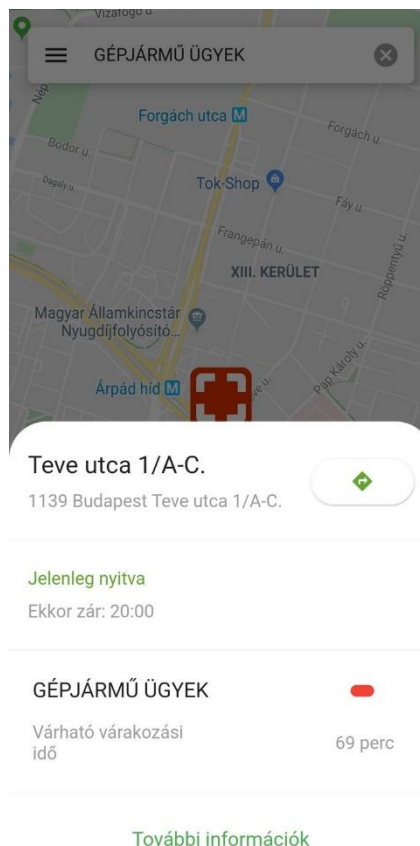
Forrás: <https://www.origo.hu/gazdasag/20191218-idot-takarithatnak-meg-ugyeiket-intezok-kormanyablak-applikacio.html> (letöltés ideje: 2019.12.19.)

Az alkalmazásban szinte minden ügytípust (kivéve személyi igazolvánnyal kapcsolatos ügyek) ki lehet választani. A korábban már tárgyalt gépjármű-ügyintézés esetén a térkép az ország döntő többségében zöld jelzést mutatott, vagyis ezt az ügytípust várhatóan 15 percen belül el lehet végezni a legtöbb kormányablakban. A leterheltségtől függően az alkalmazás különböző színeket alkalmaz, narancssárga, illetve piros színnel jelöli, ha a várakozási idő hosszabb, mint 15 perc.³³² Az alkalmazáson keresztül nem azt látja az állampolgár, hogy hányan várakoznak az adott ügytípus intézésére (vagy az ügyintézőre³³³) előtte, hanem azt, hogy neki mennyi időt kell várnia, hogy sorra kerüljön. E kettő nem feltétlen fedi egymást a gyakorlatban. Az applikáció figyeli többek között azt is, hogy melyik kormányablakról, milyen ügytípusról van szó, vannak-e foglalt időpontok az adott ügytípusra az adott időszakban, hány ügyintéző dolgozik az adott ügytípuson és mennyi az ügyintéző átlagos

³³² Lásd erről bővebben: <https://play.google.com/store/apps/details?id=hu.government.office.map> (letöltés ideje: 2019.12.19.)

³³³ Egy ügyintéző általában több ügytípussal is foglalkozik...

ügyintézési ideje, majd ennek megfelelően kalkulálja a várakozási időt. Fontos hangsúlyozni, hogy az ügyintézési idő az ügye összetettsége függvényében változhat, amit a rendszer öt percenkénti frissítési lehetőséggel igyekszik lekövetni.

Forrás:

https://index.hu/belfold/2019/12/18/applikacio_mutatja_meg_mennyit_kell_varni_a_kormanyablakokban/ (letöltés ideje: 2019.12.19.)

Álláspontom szerint a **Kormányablak applikáció** megjelenésével tovább nő(het) az állampolgárok **elégedettség érzése** a közigazgatással kapcsolatban, hiszen a program segítségével tervezhetőbbé, kiszámíthatóbbá válik időben az ügyintézési folyamat. Ez segítséget nyújthat minden ügyfél számára a tervezés szakaszában.

5.1.2. Autószkóp: gépjárműadat lekérdező applikáció

Az Okmányapp ügyintézési applikáció során már bemutatásra került egy kiváló funkció, melyhez hasonlít – annak célkitűzését, feladatát figyelembe véve – az **Autószkóp** alkalmazás. Az Autoszkóp alkalmazás a **Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala** gépjárműadatnyilvántartásának rendszámalapú lekérdezésére, valamint Eurotax értékbecslés lekérdezésére szolgál. A hivatali nyilvántartás lekérdezése a kormányzati Ügyfélkapu felhasználók számára nyújtott lehetőség. Az Autoszkóp alkalmazás az Ügyfélkaput a felhasználó azonosítására használja, az értesítési tárhelyen nem helyez el adatokat.

Az Autószkóp alkalmazás révén az ügyfeleknek/felhasználóknak lehetősége nyílik a gépjármű rendszámának megadásával a következő adatok lekérdezésére:

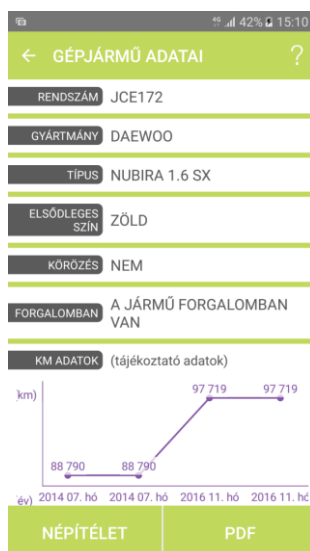
- gyártmány megnevezése,
- típus megnevezése,
- a gépjármű elsődleges színe,
- a gépjármű másodlagos színe,
- a gépjármű másodlagos színének helye,
- a gépjármű körözés alatt áll-e,
- a gépjármű jelenleg forgalomban van-e,
- a korábbi műszaki vizsgák időpontja és a feljegyzett km/óra értékek.

A lekérdezés díja eljárásonként fizetendő, az igazgatási szolgáltatási díj számítása az 54/1999. (XII.25.) BM rendelet szabályozásának megfelelően – jelenleg – 625 Ft. Az Eurotax értékbecslés díjköteles szolgáltatásának díja - korlátlan darabszámban vehető igénybe – 1.200 Ft + áfa, melyet az OkmányApp-hoz hasonlóan szintén online, bankkártyás tranzakció keretében teljesíthetünk. A szoftver fontos tulajdonsága, hogy a már lekérdezett adatok a készülék offline üzemmódjában, hálózati kapcsolat nélkül is – az OkmányApp-hoz hasonlóan – rendelkezésre állnak.

Forrás: <https://deluxecar.hu/autoszkop/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A lekérdezések központi szerverre küldéséhez és a válaszadatok fogadásához hálózati kapcsolat szükséges. A lekérdezett adatokat könnyedén megtekinthetjük vagy elmenthetjük (pdf formátumban), de lehetőség van e-mailben történő azonnali továbbításra is. Az általunk lekérdezett adatok így nézhetnek ki:

Forrás: <https://deluxecar.hu/autoszkop/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Az **Autoszkóp** alkalmazást a **Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ)** üzemelteti. Fontos hangsúlyoznunk, hogy – OkmányApp-tól eltérően – az alkalmazáson, illetve az alkalmazáson keresztül letölthető dokumentumokban megjelenő adatok nem közhitelesek, tehát csupán tájékoztatásul szolgálnak, ezek felhasználása az ügyfél/szolgáltatót igénybe vevő saját felelősségére történik. Ennek megfelelően az alkalmazás használata során szerzett információkra semmilyen nemű jog megszerzése nem alapítható. Még úgy sem, hogy az alkalmazáson keresztül megvásárolható adatok a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) nyilvántartásából származnak, mert az adatszolgáltatás egyébként harmadik felek saját, frissített adatbázisaiból történik. Ily módon az applikáció üzemeltetője nem vállal felelősséget az alkalmazás során szolgáltatott adatok aktualitásáért, helyességéért, teljességéért, pontosságáért. Véleményem szerint ettől függetlenül olyan alkalmazásnak tekinthető, ami bizonyítja, hogy az okmányügyi igazgatás területén van létjogosultsága az okos eszközöknek, kiváltképp a telefonoknak és táblagépeknek.

5.2. AZ ÉPÍTÉSÜGYI IGAZGATÁS DIGITÁLIS TÁMOGATOTTSÁGA

A magyar közigazgatási rendszer építésügyi szakterületén a digitalizáció viszonylag későn, 2010-ben indult meg. Azért is merem állítani, hogy későn, mivel alapvetően egy olyan terület igazgatásáról beszélünk, ami minden korszakban törekszik az elérhető legmodernebb eszközöket, megoldásokat, eljárásokat felhasználni egy-egy építkezés alkalmával. A jelen fejezetben bemutatott fejlesztések alapját *Dr. Szabó Péter*, az akkori Belügyminisztérium Területrendezési, Építésügyi és Örökségvédelmi helyettes államtitkára fektette le azzal a céllal, hogy Magyarországon **korszerű építésügyi igazgatási modellt** építsenek ki. A célkitűzés gyakorlati megtervezői többek között *Magyar Mária* a BM Építésügyi Főosztályvezető, és *Dr. Bedő Katalin*, valamint *Soltész Ilona* Főosztályvezető-helyettesek lettek. Az ötlet középpontjában olyan alkalmazás

kifejlesztése állt, amely modern alapokra helyezi az építésügyi igazgatást, ezáltal sokkal inkább felhasználó-barátabb és ügyfél-centrikusabb lehet.³³⁴

A Kormányzati szándék megszületése³³⁵ után megindulhatott az alkalmazás fejlesztése, melynek keretében célul tűzték ki a különböző beruházások engedélyezési eljárásának egyszerűsítését és gyorsítását. A **célok** konkrét megfogalmazása során kialakított koncepció szerint az építésügy területén, a **beruházások engedélyezésének gyorsabbá és kiszámíthatóbbá** tételére kell törekedni. Így különösen:

- a beruházás-engedélyezésének elhúzódásának visszaszorítására, (ügyintézési határidők csökkentése),
- a beruházás-engedélyezése elleni indokolatlan fellépések lehetőségének szűkítésére, (jogorvoslati rendszer felülvizsgálata),
- az engedélyezési eljárások egyszerűsítésére, ügyfél-barátabbá tételére, (új eljárásfajták, elektronikus ügyintézés lehetősége),
- a beruházási engedélyezési eljárás során releváns információk, nyilvántartások jobb elérhetőségének biztosítására (elektronikus nyilvántartási rendszer).³³⁶

Ennek eredményeként került sor az új hatósági engedélyezési eljárást Támogató Elektronikus Dokumentációs Rendszer (továbbiakban: ÉTDR) bevezetésére. „A rendszer az Új Széchenyi Terv zászlaja alatt, az **Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP)** keretében valósult meg, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Magyar Állam Társfinanszírozásával, mintegy 1,1 milliárd forintból. Az **ÉTDR** egy, az interneten elérhető, központi szolgáltatás, amely egyben egységes építésügyi hatósági felület is. Ügyfélkapus azonosítással

³³⁴ Itt jegyzem meg, hogy az eredeti elképzelések szerint később ennek az alkalmazásnak a fejlesztésével a sajátos építmények is elektronikusan engedélyezhetővé válnak, úgy, mint útépítés, hírközlési építmények, elektromos, víz és gáz közművek, vízi építmények (víztározók, szennyvíztelepek, víztisztítók) és a műszaki biztonsági hatóság hatáskörébe tartozó építmények (daruk, felvonók, nyomástartó berendezések, kazánok, transzformátorok), bányászati létesítmények is. Ez ma már tudjuk, hogy egyelőre még nem sikerült maradéktalanul kivitelezni a bevezethetőségüket.

³³⁵ A vállalkozói adminisztratív költségek csökkentésére irányuló, Egyszerű Állam című középtávú kormányzati programról szóló 1405/2011. (XI. 25.) Korm. határozat értelmében.

³³⁶ A vállalkozói adminisztratív költségek csökkentésére irányuló, Egyszerű Állam című középtávú kormányzati program egyes feladatainak módosításáról szóló 1416/2012. (X. 1.) Korm. határozat 15. bekezdése.

működik, amelynek útján benyújthatók engedély vagy igazolás iránti kérelmek, a megfelelő elektronikus mellékletekkel. Az e-ügyintézés kényelmével határidő-hosszabbítási, jogutódlási, jogorvoslati eljárások is kezdeményezhetők a rendszeren keresztül. Mivel a mellékletek központilag egy rendszerben elérhetőek, így az érintett szakhatóságok, szervezetek, illetve maguk az ügyfelek is könnyebben megtekinthetik a terveket és az eljárás iratait. A szakhatóságok a rendszeren keresztül ellenőrizhetik a terveket és az állásfoglalásukat ide tölthetik fel, amit elektronikus aláírással, keltezéssel és bélyegzővel látnak el. A cél, hogy kevesebb hiánypótlásra legyen szükség, illetve, hogy rövidüljön az építési engedély megszerzéséhez szükséges idő, továbbá a vállalkozások adminisztrációs terhei csökkenjenek.”³³⁷

A következő lényeges fejlesztésre 2013. január 1-je után került sor, amikor létrejöttek a járási hivatalok és az azokban működő építés-felügyeleti osztályok/hivatalok, melynek köszönhetően a korábbi feladatmegosztás újra elosztásra került az építésügyi szakhatóságok és a települési önkormányzatok jegyzői között, előbbieik javára. Még ehhez az évhez kötődik az **Országos Építésügyi Nyilvántartás (OÉNY)** létrehozása, melyben az építésüggyel kapcsolatos adatok könnyebb elérhetősége vált lehetővé. Létrejött továbbá az Építésügyi Monitoring Rendszer is (ÉMO). Ez egy térinformatikai alkalmazás, mely az építésügyi és építésfelügyeleti hatóságok munkáját nagyban tudja segíteni, mivel lehetővé teszi az engedély nélküli építkezések felderítését és a szabályozásnak nem megfelelő területhasználatokat is. Itt kell utalnom a korábban már bemutatott drónok alkalmazhatóságának újabb vetületére. Jelenleg is zajlik a **Lechner Tudásközpont** projektje³³⁸, melyben többek között kutatások, alkalmazásfejlesztések is zajlanak. Ennek gyakorlati felhasználására még visszatérek.

³³⁷ Dr. SZABÓ Péter sajtótájékoztatója az ÉTDR-ről. Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/teruletrendezesi-es-epitesugyi-helyettes-allamtitkarsag/hirek/gyorsabb-es-atlathatobb-epitesugyi-engedelyezesi-eljarasok> (letöltve: 2018.02.12.)

³³⁸ Az Európai Szociális Alap (EU) és Magyarország költségvetése a Széchenyi 2020 keretében társfinanszírozásban megvalósuló E-építés keretrendszer – innovációval a magyar emberek szolgálatában KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00038 projekt.

A 2014-es választásokat követően az építésügy a Miniszterelnökség szervezééhez került. Helyettes-államtitkári minőségben *Füleky Zsolt* folytatta a korábbi reformfolyamatokat. 2016-ban jelentette be *Füleky Zsolt* az egykapus ügyintézési modell lehetőségét az építésügyben. Ennek keretében minden építésügyi alkalmazás egyetlen belépéssel elérhetővé válik az ügyfelek számára. Ehhez a megújított e-építési portál nyújtott lehetőséget, melyen keresztül a korábban közel harminc különböző felületen ellátott feladat egy helyre került.

Az **ÉTDR**³³⁹

a) egyrésztől folyamat-kezelő alkalmazás, amely az építésügyi engedélyezési eljárások szabályai szerint követi le az ügymeneteket:

- támogatja az építési engedélyezési alapeljárások elektronikus kezdeményezését és lefolytatását,
- támogatja az alapeljárásokhoz kapcsolódó további eljárások, valamint a jogorvoslati eljárások kezdeményezését és lefolytatását,

b) másrésztől dokumentumkezelő rendszer:

- általános elektronikus dokumentumkezelési szolgáltatást nyújt a kérelmező által benyújtott és a hatóságoknál keletkező szöveges, rajzi, képi dokumentumok kezeléséhez, mely magában foglalja a dokumentumok feltöltését, tárolását, továbbítását, véleményezését (döntések meghozatalát), megjelenítését és megőrzését.³⁴⁰

Az **ÉTDR jogszabályi háttérét** a jogalkotó rendeleti szinten szabályozta le 2012-ben. Ezzel az építésügyi törvény kiegészítéseként megteremtette a jogi környezetet a gyakorlati használatához.³⁴¹ A program letöltése után szükséges előzetes regisztráció, amihez Ügyfélkapus azonosításra van szükség. Ennek értelmében csak az a felhasználó végezhet aktív tevékenységet, aki ügyfélkapuval is rendelkezik.

³³⁹ Forrás: <https://www.e-epites.hu/etdr> (utolsó megtekintés: 2018.05.25.)

³⁴⁰ <https://www.e-epites.hu/etdr> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

³⁴¹ Az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet.

Számos, az ÉTDR-t támogató érv közül az egyik legfontosabb – mind a hatóság, mind az ügyfél szempontjából – az, hogy e szoftvert használja minden olyan hatóság, amely az engedélyezési eljárásban részt vehet. Így, az első és másodfokú építésügyi hatóságok, az első és másodfokú szakhatóságok, illetve az első és másodfokú építésfelügyeleti hatóságok egyaránt. A felhasználók egy speciális körét jelentik az úgynevezett hatósági típusú szervek³⁴², illetve az ügyfélszolgálati szintű felhasználók³⁴³ saját csoportja.

A hatósági típusú felhasználók jogosultságai körében megjelennek a hatósági munkatársi jogosultság, a hatósági adminisztrátori jogosultság és az integrált ügyfélszolgálatos jogosultság.³⁴⁴ Ezek mellett a hatósági munkatársi jogosultságon belül további eltérő szerepköröket különíthetünk el, például: érkeztető, szignáló, ügyintéző, kiadmányozó, expediáló, vezető. Ezek a szerepkörök az eljárás során összevonhatóak és a legtöbb esetben egy tisztviselő többet is ellát közülük. Ezeken keresztül látja el az ügyintéző az ügyekkel kapcsolatos hatósági feladatokat, amelyekben eljárási cselekményeket (pl. szemle, iratbekérés) folytathat le, majd végzést vagy határozatot hozhat.

Ezzel szemben a hatósági adminisztrátori jogosultság nem minősül hatósági szerepkörnek, mivel az adminisztrátor külön adminisztrátori felületen dolgozik. Ezért az adminisztrátor csak annak a hatóságnak az adatait fogja látni és szerkeszteni, amelyiknél dolgozik. Érdekesség ugyanakkor, hogy jogosultságai szinte teljesen megegyeznek a hatósági munkatárséval. Jogosultsága kizárólag annyival teljesebb, hogy van „admin” ikonja is, amely lehetőséget ad számára, hogy hozzáadjon vagy töröljön felhasználókat, feltöltsön iratsablonokat, kiosszon jogosultságokat (pl. iktatási és kiadmányozási jogosultságot). A hivatali eljárásrendeket figyelembe véve, ezzel a jogosultsággal jellemzően a vezető (esetleg helyettese) szokott rendelkezni.

³⁴² Ilyenek a településképi véleményezésben részt vevő Polgármesterek és a Tervtanácsok.

³⁴³ Ezek többek között az Építésügyi Szolgálati Pontok (ÉSZP) és a Kormányablakok (KAB).

³⁴⁴ ÉTDR Felhasználói kézikönyv KAB ügyintézők számára (letöltve: 2018.03.06.)

Egy másik speciális jogosultsági³⁴⁵ kör az integrált ügyfélszolgálatos jogosultság, mellyel a Kormányablak és az Építésügyi Szolgálati Pontok munkatársai is rendelkeznek. E szerep annyival széleskörűbb, hogy használói az ország területén bármely hatóságánál folyamatban lévő eljáráshoz hozzá tudnak férni.³⁴⁶ Minden belépés alkalmával az adott eljárás ÉTDR azonosítójára és egy iratazonosítóra van szükségük, továbbá minden esetben vizsgálat tárgyát képezi, hogy az információt éppen lekérő személy valóban az ügyféli jogokkal rendelkező személy-e, vagy esetleg illetéktelen személy.³⁴⁷

Az ÉTDR rendszer elérése több módon lehetséges: a www.etr.gov.hu weboldal megnyitásával, a www.e-epites.hu építésügyi portál kezdőlapján az ÉTDR alkalmazás fül megnyitásával, a www.e-epites.hu oldalon az OÉNY alkalmazáson belül az ÉTDR ikont kiválasztva, vagy a www.magyarorszag.hu weblapról az Ügyintézés/Szolgáltatások menüpont alatt. Ezeket tekinthetjük a klasszikus, de mégis modern elérési pontoknak.

Az ÉTDR nyitófelülete egységes a hatósági felhasználók és az ügyfelek számára. A belépés Ügyfélkapus belépéssel történik meg, majd választani kell, hogy milyen minőségben lép be az adott személy. Pl.: belépés kérelmezőként, tervezőként, szakértőként, hatósági munkatársként, hatósági adminisztrátorként, ügyfélszolgálatosként, stb.³⁴⁸ Szembetűnő különbségként azt tapasztalhatjuk, hogy az ÉTDR megjelenése az ügyféli oldalon kék színnel történik, míg a hatósági felületen zölddel.³⁴⁹

³⁴⁵ Az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet.

³⁴⁶ Úgy gondolom, ennek megvannak a maga előnyei és hátrányai is. Előnyös lehet hasonló ügyek esetében megtekinteni más hatóságok eljárási gyakorlatát, ugyanakkor az adatokkal való visszaélésnek is egyben lehetőséget teremhet a felhasználó számára.

³⁴⁷ A köztisztviselőkkel való személyes egyeztetések alkalmával többen is kiemelték ezen jogosítványok kapcsán, hogy a rendszerből ha nem lépnek ki, akkor lehetőség nyílik egy „örizetleül hagyott” számítógépen a jogtalan adatokhoz való hozzájutásra, mely a későbbiekben mind az ügyfelekre, mind a hatóságokra jelenthet komoly kockázatot, illetve jogkövetkezményeket is egyben. Egy ilyen esetben – pláne ha sokan dolgoznak az adott helyiségben/irodában – a fegyelmi vétség megállapítása sem biztos, hogy egyszerűen megállapítható.

³⁴⁸ Az, hogy adott esetben melyik fületet tudjuk kiválasztani belépésünk után, azt csak a korábbi regisztrációnk típusa fogja meghatározni.

³⁴⁹ <https://www.e-epites.hu/etr> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

Fontos adat a belépésünkkel kapcsolatban az ÉTDR azonosító szám, amit a rendszer országosan, egyedileg generál. Ez eljárás azonosítónak tekintendő. Ez a számsor évszámmal kezdődik és nyolc számjeggyel folytatódik, például: 201805257894. Fontos megjegyeznünk, hogy ez a számsor megváltoztathatatlan és az eljárás során végig megmarad. Az ügyek egyedi beazonosíthatóságát segíti, hogy egy ÉTDR azonosítóhoz egy eljárás tartozhat. Ez nem jelenti azt, hogy ez a szám lesz az eljárás iktatási száma, ugyanis az ÉTDR nem iktat. Az iktatást továbbra is – sajnos – a jogszabályoknak és a helyi iratkezelési szabályzatnak megfelelően kell elvégeznie a hatósági oldalon az ügyintézőnek vagy az ügykezelőnek.³⁵⁰ Ez egyben azt is jelenti, hogy egy irathoz több azonosítószám is tartozik. Az ÉTDR azonosító szám mellett az irathoz hozzárendelnek iktatószámot, érkeztetési számot és iratazonosítót is, amely az ÉTDR rendszeren belüli iratazonosítószámmal megegyezik. Lényegében véve ezek közül az első kettő azonosító számot az eljáró szerv fogja adni (a helyi iratkezelési szabályzatának megfelelően), az utóbbit pedig maga az ÉTDR rendszere generálja.³⁵¹

Működésének főbb elvi pontjai után indokolt áttekinteni, hogy melyek az ÉTDR-ben intézhető ügyek. Ezek között érdemes kiemelni: az építési engedélyezést, az összevont engedélyezést (elvi keretengedély és építési engedély), a fennmaradási engedélyezést, a használatbavételi engedélyezést, a bontási engedélyezést, az engedély hatályának meghosszabbítása iránti engedélyezést, a használatbavétel tudomásulvételét, a jogutódlás tudomásulvételét és a kötelezési eljárást. A benyújtható **kérelmek** tekintetében megemlíthető a hatósági bizonyítvány, az előzetes szakhatósági állásfoglalás, a településképi vélemény iránti kérelem. A legtöbb esetben a kérelemhez számos mellékletet is benyújt az ügyfél. Mindig az ügy típusa határozza meg, hogy konkrétan mire van szüksége a hatóságnak.

³⁵⁰ Úgy gondolom, hogy ezen a szisztémán feltétlen érdemes lenne változtatni. Ebben a tisztviselő kollégák is maximálisan megerősítettek és hozzátették, hogy javaslatot kellene megfogalmazni az ügyben, hiszen fölösleges bürokratikus „mozzanatok” nélkül is lehetne az eljárást folytatni.

³⁵¹ <https://www.e-epites.hu/etdr> (utolsó meglátogatás: 2018.05.20.)

Nem elhanyagolandó az **eljárási illetékek**³⁵², díjak befizetése sem, melyet banki átutalással, készpénz-átutalási megbízással, a hivatal házi pénztárba való befizetéssel, az Építésügyi Fizetési Portálon (ÉFP) interneten keresztül történő bankkártyás fizetéssel egyaránt lehet teljesíteni.

A kérelmek benyújtása – itt is – elektronikus úrlapon történik. Fontos változás, hogy az ügyfélszolgálaton személyesen már kizárólag csak a magánszemélyek adhatják le kérelmeiket, azt is kizárólag elektronikus adathordozón, a szükséges mellékletekkel felszerelve.³⁵³

A modernizáció jeleként meg kell említeni, hogy elindult e rendszer továbbfejlesztéseként egy program, melyben első körben *Android*, majd azt követően *iOS* rendszerű okostelefonokra is elkészítették az e-építési napló alkalmazást. Ezzel az ügyfelek okostelefonjaikon vihetnek fel napi jelentéseket és eseti bejegyzéseket a kivitelezés helyszínén, amit a megrendelők saját készülékükön nyomon követhetnek. Lényeges kérdés, hogy az építésügy sajátosságait figyelembe véve (pl. modern eszközök, magas felbontású képek, adatok, tervek használata), mennyire befolyásolják az applikáció gyorsaságát. A fejlesztők szerint az adatok tömörítésének köszönhetően az alkalmazásuk mobilinternet-fogyasztása nem jelentős, sőt még az eredeti webes felület megnyitásnál is kevesebb adatforgalmat generál. A mobilapplikáción keresztül felvitt bejegyzések a webes e-naplóban is látszanak. Ennek köszönhetően nem szükséges a jövőben a nagyméretű laptopokat vinni a helyszíni adatrögzítéshez. Elegendő csupán egy okostelefon vagy tablet. Lényeges megemlíteni, hogy a webes és mobilos felület külön regisztráció nélkül, bárhol, bármikor, akár felváltva is használható. Az applikáció egyelőre általános építményfajták

³⁵² Ezek mértékét mértékét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) XV. melléklete határozza meg.

³⁵³ Ezen adathordozókon történő kérelem benyújtás szintén problematikusnak tekinthető, hiszen „kiváló” forrása lehet a számítógépes vírusok hatósági számítógépekre, rendszerekbe való bekerülése. Erre vonatkozóan is megfogalmazódott az építésügyi hivatalokban dolgozó szakembereknél, hogy célszerű lenne az adathordozós kérelembenyújtási opciót megszüntetni és kizárólag az ÉTDR rendszerén keresztül engedélyezni azt.

ügyeinél, (családi házak, intézmények) e-naplóinál nyújt segítséget az ügyfelek részére, de tervben van az ügykörök bővítése is.³⁵⁴

Az applikáció³⁵⁵ a **Google Play** áruházból és az **AppStore**-ból ingyenesen letölthető. Elmondható, hogy struktúrája, hozzáférési hierarchiája és szabályai teljes mértékig megfelelnek a hagyományos elektronikus építési naplónak. Az alkalmazás legfontosabb célja, hogy számítógép vagy laptop nélkül bárhol, gyors hozzáféréssel, kis adatforgalommal, biztonságosan elérhető legyen az **E-napló**, ezáltal az építésügyi igazgatásban is megvalósuljon a mobilitásnak – mint növekvő ügyféli igénynek – való megfelelés. A kezdeti állapothoz képest, amikor az új naplók megnyitása, a törzsadatok felvétele és a napló-infrastruktúra kialakítása csak asztali gépen vagy laptopon volt lehetséges, szintén történt előrelépés. Ennek köszönhetően a leggyakrabban használt, az építési folyamatot kísérő napi jelentések megtétele mellett már további szolgáltatások (részletesen a későbbiekben kerülnek megemlítésre) is igénybe vehetők az építési helyszínen akár munka közben is. Ez a „**mobilabb**” felület szintén használható az építetők általi betekintésre, amelynek keretében a napi jelentések, bejegyzések megtekintése már okos eszközökön (mobiltelefonon, tableten) is lehetséges. A mobilkészülékek fényképezőgépének segítségével lehetőségünk nyílik továbbá arra is, hogy az építkezés helyszínén töltsünk fel fényképet a napi jelentéshez vagy eseti bejegyzéshez. Az alkalmazás főbb **funkciói** a következők:³⁵⁶

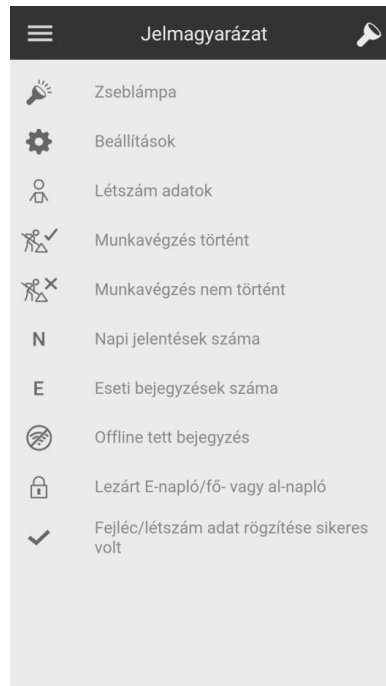
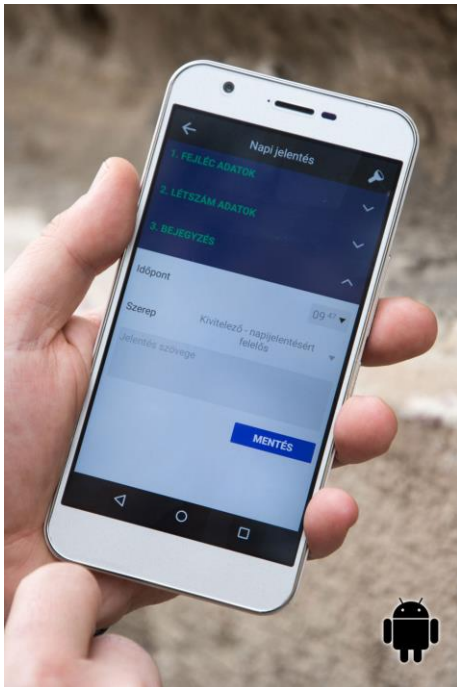
- Jogosultságtól függően megtekinthetők napi jelentések és eseti bejegyzések:
 - Jogosultságot jelző grafikai elemek
- Jogosultságtól függően napi jelentések felvitele:
 - Fejlécadatok felvitele
 - Létszámadatok felvitele
 - Akár 1000 karakteres bejegyzés

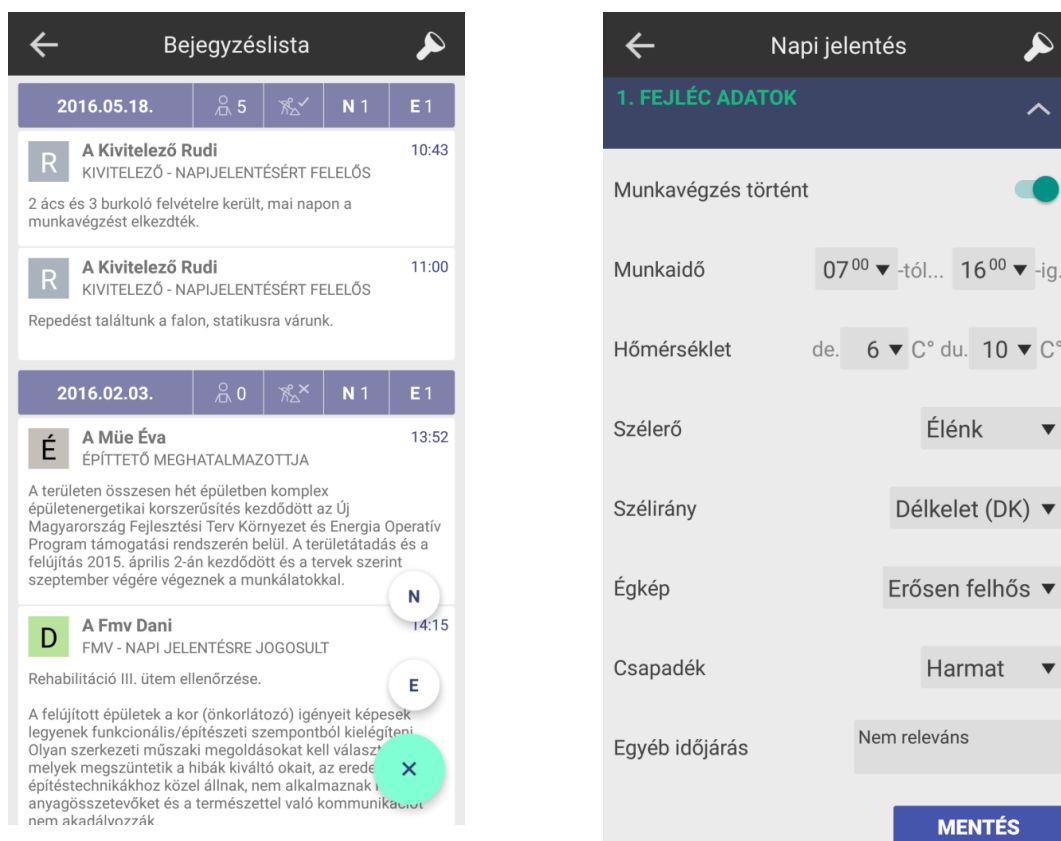
³⁵⁴ Az alkalmazást a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft készítette.

³⁵⁵ Forrás: <https://www.e-epites.hu/e-naploapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.22.)

³⁵⁶ Forrás: <https://www.e-epites.hu/e-naploapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.22.)

- Mentett szekciók kijelzése grafikusan
- Jogosultságtól függően eseti bejegyzések felvitele:
 - Időpont és típus kijelzése
 - Szerepkör megadása, kiválasztása
 - Akár 1000 karakteres bejegyzés
- Minden adott naphoz informatív fejléc hozzárendelése:
 - Munkavégzés tényének, napi létszám adatok mennyiségének, napi jelentések és eseti bejegyzések számának grafikus kijelzése
- Fénykép készítése és feltöltése:
 - Fényképfeltöltés napi jelentéshez vagy eseti bejegyzéshez

Forrás: <https://www.e-epites.hu/e-naploapp/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Az építésügyi igazgatás fejlesztése, modernizálása kapcsán is felmerült az igény, hogy a **drónok** adta lehetőségek kiaknázásra kerüljenek. Ennek megfelelően számos fejlesztés indult meg az elmúlt néhány évben, amelyek célja olyan applikációk, szoftverek kifejlesztése, melyekhez a drónok kiválóan tudnának adatokat szolgáltatni. Sajátosságukból adódóan – ahogyan korábban már kifejtettem – viszonylag rövid idő alatt lehetőséget biztosítanak számos fizikai akadály leküzdésére is.³⁵⁷

A fejlesztéseknek köszönhetően lehetőség van úgynevezett *lézerszkennel*vel felszerelni a drónokat, amelyek így képesek nagy hatótávolságban is letapogatni az épületeket, ezáltal egy akár három dimenziós digitális képet készíteni róluk. Ez a megoldás szolgálhatja az építetőt, ha ellenőrizni kívánja az építési folyamatot. A beérkező adatok elemzésekor szinte

³⁵⁷ Forrás: http://www.eletestudomany.hu/dronok_es_epuletek (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

rögtön fény derülhet arra, ha az épület terveiben foglaltaktól esetleg – akár véletlenül, akár szándékosan – eltérnek. Ekkor az építtetőnek még időben lehetősége van arra, hogy az akár jogsértő állapotot megszüntesse, ami járhat akár visszabontással is. Az építtető mellett az építkezési helyszínek további felmérése és ellenőrzése is lehet a drón feladata, melynek lehetőségét épp napjainkban kezdik a gyakorlatban is alkalmazni. A megyei kormányhivatalokon belül a későbbi hatósági munka támogatása céljából ugyanis **drónvezetői képzések** megszervezése folyik, amelyen az építésügyi- és a földhivatal kollégái részt vesznek.

A gyakorlati felhasználhatósággal kapcsolatban a következő véleményeket fogalmazták meg többen is, a személyes megbeszélések alkalmával. A drónok által a települések épületeinek feltérképezésével kapcsolatban fontos körülmény, hogy a légi fotókból nyerhető adatok (még egészen magas felbontású optika mellett is) részletezettsége hiányosabb egy **lézerszkennelrel felszerelt drón** segítségével nyert digitális képnél. Tény ugyan, hogy az elkészített légi felvétel betekintést biztosít a házak közé (is) az utcáról nem látható területekre, azonban az épületek méretére – csupán – a felülnézeti képből tudunk következtetni, ami a legtöbb esetben nem kellően pontos.³⁵⁸ Ehhez társul hozzá, hogy a mozgó drónról gyűjtött adatok az épületek egy bizonyos részére terjednek ki, így a mögötte levő területre sokszor nem. Ezzel szemben, ha egy drónt lézer (tapogató) szkennelrel szerelünk fel, akkor az adatok lényegesebben szélesebb köre áll majd rendelkezésünkre. Ezen modern technológia óriási előnye, hogy eredményeként valós időben, online vizsgálható a szkennel által mért terület, épület.³⁵⁹

³⁵⁸ Forrás: http://www.eletestudomany.hu/dronok_es_epuletek (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

³⁵⁹ Megjegyzés: Ha saját építkezésünkön szükségünk van a leendő épületünk szintezéséhez a szomszéd épületek magasságára, abban az esetben ezt egy drónnal végzett méréssel könnyedén megkaphatjuk, megkímélve magunkat a fölösleges sorbanállástól az illetékes hivatalnál.

Lézeres detektorral felszerelt drón „bevetésen”

Forrás: http://www.eletestudomany.hu/dronok_es_epuletek (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

További fontos és akár viszonylag gyakori felhasználási terület lehetne különleges épületek külső felmérése, három dimenziós leképezése is. Segítségnyújthatna romok, rossz homlokzati állapottal rendelkező épületek, kastélyok, műemlékek, várak, kúriák és egyéb építmények felmérése során, ahol a megszerzett adatok bármikor megtekinthetőek, ezáltal felhasználhatóak – a szükséges engedélyek megszerzése után – rekonstrukcióhoz, átépítéshez vagy akár a bontáshoz is.

A mobil applikációk kifejlesztése, valamint a drónok építésügyi igazgatásban történő bevetése pozitív példaként szolgálhat arra, hogy a **csúcs technikának létjogosultsága van számos közigazgatási területen**, melyek közül ezzel a két irányú fejlesztéssel, az építésügyi igazgatás élen jár a többi ágazathoz képest. Nyilván – ahogyan azt korábban is jeleztem – nem minden szakigazgatási terület alkalmas jellegénél fogva az ilyen jellegű fejlesztésekre (a pénzügyi források helyzetétől is teljesen függetlenül).

5.3. EGÉSZSÉGÜGYET TÁMOGATÓ FEJLESZTÉSEK

Az egészségügy fejlesztése az egyik legfontosabb ösztársadalmi érdek, a legnagyobb érdeklődésre számot tartó ágazati területek egyike. Egy modern állam életében elengedhetetlen, hogy a szolgáltató jelleg minél hatékonyabb, minél magasabb színvonalú legyen. Ez különösen igaz az egészségügy helyzetére, ott ahol az állampolgárok egészsége, esetleg élete a tét. Éppen ezért a mindenkori kormányzatnak mindent el kell követnie annak érdekében, hogy a lehető legmodern eszközöket tudja biztosítani az egészségügyi intézmények számára.³⁶⁰ Ennek az esetek döntő többségében a pénzügyi helyzet, a rendelkezésre álló erőforrások szabnak határokat.

A gyógyászatra szolgáló eszközök beszerzése mellett ugyanakkor szükség van az egészségügyi igazgatás technikai-technológiai fejlesztésére is. Az uniós támogatásoknak is köszönhetően ezen a területen is történtek fejlesztések az elmúlt időszakban. Ezek közül kiemelkedik az **új, egységes egészségügyi elektronikus tér**. A 2017. november 1-jétől bevezetett megoldás keretében az orvosi ellátások, a receptek, a beutalók, a laborvizsgálatok és az egyéb leletek adatait lehetőség van országos online hálózatban rögzíteni. Ennek legfontosabb célja és gyakorlati haszna az, hogy a rendszeren keresztül minden, az adott ügyfelet/beteget kezelő orvos és gyógyszerész számára elérhetővé válnak ezen információk. Tekinthejtük ezt egy új digitális – és ami talán még fontosabb – egységes információ-forrásnak, amelyhez megközelítőleg 10 ezer egészségügyi szolgáltató csatlakozott.³⁶¹ A program célja, hogy napjainkra már valamennyi, az egészségügy területén szolgáltató intézmény, személy kapcsolódjon az **Egységes Egészségügyi Térhez**.³⁶²

³⁶⁰ Lásd erről bővebben: ÁRVA Zsuzsanna: Az állami szervek szerepe az egészségügyi igazgatásában In: Bencsik, András (szerk.) Közigazgatási jogi ismeretek : Tananyag egészségügyi szakemberek részére - különös tekintettel az egészségügy szervezésére és igazgatására; Budapest, Magyarország : Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ (ENKK), (2016) pp. 55-72. , 18 p.

³⁶¹ Ilyen tekintjük a háziorvost, a gyógyszerterát, valamint az állami rendelőintézeteket és kórházakat. A magánorvosok, a magánkórházak, a fogorvosok és a mentők a tervek szerint 2018 novemberében kapcsolódnak a rendszerhez.

³⁶² BARTUS Gergely miniszteri biztos a Kossuth Rádió Napközben című műsorában 2018.04.24-én tett nyilatkozata szerint.

Fontos kiemelni, hogy ezeket az egészségügyi információkat kizárólag a beteg háziorvosa és a kezelőorvosa láthatja a rendszerben, így – főszabály szerint – nem kell attól tartanunk, hogy illetéktelen személyek kezébe kerülnek érzékeny, egészségügyi adataink. A rendszer a következő fontosabb **szolgáltatási elemeket** foglalja magában.³⁶³

- eKórtörténet;
- eRecept;
- eBeutaló;
- Digitális Képtovábbítás;
- eProfil;
- Törzspublikáció;
- Egészségügyi Szolgáltató Tér használata egészségügyi ellátóknak.

Az **eKórtörténet** lényegében lehetővé teszi az egyes ellátási események kapcsán keletkező egészségügyi dokumentumok központi tárolását és visszakeresését. Ennek jelentősége lehet egy későbbi betegség megjelenésekor, vagy akár egy műtéti beavatkozás előtt. Hozzá kell tenni, hogy ezen funkción belül az esettörténet csak az ellátási dokumentációkat fogja majd tárolni, az ellátás során született további dokumentumok megőrzése, tárolása az EESZT más egységeiben történik. Az adatok, dokumentumok rögzítése a gyakorlatban kétféle módon történhet meg:

- belsőleg, fizikailag tárolt dokumentumok, amiket az EESZT eKórtörténet modulja tárol, valamint
- külsőleg, vagyis külső dokumentumok (hivatkozással formációk) útján, amelyeket az EESZT más moduljai tárolnak. Itt el kell különíteni a beutalókat, hiszen ezek tárolási helye az e-beutaló modul, a receptek tárolási helye, az eRecept modul, a képi diagnosztikák tárolási helye pedig a digitális képtovábbítási és távkonzílium rendszer (DKTK modul).

³⁶³ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/agazati-portal-es-modulok> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

Az eKórtörténeti dokumentumok az egységes rendszerben is hierarchikusan tárolódnak, ami megkönnyíti a későbbi kereshetőséget. Az ügyfél azonosítása a TAJ-számmal, mint egyedi, korábban létrehozott és nyilvántartásba vett azonosítóval történik meg. Ez fog majd kiegészülni az eKórtörténet saját, országosan egyedi, belső azonosító számával, amit minden egyes ügyfélhez, beteghez rendel a program. Minden egyes egészségügyi ellátás pontos beazonosítására szolgál az esetszám, a dokumentum azonosítására pedig a dokumentum-azonosító szám, amelyet a beküldő rendszer ad át az eKórtörténet modulnak. Látható, hogy az építésügyi rendszerhez hasonlóan itt is számos azonosító szám keletkezik egy-egy *ügy* (betegség, vizsgálat), illetve ellátás kapcsán, melyet javaslatom szerint célszerű lenne a jövőben egyszerűsíteni a könnyebb kezelhetőség miatt.

Jelenleg a törvény³⁶⁴ elrendeli, hogy a különböző ellátási események (fekvő- és járóbeteg szakellátás, házi- és fogorvosi ellátás, CT- és MR vizsgálat) megkezdéséről és befejezéséről az ellátó intézménynek jelentést kell küldenie az EESZT felé, annak érdekében, hogy a dokumentáció a jövőre nézve pontos információkkal tudjon szolgálni a beteg állapotáról, valamint a korábbi egészségügyi ellátás módjairól. Az ügyfelek számára nyújt segítséget a **Lakossági portál**, melyen mindenki megtalálhatja a saját ellátási eseményei listáját (az eseménykatalógusban), illetve megtekintheti az ellátásai során keletkezett e-kórtörténeti dokumentumait (az esettörténet menüpontra kattintva).

Az **e-recept** az egyik legismertebb és talán többek által leginkább használt modulja az új rendszerben. Lényegében véve már most is e-receptet kapunk, még akkor is, ha az a gyakorlatban hagyományosan, papír alapon jelenik is meg, hiszen a receptet felíró orvos látja a rendszerben azt is a recept kiadását követően, hogy a páciens kiváltotta-e a gyógyszert. Ennek megfelelően

³⁶⁴ Az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről.

a gyógyszertáraknak is van jogosultsága, hogy lássák, milyen gyógyszereket írtak fel az adott páciensnek korábban.³⁶⁵

A receptek kiváltásakor az azonosítás a páciens TAJ száma alapján, vagy az átruházható felírási igazolással történhet meg. Az előbbi esetben kizárólag a beteg válthatja ki receptjeit, amelyhez a TAJ szám mellett fényképes személyazonosító dokumentum felmutatására is szükséges lehet. Eltérő az az eset, amikor a beteg rendelkezik eSzemélyi igazolvánnyal, ekkor ugyanis csupán erre az igazolványra van szükség. A korábban megszokott eljárásrend érvényes, a más személyek receptjei kiváltásakor, azaz a nyomtatott felírási igazolást a jelenlegi papír vényekhez hasonlóan lehetőség van TAJ szám megadása nélkül is kiváltani.

Fontos hangsúlyozni, hogy az eRecept rendszer – egyelőre – nem terjed ki a vényen rendelhető termékek teljes körére és 2017. november 1-jétől csak a vényköteles, valamint TB támogatással vényen rendelhető gyógyszereket kezeli. Következő lépésben a hivatalosan sorozatban gyártott, gyógyászati segédeszközök is be fognak kerülni a termékkörbe.

Mind az ügyfelek, mind az egészségügyi szolgáltatók szempontjából kardinális kérdés az EESZT-ben az adatok felvitelének, módosításának és hozzáférhetőségének szabályozása. A kezelőorvos és az expediáló dolgozó hozzáférési jogosultsága számos adatvédelmi szempont érvényesítése mellett került kidolgozásra, annak érdekében, hogy a rendszerben tárolt adatokhoz a jogosultak férhessenek hozzá. Ebben a modulban valamennyi esemény (felírás, foglalás, kiváltás, logikai törlése, lekérdezés) rögzítésre kerül a hozzáférési naplóban, amelyet az érintett beteg is megtekinthet. Ennek ott jelentkezhethet előnye, hogy láthatja a kezelőorvos, hogy az általa felírt gyógyszereket valóban kiváltotta-e a beteg – ezáltal megtett-e mindent gyógyulása érdekében – vagy sem.

³⁶⁵ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

Az Egységes, Elektronikus Egészségügyi Térhez való kapcsolódás érdekében szükséges lehet *web service interfészre* is az egyes felíró oldali (háziiorvosi, szakrendelői, kórházi, stb.), illetve a gyógyszerertári információs rendszerek esetében. További funkcióként említhető, hogy az orvosok számára emellett rendelkezésre áll egy webes alkalmazás is, amely segítségével képesek a beteg gyógyszerelését megtekinteni. **Az elérhető funkciókat a következőképpen lehet csoportosítani:**³⁶⁶

A rendszer a kezelőorvosnak az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- vényírás;
- ismétlődő vényírás (három havi gyógyszer mennyiség rendelése három vényen);
- saját maga, ill. a helyettesített orvos által felírt vény visszavonása (logikai törlése);
- vények összefoglaló listájának lekérdezése TAJ alapon;
- egyes vények lekérdezése.

A rendszer az expediáló dolgozónak az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:³⁶⁷

- TAJ szám kiolvasása a páciens elektronikus személyi igazolványából;
- vények TAJ alapú lekérdezése;
- papír alapú vény patikai rögzítése;
- azonos gyógyszerertárban rögzített vény visszavonása;
- konkrét vény lekérdezése;
- vény foglalása;
- azonos gyógyszerertárban lefoglalt vény feloldása;
- vény kiadása;
- azonos gyógyszerertárban kiadott vény visszavonása;
- kézi gyógyszerertárhoz kapcsolódó funkciók.

³⁶⁶ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

³⁶⁷ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Ezen modul az alábbi ellenőrzéseket teszi lehetővé:³⁶⁸

- Jogosultsági ellenőrzés: az ágazati dolgozók közül csak orvos, gyógyszerész és gyógyszerkiadó asszisztens férhet hozzá a rendszerhez.
- Formai ellenőrzés: az eRecept modul csak megfelelő formátumú dokumentumokat fogad be.
- Tartalmi ellenőrzés: az eRecept modul csak a releváns közhiteles kódtörzseknek és nyilvántartásoknak megfelelő dokumentumokat fogadja be.
- Jogszabályi ellenőrzés: jogszabályban meghatározott speciális kritériumok ellenőrzése (pl. 50 ezer forintnál drágább készítményből egy vényre csak maximum egyhavi adag írható).
- Finanszírozási ellenőrzés: TB-támogatott felírás esetén az eRecept modul meg fogja hívni a NEAK vényellenőrző szolgáltatását, és csak akkor fogadja be a vényt, ha megfelelő, ezáltal biztosítva azt, hogy ne legyen elszámolási vita a kiváltás során.

Az e-egészségügyi rendszer bevezetésének egyik alapvető fontosságú szempontja, hogy a jelenleg meglévő folyamatokban ne okozunk törést, ezáltal ne nehezítsük meg a betegek életét. Így a jövőben is lehet majd papíralapon receptet rendelni, illetve a kézzel írott vények is érvényesek maradnak. Ugyanakkor a rendszer lehetőséget teremt a modern megoldások alkalmazására azáltal, hogy a papír alapon, TAJ-számmal felírt vények mellett – melyek kiváltásakor a gyógyszertárban kerülnek be az EESZT-be és válnak az eredetileg elektronikus úton rendelt vényekhez hasonlóan kereshetőkké – lehetőség legyen a teljesen papírmentes eljárásra is. Ennek menetét a következő ábrák mutatják be.

³⁶⁸ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-recept> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A felíró orvosnak 2018. végéig felírási igazolást kellett kiadnia a betegeknek minden eReceptről (ami a mostani papírvénnyel gyakorlatilag azonos) és amivel bárki kiválthatja a felírt készítményeket. Lényeges változás 2019. január 1.-jétől volt várható, amikor már a páciens kérésére kell elektronikus vagy papír formában felírási igazolást készíteni, amivel szintén bárki ki tudja váltani a felírt készítményeket.

Az **eBeutaló** lényege, hogy a korábban bevezetett szabályokat³⁶⁹ modernizálja, egyszerűbbé teszi. Az EESZT eBeutaló modulja megteremti az eddig hiányzó adattovábbítási csatornát a beutalót kiállító orvos és a vizsgálatot elvégző orvos informatikai rendszere között, ezzel biztosítva a betegek egészségügyi adatainak megbízható és biztonságos továbbítását, ami minden közigazgatási informatikai fejlesztés alapvető célkitűzése. Az ellátások során kulcsfontosságú, hogy a vizsgálatot elvégző orvos számára a beutalót kiállító orvos közlései (pl: az előzetes vizsgálatok, megállapítások, vagy az aktuális panaszok) egyértelműek legyenek. Ennek érdekében az elektronikus eszközökkel megvalósuló továbbítás képes lehet kiküszöbölni a korábbi papíralapú beutalókkal kapcsolatos nehézségeket és kockázatokat.³⁷⁰

Az eBeutaló jelentős előnye, hogy lehetőséget teremtett a beutaló orvos számára, hogy egységesített módon – akár saját sablonok létrehozásával – készítse el a beteg beutalóit, amelynek során ellenőrzésre kerülnek a beutalás szabályai, illetve lényeges lehet, hogy a beutalás elkészítésekor figyelembe lehet venni a beteg többi beutalóját, azok tartalmát, idejét is. A beutaló orvos által beküldött beutalók az EESZT-ben tárolódnak és elérhetővé válnak az igénybe venni kívánt ellátó intézmény minden jogosultsággal és szakismerettel rendelkező orvosa számára. Ezáltal akár már a beteg megérkezése előtt is tervezhetővé válik az ellátás és a beteg bejelentkezésekor már megbízható formában és tartalommal rendelkezésre állnak a beutaláshoz kapcsolódó betegadatok. Ennek következménye lesz, hogy az ellátó orvos gyorsabban és megalapozottabban kezdheti meg diagnosztikai és terápiás tevékenységét. A beutaló felhasználásának ténye is rögzítésre kerül az e-beutaló modulban, továbbá a beutaló alapján igénybe vett ellátások leleteinek elkészültéről a beutaló

³⁶⁹ Ennek lényege, hogy az egészségügyi ellátások jelentős részét orvosi beutalás alapján lehetséges bárkinek igénybe venni. Mostanáig a beutalás során a kezdeményező orvosok kizárólag papíron készíthették el a beutalót, és rögzíthették rajta az igényelt ellátással kapcsolatos előzményeket, esetleges kéréseket, megállapításokat. Az egészségügyi ellátóknak az utóbbi években egyre több adatot kell pontosan rögzíteniük ezekről a papírokról, így a szakrendelői és kórházi informatikai rendszerek már felkészültek a beutalók tartalmának elektronikus kezelésére.

³⁷⁰ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/beutalo> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

orvos, illetve a beteg az EESZT útján értesítést kaphat, amennyiben ezt kéri. A rendszer működése során lehetőség nyílik arra is, hogy ne csak az orvosok, hanem a betegek is betekinthesek saját beutalójukba a lakossági portálon keresztül, illetve – a rendszer ügyfélkapuval történő szinkronizációja miatt – lehet értesítést kérni az ügyfélkapus tárhelyünkre az új beutalók elkészültéről.

Fontos körülmény, hogy a rendkívüli helyzetekre tekintettel (pl. az éjszakai ügyeletben történő sürgősségi beutalásokat, amikor nincs lehetőség adatrögzítésre) továbbra is megtartásra kerül a jelenlegi papíron történő beutalás lehetősége.

A Digitális Képtovábbítás³⁷¹ funkció keretében lehetőség van a különböző gyártók eszközei által készített és tárolt képek továbbítására más egészségügyi intézmény, szolgáltató számára. A technika rohamos fejlődésének köszönhetően olyan szakterületeken is megjelenik a digitális képalkotás, ahol korábban a felvételek sokszor nem kerültek rögzítésre (pl. szövetten, gasztroenterológia, EKG, EEG).³⁷² Ugyanakkor a digitális technika megteremti a lehetőséget arra, hogy az eddig elfogadott szabványok alkalmazásával, az internet lehetőségeinek kihasználásával a digitális képeket gyorsan és biztonságosan továbbítsuk a különböző intézmények között, növelve ezzel a betegellátás hatékonyságát és biztonságát. Ez lényegében jelentheti a költséghatékony másolást és továbbítást, a képek mozgását anélkül, hogy azok az eredeti helyükről elmozdulnának.

Az EESZT a fenti célok elérésére három különböző funkciót kínál. Elsőként a digitális képanyag megosztását az EESZT-hez csatlakozó egészségügyi szolgáltatók számára, amelynek során a résztvevők egy központi adatbázisban rögzítik a náluk keletkezett képek listáját, amelyeket szükség esetén más ellátók is meg tudnak tekinteni és le tudnak tölteni. A korábban másutt készült képek felhasználhatók a leletezésben, előzményként képet kaphatunk a betegség esetleges előre haladásáról, alakulásáról, így

³⁷¹Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/digitalis-keptovabbitasi-es-tavkonzilium> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

³⁷² Ezen a területen sajnós a fejlődést lassítja a szabványok hiánya illetve nem megfelelő támogatása.

elkerülhetővé válnak a felesleges vizsgálatok is, melyek sem a betegek, sem az egészségügyi intézménynek nem jelentenek előnyt.

Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/digitalis-keptovabbitasi-es-tavkonzilium> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

A rendszer második funkciója egy digitális képküldési technológia, ami tulajdonképpen egy képtovábbításra kidolgozott speciális e-mail rendszer, érdemi méretkorlátozás nélkül. Ennek elsődleges alkalmazási területei olyan képek gyors továbbküldésekor merülnek fel, amelyeket még nem osztottak meg a központi rendszerben (pl. beteg által történő továbbküldés az elsődleges vizsgálatok elvégzése után).

A harmadik funkció pedig az online szakmaiságot is igénylő távkonzilium, amely közvetítésével a kezelőorvos bonyolult esetekben szakmai segítséget kérhet más orvoskollégájától.³⁷³ Úgy ítélem meg, hogy ez is egyértelműen növeli a betegellátás hatékonyságát és minőségét, megfelelően a betegadatok védelmének.

³⁷³ Személyes véleményként megjegyezném, hogy ezen távkonziliumnak a mai erőteljes „orvoshiányos” állapotban nagyon nagy mértékben felértékelődik a szerepe.

Az **eProfil**, mint modul hivatott biztosítani, hogy pontosan és folyamatosan nyilván lehessen tartani a páciensekre legjellemzőbb egészségügyi összefoglaló adatokat, egészségügyi profiljukat. Az itt tárolt információk – az EESZT több moduljával ellentétben – nem a páciensek egészségügyi eseményeinek adatai, hanem a páciensre magára jellemző egészségügyi összefoglaló (jelentések).³⁷⁴ A bejegyzéseknek tartalmi szempontból két fő követelménynek kell megfelelniük.³⁷⁵

- A páciens élete során felmerült olyan egészségügyi eseményt, betegséget, orvosi beavatkozást, stb. nyilván kell tartani, ami hosszú ideig befolyásolja az egészségügyi állapotát, illetve az esetlegesen szükségessé váló vizsgálatokat és kezeléseket.
- Minden olyan egészségügyi (és az egészségügyi ellátást befolyásoló) információt tartalmaznia kell a szükséges időtartamig, ami fontos lehet az egészségügyi ellátás során.

A bejegyzések egy, a rögzített szerkezetnek megfelelő egységes, konszolidált formában tartalmazzák és jelenítik meg azokat az információkat, amelyek fontosak az egészségügyi ellátás során.

Ahogy a követelmények, így a bejegyzések megtekintésének esetei is két fő kategóriába sorolhatók:

- Sürgősségi ellátás során a legfontosabb egészségügyi információk gyorsan és összefoglalva legyenek elérhetők.
- Egyéb ellátás során azon információk, amelyek befolyásolják az ellátást, egységes formában álljanak rendelkezésre.

Ez a speciális adattár – mint szolgáltatás – kettős céllal került létrehozásra. Egyrészt lehetővé teszi, hogy sürgősségi esetben az aktuális ellátás tekintetében kiemelt jelentőségű egészségügyi jellemzők hatékonyan rendelkezésre álljanak az ellátó személyzet számára, másrészt egyéb ellátások

³⁷⁴ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-profil> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

³⁷⁵ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-profil> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

esetében is áttekinthetővé teszi azokat az egészségügyi adatokat, amelyek hosszú távon is relevánsak és érvényesek (pl. vércsoport), illetve változásuk nyomon követése kiemelt jelentőséggel bír.

Kijelenthető, hogy az **eProfilban kezelt adatok jellemzően nem, vagy ritkán változnak**, és az ellátott egészségi állapotára hosszú távon jellemzőek. Ide sorolhatjuk az allergiák, gyógyszerérzékenységek, implantátumok, krónikus betegségek, gondozásban történő részvétel, megállapított betegségek, elváltozások, aktuális gyógyszerelés adatait. Bejegyzés az eProfilba a kezelőorvos és háziorvos által történhet meg, ugyanakkor az ellátott személy önrendelkezési jogának köszönhetően rendelkezhet ennek megtiltásáról is. Itt lehet megkülönböztetni teljes tiltást az eProfiljára – így sem adatokat bevinni, sem lekérdezni nem lehetséges –, új adat beküldésének megtiltását (ez esetben a korábban felvitt adatok lekérdezhetőek maradnak), vagy az alapértelmezést (visszaállítási funkcióként), miszerint a beküldés és lekérdezés is engedélyezett³⁷⁶.

A **Törzspublikáció**, mint modul „*egységes szolgáltatásként biztosítja a több szereplő által használt kódtáblák, kódtörzsek és nyilvántartások tekintetében az ezekért felelős intézmények illesztendő rendszerei számára a publikációt, illetve az ezeket felhasználó szereplők számára az elérhetőséget, szétválasztva az adatgazdai és a felhasználói szerepköröket és folyamatokat. A modul közhiteles, közcélú és technikai törzsadatokat kezel.*”³⁷⁷ Ennek eredményeként a különböző egészségügyi intézmények dolgozói egyértelműen láthatják a rendszerben szereplő adatok, dokumentumok forrását.

Az **EESZT használata egészségügyi ellátóknak**, mint modul részletelesen bemutatja a csatlakozás folyamatát. Ennek keretében a rendszer biztosítja számukra a szükséges információkat, űrlapokat, melyeket csatolni kell a rendszeren keresztül. Az összeállított dokumentumok postázása után a rendszer

³⁷⁶ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/e-profil> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

³⁷⁷ Forrás: <https://e-egeszsegugy.gov.hu/web/eeszt-informacios-portal/torzspublikacio> utolsó megtekintés: 2018.05.21

visszaigazolást küld, majd megkezdődhet a rendszerhez való csatlakozás műszaki megvalósítása.

Az egészségügyi fejlesztések sorában feltétlen kiemelést érdemel a letöltési adatokból és felhasználói visszajelzésekből megállapíthatóan³⁷⁸ egyre nagyobb népszerűségnek örvendő mobil applikáció, az **Életmentő App**.

Az applikáció szolgáltatásai³⁷⁹ lehetőséget biztosítanak, hogy fontos adatainkat (pl.: ismert betegség, kezelés, gyógyszer-érzékenység, stb.) előre megadhatjuk, így azok egy gombnyomásra a segélyhívással azonos időben megjelennek a mentésirányítóknál. A mentők nem csak a bajbajutott személy tartózkodási helyét (pontos földrajzi pozícióját), hanem egyebek mellett még telefonjának töltöttségi szintjét is látni fogják, ami a készülék lemerülése esetére hasznos információt jelenthet. A mentők gyors kiérkezése sok esetben attól is függ, hogy lehet-e tudni a beteg pontos földrajzi elhelyezkedését, lokációját. Az applikáció segítségével a felhasználó azonnal kapcsolatba tud lépni az Országos Mentőszolgálat mentésirányítóival. Ugyanebben a pillanatban az applikáció egy üzenetet is küld a mentésirányító központnak a felhasználó adataival, többek között a tartózkodási helyével. A helyzetmeghatározás funkció megmutatja számunkra a GPS által bemért helyzetünket is, a legközelebbi defibrillátor készüléket, kórházat, rendelőintézetet vagy gyógyszertárat. Az applikáció jelzi, hogy mi az, amit keres és gyorsan oda is tud navigálni minket. Fontos funkció még az életmentési útmutató. Az elsősegélynyújtás a mentők kiérkezéséig növeli a beteg túlélési és gyógyulási esélyeit. Az ÉletMentő applikáció segítséget és támogatást nyújt interaktív útmutatójával, mely témakörönként szemléleti a legfontosabb lépéseket, hogy az életmentés szakszerűen megkezdhető legyen.

Hasonlóan lehet az életmentés szempontjából a **Szív City** applikáció. A Szív City egy virtuális közösség, melynek önkéntes tagjai készek megmenteni a keringésleállás (a hirtelen szívmegállás) köztéri áldozatait. A Szív City app

³⁷⁸ Forrás: <https://minap.hu/cikk/nepszeru-mentos-applikacio> (utolsó megtekintés: 2020.03.02.25.)

³⁷⁹ Forrás: <https://www.mentok.hu/ha-baj-van/elemtento-app/funkciok/> (utolsó megtekintés: 2020.03.10.)

letöltésével és a regisztrációval vállalják, hogy ha a közelükben valakinek megáll a szíve, az Országos Mentőszolgálat riasztására a helyszínre sietnek, és mielőtt a mentő megérkezik, hozzáfognak az újraélesztéséhez.³⁸⁰

Az egészségügyi igazgatás – említett moduljai mellet – másik fontos eleme lehet a jövőben a már korábban említett **drón alkalmazása**. Ahogyan azt az előző fejezetben is bemutattam, akár defibrillátorral való felszerelés esetén életmentésre alkalmas eszközről beszélhetünk, ami technikai sajátosságainak köszönhetően kiválóan alkalmazható a nehezen megközelíthető helyeken is.

Egy svájci kísérlet³⁸¹ eredményének köszönhetően a laborminták gyorsabb feldolgozása érdekében drónokkal is szállítják a különböző egészségügyi intézmények között a nem túl nehéz mintákat.³⁸² A szállításuk túl sok erőt és energiát nem igényel, viszont a gyorsaságra szükség van, sok esetben életek is múlhatnak azon, hogy milyen gyorsan érkezik meg egy-egy eredmény. Ezért is tekinthetjük meglehetősen innovatív megoldásnak a drónok egészségügyi alkalmazását, amivel elkerülhető a városi közlekedés és főleg az abban kialakuló dugók okozta idővesztés. A mintákon kívül természetesen lehetőség nyílik arra is, hogy akár vért, gyógyszereket vagy egyéb egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó anyagokat juttassunk el nagy távolságra.³⁸³

Azok számára, akik kevésbé urbanizált területen laknak, az orvoshoz, gyógyszerhez való jutás nehézséget jelenthet. Ezért is fontos a drónok ilyen területen történő folyamatos fejlesztése, tesztelése, hiszen alkalmazásával az egészségügyi szolgáltatás színvonala, igazgatásának hatékonysága, így egyben a társadalom általi megítélése is javulhat, megvalósítva a *Jó állam* koncepciójának célkitűzéseit.

³⁸⁰ Forrás: <http://szivcity.hu/> (utolsó megtekintés: 2020.03.15.)

³⁸¹ Mely 2017. márciustól - 2017. októberig tartott.

³⁸² Forrás: http://hvg.hu/tudomany/20170331_korhazi_dron_egeszsegugyi_szallitas_laborminta_gyors_szallitasa_svajc_lugano (utolsó megtekintés: 2018.05.21.)

³⁸³ Egy drón hűtött emberi vért szállított több mint 250 kilométeren át a forró arizonai sivatagban – ezzel felállítva a biológiai minták távoli üzemeltetésű járművön való szállítási rekordját. A vér a három óra szállítás után is jó állapotban volt, ami azt jelenti, hogy a drónok szerepe a vidéki orvoslásban akár életmentő is lehet. Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/20170921-dronnal-szallitottak-emberi-vermintat-sikeresen.html> (utolsó megtekintés: 2018.05.21.)

5.4. TECHNIKAI - TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS A TERMÉSZET- ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI IGAZGATÁSBAN

A természet- és környezetvédelem témakörében végzett kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy míg az állami szereplők (a megyei kormányhivatalok hatóságai³⁸⁴, az önkormányzatok, a minisztériumok és a központi közigazgatási szervek) a többi szakigazgatási területhez hasonlóan alapvetően forráshiányban szenvednek (főként pénzügyi), addig a magánoldalon megtalálható szereplők (pl. természetvédelmi egyesületek, mozgalmak, vállalkozások) lényegesebben nagyobb összeget tudnak fordítani e nemes terület fejlesztésére. Kutatásom célja a közigazgatás modernizációja és annak lehetőségei, ezért a következőkben elsősorban az előbbi célcsoportra igyekszem fókuszálni.

Napjainkban zajlik a **Természetvédelem Szakpolitikai Stratégia 2015-2020** megvalósítása. A **Nemzeti Természetvédelmi Alapterv** (továbbiakban: NTA, NTA-IV)³⁸⁵ Magyarország természetvédelmi stratégiai tervdokumentuma. Olyan szakpolitikai stratégia, amely a Nemzeti Környezetvédelmi Program önálló, ugyanakkor integráns részeként meghatározza az állam természetvédelmi feladatai kapcsán követendő kiemelt célokat, és kijelöli a cselekvési irányokat minden állami szerv számára.

Az NTA a környezetvédelmi törvény³⁸⁶ felhatalmazása alapján készült a 2015-2020 közötti időszak idejére, a magyar természetvédelmi stratégiai tervdokumentumaként. A dokumentum részletesen bemutatja a III. tervidőszak végrehajtási időszaka alatt a természetvédelmi ágazat legfontosabb részterületein bekövetkezett változásokat, az aktuális helyzetképet, és ezek alapján kijelöli a 2015-2020 között követendő és megvalósítandó szakmai

³⁸⁴ A megyei kormányhivatalokon belül jelenleg működő, járási szakigazgatási szervek a következők: Növény- és Talajvédelmi Osztál, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szakértői Osztály, Környezetvédelmi Hatósági és Komplex Engedélyezési Osztály.

³⁸⁵ Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/nemzeti-termeszetvedelmi-alapterv> (megtekintve: 2018.05.20.)

³⁸⁶ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény.

célokat. A dokumentum létrejöttében közreműködtek többek között a Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztálya, Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya, továbbá a Stratégiai Főosztály munkatársai. Az NTA-IV, mint szakpolitikai stratégia kidolgozása a kormányrendeletben³⁸⁷ foglaltaknak megfelelően történt, a Korm. rendelet 35. §-ában megfogalmazott előírásokra is tekintettel.

Az NTA-IV összeállítása során a stratégia megalkotói a *Magyary*-program keretében a kormányzati stratégiaalkotás megújításával összefüggésben kibocsátott koncepció- és stratégiaalkotási segédanyagok elveinek megfelelően jártak el. Az alapvető cél az volt, hogy a kötelező szakmai egyeztetéseken túl biztosított legyen, hogy az érintettek lehető legszélesebb köre véleményt formálhasson és ezek beépítésre kerüljenek a későbbiekben megfogalmazott stratégiába.³⁸⁸

A másik fontos dokumentum, az **ENSZ Biológiai Sokféleség Egyezményének** előírásai értelmében minden részes félnek, így hazánknak is nemzeti stratégiát kell kidolgoznia a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására. Ennek értelmében – mivel hazánk korábbi, biológiai sokféleség megőrzési stratégiájának időtávja 2014-ben lejárt – feltétlen szükségessé vált a korábbi dokumentum felülvizsgálata és megújítása. Ezen kívül jelentős nemzetközi és európai uniós kötelezettség-vállalások is születtek az eltelt időszakban, amelyeket be kell építeni az egyes részes országok adottságaihoz igazodva a nemzeti tervezési folyamatokba is (pl. üvegházhatású gázok mennyiségének csökkentése, energiafelhasználás átalakítása, stb.).

A biológiai sokféleség megőrzés 2014-2020 közötti időszakra szóló új nemzeti stratégiája³⁸⁹ (a továbbiakban: **Nemzeti Biodiverzitás Stratégia**, továbbiakban: **NBS**) célja, hogy a meglévő biológiai sokféleségünk csökkenése és az ökoszisztéma további hanyatlása megálljon Magyarországon 2020-ig,

³⁸⁷ Kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III.12.) Kormányrendelet.

³⁸⁸ Az NTA-IV hatásvizsgálata az előzetes és utólagos hatásvizgálatról szóló 24/2011. (VIII.9.) KIM rendelet előírásainak megfelelően készült.

³⁸⁹ Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/nemzeti-biodiverzitas-strategia> (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)

valamint állapotuk – a lehetőségekhez mérten – javuljon. Ehhez a biológiai sokféleség megőrzés szempontjainak be kell épülnie a szektorokat áthidaló szakpolitikába, stratégiákba és programokba, valamint azok megvalósításába is egyaránt. A **NBS** konkrét célkitűzéseinek meghatározásához a háttérrel és kiindulási alapot az érintett szakterületek helyzetértékelése adta. A NBS-ben felvázolt jövőképet szem előtt tartva az állam – az EU biodiverzitás stratégiájának szerkezetéhez bizonyos mértékig igazodva – hat területre helyezi a hangsúlyt:

- a természetvédelmi oltalom alatt álló területek és fajok védelmére;
- a táji diverzitás, a zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartására;
- a mezőgazdasággal összefüggő kérdésekre;
- a fenntartható erdő- és vadgazdálkodásra és a vízi erőforrások védelmére;
- az inváziós idegenhonos fajok (özönfajok) elleni küzdelemre; valamint
- hazánk szerepvállalására a nemzetközi biodiverzitás-védelmi megállapodásokból fakadó kötelezettségek végrehajtásában.

Ezeken a stratégiai területeken belül húsz célkitűzést összpontosít a biológiai sokféleség védelmével kapcsolatos hazai problémák kezelésére, melyekhez több konkrét cél is tartozik. Ezek megvalósítását intézkedések, a nyomon követést pedig indikátorok szolgálják. A NBS a végrehajtásban érintett szereplőket és felelős intézményeket is azonosítja, feladattal bízva meg, annak érdekében, hogy Magyarország a 2021-ben esedékes jelentésében a lehető legteljesebb fokú megvalósítottságról számolhasson be.

A stratégiák megalkotása mellett ugyanakkor a technológiai fejlesztésekről is érdemes beszélni. Ennek kapcsán talán az egyik legfontosabb elem a **Természetvédelmi Információs Rendszer** (továbbiakban: TIR) megalkotása és annak azóta véghezvitt fejlesztései. A **TIR** a nemzeti parkigazgatóságok és a kormányhivatalok környezetvédelmi és természetvédelmi főosztályainak (zöldhatóság) támogatására létrehozott országos kiterjedésű adatbázis, mely

kifejezetten szakmai követelményeinek megfelelően kifejlesztett **térinformatikai (GIS) alkalmazás**.³⁹⁰ Az állam célja az volt, hogy a természetvédelmi szakma informatikai igényeinek a lehető legmagasabb színvonalú kiszolgálása mellett a lakosság védett természeti területekről, természetvédelmi tudnivalókról való tájékoztatása – mint kiemelt állami feladat – megvalósuljon. A rendszer lehetőséget biztosít a központi és területi államigazgatási szervek természetvédelmi szakmai adatbázisainak (pl. természeti-földtani, víztani, növénytani, állattani, tájképi - és kultúrtörténeti értékek, ökoturisztikai objektumok és területek) digitális nyilvántartásaként való működésre. Ez ráadásul az uniós rendszerekkel is kompatibilis (adatgyűjtés, adatfeldolgozás, adattárolás), hiszen egységes térinformatikai rendszerben valósul meg.

Forrás: <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A TIR felépítéséről elmondható, hogy elsődlegesen szakmai információs rendszer, így az informatikával támogatható egyéb hatósági feladatokkal (pl. iktatás, levelezés, stb.) nem foglalkozik. A rendszer alapját egy robusztus adatbázis, a **Természetvédelmi Alapobjektum nyilvántartó Rendszer (TAR)** képezi. Az itt megtalálható alapadatokat (országos közös törzsadatárak és kódtáblák) a

³⁹⁰ Forrás: <http://geo.kvvm.hu/tir.html> (utolsó megtekintés: 2018.04.14.)

természetvédelmi (működéssel, vagyonkezeléssel és bemutatással kapcsolatos) adatbázisok hét tematikus modulba szervezve használják. Ezek a következő modulok:³⁹¹

- Biotika modul,
- Védett értékek modul,
- Ingatlan-nyilvántartás modul,
- Vagyonkezelés (gazdálkodás) modul,
- Erdészeti-nyilvántartás modul,
- Területhasználat eseménynapló (kezelés) modul,
- Vezetői döntés-előkészítő modul.

Forrás:

https://www.google.hu/search?q=term%C3%A9szetv%C3%A9delmi+alapobjektum+nyilv%C3%A1ntart%C3%B3+rendszer&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj_srDE9qrbAhVL16QKHcu_bCY0Q_AUICigB&biw=1366&bih=628#imgrc=Ax77Zxy7jJlpWM: (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A TIR működését különböző forrásokból származó háttér adatok, információk (topográfiai térképek, légifelvétel, űrfelvétel, talaj térképek, stb.) biztosítják, amelyeket folyamatosan frissítenek. Ezekre az adatokra épülnek a

³⁹¹ Forrás: <http://geo.kvvm.hu/tir.html> (utolsó megtekintés: 2018.04.14.)

természetvédelem saját forrásból származó adatai (élő és élettelen természeti értékek).

A TAR valójában egy központi, egységes, objektum alapú nyilvántartás, mely a TIR bázisaként biztosítja annak integrálását. Legfontosabb feladata többek között, hogy összefogja a különböző adatrendszereket, illetve hogy kapcsolatot biztosítson más szakrendszerek felé (környezetvédelem – KAR, vízügy – OTAR).

A fentebb említett modulokat a következők szerint indokolt vázolni:³⁹²

A) Biotika modul

A modul feladata a természetvédelmi szervezetekben keletkező élő szervezetekre és életközösségekre (növény-, és állattársulások) vonatkozó előfordulási és egyéb természetvédelmi jelentőségű tulajdonságukra jellemző adatok (továbbiakban biotikai adat, pl. faj előfordulási térkép, vegetációtérkép, cönológiai felvétel, stb.) egységes gyűjtése, tárolása és a hozzáférések-lekérdezések biztosítása. Az itt megtalálható adatokból történik a **hazai és a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek** teljesítése és a szakmai-vezetői döntések információkkal való támogatása. A teljes TIR rendszert figyelembe véve, itt található meg a legtöbb rögzített adat.

B) Védett értékek modul

A modul feladata a hazai (*ex lege*, egyedi országos jogszabály, helyi önkormányzatok, stb.) és az uniós (irányelvek), valamint a nemzetközi jogforrások által meghatározott élettelen **védett értékek és területek nyilvántartása**, illetve fontosabb jellemzőik tárolása, statisztikák készítése.

C) Ingatlan-nyilvántartás modul

Ezen modul hivatott ellátni a **helyrajzi számokhoz és a hatósági, illetve vagyonkezelési feladatokhoz** kapcsolódó adatok biztosítását. A modul kezeli a különféle közigazgatási egységeket (települések, megyék, régiók, ország), valamint több országos fedésű térinformatikai nyilvántartást (pl. egyes

³⁹² Forrás: http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_1854 (megtekintés időpontja: 2018.05.15.)

intézmények illetékességi és működési területei, országos hálórendszerek, kistáj-kataszter, stb.). Működése térinformatikai alapú, objektumai valós térben lokalizáltak. A modul biztosítja a saját adatok és a helyrajzi számok kölcsönös egymáshoz rendelését is.³⁹³ A vonatkozó rendelet³⁹⁴ előírja, hogy az országos jelentőségű védett természeti területek törzskönyvét kézi és számítógépes formában (TIR) is vezetni kell, mely esetében a törzskönyv melléklete az ingatlan-nyilvántartás.

D) Vagyonkezelés (gazdálkodás) modul

A modul a **nemzeti parkok és az AM vagyonkezeléssel** kapcsolatos feladatainak támogatását végzi, az állatállománnyal és a haszonbérletekkel kapcsolatos adatok nyilvántartásával. Kapcsolatot létesít a haszonbérleti szerződések és a bérelt/kiadott területek térképei között. A modul feladata a haszonbérletek és a természetvédelmi vagyonkezelésben lévő állatok nyilvántartásán túl a kapcsolódó szerződések, az épületek és építmények, a vadászati joghoz, agrártámogatások igényléséhez és a vízgazdálkodási társulatok tevékenységéhez kapcsolódó adatok nyilvántartása. Az adatbázissal szembeni elvárás, hogy csatlakozzon a kincstári-vagyoni kataszterhez.

E) Erdészeti-nyilvántartás modul

Az erdészeti modul feladata az erdészeti üzemtervi adatok biztosítása, az erdészeti nyilvántartások kezelése, az erdőtervek adatainak megőrzése és az erdőgazdálkodási tevékenység nyomon követése a hatósági és természetvédelmi kezelési és vagyonkezelési munkákhoz. Saját adatai mellett az ingatlan-nyilvántartásra, illetve az erdő védelmével kapcsolatos adatokban a védett érték modulra, az erdőben előforduló értékes fajok és társulások kapcsán a biotikai modulra támaszkodik. A saját – állami – vagyonkezelésű erdők vonatkozásában részletesebb adatokat is tárol, részben a vagyonkezelés modul

³⁹³ Példaként említhető a különböző védettségi kategóriákhoz való tartozás, ami lehetővé teszi a nemzeti parkok saját és országos szintű statisztikák elkészítését, kapcsolatot biztosít a nemzeti parkok és az Agrárügyi Minisztérium (AM) és Természetmegőrzési Főosztály (TMF) között, illetve a földhivatali digitális állományokhoz (KÜVET, TAKAROS).

³⁹⁴ Az 1996. évi LIII. törvény 67.§ (3) bekezdésében foglaltak végrehajtására kiadott, a védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról szóló 13/1997. (V. 28.) KTM rendelet.

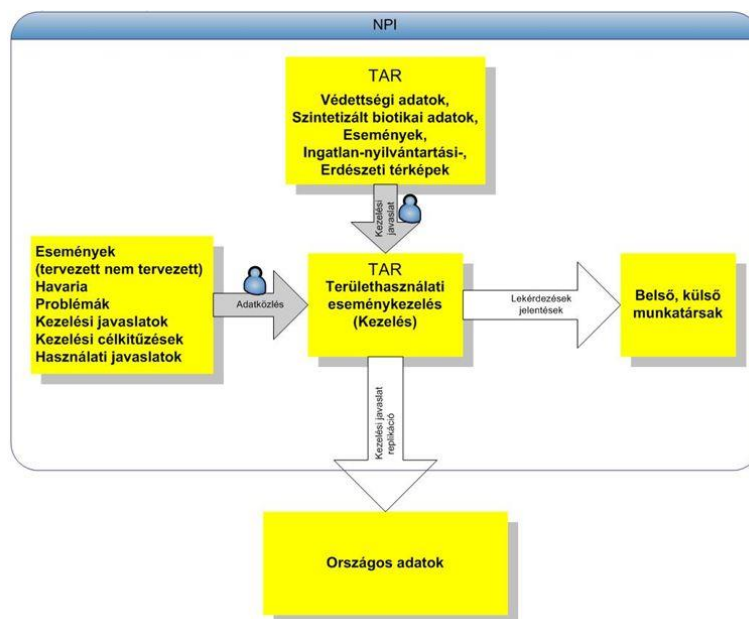
segítségével. A modul külső adatforrásaként az **Állami Erdészeti Szolgálat** (ÁESZ) adatbázisa biztosítja a szükséges adatokat. Ebből is láthatjuk, hogy ezen modul főként külső kapcsolatokra épül. Folyamatosan napirenden van a fejlesztése, melyben az alapot az Állami Erdészeti Szolgálat által működtetett Erdészeti Térinformatikai (Információs) Rendszer (ESZIR) biztosít.

F) Területhasználat eseménynapló (kezelés) modul

A természetvédelmi kezelési terv a természetvédelmi informatikai rendszer legmagasabb szintjén helyezkedik el, hiszen valamennyi ismeretünk egységes rendszerű áttekintése, összefoglalása szükséges hozzá. A modul az információit a többi, önállóan működő modulból szerzi be, és biztosítja ezen adatok rendszerezését a kezelések optimális tervezéséhez, illetve kivitelezéséhez. Feladataként említhető:

- a kezelési tervdokumentációk elkészítésének támogatása;
- a természetvédelmi kezelési előírások (kezelési módok és a kezelési feladatok, a korlátozások és a tilalmak) nyilvántartása;
- a megvalósult kezelési tevékenységek, elvégzett kezelési feladatok tárolása és a kezelések hatásának monitorozása.

A modul működését a következő ábra szemlélteti:

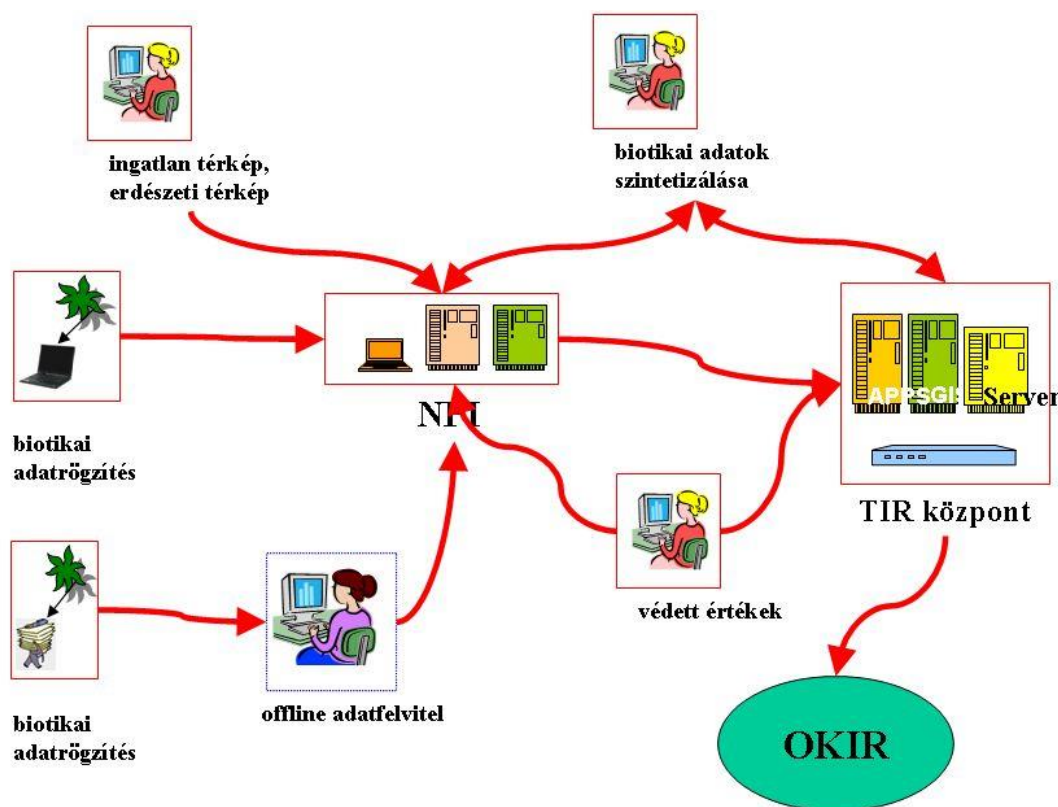

Forrás: http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_1854 (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

G) Vezetői döntés-előkészítő modul

A vezetői modul feladata a TIR több moduljaiból származó összetett információk összekötése elemzésekkel, lekérdezésekkel, egyszerűbb összesítésekkel és statisztikákkal, melyre elsődlegesen a **hatósági döntéselőkészítésben** (szakmai támogatásként és hatékonyság növelése érdekében), illetve a későbbi vezetői döntések meghozatalában van szükség. Ennek egyik célja, hogy lehetőséget kell teremteni az összes modul információinak közös megjelenítésére és értékelésére, elemzésére, ami együttesen vezethet majd egy felelős és szakmailag megalapozott döntésre.

A következő ábrán a vezetői döntés előkészítésének folyamata látható:

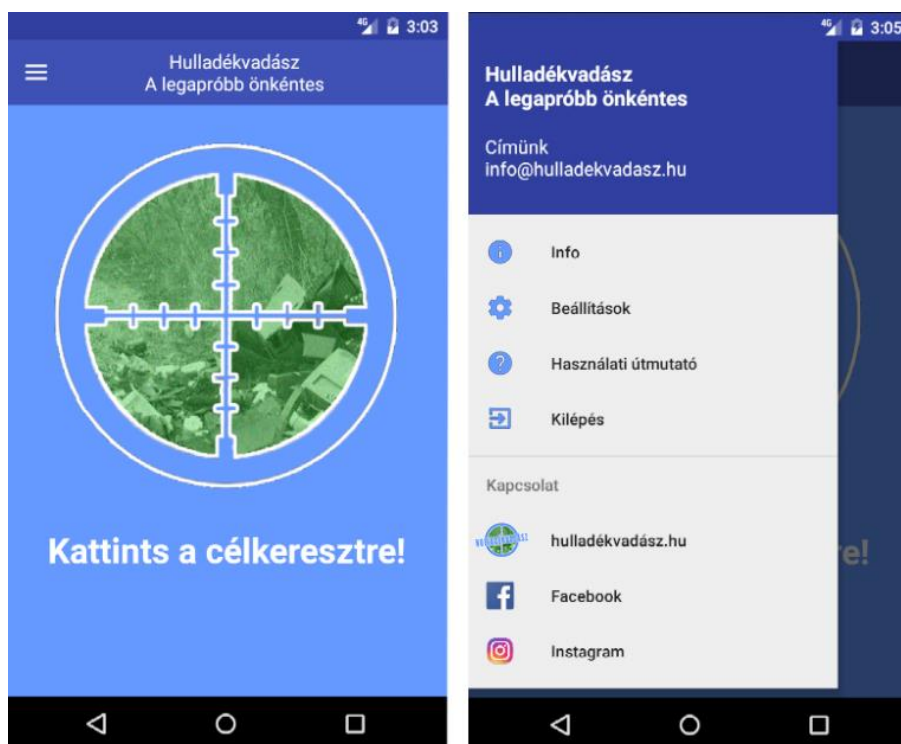

Forrás: http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_1854 (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Összességében elmondható, hogy a TIR egy jól felépített adatbázis, amelybe a felhasználóknak lehetősége van folyamatosan újabbnál-újabb adatokat feltölteni, ezáltal gyarapítva a hatóságok rendelkezésére álló információkat.

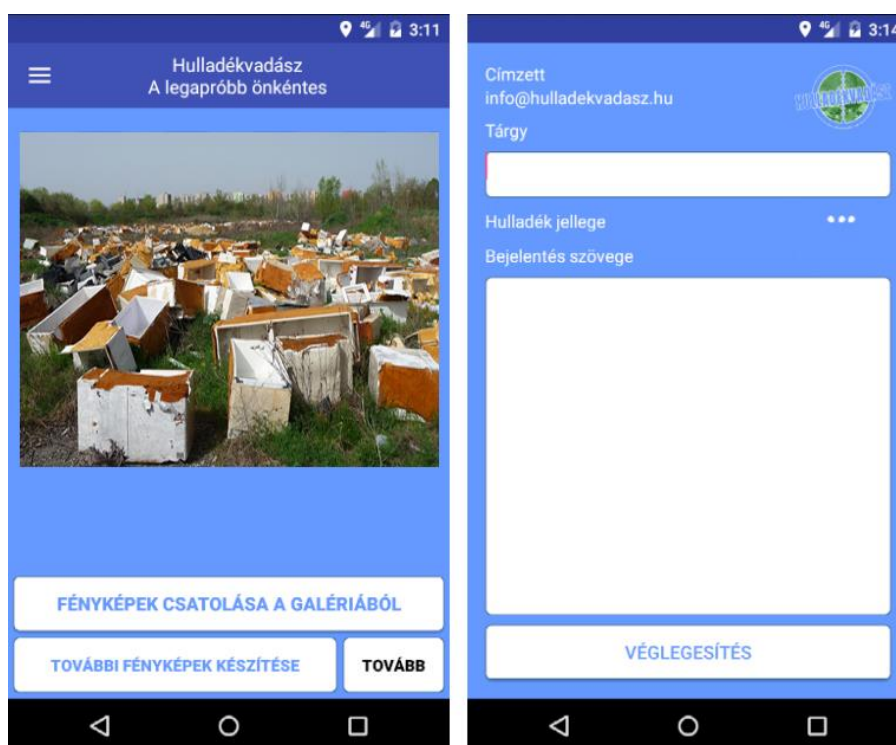
Jelenleg a rendszer még nem képes minden típusú adatbevitelre, jelentés megtételére. Például valamilyen általunk észlelt jogellenes cselekmény kapcsán, ami ugyanakkor a természet és környezetünk védelme szempontjából elemi fontosságú.

Erre nyújthat segítséget egy kifejezetten ilyen célból kifejlesztett okoseszközökre optimalizált Applikáció, a **Hulladék vadász**.³⁹⁵ Ez egy olyan **közösségi, bejelentő applikáció**, amely összefogja a környezettudatos embereket az illegális hulladéklerakás megakadályozására, felszámolására, ezáltal segítve a hatóságok munkáját. Lényege, hogy az ország bármely pontján élő személy az alkalmazás segítségével küldhet képet, a helyszín megadásával, ha valahol jogellenes környezetkárosító magatartást tapasztal, pl. illegálisan lerakott hulladékok, környezet-szennyezések esetében. Az applikáció megértéséhez két ábrát csatolok:

Forrás: <https://hulladekvadasz.hu/hogyan-mukodik-a-hulladekvadasz/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

³⁹⁵ Forrás: <https://hulladekvadasz.hu/hogyan-mukodik-a-hulladekvadasz/> (utolsó megtekintés: 2018.05.07.)

Forrás: <https://hulladekvadasz.hu/hogyan-mukodik-a-hulladekvadasz/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A szoftver úgy került kialakítása, hogy együtt tudjon működni és segíteni tudja a helyi önkormányzatok és megyei kormányhivatalok munkáját. Jelenleg ez úgy történik, hogy minden az oldalra felkerülő bejelentést továbbítják az illetékes szervekhez a helyszín és kép csatolásával. Az applikáción keresztül beérkező, majd onnan továbbított bejelentéseket, ha megoldásra kerülnek, akkor egy előtte-utána fotóval frissítik, ezáltal is informálva a bejelentőt.

A jövőre tekintettel **a javaslatom az, hogy egy olyan módosítást lenne célszerű eszközölni, ahol az applikációba be lehetne csatornázni magukat a hatóságokat is.** Ezáltal nem lenne szükség a továbbítási eljárásra, ami esetleg időbeli veszteséget okoz. Az idővesztés elkerülése a környezetkárosítás mértékének csökkentésében lehet nagy szerepe.³⁹⁶

Az illegális szemétkeresés, környezetkárosító tevékenységek felderítésére meg lehet említeni még számos olyan eszközt, amely kép-és hangvétel útján tudja dokumentálni ezen eseményeket. 2016-ben Heves

³⁹⁶ Forrás: <https://hulladekvadasz.hu/hogyan-mukodik-a-hulladekvadasz/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

megyében például több ízben sikerrel használtak úgynevezett vadkamerákat, amelyek az észlelt mozgást akár éjszaka is sikeresen rögzítették (infra-LED funkciójuknak köszönhetően).

Forrás:

https://www.google.hu/search?q=vadkamera&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiKic_dhavbAhXNalAKHf6nAB4Q_AUICigB&biw=1366&bih=628#imgcr=frD6285BsCz7BM: (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Ezen eszközök hatótávolsága 15-25 méter között mozog, amelynek köszönhetően lehetőségünk van az általunk kiválasztott helyszínt akár éjjel, akár nappal is megfigyelni, hiszen olyan önműködő eszközről van szó, amely csak mozgásra aktivizálódik. A hátránya viszont az, hogy szükséges hozzá előzetes információ, hogy hol *érdemes* elhelyezni a készüléket, mivel nem túl nagy a kamera által lefedett terület.

Egy terület megfigyelésére szintén alkalmasak lehetnek a már előzőekben részletesen bemutatott **drónok** is. Az eszközökön megtalálható nagy felbontású kameráknak köszönhetően viszonylag nagy távolságokat lehetne feltérképezni anélkül, hogy fizikailag a területet bejárnák a hatóságok munkatársai. **Javasoltam a megyei kormányhivatalok természetvédelmi szakigazgatási szerveinek, hogy amennyiben módjukban áll, ők is vegyenek részt a kormányzati *pilótaképző oktatáson*, mely jogilag alkalmassá teheti őket ezen eszközök terepen történő alkalmazására.**

5.5. A RENDÉSZETI IGAZGATÁSBAN MEGVALÓSULÓ TECHNIKAI FEJLESZTÉSEK

A rendészeti igazgatás olyan terület, ahol már viszonylag korán jelentkezett a modernizációs igényen kívül a tényleges megvalósítás is. Az állam feladatai, funkciói sorában talán az egyik legfontosabb elem a biztonság, a rend megteremtése és fenntartása. Ennek számtalan részfeladata ismert, melyek közül legfontosabbak körében (teljesség igénye nélkül) csupán a következőket említem:

- az államhatárok védelme (a határőrség rendőrségbe integrálásának köszönhetően),
- a belső rend, a közbiztonság megteremtése (legalábbis törekvés erre) és fenntartása mind lakott területeken, mind külterületeken,
- a bűncselekmények megelőzése és megakadályozása (preventív eszközökkel),
- a bűncselekmények felderítése (proaktív eszközökkel),
- létesítménybiztosítási feladatok,
- a közúti forgalom igazgatása, a közlekedési szabályok betartatása, ellenőrzése.

Ezen feladatrendszeren belül természetesen megtalálhatunk olyan tevékenységeket, melyek a későbbiekben bemutatandó **vadászati igazgatáshoz is szervesen kapcsolódnak**. Kiemelést érdemel ebben a körben a helyszíni ellenőrzések lefolytatása, a lőfegyverek engedélyezési- és nyilvántartási eljárása, továbbá a fegyverismereti vizsgáztatásban való aktív közreműködés is. Valamennyi itt megemlített feladat ellátása – éppen az ügyek magas száma és a szükséges adatok jelentős tömege miatt – lehetőséget ad arra, hogy a rendőrség a legmodernebb technológiai eszközöket vegye igénybe. Az elmúlt néhány évtized szervezetet érintő változásai viszonylag szűk körben valósultak meg. A központi irányítást a Rendészeti, majd a későbbiekben a Belügyminisztérium látta el és látja el a mai napig. A szorosan vett rendőrségi szervezetrendszer tagozódása viszonylag stabilnak mondható, hiszen az Országos

Rendőrkapitányság, a Megyei Rendőrkapitányságok, a Városi Rendőrkapitányságok és helyi rendőrőrsök működése folyamatosnak mondható. A leginkább szembetűnő szervezeti változások a határőrség rendőrségbe integrálása, illetve a Teroelharító Központ (TEK) felállítása voltak.

A szervezetek technikai fejlesztése, modernizálása ennél már – szerencsére – sokkal cizelláltabb, összetett folyamatként jellemezhető. Ahogyan a korábbi igazgatási területnél, így itt is megemlíthető az adatbázisok egységesítése, fejlesztése (pl. **Robotzsaru**, **Robotzsaru NEO** rendszerek), melyek a hatékonyság emelése mellett megvalósították a transzparencia követelményének teljesítését is. A **Robotzsaru** *„a rendőri szervek alapinformatikai rendszere. Olyan informatikai alkalmazások együttese, amely egységes rendszerbe foglal valamennyi nyílt rendőrségi tevékenységgel kapcsolatban keletkező, illetve beszerzett elektronikus adatot és iratot. A rendszer – a rendőri munka jellegéhez, illetve az egyes felhasználói csoportok feladat- és munkaköréhez igazodó felhasználói jogosultságok biztosításával – komplex módon támogatja a rendőri szervek munkáját az elektronikus iratkezelésen, adatszolgáltatáson és feldolgozáson keresztül. Részt képezi a Dokumentumtár, a Netsaru rendszer.”*³⁹⁷ További eredmények a rendészeti igazgatásban a következő rendszerek: Robotzsaru Neo, a RUTIN, a VÉSZ és az EMAR. Az alábbiakban ezek főbb jellemzőit tekintem át.

A) Robotzsaru NEO

A **Robotzsaru NEO** *„a Robotzsaru-2000 integrált ügyviteli ügyfeldolgozó rendszer korszerű, továbbfejlesztett változata. Olyan informatikai ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő alkalmazás, amely az iratkezelési szoftverekkel szemben támasztott követelményekről szóló külön jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelel, tanúsítvánnyal rendelkezik, továbbá 24 órás folyamatos üzemmódban rendelkezésre áll valamennyi rendőri szerv*

³⁹⁷ Lásd erről a 35/2017. (XII. 13.) ORFK utasítás, 1.3.21. bekezdését.

részére, és strukturált adatbázis formájában tárolja a rendőri szervek által rögzített adatokat, iratokat.”³⁹⁸

Ezzel az újonnan kifejlesztett programmal lehetőség nyílik a rendőrség szervezetrendszerében – a folyamatosan fejleszthető – hardver-környezet minél magasabb szintű kihasználására, illetve akár a legújabb technikai eszközök támogatására. Ennek várható (és remélt) eredménye lehet, hogy egyszerű és olcsó is legyen a rendszerbe illeszthető szervek munkája, azoké is, akiknek nem teljesen megfelelő az elektronikus kapcsolata a meglévő hálózatokkal. Az alkalmazás többek között lehetőséget biztosít más intézmények rendszerével történő kommunikációra (pl. banki riasztó rendszerekkel, amelyek a pénzügyintézetektől beérkező riasztások azonnali kezelését, feldolgozását és az azonnali intézkedések foganatosítását támogatja). A Robotzsaru NEO rendszerben adattovábbítási célú kapcsolatokat épített ennek érdekében a **Kriminalisztikai Archiváló Rendszerrel (KAR)**, az **Automatikus Arcképfelismerő és Azonosító Rendszerrel (3AR)**, a **Körözési Információs Rendszerrel (HERMON)**, a **Bűnügyi Nyilvántartási Rendszerrel**, a **Központi Szabálysértési Nyilvántartó Rendszerrel**, a **Bűnügyi és Rendészeti Biometrikus Adatok Nyilvántartásával**, a SZBEKK felé a szervezett bűnözéssel összefüggő bűncselekmények vonatkozásában, a **Központi Bíróság Nyilvántartóval** (Nemzeti Közlekedési Hatóság), a **Közlekedési előéleti pontot nyilvántartó szervvel** a Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárságával, illetve a Közúti személyi sérüléssel közlekedési balesetek adatbázisával (KSH). E felsorolásból is világosan látható, hogy az összetett kommunikációs/szervezeti kapcsolati rendszernek köszönhetően a jogosultsággal rendelkező tisztviselők, tisztek rendkívül nagy mennyiségű adathoz tudnak hozzáférni szinte azonnal, akár egy laptopon keresztül.

³⁹⁸ Lásd erről a 35/2017. (XII. 13.) ORFK utasítás, 1.3.20. bekezdését.

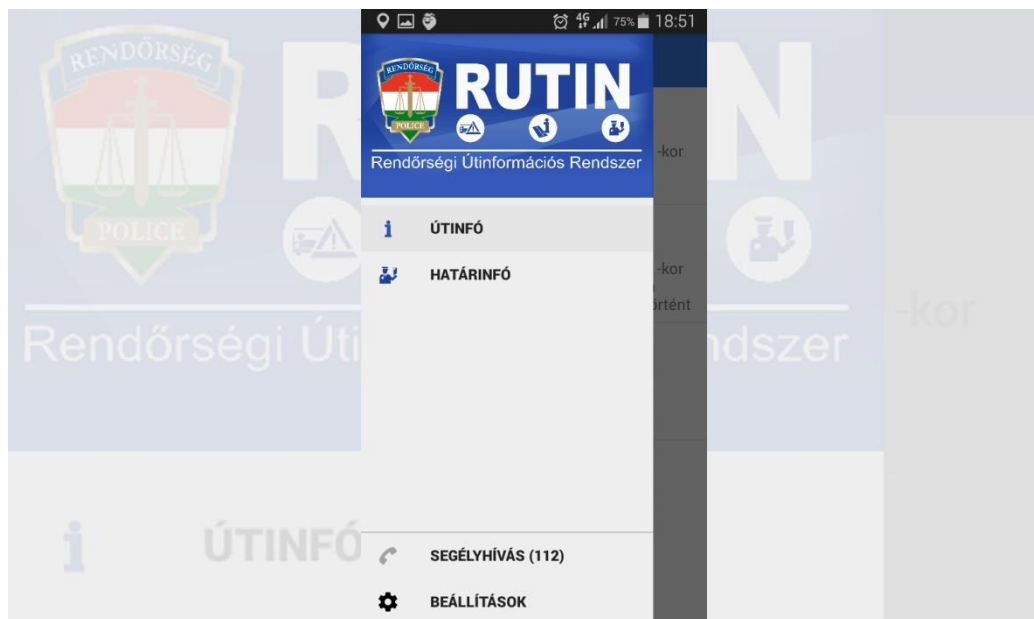
B) RUTIN³⁹⁹

Az adatbázisok fejlesztése mellett a különböző technikai-technológiai eszközök használata is igen nagy hangsúlyt kap a rendőrség munkájában. Kutatási témám szempontjából kiemelt fontosságúak a mobil-applikációk, melyek közül ezen az igazgatási téren is születtek már megoldások. Az egyik ilyen fejlesztés a **RUTIN** nevű alkalmazás, teljes nevén Rendőrségi Útinformációs Rendszer. A program tesztidőszaka országosan már 2015 augusztusában megindult. A kezdeti időszakban csak Android operációs rendszeren, majd ezt követően *iOS* és *Windows Phone* operációs rendszereken is ingyenesen letölthetővé vált.⁴⁰⁰

Kimondható, hogy azért is különleges ez az alkalmazás, mivel azt a rendőrség saját erőforrásokból készítette el. Magát a fejlesztést is az Országos Rendőr-főkapitányság Informatikai Fejlesztési Főosztálya végezte el. A **RUTIN applikáció célja**, hogy fontos tájékoztatást tudjon nyújtani a közúti közlekedésben résztvevő felhasználók számára az *aktuális* balesetekről, elterelésekről, egyéb közúti eseményekről és az ezekkel kapcsolatos forgalomkorlátozásokról. További információkat szolgáltat még a határforgalomra és az ott meglévő várakozási időkre vonatkozóan is, ami szintén jelentős érdeklődésre tarthat számot, gondolva itt akár a turisztikai vagy munkavállalási célból utazók számára. A felhasználót a könnyebb megértés céljából az alkalmazásban mind szöveg alapú leírás, mind térképen elhelyezett piktogramok is segítik. Fontos eleme a szolgáltatásoknak az újonnan kihelyezett hírekről küldött üzenetek köre, melynek köszönhetően a felhasználók (az online állapotban lévők) a tájékoztatás/hír feltétele után automatikusan értesülhetnek a legfrissebb eseményekről.

³⁹⁹ Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendesz/rendorsegi-utinformacios-rendszer-mobil#5> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

⁴⁰⁰ Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendesz/rendorsegi-utinformacios-rendszer-mobil#5> (megtekintés ideje: 2018.05.14.)

Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendeszet/rendorsegi-utinformatios-rendszer-mobil#5> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

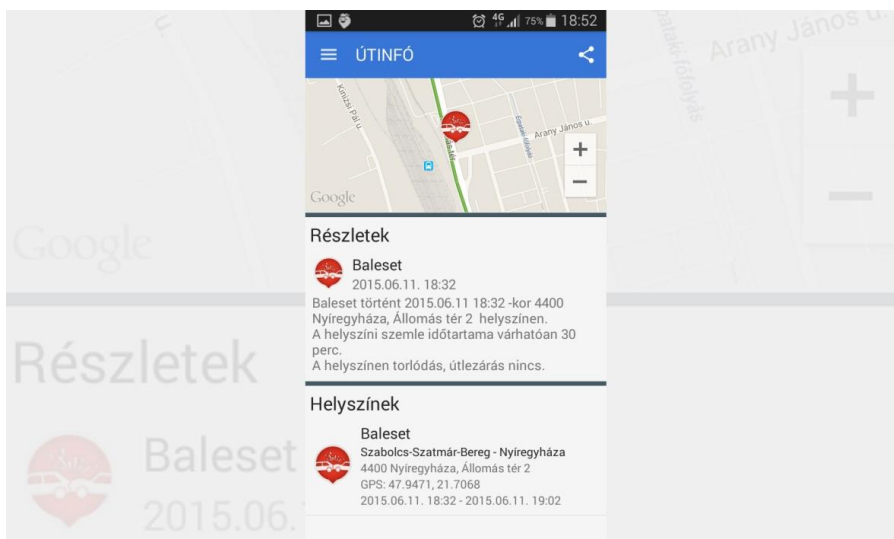
A rendszerben megjelenő **információk forrásai elsődlegesen** a rendőrség megyei és fővárosi tevékenység-irányítási központjaiba érkező lakossági bejelentések, illetve az adatok a rendőrség észlelései, megfigyelései nyomán születnek meg és kerülnek ki a rendszerbe. A helyszínrre kiérkező rendőrök visszajelzései, bejelentései képezhetik az alapját az új, pontosabb értesítéseknek, melyek szintén azonnal publikálhatóak az applikációban. Ezekben a pillanatokban már konkrét információkat fog közölni a rendőrség a forgalomkorlátozó intézkedésekről (pl. a felpályás- vagy teljes útlezárás várható időtartamáról, illetve a terelési útvonalakról). Ebből kifolyólag praktikus és célszerű az elsődleges értesítést követően az újabb értesítéseket is figyelemmel követni, mert akár 1-2 perc alatt is komoly változások állhatnak be a közlekedési szituációkban. Lehetőségünk van továbbá arra is, hogy ha a legfrissebb közúti információkra van szükségünk, akkor külön meg tudjuk tekinteni az adott közúti eseményekhez kapcsolódó forgalmi adatok is.

Az alkalmazást letöltő felhasználónak több beállítási lehetőség is adott rá, hogy a RUTIN útinformációi személyre szabottan jelenjenek meg az okostelefonján. Módunk van arra is, hogy engedélyezzük a telefon GPS adatainak használatát, ami alapján saját pozícionkat figyelembe véve, vagy akár

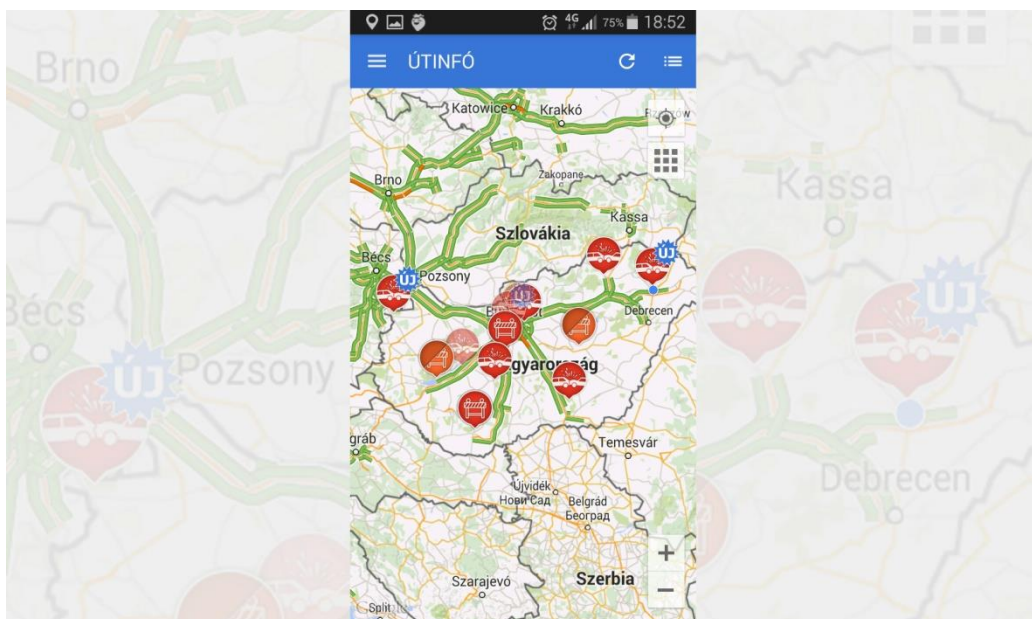
az előre beállított zónák alapján küldjön az applikáció értesítéseket a közelünkben történt eseményekről. Magában az alkalmazásban megtaláljuk az „Útinfó”, a „Térkép nézet” vagy a „Határinfó” menüpontokat, melyek közül a céljainknak, tevékenységünknek leginkább megfelelőt választva érhetjük el a kívánt információkat, illetve segélyhívás közvetlen kezdeményezésére is nyílik lehetőség. Amennyiben engedélyeztük okos telefonunkon a GPS adatok lekérését, abban az esetben a segélyhívás indításakor a pozíciónk is automatikusan elküldésre kerül, ami nagymértékben gyorsítja majd a helyzetünk meghatározását. Ezzel csökkenthető például a kiküldött rendőrségi egységek helyszínre érkezésének ideje.

Az alkalmazás különböző funkciók használat közben:

- *Információk közlése egy konkrét balesetről:*

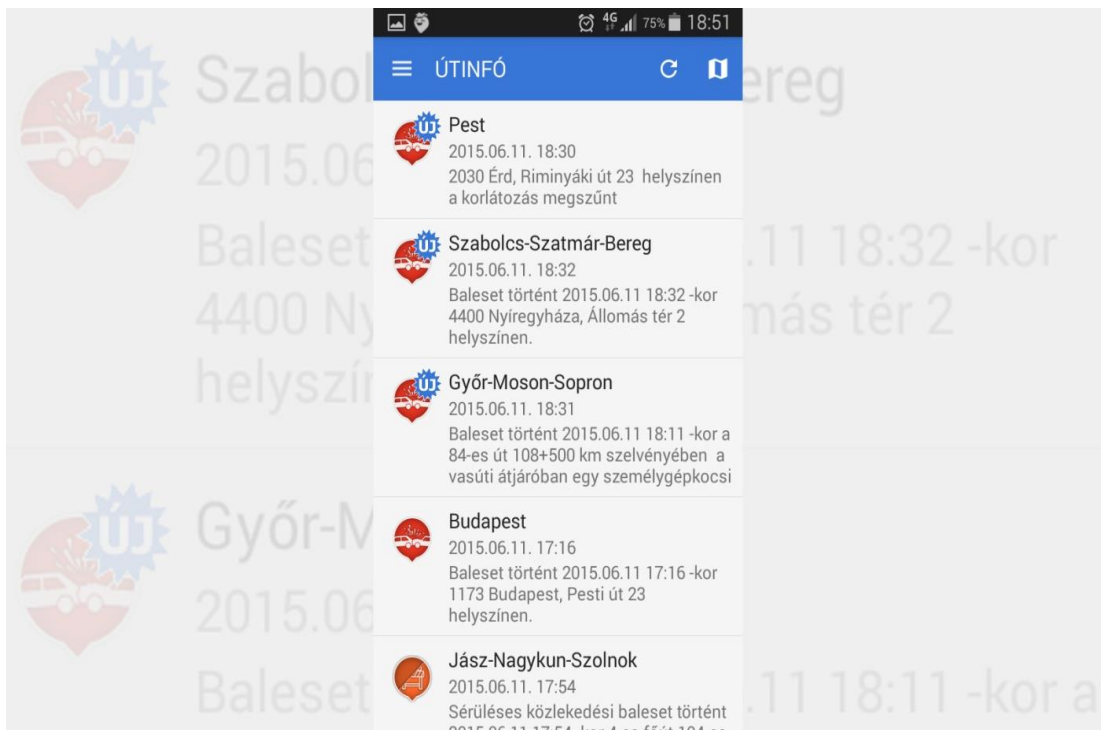

- Térképen elhelyezett ikonokkal jelzett balesetek az ország területén:

Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendeszet/rendorsegi-utinformatios-rendszer-mobil#5> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

- Szöveges alapú közlekedési információ folyam:

Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendeszet/rendorsegi-utinformatios-rendszer-mobil#4> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

- *Határáteléréshez szolgáltatott információs funkció:*

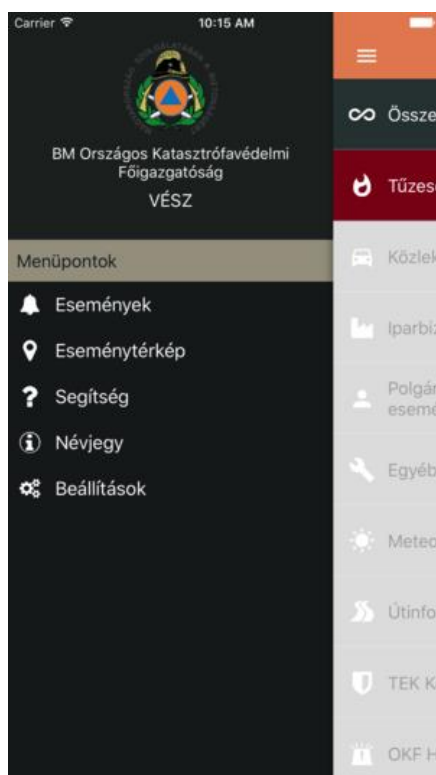
Határátelérési hely és nyitvatartás	Alternatív határátelérési hely	Forgalom típusa	Várakozási idő Magyarország felől (ki)	Várakozási idő Magyarország felé (be)
-	-	-	0	0
Ásotthalom - Backi Vinogradi 07.00-19.00		személyforgalom (autóbusz kivételével), korlátozás: a határátelérési helyet csak a szerb állampolgárok, valamint az EU, EGT, Svájc állampolgárai valamint az ezek szabad mozgás uniós jogát élvező harmadik országbeli családtagjai használhatják	0 0 0	0 0 0
Bácsalmás - Baimek		személyforgalom (autóbusz		

Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/kozlekedesrendeszet/rendorsegi-utinformacios-rendszer-mobil#5> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Álláspontom szerint **az applikáció egyik fontos tulajdonsága a földrajzi pozíció meghatározásán, felhasználásán alapuló két irányú információ nyújtása.** Egyrészt lehetőség van a hatóság részéről az okos eszközök GPS jeladóiból származó adatokra optimalizálni a szolgáltatást (amennyiben a felhasználó engedélyezte azt), így azokat a híreket megküldeni, ami a felhasználó közvetlen közelében történik meg. Másrészt a segélyhívási funkciót használva mi magunk, felhasználók is meg tudjuk könnyíteni a hatóságok munkáját az elküldött GPS adatok megküldésével. A rendvédelem témakörében így feltétlen ezen szolgáltatások továbbfejlesztését javaslom, melyek még gyorsabbá és hatékonyabbá tehetik ezáltal a rendőri intézkedéseket. Ehhez a jellemzőhöz (GPS-lokalizáció) szorosan kapcsolódik számos más szakszerűen megalkotott applikáció is, melyek közül jelen fejezetben csak a **VÉSZ**-t emelem ki.

C) VÉSZ

A **VÉSZ (Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás)** első körben 2013. novemberében⁴⁰¹ került bevezetésre a katasztrófavédelmi igazgatóság fejlesztő munkájának eredményeként. Az alkalmazást akkor letöltő felhasználóknak lehetősége volt beállítani, hogy Magyarország mely területéről kérnek – észleléstől számított szinte azonnali – értesítést. Lehetőséget teremtett a fejlesztő, hogy a felhasználó a lakóhelyéhez igazított **értesítési zónát** hozzon létre, ami lehet egy megye, akár a nagyobb hazai tavak környéke, vagy akár az egész ország. Már a rendszer indulásakor lehetősége a volt a felhasználóknak a mobil eszköz GPS berendezésének aktiválásával segíteni az applikáció munkáját a **jelentett veszélyhelyzetekkel**. A VÉSZ a felhasználó aktuális helyzetét figyelembe vette akkor is, amikor annak valós helyzetét észlelve, az adott területre érvényes értesítéseket küld.⁴⁰²

Forrás: <https://itunes.apple.com/hu/app/v%C3%A9sz/id763455946?l=hu&mt=8> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

⁴⁰¹ 53 ezer felhasználó töltötte le a körülbelül 3 hónapos tesztidőszak alatt, ami azt gondolom kiugróan jó eredménynek mondható. Forrás: <https://www.sopronmedia.hu/cikkek/megujul-a-vesz-a-katasztrofavedelem-ingenyes-veszelyhelyzeti-alkalmazasa> (utolsó megtekintés: 2018.10.12.)

⁴⁰² Forrás: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=5159 (utolsó megtekintés: 2018.05.21.)

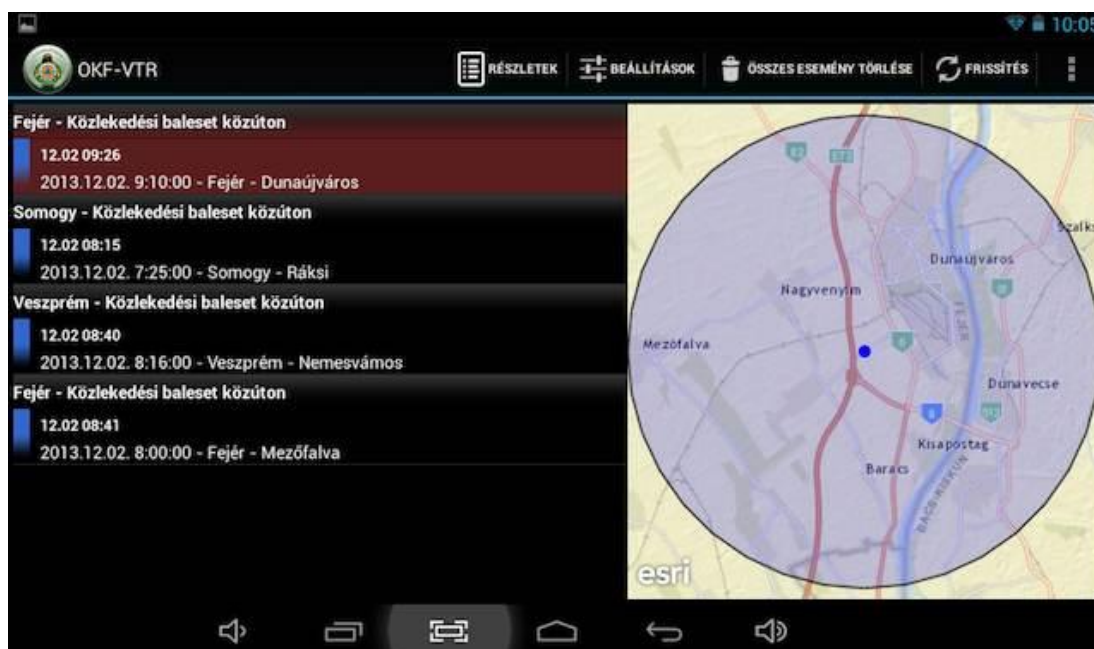
Mindezen funkciók megjelenítése során ugyancsak lehetőség van (a RUTIN alkalmazáshoz hasonlóan) képen, térképes felületen megjeleníteni, illetve szöveges formában is közölni az információt a felhasználókkal.

Egy átfogó áttervezésnek, illetve a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően 2017. július 10.-én⁴⁰³ indulhatott meg a VÉSZ megújult verziója. Az előző applikációhoz képest komoly újításnak számít, hogy a **felhasználóknak lehetősége van a híreket frissíteni**, így az elhúzódozó eseményekről készített további tudósítások sokkal áttekinthetőbbé, könnyebben nyomon követhetővé válnak. Amennyiben úgy ítéljük meg, hogy a megtekintett hírek másoknak is hasznosak lehetnek, abban az esetben az adott híreket meg tudjuk osztani másokkal rövid üzenetben elküldött hivatkozással, melyre kattintva így pl. azok a családtagok, barátok és ismerősök is értesülhetnek a fontosabb eseményekről, akik jelenleg még nem felhasználói a VÉSZ alkalmazásnak.

Az alkalmazás felépítése a következő ábrákon látható:

⁴⁰³ Forrás: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=5159 (megtekintés ideje: 2018.05.21.)

Forrás a 2 kép esetében: <http://www.tuleles.hu/hirek/megujult-vesz-katasztrofavedelem-ingenyes-veszelyhelyzeti-alkalmazasa/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Az előzetes várakozások szerint **a hatóságok és aktív- online felhasználók körén túl nagy segítséget nyújthat a különböző sajtóorgánumok szerkesztőinek is.** Ezt tovább fokozza majd, hogy a katasztrófavédelmi és tűzoltói beavatkozásokat igénylő eseményeket az eddignél többféle kategóriába lehet besorolni. Az újdonságok között említhető továbbá, hogy külön aloldalon jelennek meg a meteorológiai riasztásokról szóló hírek, így a felhasználó az alkalmazás többi részétől függetlenül eldöntheti, hogy kíván-e értesülni a veszélyes időjárási jelenségekről vagy sem. Ezt egészíti ki a katasztrófavédelem és a Terrorelhárítási Központ együttműködése, melynek nyomán az alkalmazást használó lakosság azonnal értesülhet a TEK hasznos közlendőiről, biztonságot érintő információkról, esetleges veszélyhelyzetekről.

D) EMAR

A közelmúlt fejlesztései közül egy komplex fejlesztés feltétlen megemlést érdemel, ami nem más, mint az **Egyszerű Migráns Azonosító Rendszer (továbbiakban: EMAR)**. „Az EMAR egy olyan – az idegenrendészeti eljárások során a migránsok azonosítását és mozgásuk nyomon követését lehetővé tevő –

*egyedi műszaki és szervezési megoldás, mellyel a tiltott határátlépést követően elfogott harmadik országbeliek rendőrségi előállító helyeken illetve a meghallgató-regisztrációs központok közötti úton és a központokban történő személy azonosítása az idegenrendészeti eljárás teljes szakaszában a korábbinál pontosabban, gyorsabban valósul meg, valamint az eljárás alatti nyomon követésük időszzerűbbé válik.*⁴⁰⁴

Az EMAR rendszer az idegenrendészeti eljárásban, illetve a határátlépés tiltott átlépése büncselekmény miatt elfogottaknál a nyomozást, meghallgatást vagy kihallgatást végző helyszíneken létrehozott ki- és beléptető pontokon kezdte meg működését. Ennek keretében a zöldhatáron létesített határátlépő, vagy mélységben, az elfogást követően, vagy legkésőbb a rendőrségi objektumba történő beszállításkor az elfogott személy csuklójára egy vonalkódos karszalag kerül fel, melyen rögzítésre kerül az elfogás ideje. Ezt követően a program a vonalkód beolvasásával rögzíti a személy és az elfogás alapvető adatait, illetve a helyszíneken készített fényképfelvételeket. Ily módon **nyomonkövethetővé válik az elfogott személy**, akinek adatlapja automatikusan bekerül egy központi adatbázisba, mely ettől a pillanattól kezdve végigkíséri az eljárás ideje alatt. Emellett azonnal lekérdezhetővé válik az objektumokban tartózkodó elfogottak pontos száma is, megkönnyítve a rendőrség nyomozati és biztosítási munkáját.⁴⁰⁵ Fontos hangsúlyozni, hogy a rendszer pontos információkat szolgáltat az elfogásban és a vizsgálati munkában is függetlenül attól, hogy az érintett személy melyik objektumban tartózkodik. Az **EMAR rendszer legnagyobb előnye, hogy a migránsok mozgása nyomon követhető, és az egész társadalom számára fontos közbiztonság növelhető a rendszer alkalmazása által.**⁴⁰⁶

404 KALMÁR Ádám: Innovációs javaslatok a határrendészeti szolgálati ág részére a tömeges méretű migráció kezelésében (elérhetőség: http://www.bmtt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201801/05_Kalmar_Adam_Innovacios_javaslat.pdf (utolsó megtekintés: 2018.05.20.)) p. 77.

405 KALMÁR Ádám: Innovációs javaslatok..., i.m., p. 78.

406 KALMÁR: i.m., p. 79.

Az újítások eszköztárában a jövőt itt is – talán nem véletlenül – a **drónok** képviselik. *„Ez a jövő és rendőrség nyitott az új technikai eszközök alkalmazására. A drónokkal új felületekről készíthetne fotókat a rendőrség, a madártávlatból felvett anyagokat aztán nyugodtan elemezhetnék.”* – mondta a drónokról Váczai Attila győri rendőrkapitány, rendőr alezredes előadásában a IV. Nemzetközi Vagyonvédelmi Konferencián a győri Kamara székházban még 2016-ban.⁴⁰⁷ A felhasználhatósági területek száma itt is meglehetősen szélesnek tűnik. Ezek közül a legfontosabbak lehetnek (a teljesség igénye nélkül):

- az érintetlen tett helyszínek rögzítése,
- könnyebb lenne megtalálni a rejtkehelyeket és az üldözött elhagyott tárgyait forrónyomos üldözésnél, melyeknek köszönhetően gyorsítanak a munkát,
- események biztosítása alkalmával a terület és az eseményen tartózkodó állampolgárok figyelemmel kísérésével az egyes bűncselekmények megakadályozása,
- határőrizeti megfigyelések képi és hangfelvétel segítségével, illetve hőkamera detektorok segítségével éjszakai körülmények között is felderíthetővé válnak az emberek mozgásai, már egészen nagy távolságból is,
- közlekedésbiztonsági felhasználás esetében baleseti adatrögzítés támogatása.

A felsorolásból is jól látható, hogy komoly potenciál mutatkozik a drónok rendőrség szervezetrendszerén belüli alkalmazhatóságra. Az itt megemlített megfigyeléseknek jelentősége lesz a következő fejezetben megemlített szakigazgatási terület, a vadászati hatósági szerveinek támogatásában is, hiszen ott is kiemelt szerep hárul a rendőrség szervezetrendszerére.

⁴⁰⁷Forrás:http://www.kisalfold.hu/gyori_hirek/ez_a_jovo_dronok_a_bunuldozesben_mindennapokban_-_bemutato_gyorben/2498502/ (utolsó megtekintés: 2018.02.04.)

5.6. ERDÉSZETI – ÉS MEZŐGAZDASÁGI IGAZGATÁSI TERÜLETEK TECHNIKAI - TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSE

Előljáróban ezen két szakigazgatási ágazatról elmondható, hogy az elmúlt néhány évben történtek szervezeti változások, illetve – ha lassan is – de megindult a modernizáció, melynek alapját néhány, már korábban megemlített és bemutatott eszköz jelenti. Mindkét szakigazgatási ágazat a rendészeti igazgatáshoz hasonló, de talán még erősebb kapcsolatot mutat a következő részben bemutatandó **vadászati igazgatáshoz**. Ezek közül feltétlen kiemelendő tény, hogy a vadászat gyakorlására döntő többségben a hazai erdeinkben, illetve mezőgazdasági területeinken kerül sor. Ezen két terület kapcsán az érintett ügyfelek (erdészetek, mezőgazdasági földhasználók/gazdasági társaságok, hatóságok, civil szervezetek (pl. OMVK, OMVV⁴⁰⁸, stb.) és maga a vadásztársadalom) egyre nagyobb ügyszámban kerülnek egymással **jogviszonyba**, akár együttműködési, akár peres vonatkozásban. Ha azt a tényt vesszük alapul, hogy ezen három igazgatási terület által érintett ügyfelek száma vélhetően milliós nagyságrendet tesz ki, akkor úgy vélem világosan látható, hogy kiemelten fontos a területek közötti koordináció, az egyes területek technikai fejlesztése. Ha ugyanis **olyan megoldások kerülnek a gyakorlatban is alkalmazásra, melyek gyorsabbá, hatékonyabbá teszik az érintett közigazgatási eljárásokat, akkor nagyszámú ügyfél fogja visszaigazolni az állam számára, hogy nem csak helyes és jó döntés volt a modernizálás, hanem felmutatható, mérhető eredményeket is hozott.**

A jelen címben említett két szakigazgatási területen a szervezeti változások sorában megemlíthető a 2010-ben létrehozott Vidékfejlesztési Minisztérium, mely 2014-ben Földművelésügyi Minisztériummá, majd 2018. május 18.-tól Agrárminisztériummá átnevezve látja el központi szinten ezen ágazatok irányítását. Területi szinten, a megyei kormányhivatalon belül találjuk ezen szakigazgatási szervezeti egységeket, a következők szerint:

⁴⁰⁸ OMVK – Országos Magyar Vadászkamara és OMVV – Országos Magyar Vadászati Védőegylet

- az Agrár és Vidékfejlesztést támogató Főosztály,
- az Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály,
- a járási szinteken megtalálható Agrárügyi Főosztály, ezen belül
 - Erdészeti osztály és
 - Földművelésügyi osztály.

A jelenleg tehát osztályi *rangban* működő szervek közös jellemzője, hogy országos viszonylatban is egységes szervezeti rendszerben, de több eltérő elnevezésű szervezeti egységben látják el feladatukat. Ahhoz, hogy ez a többszintű, paralel szervezeti rendszer hatékonyan tudjon működni, szükség van – egyebek mellett – egységes struktúrájú, közösen fejlesztett adatbázisokra is. Ezek közül kiemelkedő jelentőségű **az Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer** (továbbiakban ESZIR), **az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer** (továbbiakban: OENyR), a **Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer** (továbbiakban: MePAR) és ide tartozik még földhivatali/földügyi alkalmazhatósága révén a **Takarnet**. A jelen fejezetben azonban csak az ESZIR és a MEPAR rendszereket tárgyalom, mert álláspontom szerint ezek a legfontosabb és legtöbbször használt rendszerek.

A) ESZIR

Az ESZIR, egy olyan a hatósági szereplők által kezelt adatbázis, mely szoros együttműködésben és összeköttetésben működik a már korábban bemutatott TIR-rel. Struktúrájukat tekintve is azonos rendszereknek minősülnek, melyek lényegében térinformatikai szoftverek.

Az ESZIR keresés felülete a következő:

Forrás: <http://docplayer.hu/15182281-Terinformatika-alkalmazasa-az-erdotervezesi-irodanal.html>

Az **ESZIR** céljai a következőképpen foglalhatóak össze:⁴⁰⁹

- a teljes szakmai tevékenység elektronikus **nyilvántartásának** lefedése,
- a területi eltérések megszüntetése, egy egységes, online hozzáférésű adatbázis létrehozása és üzemeltetése,
- az egymásra épülő folyamatok egységbe szervezése,
- az adattár naprakészségének javítása, melynek keretében megvalósulhat az egységes és központi adatszolgáltatás,
- területi és központi ellenőrzés megteremtése.

A korábban említett szakigazgatási szervek az ESZIR segítségével működtetik az **Országos Erdőállomány Adattárat**, mely a következő adatokat tartalmazza:⁴¹⁰

- az erdőgazdálkodó erdőgazdálkodói kódját (azonosító),
- az erdőgazdálkodás során betartandó, az erdészeti hatóság határozatában megállapított előírásokat,

⁴⁰⁹ Forrás: <http://docplayer.hu/15182281-Terinformatika-alkalmazasa-az-erdotervezesi-irodanal.html> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

⁴¹⁰ Forrás: <http://portal.nebih.gov.hu/erdeszeti-igazgatóság> (utolsó megtekintés: 2018.03.12.)

- körzeti erdőterv adatait, pl.: erdőrészek azonosítóját, területét, rendeltetéseit és üzem módját, természetességi állapotát, javasolt erdőfelújítási feladatokat és fakitermelési lehetőségeket, védett természeti területen a védelemhez szükséges javaslatokat, az erdészeti nyilvántartási térképeket stb.,
- jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési tervek adatait,
- bejelentett erdőgazdálkodási tevékenységek adatait,
- az erdőben elvégzett egyes erdőgazdálkodási tevékenységek adatait.

A rendszer üzemelteti, felügyeli és vezeti⁴¹¹:

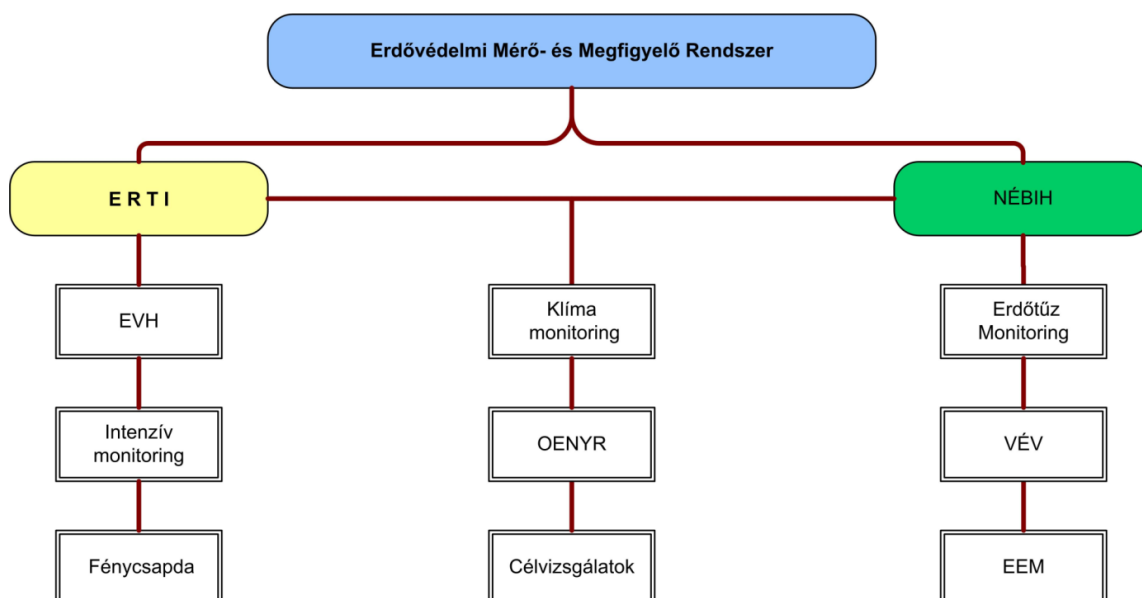
- az erdőgazdálkodói nyilvántartást,
- az erdészeti és jogosult erdészeti szakszemélyzet-nyilvántartást,
- az erdei közjóléti létesítmény nyilvántartást (erdei kilátó, tűzrakóhely, erdei bútor garnitúra, védőház, stb.),
- az erdei lovaglásra és járműközlekedésre kijelölt utak nyilvántartását,
- az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírságokról szóló nyilvántartást,
- a földalatti (szarvas)gomba gyűjtésére vonatkozó jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő személyekről, valamint a részükre kiadott tanúsítványról és gyűjtési naplóról szóló nyilvántartást,
- az Országos Erdőkár Nyilvántartást.

A kormányhivatal keretében működő osztályok további feladatai közül kiemelendő, hogy koordinálják az erdők egészségi állapotának felmérését, továbbá működtetik az **Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszert** (továbbiakban: **EMMRE**). Az EMMRE az 1980-as évek végén elindított erdővédelmi komplex program, mely a rendszerváltást követően – más feladatokkal kiegészülve – „erdővédelmi mérő- és megfigyelő rendszer” (EMMRE) megnevezéssel beépült az erdőről és az erdő védelméről szóló törvénybe.⁴¹² A rendszer az évek során folyamatosan fejlesztés alatt áll,

⁴¹¹ Forrás: <http://docplayer.hu/15182281-Terinformatika-alkalmazasa-az-erdotervezesi-irodanal.html> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

⁴¹² 1996. évi LIV. törvény, és annak végrehatási szabályait tartalmazó 29/1997. (IV. 30.) FM rendelet.

finomítása zajlik, melyhez a hazai tapasztalatok és a nemzetközi együttműködések szolgáltatnak megfelelő háttérrel. Az EMMRE feladatait a NAIK ERTI és az erdészeti hatóságok látják el, ez utóbbi koordinálja a teljes területet is. Összetevői az alábbi ábrán láthatók:

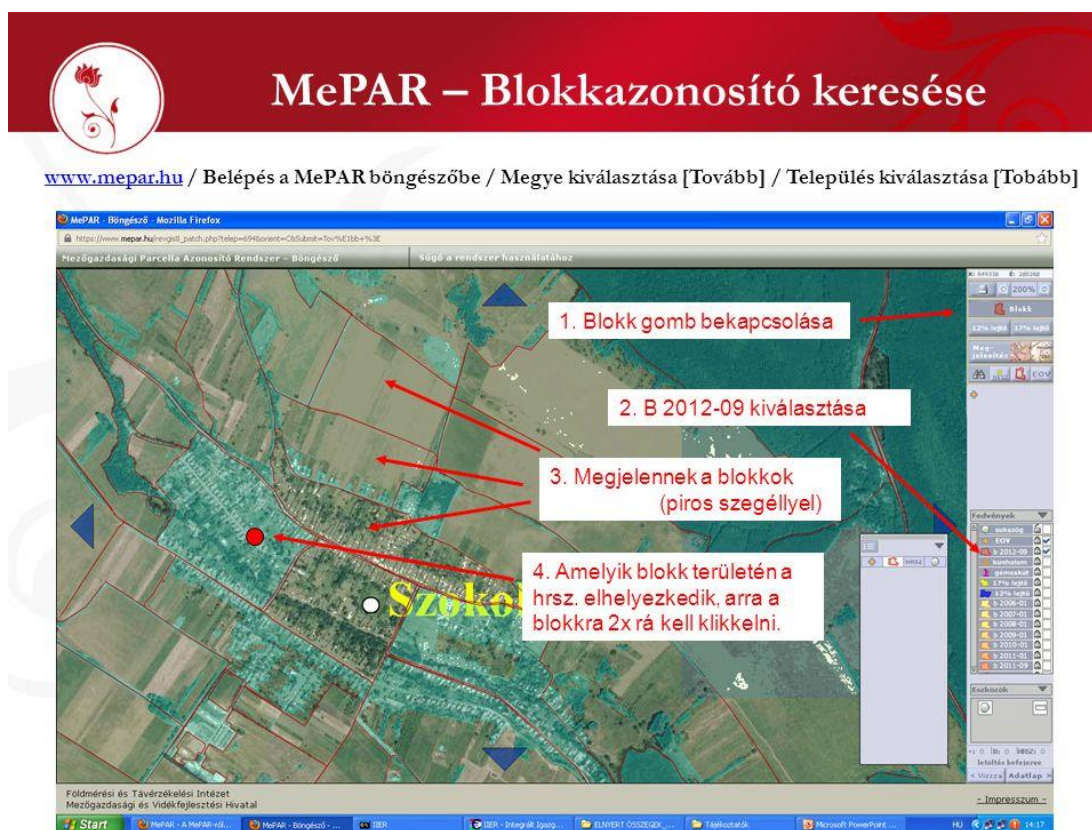
Forrás: <http://portal.nebih.gov.hu/web/erdoleltar/emmre?r=0> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Ahogy az ábrán látszik, a korábban említett OENYR is ennek a megfigyelő rendszernek a részét képezi, így részletes tárgyalására itt nem térek ki.

B) MePAR

A **Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer** (továbbiakban: MePAR) az agrártámogatások során lefolytatott eljárásoknak a kizárólagos országos földterület-azonosító rendszere. Jelentőségét egyértelműen bizonyítja, hogy kizárólagos abban az értelemben, hogy a földterülethez való uniós támogatások igénylése során csak ennek az azonosítási rendszernek az adatait lehet használni. Ez a gyakorlatban azt is jelenti, hogy ezen támogatások igénylésekor semmiféle más nyilvántartás (pl. a közhiteles ingatlan-

nyilvántartás) adatait a MePAR adataival szemben nem lehet figyelembe venni, legyenek azok a mezőgazdasági táblák elhelyezkedésére, azonosító számára, vagy éppen a tábla területére vonatkozó adatok.

Forrás: <https://www.mepar.hu/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

A MePAR-t a kérelmezéskor maguk a mezőgazdasági tevékenységet folytató ügyfelek, a kérelemkezelés és az ellenőrzés során pedig már a hivatal⁴¹³ használja. A rendszer szükségességének indokaként szolgál, hogy **az Európai Unió és hazánk jogszabályai** az érintett támogatások vonatkozásában **kötelező jelleggel előírják egy ilyen rendszer használatát**. A 2004-es EU-s csatlakozásunk óta a MePAR biztosítja a földterülethez kapcsolódó támogatások alapját képező mezőgazdasági parcellák helyének egyértelmű beazonosítását, valamint adataival segíti területük egyszerű és pontos megadását. Az adatokat nagy felbontású műholdképekből készített

⁴¹³ Ide tartozik a megyei kormányhivatalok Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Normatív Támogatások Kérelemkezelési Osztálya, Vidékfejlesztési Beruházások Kérelemkezelési Osztálya.

térinformatikai rendszerben találjuk, mely az ügyfelek és a hatóságok számára térképhelyes légifelvétel-háttérrel megjelenítve állnak rendelkezésre.⁴¹⁴

Manapság, ha légifelvelelel elkészítéséről beszélünk, akkor egyre inkább eszünkbe juthat a pilótánélküli járművekkel történő felvétel készítése is. A drónoknak nem meglepő módon komoly szerepe lehet tehát az erdészeti-mezőgazdasági igazgatási ágazat fejlesztésében.

C) Drónok az ágazat működésében

Ahogy azt már korábban is írtam, évtizedek óta jelen vannak a különböző légi felvételek az erdőgazdaságokban a legkülönbözőbb feladatok elvégzéséhez (például erdőleltár készítéséhez, vagy katasztrófák utáni károk feltérképezéséhez). Napjainkban ezekhez a feladatokhoz már **pilóta nélküli, önálló repülésre képes drónokat** is lehet alkalmazni. Ezek egyik nagy előnye, hogy a képekhez gyorsan hozzá lehet férni, ami lehetővé teszi a különböző feladatok rugalmas és gyors megtervezését, ennek köszönhetően adott esetben lényegesen csökkenthető az ügyintézési idő egy hatósági eljárás esetében. Köszönhetően relatíve alacsony repülési magasságuknak, ezek az eszközök még sűrű felhőréteg alatt is képesek a repülésre, illetve csendes és energiatakarékos elektromos motorjaik nem csak környezet-barátok, hanem a zajkibocsátást is minimálisra csökkentik. Azt mondhatjuk, hogy a jövőbeli alkalmazásuk (nagy felbontású kamerával vagy érzékelőkkel felszerelve) **áthidalhatja majd a rést** a földfelszíni terepi felmérések és a költséges, személyzettel ellátott helikopterekből vagy repülőgépekből végzett madártávlati felmérések között.

Ezek a pilóta nélküli légi eszközök használatukkal lehetővé teszik az erdő és mezőgazdasági területeken végzett leltározási feladatokat, méréseket minden eddiginél pontosabban, ráadásul megnövelt hatókörben. Ezen két szakterület (erdő és -mezőgazdaság) esetében kulcsfontosságú szerepe lesz az

⁴¹⁴ Forrás: <https://www.mepar.hu/> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

alacsony repülési magasságnak, továbbá annak, hogy az időjárási körülményekhez jól képesek alkalmazkodni.

Erdészeti drón használat közben:

Forrás: <http://erdo-mezo.hu/2014/12/01/dronok-hasznalata-az-erdogazdalkodasban-avagy-fenntarthato-gazdalkodas-a-levegobol/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Egyik fő alkalmazási területe az erdők, mezők és a nyílt területek feltérképezése, amely során a kapott képeket szinte azonnal fel lehet használni az elemzések és alkalmazások széles skálájához, például a fák vagy egyéb növények egészségi állapotának a felméréséhez.

Ide tartozhatnak a következő esetek:

- a hatósági ellenőrzések meggyorsítása, ennek keretében az elfogadott erdészeti ütemtervek betartásának ellenőrzése (megvalósultak-e a szakigazgatási szervek által elfogadott tervek),
- illegális fakitermelési tevékenység felderítése,
- a károsítók fertőzésének korai felismerése és kiértékelése,
- a nedvességtartalom meghatározása, a holtfa mértékének a feltárása.
- a fakoronák állapotának vizsgálata,

- a víz-, hó-, jég-, vihar- és tűzkárok kielemezése,
- a vadkárók helyét és mértékét megállapítása.

Egy másik fontos felhasználása lehet hazánkban is az éghajlatváltozás megfigyelése. Ez egy olyan terület, ahol az erdészeti szakma digitális információkkal alátámasztva képes lehet döntő befolyású információt szolgáltatni a politikai döntéshozók számára.

Az elmúlt pár évben kiemelt jelentőséget nyert a különböző mezőgazdasági célú felhasználás is, amelynek keretében a termények növekedésének figyelemmel kísérésétől, a permetezési feladatok ellátásán át, akár mezőgazdasági területek ellenőrzése során is lehetőséget kínálnak az alkalmazásra az eszközök, a szoftverek fejlettségi szintjének köszönhetően.

Forrás: <https://www.agrarszektor.hu/tags/dr%C3%B3n/> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

Természetesen **van számos vitatott pontja a mezőgazdasági területeken a drónok használatának**, ám ezek jelentős része a mérések megbízhatóságán alapszik. Néhány tény, viszont kétségtelenül meg tudunk állapítani:

1. Egy mezőgazdasági drón által gyűjtött információk képesek megmutatni, hogy melyik területeken egészségesebbek, illetve merre gyengébbek a növények. A gazdálkodó az így összegyűjtött adatok alapján módosításokat és beavatkozásokat eszközölhet.
2. Hogyha felszerelünk egy drónt termál kamerával, az akár lékeket is felfedezhet az öntözőrendszerben, sőt azt is megállapíthatja, hogy mely növények kapnak túl kevés, vagy éppen túl sok vizet.

3. Egy drónnal akár egy három négyzetcentiméteres területre is közelíthetünk, ebből kifolyólag képes lehet arra, hogy akár egyenként is megszámlálhassunk minden növényt, ami korábban egy fásasztó és körülményes feladat lehetett volna, de fontos információkat adhat a várható terményről is.

Forrás: <https://www.agrotrend.hu/innovacio/technologia/az-agras-mg-1-mezogazdasagi-dron-precizen-juttat-ki-novenyvedoszert> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

4. Létezik olyan automatizálható drón szoftver, amely magától kiszámolja, hogy melyik repülési útvonal adja a legnagyobb lefedettséget a megművelt terület felett, illetve képes akár önállóan is irányítani az eszközt a fölszállástól egészen a földet érésig.

5. A drónok képesek lehetnek arra, hogy heti, napi, vagy akár óránkénti rendszerességgel felmérjék a földeket, így akár sorba rendezhető képszériát is készíthetnek, amiből megállapítható, hogy időről időre hogyan változik a termés állapota. Ez lehetőséget ad arra, hogy az esetleges változásokat azonnal észleljük és gyorsabban reagáljunk a felmerülő problémákra.

6. A **Nemzetközi Vezető Nélküli Jármű Szövetség (AUVSI)** számításai szerint a nem túl távoli jövőben már a mezőgazdászok fogják birtokolni a kereskedelmi drón piac 80 százalékát.⁴¹⁵

Ezen kifejezetten a gazdálkodókat segítő, támogató felhasználás mellett megítélésem szerint a hatóságoknak is érdemes ezen eszközöket bevezetni saját eljárési eszköztárukba. Ahogyan azt korábban is jeleztem, jelenleg is zajlik a

⁴¹⁵Forrás:<https://www.agroinform.hu/gazdaelet/a-mezogazdasagban-is-terjed-a-dron-orulet-32591-001> (megtekintés ideje: 2018.05.15.)

pilótaképzés a megyei kormányhivatalokon belül, ahol az egyik felhasználási terület – a saját és szakhatóságok munkatársainak reményei szerint – pontosan az agrárügyi szektor lesz. Ennek keretében **sikerrel lehetne majd alkalmazni az eszközöket a következő hatósági feladatkörök ellátása során:**

- parlagfű feltérképezésére szolgáló helyszíni ellenőrzések (előnye, hogy rövid idő alatt nagy területek vizsgálhatóak meg, mely alapját képezheti a későbbi hatósági bírságoknak is),
- állami vagy EU-s támogatások (agrár, földalapú) ellenőrzése kapcsán, hogy a támogatásban részesített személy a támogatást megfelelően használta-e fel,
- mezőgazdasági területek felhasználási rendjének betartására, az előírt művelési kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése során,
- földterületek megosztása során mérések, határpontok megállapítására.

Úgy gondolom, mindezekből kitűnik, hogy talán ez a két szakigazgatási terület lehet az a kitörési pont, ahol a legnagyobb eredményeket érhetik el a hatóságok ezen eszközök használatának köszönhetően.

5.7. A VADÁSZATI IGAZGATÁS TECHNIKAI-TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSE

A kutatásom során megvizsgált szakigazgatási területek közül szándékosan hagytam a sor végére a vadászati igazgatást. Ennek több oka is van. Egyrészt jómagam is vadászom, illetve a megyei vadászati civil szervezetek vezető tisztségviselőjeként az általános *állampolgári* rálátástól szélesebb ismeretekkel és kapcsolatrendszerrel rendelkezem a terület igazgatása, működési szabályainak hátteréről. Másrészt ezen a területen jutottam el olyan kutatási eredmény megfogalmazására, melyet reményeim szerint a jövőben sikerül majd a gyakorlatba átültetni, a jogalkotót meggyőzni ennek létjogosultságáról.⁴¹⁶

⁴¹⁶ Megjegyzem, erre úgy gondolom, hogy minden esély meg is van, mivel az előzetes minisztériumi szinten megtörtént egyeztetések is ezt támasztják alá.

Ahhoz viszont, hogy az általam kiemelkedőnek ítélt fejlesztési elképzelést könnyebb legyen megérteni, szükséges a vadászati jog néhány alapvető fogalmát tisztázni.

Számos vélemény létezik a tekintetben, hogy minek is tekinthető a vadászat: szabadidős tevékenységnek, sportolási formának, vagy életformának. Jómagam az utóbbi meghatározás híve vagyok, hiszen olyan összetett tevékenységről beszélünk, mely kizárólag egy jellemzője oldaláról nem ragadható meg.

Ennek megfelelően a vadászat szabályozása is sokrétű, több jogágra kiterjedő komplex jogterület, mely magába foglalja a polgári jog, a büntető jog és természetesen a közigazgatási jog egyes elemeit is, de megközelíthető környezetvédelmi-jogi szempontból is. Látható lesz, hogy az állam szerepe óriási a vadászat igazgatásában, és tulajdonképpen a klasszikus kettős állami – közigazgatási funkciót itt is felfedezhetjük. Egyrészt az állam közhatalomként (jogalkotóként és jogalkalmazóként, vagyis felügyeleti, ellenőrző szervek fenntartása mellett) másrészt tulajdonosként is részt vesz a terület irányításában, amely utóbbi funkció az állam tulajdonában álló erdészeteken történő (bér-) vadásztatások formájában valósul és jelenik meg.⁴¹⁷

A **vadászati jog** történetéből kiemelendő, hogy az ősközösségi társadalmak kialakulásától egészen a feudalizmus kialakulásáig nem találunk olyan jogi normákat, amelyek a vadászatot korlátozták vagy más módon szabályok közé szorították volna.⁴¹⁸ A vadászati jog első kódexjellegű, magyarországi szabályozása csak a 18. században jelent meg, a vadászat és a madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikkkel. Ez a törvény a maga korában igen modernnek mondható. Említést kell tenni a Földes János, magyar királyi főerdész által közölt, II. József 25 pontból álló császári vadászati

⁴¹⁷ CSÁKI-HATALOVICS Gyula - SZABÓ Balázs: Vadászati igazgatás In: Lapsánszky András (szerk.) Közigazgatási jog: Fejezetek szakigazgatásaink köréből. 679 p. Budapest: CompLex Wolters Kluwer, 2013. pp. 551-577.

⁴¹⁸ SZÉKELY István: A vadászat jogi szabályozása. In: HELTAY István: *Vadásziskola*. Budapest, Hubertus, 2000. p. 319.

szabályzatáról is⁴¹⁹, amely csupán néhány évig volt hatályban, mégis ez volt az első olyan jogi dokumentum, amely a vadászati jogot a földterület tulajdonjogához kötötte.⁴²⁰ A földtulajdonhoz kapcsolódó vadászati jog első törvényi szintű szabályozása a vadászatról és a madarászatról szóló, I. Ferenc uralkodása alatt megjelent 1802. évi XXIV. törvénycikkben érhető tetten.⁴²¹

Magyarország első, igazán korszerű vadászati törvénye azonban hetven évvel később, 1872-ben, az 1872. évi VI. törvénycikkkel jelent meg. Ez a törvény már kifejezetten rögzíti, hogy a „*vadászati jog a földtulajdonjog elválaszthatatlan tartozéka*”. A törvény önálló fejezetet tartalmaz a vadak által okozott károk megtérítésével, a vadászati tilalmakkal, a vadászati kihágásokkal és a kapcsolódó eljárásrenddel kapcsolatban. Ezt a törvényt az 1883. évi XX. törvénycikk helyezte hatályon kívül. Az 1883-ban megjelentő szabályozás a korábbi törvény legfontosabb szabályait átvette, azonban egy új fejezetet is kapott, amely a „hivatalból való vadászatról” (lényegében a ragadozó vadak gyérítésére szervezett vadászat) rendelkezett. Ennek a fejezetnek azért tulajdonítok kiemelt jelentőséget, mert ez az a pont, ahol a **vadászati szakigazgatás kétséget kizáróan megjelenik a magyar jogfejlődés során, mindezt pedig a német vadászati tradíciókra, hagyományokra és jogalkotásra támaszkodva teszi meg.** A hivatalból való vadászattal kapcsolatos igazgatási feladatokat a közigazgatási bizottság látta el. A közigazgatási bizottságok felállítása Tisza Kálmán belügyminiszter javaslatára történt, kifejezetten azért, hogy biztosítsák a közigazgatás különböző ágazatainak összhangját.⁴²²

A vadászati jog földtulajdonhoz kapcsolódása gyakorlatilag a fentiek szerint alakult egészen 1945-ig. Ekkor, a földreform végrehajtása kapcsán jelent meg a 4640/1945. (VII. 14.) ME rendelet, amely kimondta a magyar állam

⁴¹⁹ Lásd erről bővebben: https://erdeszetilapok.oszk.hu/01492/pdf/01492_624-641.pdf (letöltés ideje: 2019.12.01.)

⁴²⁰ SZÉKELY i. m., FREY i. m.

⁴²¹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., i.m., 552.old.

⁴²² CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976., p.155.

kizárólagos vadászati jogát. Ezzel a gondolatmenettel összhangban került be a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénybe, hogy a vadak állami tulajdonban vannak. Tulajdonjogot pedig a vadászatra jogosult szerezhethet ezen a vadakon.⁴²³ Ez a szabályozási elv gyakorlatilag a hatályos szabályozás megjelenéséig, 1997. március 1-jéig érvényben maradt. A hatályos vadászati törvény⁴²⁴ a vadászati jogot, mint vagyoni értékű jogot a vadászterületnek minősülő terület tulajdonjogához kapcsolja, a vadak tulajdonjogával kapcsolatos szabályozás továbbra is változatlan maradt.⁴²⁵

A) Alapvető fogalmak

Mi is tekinthető egyáltalán *vadászatnak*?

A *vadászati tevékenység* a vadászati törvényben engedélyezett eszközzel (vagy ragadozó madárral), és a törvényben engedélyezett módon, a vadász által, a vadnak a vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására irányuló tevékenység.⁴²⁶

Magát a *vadászat feltételeit*, rendjét, szabályait a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló **1996. évi LV. törvény** (továbbiakban Vtv) és annak végrehajtási rendelete tartalmazza. A Vtv. szinkronban van az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvénnyel, továbbá a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvénnyel is. Ezen törvények mellett sok-sok alacsonyabb szintű jogi norma, rendelet segít szabályozni a lehető legszélesebb mértékben ezt a meglehetősen tagolt jogterületet. Számos egyéb tényező is van, amelyre mindenképp tekintettel kell lenni a vadászat feltételeinek vizsgálata során. Ezek közül a legfontosabbak a következők:⁴²⁷

- a társadalmi igények és hagyományok,

⁴²³ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás... ,i.m., p. 552.

⁴²⁴ A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény, (továbbiakban: Vtv)

⁴²⁵ SZÉKELY i. m., pp. 320-321.

⁴²⁶ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: i.m., p. 552.

⁴²⁷ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: u.o., p. 553.

- a biológiai környezet, annak törvényszerűségei,
- a gazdasági tényezők,
- a nemzetközi kötelezettségek, egyezmények,
- az alkotmányos szabályok betartása és betartatása.

Mindezen feltételekre tekintettel nyugodtan kijelenthetjük, hogy a vadászatnak szigorúan szabályozott rendje van Magyarországon, amely - figyelembe véve az Európai Uniót, vagy más környezetünkben megtalálható országot - az egyik legszigorúbb szabályozásnak minősíthető.

A vadászati tevékenységre vonatkozó jogosultság a **vadászati jog** megszerzésével kezdődik, ami egy vagyoneértékű jog, amely a földtulajdon elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. A vadászati jogban is létezik *önálló és társult* forma is. Az *önálló vadászati jog* esetén kizárólag egy személy tulajdonában van a vadászterület (ideértjük a Magyar Államot is), míg a *társult vadászati jog*⁴²⁸ esetében a vadászatra jogosultnak a vadászterület tulajdonosainak közösségét kell tekinteni. A közösség a vadászterület határát határozattal állapítja meg, és ez alapján az érintett földtulajdonosok vadászati közösséget alkotnak. Ez a vadászati jog azonban haszonbérbe is adható, ekkor a haszonbérelő jogosult a vadászatra. A vadászati jog gyakorlásának formájától függetlenül, minden jogosultat a vadászati hatóság nyilvántartásba vesz, melynek szabályait a későbbiekben ismertetem.⁴²⁹

A vadgazdálkodás jogi szabályozásának központjában tehát a vadászati jog, mint jogilag szabályozott jogosultság, illetve annak hasznosítása áll. A Vtv. 2.§ szerint a vadászati jog fogalma az alábbi:

„A vadászati jog a vad, valamint élőhelyének védelmével, és a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá a vadász-területen szabadon élő vadnak az arra

⁴²⁸1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról (továbbiakban: Vtv.)13.§-a szerint társult vadászati jog esetén a vadászati jog gyakorlásának minősül a társult földtulajdonosok által az e törvényben előírt feltételekkel folytatott vadászat, a vendégvadászat, a bérvadászat és társult vadászati jog esetén a vadászati jog hasznosításának minősül annak haszonbérbeadása is.

⁴²⁹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., p. 553.

jogosult által történő elejtésére, elfogására, a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének e törvény szerinti elsajátítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.”

Ahogy a törvényből is kitűnik, nem pusztán a tényleges fegyverrel történő vadelejtés tartozik bele a jogi értelemben vett vadászatba, hanem több más tevékenység is. Kiemelendő ebből talán a **vadgazdálkodás**, ami a vadászati törvény értelmében a vadállomány és az élőhelyének – ideértve a biológiai életközösséget is – védelmével, a vadállomány szabályozásával kapcsolatos tevékenység, amely főszabály szerint, jogilag meghatározott szempontoknak megfelelő tervek szerint történik. A *vadgazdálkodási tevékenységét* az úgynevezett körzeti **vadgazdálkodási terv**⁴³⁰, a **hosszú távú vadgazdálkodási üzemterv**, és az **éves vadgazdálkodási terv** biztosítja az Országos Vadgazdálkodási Adattárban foglalt adatok kötelező felhasználása mellett. Az Adattárat a vadgazdálkodás, a vad és élőhelye védelmének országos szintű szabályozása érdekében az ágazatért felelős miniszter tartja fenn és működteti.⁴³¹

Kiemelendő, hogy a vadgazdálkodással járó legtöbb feladatot azonban a vadászatra jogosult köteles elvégezni, melyek főként **vad- és élőhely védelmi feladatok**.⁴³² Ennek keretében a jogosult köteles a vadászterületén élő vadállományt, annak biológiai sokféleségét fenntartani, valamint a vad és élőhelyének őrzéséről gondoskodni, nem zárt vadászterületén a vadállomány fenntartásának érdekében a vad életfeltételeihez szükséges megfelelő minőségű takarmánymennyiségről és a vadnak ivóvízzel való ellátásáról gondoskodni. Szintén itt említhető meg, hogy a jogosult a föld tulajdonosának, használójának előzetes hozzájárulásával a vad és élőhelyének védelmét szolgáló létesítményeket, berendezéseket állíthat fel (etetőket, szózókat, dagonyákat és

⁴³⁰ A Vtv. 42.§ (1) szerint, a körzeti vadgazdálkodási terv egy tíz évre szóló hosszú távú vadgazdálkodási előírás, melyről az ágazatért felelős miniszter gondoskodik.

⁴³¹ Vtv. 48.§ (1). szerint.

⁴³² Vtv. 34.§-a tartalmaz előírásokat a jogosult vadvédelmi feladataival kapcsolatban.

magasleseket). Köteles megtenni továbbá mindazokat az intézkedéseket, amelyek a vadállománynak az állatbetegségektől való megóvása, a beteg vad gyógyítása, az állatbetegségek megszüntetése és terjedésének megakadályozása érdekében szükségesek, illetve ha elhullott vadat talál, azt haladéktalanul jelentenie kell.⁴³³

Azon sajnálatos esetekben, amikor a vadászatra jogosult a vad és élőhelyének védelmére előírt kötelezettségének nem, vagy nem a megfelelő módon tesz eleget és a vad, valamint élőhelyének védelme másként nem biztosítható, a vadászati hatóság határozatában felhívja e kötelezettségének teljesítésére, illetve egyéb szankciókat is alkalmazhat (pl.bírság).

A vadgazdálkodás hosszú távú keresleti oldalát a vadászat társadalmi megítélése határozza meg. E kereslet kielégítésének korlátait az szabja meg, hogy a vadállomány növekedésével megnövekszik a mesterséges takarmányozási igény, és a más földhasznosítási formákban a vad által okozott kár. A vadállomány szabályozásának ezért nem csak az a feladata, hogy selejtezéssel növelje az értékesíthető trófeák minőségét és mennyiségét, hanem az is, hogy mennyiségi és térbeli szabályozással csökkentse a **vadkár** mértékét, ami a szabadon élő vadállatok által a mezőgazdasági és erdőgazdasági területeken okozott kárt jelenti.⁴³⁴ Az emberek döntő többsége nem is sejti, hogy a vaddisznók és gímszarvasok milyen mértékű károkat képesek okozni, akár már egyetlen éjszaka leforgása alatt a mezőgazdasági és/vagy az erdőgazdasági területeken⁴³⁵. Ezek éves mértéke szintén milliárdos tételt tesz ki évek óta, ezáltal is erősítve azt tényt, hogy létjogosultsága van, és óriási szükség van a tervszerű vadgazdálkodásra és vadászati tevékenységre.⁴³⁶

⁴³³ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., p. 556.

⁴³⁴ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: i.m..., p. 556.

⁴³⁵ Nem kizárólag ez a két vadfaj okozhat vadkárt, de testméretüknél fogva is ők teszik a döntő hányadát a károkozóknak. A Vtv. 75. §-a következőképpen rendelkezik a vadkarról: *A jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetékertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (a továbbiakban együtt: vadkár).*

⁴³⁶ A vadkár megtérítésére főszabály szerint az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott, de

Fontos megkülönböztetni a vadkártól a vadászati kárt, illetve a vad elpusztításával okozott kárt. **Vadászati kár** esetén a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személy okoz kárt a vadászterületen (jellemzően a terepen való közlekedés során, pl. taposási kár), melyet köteles a károsultnak megtéríteni. A **vad elpusztításával** okozott kár esetén a károkozó magatartás a vadászati jog gyakorlásában akadályozza a vadászatra jogosultat, például a vad elpusztításával, befogásával, zavarásával.⁴³⁷

A vad által és vadban okozott károk témakörében feltétlen említést érdemel a bíróságok büntető kollégiumai előtt egyre nagyobb számban előforduló **orvvadászattal** kapcsolatos ügyek köre is, melyek nem új keletűek, hiszen már a középkorban is számos király törvényi formában rendelkezett az ilyen bűnösök büntetéséről (pl. *II. Ulászló* 1504.évi törvénye⁴³⁸). Ma a hatályos jogszabály szerint már bűncselekménynek minősül, és letöltendő szabadságvesztéssel büntetendő az orvvadászat, melynek számos formája lehet, többek között a klasszikus hurkolás, kutyás orvvadászat, csapdázás, fegyveres, terepjárós vadorzás, stb. Jelenleg azt mondhatjuk, hogy a büntetőbíráskodási gyakorlat igyekszik példaértékű ítéletekben hangsúlyozni a bűncselekmény súlyosságát, ami sok esetben az állatkínzás tényállásával együtt megvalósulva nagy felháborodást kelt a társadalomban, épp ezért gyors és hatékony intézkedést követel meg az érintett hatóságok részéről. Ebben természetesen óriási szerepe van az egész vadász társadalomnak és a vadászati hatóságoknak, kamaráknak is, hiszen a közös cél egy biztonságos, fenntartható, lehetőleg minél szélesebb igénykört kielégítő vadászati igazgatási rendszer megteremtése és működtetésére.⁴³⁹

Amennyiben az előírt jogszabályok megsértésre kerülnek, akkor a vadászat igazgatásában is megjelenő, bírságok kiszabására kerül(het) sor. Ezek mellett megjelennek még az úgynevezett **vadvédelmi hozzájárulások is**,

mentesülhet részben/ vagy egészben a fizetési kötelezettség alól, ha igazolni tudja, hogy mindent megtett a kár megelőzése érdekében.

⁴³⁷ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., i.m., p. 557.

⁴³⁸ ELEK Balázs – Orvvadászok nyomában; Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Budapest, 2009.

⁴³⁹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: i.m., p. 559.

melyek a vadászati hatóság határozata alapján kell megfizetni. Ennek alapját a vadászati hatóság által jóváhagyott éves vadgazdálkodási tervben szereplő elejtési és befogadási darabszám képezi. A **vadgazdálkodási bírságot** szintén a hatóság határozata alapján kell megfizetni, például, ha a vadászaton a vadat a vadászati hatóság engedélye nélkül, vadászati idényen kívül, vadászati tilalom vagy vadászati korlátozás idején ejtik el, vagy fogják be. Ezen kívül a törvény felsorol még egyéb eseteket is, melyek során bírságfizetési kötelezettség keletkezik. Megkülönböztetjük ettől a **vadvédelmi bírságot**, melyet abban az esetben kell megfizetni, ha a vadászterületnek minősülő föld használója nem tesz eleget a vadállományban okozott kár megelőzésével kapcsolatos kötelezettségeinek, a vadász a vadászattal kapcsolatos előírásokat megszegi, illetve a kötelezettségét nem teljesíti, vagy valaki a jogszerű vadászati, vadgazdálkodási tevékenységet akadályozza⁴⁴⁰. A bírság megfizettetése mellett további eszközök is a hatóság rendelkezésére állnak, melyekkel megpróbálja fenntartani a vadászat színvonalát és rendjét.⁴⁴¹

Azt, hogy ez a szigorúan, több szervezet és hatóság által történő tevékenység hol folytatható, szintén törvényi szinten kerül szabályozásra. Épp ezért tisztázandó, hogy mi minősül **vadászterületnek** ma Magyarországon. A vadászati jog hasznosításának módja vadászterületek kialakításán keresztül vezet. A vadászterületek legkisebb mértéke – főszabályként 3000 hektár. Ettől való eltérést a törvény két tekintetben enged meg.⁴⁴²

- a vadászati hatóság saját hatáskörben engedélyezhet⁴⁴³ minimálisan 2500 hektáros vadászterületet. Erre a rugalmas szabályozás érdekében van szükség, mivel merev szabályozás esetén a minimálisan előírt 3000 hektárhoz képest egy hektár hiánya esetén sem lehetne engedélyezni a vadászterület kialakítását.
- különleges rendeltetés esetén nincs alsó méretkorlát.

⁴⁴⁰ Vtv. 84.§ (1) bek.

⁴⁴¹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., i.m., pp. 559-560.

⁴⁴² Vtv. 8.§. (1).bek.

⁴⁴³ E tekintetben a vadászati hatóságnak mérlegelési jogköre van, tehát adott esetben dönthet úgy, hogy a 2500 ha feletti terület nem fogadható el önálló vadászterületként.

Vannak olyan esetek, amikor a vadászati törvény kimondja,⁴⁴⁴ hogy nem minősül vadászterületnek, és a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni az azon található

- település közigazgatási belterületét, valamint
- lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan,
- tanya, valamint major,
- temető,
- nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely,
- repülőtér,
- közút, továbbá
- vasút területét.

Az erdő- vagy mezőgazdasági célból bekerített hely, mint az erdősítés, vagy a gyümölcsös a vadászterület részét képezi. Abban a kérdésben, hogy az adott terület vadászterület-e, segítséget nyújthat annak eldöntése, hogy oda a vadász beléphet-e. Általános szabály, hogy erdőben bárki szabadon tartózkodhat, de mezőgazdasági területen nem. A vadgazdálkodási tevékenységgel kapcsolatban a vadász, illetve a gazdálkodó mezőgazdasági területre is beléphet, de az okozott kárt köteles megtéríteni. A külterületi iparterület, víznyerő kutak, bányaterület – ha be van kerítve – akkor nem része a vadászterületnek.

Az ország egész területére kiterjedően a hatóság **nyilvántartást vezet** a vadászterületekről, mely tartalmazza a vadászterület azonosítására alkalmas adatokat, a vadállományra vonatkozó becslési, elejtési és trófeabírálati adatokat, a vadászterületet érintő hatósági határozatokat és a vadaskertre, valamint a vadasparkra vonatkozó adatokat.⁴⁴⁵

Látható tehát, hogy meglehetősen összetett kérdés az adott vadászterület meghatározása, határainak kijelölése. Számos olyan tényező van, amire tekintettel kell lennie a hatóságnak a területhatárok kialakításakor. A vadászterületre jellemző speciális tulajdonságok miatt (földrajzi, domborzati,

⁴⁴⁴ 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadásatról.

⁴⁴⁵ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., p. 561.

élőhelyi) feltétlen szükséges a szakemberek jelenléte is, ezért minden vadászatra jogosult kötelezően kell hogy alkalmazzon **hivatásos vadászt/vadórt**.

Magyarországon jelenleg a szakemberek egybehangzó véleménye szerint a nagyvadállomány túlszaporodott és helyenként – elsősorban táplálkozásával – igen súlyos erdei és mezőgazdasági károkat okoz⁴⁴⁶. A vadgazdálkodást úgy kell irányítani, hogy erdeinkben olyan mennyiségű vadállomány éljen, mely az erdők létét, fejlődését nem gátolja, és nem fordul az élőhely tönkretételével és felélésével önnönmaga ellen. „*A vadászatot tehát mindig az erdő- és mezőgazdaság érdekeivel egybehangzóan, s akként kell ellátni, hogy az gonddal ápoltassék és vadászmodra gyakoroltassék.*”⁴⁴⁷

Főszabály szerint a vad az állam tulajdonában van.⁴⁴⁸ Míg a vadászterületen elejtett, elfogott vad (ideértve annak trófeáját is), a hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme a vadászatra jogosult tulajdonába kerül. A más vadászterületről átváltott sebzett vad – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – a sebzés helye szerinti jogosult tulajdonába kerül, ha – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – utánkeresés során ejtik el, vagy elhullottan fellelik. A nem vadászterületen elhullott vad teteme, valamint a hullatott agancs annak a jogosultnak tulajdonába kerül, amelyiknek a vadászterületéről a vad oda került. Kétség esetén tulajdonosnak a fellelés helye szerinti legközelebbi vadászterület jogosultját kell tekinteni.⁴⁴⁹

Mindezen - eddig felsorolt szabályozási területek is jól mutatják, hogy az ágazat igazgatása során kiemelkedően a rendelkezésre álló információ nagysága. Ennek megfelelően szakszerű rendszerezést is igényel. Ennek egyik, talán sokak által leggyakrabban használt adatbázisa **az Országos Vadgazdálkodási Adattár**. Létrehozását és alkalmazását a 1996. évi vadászati

⁴⁴⁶ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., p. 562.

⁴⁴⁷ KAÁN Károly. 1904. Erdészeti Lapok II. füzet.

⁴⁴⁸ Vtv.9. § (1)

⁴⁴⁹ Vtv. 9. § (2)-(3) bekezdései szerint.

törvény rendelte el (48. §). A törvény az OVA adatainak használatát kötelezővé teszi és az Adattár adatairól kiállított igazolás közokiratnak minősül.

Az Agrárminisztérium jogelődjének megbízásából a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézetében 1993. óta folyik az Országos Vadgazdálkodási Adattár (Vadgazdálkodási Adatbázis és Információs Rendszer) kialakítása. A rendszer fejlesztésének szempontjai kezdettől fogva megfelelnek az Országos Vadgazdálkodási Adattárra vonatkozóan a törvényben (49. §) megfogalmazott céloknak:⁴⁵⁰

- a vadállományra és a vadgazdálkodásra vonatkozó adatok (állománybecslés, vadgazdálkodási terv és -jelentés, trófeabírálat) tárolása és feldolgozása
- a tárolt adatok térképi megjelenítése
- a vadgazdálkodási igazgatásban és tervezésben felmerülő feladatokhoz adatok szolgáltatása.

Az OVA tartalmazza a vadászterületek és vadgazdálkodók azonosítására szolgáló legfontosabb adatokat:

- a vadászatra jogosultak címtára,
- vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változások adatai (vadállománybecslés és vadgazdálkodási jelentés),
- trófeabírálati adatok,
- fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadállomány létszámok vadgazdálkodási körzetenként,
- a vadvédelmi és vadgazdálkodási bírságokat kirovó határozatok,
- a vadgazdálkodási egységek határainak digitális térképi adatbázisa és a szöveges határleírások,
- a körzeti vadgazdálkodási tervek adatai,
- a vadgazdálkodási üzemtervek adatai.

⁴⁵⁰ Forrás: <http://www.ova.info.hu/index.html> (letöltés ideje: 2019.10.10.)

Az adatok megigénylése minden esetben írásban történik meg (postai vagy elektronikus levelezés útján), viszont számos esetben az ügyfelek részére ez díjfizetési kötelezettséget is jelent majd. Ezen adatbázis rendkívül komoly segítséget nyújt mind a szakhatóságok, a civil szervezetek, mind pedig maga a vadásztársadalom számára a vadászati igazgatást érintő számos feladat ellátásban és kérdésben.

A vadállatok elejtéséhez igénybe vehető **eszközök** is szabályozás tárgyát képezik. Főszabály szerint lőfegyverrel, íjjal, illetve ragadozó madárral lehetséges a vadászati tevékenység folytatása, melyek használata és birtoklása előzetes vizsgákhoz kötöttek. A Vtv. külön kiemeli az úgynevezett **tiltott vadászati módokat**⁴⁵¹, miszerint a vadat elejteni, elfogni kizárólag a törvényben meghatározott módon szabad. Tilos a vadat a vonatkozó közösségi rendeletben foglalt csapdázási módszerrel, valamint mérge alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.⁴⁵²

A vadászati hatóság a vadászható vadfajok vonatkozásában állategészségügyi, vadvédelmi, illetve állományszabályozási okból is engedélyezheti a mérgező hatású anyagok használatát, illetve szelektív mérge alkalmazását is.

B) Melyek a vadászat feltételei?

Célszerű rögtön a vadász fogalmának tisztázásával kezdeni. Vadász az a személy lehet, aki rendelkezik **vadászjeggyel** vagy **vadászati engedéllyel**⁴⁵³, vadászlőfegyver-tartási engedéllyel, és a ragadozó madárral vadászó vadász esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott engedéllyel. A vadászjegy önmagában kizárólag Magyarország területén jogosít

⁴⁵¹ Tiltott vadászati módnak minősül a mérgezett hegyű és robbanó-fejű nyílvesztő, a számszerű, az e törvény előírásainak meg nem felelő vadászjegy, illetve nyílvesztő, a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz, a gímszarvasra, dámszarvasra, muflonra, valamint özre történő vadászat esetén a sörétes vadászlőfegyver, a hurok, horog, madárlép, verem és a nem-szelektív háló.

⁴⁵² Vtv. 37/B. § (1)-(2) bekezdése szerint.

⁴⁵³ Vadászati engedélyt külföldi állampolgár kaphat Magyarországon történő vadászat céljából, ha rendelkezik bérvadászati szerződéssel, vagy vendégvadászati meghívással, vadászlőfegyver behozatali engedéllyel (vagy EU-s fegyverútlevéllel), vadászlőfegyver tartási engedéllyel és érvényes vadász felelősség-, és balesetbiztosítással.

fel vadászatra, a külföldön történő vadászathoz nemzetközi fegyverszállítási engedély is szükséges. A **vadászlőfegyver-tartási engedély** megszerzéséhez az alábbi feltételek teljesítése szükséges. A rendőrség által rendszeresített formanyomtatványon kérelem benyújtása; igazolni azt, hogy a lőfegyver tartására egészségileg, pszichológiailag alkalmas; igazolni, hogy a rendőrség által szervezett lőfegyver ismereti vizsgát letette; 18. életévét betöltötte; nem áll cselekvőképességet kizáró, vagy korlátozó gondnokság alatt; szándékos bűncselekmény elkövetése miatt nem ítélték el, vagy ha igen, úgy már mentesült a büntettet előlethez fűződő hátrányok alól, és akinél a lőfegyver, lőszer biztonságos tárolása biztosított.⁴⁵⁴

A vadászat igazgatása kapcsán jelentősége van a különböző vadászati módok csoportosításának is, ugyanis speciális kötelezettségek, ellenőrzési feladatok jelennek meg a különböző módok kapcsán. A vadászat formája lehet **egyéni vadászat**⁴⁵⁵, illetve három vagy több vadász részvételével tartott vadászat (a továbbiakban: **társas vadászat**⁴⁵⁶).

A Vtv. számos esetét említi a **vadászati rend megsértésének** is, mely nem csak társasvadászaton történhet meg. Ilyen lehet például a tiltott eszköz igénybevétele, az éjszakai vadászat, a tilalmi időben történő vadelejtés, de a számos alapvető vadászati szabály megsértése is.

C) A fegyverekre vonatkozó jogi szabályozás

Kutatásom szempontjából – kifejezetten a rendészeti és vadászati igazgatásban játszott szerepük miatt – létfontosságú, hogy a fegyvertartásra (azon belül is a vadászfegyverekre) vonatkozó szabályok fontosságára is röviden kitérjek. A polgári (tehát nem katonai vagy rendvédelmi) célú fegyvertartásra vonatkozó hatályos szabályokat a jogalkotó **három szinten** szabályozza.

⁴⁵⁴ Erre vonatkozó speciális szabályok tartalmaz a Lőfegyverekről és lőszeréről szóló 2004. évi XXV. törvény, illetve a Lőfegyverekről és lőszeréről szóló 253/2004. (VIII.31.) Korm. Rendelet.

⁴⁵⁵ Egyéni vadászatnak minősül a cserkelés, a lesvadászat, a barkácsolás, és a vízijárműből történő vadászat, az egyéni apróvad vadászat és a solymászat.

⁴⁵⁶ Társasvadászatnak minősül a nagyvad terelő- és hajtóvadászata, az apróvad kereső-, illetve hajtóvadászata.

Törvényi szinten kerültek rögzítésre azok a legalapvetőbb szabályok, amelyek az Európai Unió elvárásainak is megfelelő, általános előírásokat rögzítik a lőfegyverekkel és a lőszerekkel kapcsolatban.⁴⁵⁷ Törvényi szinten kerültek meghatározásra a legfontosabb fogalmak, meghatározások is, melyekkel itt nem indokolt foglalkozni, mert nem képezik a kutatás tárgyát.

A vadászatra vonatkozó **biztonsági rendszabályok** tekintetében feltétlenül említést kell még tennünk a vadászati törvény⁴⁵⁸ azon részeiről, amelyek a vadászat során kötelezően betartandó, illetve elkerülendő, tiltott magatartási szabályokat tartalmazzák. Ilyen többek között a tiltott vadászati módokról és eszközökről szóló fejezetek, illetve a vadászat rendjére vonatkozó előírások.

A harmadik szinten az első két szinthez kapcsolódó rendeletek tartoznak, ilyen például a **vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet.**

Össességében megállapítható, hogy a hatályos magyar jogszabályok kellően szigorúak és pontosak a fegyverkezelés és a vadászati tevékenység biztonságát illetően. Joggal merülhet fel mégis a kérdés, hogy miért hallunk újra és újra a médiában vadászbalesetekről, tragikus kimenetelű eseményekről. E tekintetben elmondható, hogy mindenekelőtt emberi mulasztás okozza a balesetek túlnyomó részét. A legszigorúbb, legkörültekintőbb szabályozás mellett sem lehet figyelmen kívül hagyni az emberi tényezőt. Egy dolog bizonyos: a felelős soha nem a fegyver vagy a szabály, hanem az, akinek a kezében a fegyver van. Leszögezhetjük tehát, hogy a jogszabályok és azok betartása a biztonságos fegyverkezelésnek csupán a minimumát jelentik, melyet hazánkban a Rendőrség hivatott adminisztrálni, illetve ellenőrizni is. A fegyverek tartásának és használatának lehetősége fokozott elővigyázatosságot és felelősséget követel meg a jogosultaktól.⁴⁵⁹

⁴⁵⁷ 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és a lőszerkekről

⁴⁵⁸ 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról

⁴⁵⁹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: Vadászati igazgatás..., i.m., p. 569.

D) A vadászat igazgatásában résztvevő hatóságok, szervezetek és személyek

A korábbi, általános tudnivalókat, fogalmakat tartalmazó fejezetben igyekeztem kiemelni azt a tényt, hogy milyen szerteágazó jogterületről beszélhetünk, amikor a vadászat igazgatását elemezzük. Ezt csak tovább erősíti a jelen értekezés e fejezete, melyben az érintett szervezeteket, hatóságokat igyekszem röviden bemutatni. Mindenek előtt szükséges alapvetően két csoportot felállítani. Az első csoportba az **állami szervek** kerülnek megemlítésre, a másodikban pedig a **civil szervezetek**, amelyek ugyan nem közigazgatási szervek, de mégis kulcsfontosságú jelentőséggel bírnak a terület szabályozása és igazgatása kapcsán.

A *Kormány*, és azon belül is a **Agrárminisztérium** (korábban Földművelésügyi, még korábban a Vidékfejlesztési Miniszter) minisztere a felelős az általános célkitűzések és irányvonalak (mezőgazdaság, agrárpolitika, természetvédelem, turizmus) meghatározásáért. A minisztériumon belül található **Élelmiszerlánc-felügyeletért és Agrárigazgatásért Felelős Államtitkárság**, és annak az **Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztálya**. Ez utóbbi felelős az erdészeti és vadgazdálkodási feladatokért, így a szakszerű, fenntartható vadgazdálkodás (szakmai irányítás, stratégia kidolgozása, vadállomány-szabályozási kvóták) meghatározásáért, a vadászati politika, vadászati törvény és a kapcsolódó jogszabályok kidolgozásáért, a jogalkotás véleményezéséért, a tudományterület kutatásáért, oktatásáért, a megítélt támogatások felhasználásának felügyeletéért, az állami vadászvizsga és vadászkutya alkalmassági vizsga lebonyolításáért, a nemzetközi szervezetekkel való együttműködésért, továbbá a kapcsolattartásért a hazai társhatóságokkal (rendőrség, vám- és pénzügyőrség), és vadászati szervezetekkel (**Országos Magyar Vadászkamara, Országos Magyar Vadászat Védegylet**).

A **Belügyminisztérium**, és maga a Belügyminiszter a felelős a rendőrség vadászatra gyakorolt feladatainak végrehajtásáért (általános, fegyvertartási/tárolási, és vadászatokon történő ellenőrzések).⁴⁶⁰

a) Fővárosi – és Megyei Kormányhivatalok

A 2010-ben létrehozott **Kormányhivatalok** területi, megyei szinten látnak el vadászati igazgatási tevékenységet több szervük útján. Az első az **Erdészeti osztály**, a második az **Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály**. Feladatai közé tartozik az élelmiszerek vizsgálata, a talajvédelem biztosítása, járványügyek kezelése, és az elejtett vadállatok húsának kezelése, vizsgálata. A harmadik érintett szerve az **Agrárügyi Főosztály**, ami felel többek között a nemzeti agrárpolitika érvényre juttatásáért területi szinten, és a halászati, vadászati igazgatási tevékenység folytatásáért. Végül a negyedik szerv a **Növény- és Talajvédelmi Osztály**. Az egyes élelmiszerlánc-felügyeleti hatósági feladatok ellátására a megyei kormányhivatal járási hivatalának szakigazgatási szerveként járási állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatalok (a továbbiakban: járási állat-egészségügyi hivatal) működnek. A járási állat-egészségügyi hivatalt hatósági főállatorvos (a továbbiakban: járási főállatorvos) vezeti.⁴⁶¹

Vadászati hatóságként az agrárügyi főosztályon belül megtalálható vadászati hatóság (vadászati felügyelőség) különösen az alábbi feladatkörben jár el:⁴⁶²

- nyilvántartást vezet a vadászterületekről, a jogosult nevéről (cégéről), címről (székhelyéről), valamint a vadászati jog haszonbérleti szerződésekről,
- gondoskodik a vadászvizsga megszervezéséről,
- nyilvántartást vezet a hivatásos vadászokról,

⁴⁶⁰ Vtv. 89.§ (2). bekezdése szerint.

⁴⁶¹ CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: i.m., p. 571.

⁴⁶² CSÁKI-HATALOVICS - SZABÓ: i.m., p. 572.

- a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával összefüggésben statisztikai adatokat gyűjt, illetve szolgáltat,
- összeállítja és közzéteszi a vadkárbecslői szakértői névsort,
- nyilvántartást vezet a vadgazdálkodási tervezésre jogosult szakértőkről,
- nyilvántartást vezet a földtulajdonosok vadászati közösségének képviselőjéről,
- ellát egyes az állami támogatásokkal kapcsolatos feladatokat.

b) Rendőrség

A rendőrség munkája főként ellenőrző és nyilvántartó szerepben jelenik meg a vadászattal kapcsolatban, azon belül is a vadászat eszközeinek tekinthető fegyverek kapcsán. Ennek keretében a rendőrség ellenőrzést folytathat le a fegyver szállításával, átadásával, átruházásával és tárolásával kapcsolatban, továbbá a vadászat ellenőrzése kapcsán kiemelt szerepük van a beírókönyvek, a véralkohol-szint, és a társasvadászatok ellenőrzése tekintetében.

c) Országos Magyar Vadászkamara

Az Országos Magyar Vadászkamara (*továbbiakban: OMVK*) a hivatásos, valamint a sportvadászok önkormányzattal rendelkező, közfeladatokat, továbbá általános szakmai érdekképviselői feladatokat is ellátó köztestülete, melynek területi/ megyei szinten működő szervei a Megyei Vadászkamarák. Működésük céljai:

- a hivatásos és sportvadászok általános szakmai érdekeinek képviselése és védelme,
- közreműködés a vad védelméért, a vadgazdálkodás, valamint a vadászati jog gyakorlását, hasznosítását érintő jogszabályok megalkotásában,
- a természetvédelem, a mező- és erdőgazdálkodás érdekeivel összhangban tagjai útján - azok képzésének magas szintű biztosításával - az

intenzív és eredményes vadgazdálkodás, valamint a vadászat elősegítése és fejlesztés,

- a vadászati hagyományok ápolása révén a vadászati kultúra megtartása és fejlesztése,
- annak biztosítása - szükség esetén etikai eljárás lefolytatásával -, hogy tagjai a vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos előírásokat megtartsák,
- az etikus magatartás, a vadászetika, a vadvédelem fejlesztése és képviselete, a vadászat kedvező társadalmi megítélésének elősegítése, a más érdekvédelmi és - civil szervezetekkel való szoros kapcsolat kialakítása,
- a vadvédelem elősegítése és képviselete.

Céljaihoz kötődően feladataik is hasonlóan szerteágazóak, igyekeznek a vadászat igazgatásának valamennyi területén jelen lenni. Ennek megfelelően feladataik:

- előterjesztések, javaslatok készítése az illetékes állami, társadalmi és gazdasági szervek részére a vadászattal és a vadgazdálkodással kapcsolatban,
- előzetes véleményezési jog gyakorlása a vad védelmét, a vadgazdálkodást, valamint a vadászati jog gyakorlását, hasznosítását érintő jogszabályokról,
- a vadászat egységes és kötelező szabályzatának kidolgozásával biztosítani a biztonságos és etikus vadászat feltételeit, az egységes vadászati rend kialakítását Magyarországon,
- gondoskodás az állami vadászvizsga megszervezéséről és lebonyolításáról, az egész ország területén egységes és magas szintű követelmény-rendszer megteremtéséről,
- nyilvántartás vezetése,
- vadászjegyek kiállítása,

- kitüntetések adományozása,
- vadászati kultúra és hagyományok ápolása, terjesztése (kiadványok),
- vadászkutyák tenyésztésének és alkalmazásának elősegítése.

Feladataiknak megfelelően szervezeteik is tagoltak, a következő részekből állnak: az országos képviseleti szervéből, az Elnökségből, a Felügyelő Bizottságból, az Országos Etikai Bizottságból, a Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottságból, a Jogi Bizottságból, a Vadászati Hagyományokat Ápoló és Kulturális Bizottságból és a Pénzügyi - Gazdálkodási Bizottságból. Tagjai lehetnek rendes tagok, illetve csak pártoló tagok is. A megyei kamarák állítják ki a vadászjegyeket, továbbá végzik az illetékességi területeken lévő vadászatra jogosultak nyilvántartását, ellenőrzését és egyéb vadászati igazgatási feladatokat.

d) Országos Magyar Vadászati Védegylet

Az Országos Magyar Vadászati Védegylet (továbbiakban: OMVV) egy szakmai érdekvédelmi szövetség, ami egyesületként működik és a vadásztársaságok és más vadgazdálkodók megyei, területi szövetségei által önkéntesen létrehozott országos szövetséget alkot. Az Országos Magyar Vadászati Védegylet 1881. május 24-én jött létre, *gróf Nádasdy Ferenc* elnökletével, védnöknek *Rudolf* trónörökös, örökös tiszteletbeli elnöknek pedig *József királyi* főherceget kérték fel. A Védegylet célja a vadászat népszerűsítése, az ezen tevékenységgel kapcsolatos törvények és rendszabályok végrehajtásának ellenőrzése és támogatása, a célszerű vadóvás és vadtenyésztés támogatása, az orvvadászat meggátolása, vadfajok telepítése, a veszélyeztetett fajok védelme és a vadászati tudomány fejlesztése és az területtel kapcsolatos oktatási tevékenység fejlesztése, támogatása. Az *OMVV* céljai:

- érdekképviselő, más szervezetekkel való együttműködés,

- a vadászat és vadgazdálkodás szükségességének elfogadtatása a társadalom más szereplőivel, a vadászok társadalmi elfogadottságának elősegítése;
- a világhírű magyar vadállománnyal, mint nemzeti vagyonnal való gazdálkodás elősegítése, amely megfelel a nemzet hosszú távú érdekeinek,
- közreműködés a vad és élőhelyének védelmében, az élőhelynek az erdő- és mezőgazdálkodás érdekeivel összhangban álló fejlesztésében,
- a vadgazdálkodási és vadászati tudomány fejlődésének előmozdítása;
- a vadászati kultúra, a vadászati hagyományok megőrzése, ápolása vadászati etika és etikett érvényesülésének elősegítése;
- a vadászok szakmai ismereteinek bővítése, továbbá a jogszabályok, valamint a vadászati etika szabályai megtartására való nevelés,
- az Állami Vadászvizsgát letenni szándékozók részére magas szintű vadászati, vadgazdálkodási ismereteket nyújtó tanfolyamok szervezése és lebonyolítása,
- nemzetközi együttműködés és képviselése.

Feladatai hasonlóan az *OMVK* -hoz szintén sok területre kiterjed:

- javaslatok készítése, előterjesztése,
- jogszabály-tervezetek véleményezése,
- érdeksérelmek orvoslásában való segítségnyújtás,
- konfliktus-feloldás,
- a vadásztársaságok érdekeinek érvényesítése (piaci tevékenység),
- nemzetközi vadászati kapcsolatok, vadászatok lebonyolítása,
- közvélemény tájékoztatása, propaganda (az írott és az elektronikus sajtó igénybevételével),
- a fenntartható vadászat elfogadtatása a társadalommal, annak elősegítése, hogy ez összhangban álljon a természetvédelemmel;
- a vadászati kultúra és hagyományainak ápolása, megőrzése,

- olyan magas szintű vadászati, vadgazdálkodási ismereteket nyújtó tanfolyamok megszervezése és lebonyolítása, amelyeken az Állami Vadászvizsgát letenni szándékozó személyek a vizsga letételéhez szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket elsajátíthatják.

Az OMVV rendes tagjai között találjuk a megyei vadászszövetségeket, és pártoló tagként bármely más szövetség beléphet, ami a védegyelet céljait elfogadja. Az OMVV testületi szervei az Országos Választmány, az Országos Elnökség, és az Országos Felügyelő Bizottság. A testületi szervek mellett a védegyelet munkájában fontos szerepet töltenek be következő tisztségviselők: a Védegyelet elnöke, a Védegyelet két alelnöke, a Védegyelet ügyvezető elnöke, az Országos Elnökség tagjai és az Országos Felügyelő Bizottság elnöke.

e) Országos Vadászati Kulturális Egyesület

Az Egyesület a kultúra, a természet- és állatvédelem, a nevelés és oktatási ismeretterjesztés területén folytat közhasznú tevékenységet. Az Egyesület azon fáradozik, hogy a vadászatot, mint az ember és a természet viszonyának egyik legősibb formáját, méltóvá tegye nemes hazai hagyományainkhoz. Egyesíteni törekszik mindazon vadászokat, természetbarátokat és környezetvédőket, akik hajlandók szövetségre lépni a magyar vadászati kultúra és etika fejlesztésére, Magyarország flórájának és faunájának védelmére. Céljainak elérése érdekében az Egyesület feladatának tekinti:

- a természeti környezet, a vadon élő állatvilág, különös tekintettel a veszélyeztetett fajok védelmének előmozdítását,
- olyan európai, demokratikus vadászati rend kialakításának szorgalmazását, amely a szükséges feltételek teljesítése esetén jogilag minden felnőtt állampolgár számára hozzáférhetővé teszi a vadászatot,
- a vadászetika betartásának előmozdítását, a vadászat és a vadgazdálkodás környezeti kultúrájának, eszközeinek fejlesztését,

- a természeti környezet, a flóra, a fauna, a vadászat irodalmi és művészi ábrázolásának ösztönzését és terjesztését,
- az ifjúság nevelését, a határon túli magyarság hiteles tájékozottságának elősegítését,
- tanfolyamok, táborok, versenyek, kiállítások, pályázatok kiírását, szervezését, valamint egyéb kiadványok gondozását, terjesztését.

f) Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC)

A Nemzetközi Vadvédelmi Tanács (CIC⁴⁶³) egy politikailag független tanácsadó testület, amely nonprofit formában működik. A birtokában lévő tapasztalat és tudás felhasználásával segíti a környezetvédelmi szervezetek, és a különböző államok jogalkotói, jogalkalmazó munkáját a természeti erőforrásokkal és a fenntartható gazdálkodással összefüggésben.⁴⁶⁴

Álljunk meg itt egy szóra, és oldjunk fel egy látszólagos ellentmondást: Hogyan képes a vadászat és a vadászati szervezetek arra, hogy biztosítsák bizonyos fajok fennmaradását? A válasz egyáltalán nem nehéz. Mint azt a vadászati jog történeténél láttuk, a vadászat sokáig nemesi kiváltságok közé tartozott, a 19. század végétől pedig folyamatosan komoly üzletággá fejlődött. Ez a jellemzője pedig lehetővé teszi azt, hogy a vadászból származó bevételek egy részét nemzetközi szervezetek koordinációja mellett a veszélyeztetett fajok megőrzésére, vadvédelmi programok finanszírozására fordítsuk. Ezáltal a vadászat fenntarthatóvá válik, a vadvilágot veszélyeztető körülmények (tipikus példa az orvvadászat vagy az élőhelyek csökkenése) pedig csökkenthetők.

Annak bizonyosságára, hogy a vadászat jó ideje elsősorban nem a vadon élő állatok pusztítását, hanem éppen ellenkezőleg, azok megóvását, a fajok sokféleségének megőrzését célozza mindenekelőtt, álljon itt egy rövid példa Széchenyi Zsigmond tollából: „*A már-már menthetetlenül kivesző kecskevad*

⁴⁶³ CIC – Conseil International de la Chasse (International Council for Game and Wildlife Conservation).

⁴⁶⁴ Forrás: <http://www.cic-wildlife.org/index.php?id=121> (letöltés dátuma: 2018. június 1.)

fennmaradásának valódi érdeme azonban az 1849-ben trónra lépő II. Viktor Emánuel olasz királyt illeti. Ez a vérbeli vadászkirály, ez a Re Cacciatore – ahogy a piemonti tartományban máig is emlegetik – utolsó pillanatban vetette ki a mentőövet. A Monte Rosa-tól délfelé húzódó völgyeket, többek közt a Val d’Aosta-t – a kőszálikecske ezen utolsó mentsvárát – saját személyes vadászterületévé nyilvánította s ebben a hatalmas kiterjedésű, négyszázötven négyzetkilométernyi sziklavilágban legott hozzálátott az alig ötven darabra zsugorodott komoly védelméhez és gyarapításához.”⁴⁶⁵

Egy nemzetközi vadvédelmi szervezet felállításának első gondolata 1910-ben, a bécsi nemzetközi vadászati kiállításon fogalmazódott meg először. Nagyon fontos magyar vonatkozása a szervezet életre hívásának, hogy az alapítást megelőző tanácskozásoknak az akkori Tótmegyeren (ma Palárikovo, Szlovákia) található Károlyi kastély adott otthont. *Gróf Károlyi Lajos* ugyanis az egyik társalapítója volt a szervezetnek, és felajánlotta tótmegyeri kastélyát e nemes célra. Ma a Nemzetközi Vadvédelmi Tanács Múzeuma működik az épületben. A szervezet alapítói (*gr. Károlyi Lajos, gr. Rudolf Colloredo Mansfeld, gr. Pálffy Pál és Maxime Ducrocq*) nemzetközi konferenciát szerveztek, amelyet több szakmai, szakértői anyag kidolgozása követett – így alapozták meg a tanács létrejöttét 1928 novemberében, amelyet 1930-ban Párizsban is bejegyeztek.

A szervezet alapítóinak legfontosabb felismerése az volt, hogy a fenntartható vadászat hosszú távú biztosítása érdekében hatékony vadvilág-megőrzési programokat kell szervezni, továbbá nemzetközi szintű együttműködésre és megfelelő információ-cserére van szükség. A fenntartható vadászat és a vadvédelmi programok fontosságának felismerésével az alapítók messze megelőzték a legtöbb környezetvédelmi program megindítását. A CIC legfontosabb célkitűzései közé a fenntartható és az etikus vadászat tartozik. A szervezet azt hangsúlyozza, hogy a vadászat és a vadvédelem érdekei közösek.

⁴⁶⁵ SZÉCHENYI Zsigmond: *Két kecske*, Dr. Vajna és Bokor Budapest, 1942., p. 23.

A vadászat mellett a CIC alapításától kezdve számos más, a környezettudatos gondolkodást támogató program részese is volt.⁴⁶⁶

E) A jövő fejlesztési lehetőségei a vadászati szakigazgatásban

a) Drónok

A korábbiakban említett eszközök közül feltétlen megemlítem ebben az esetben is a pilóta nélküli járműveket. Ezek felhasználási lehetőségei az ágazatban is egyre nagyobb szerepet kaphatnak, de jelenleg a magyar vadászati hatóságok még nem használják azokat. Javaslatom szerint mindenképp célszerű a megyei kormányhivatalok drón-pilóta képzésébe a vadászati osztály munkatársait is bevonni. Jelenleg is **több olyan hatósági területet látok, ahol létjogosultsága lehet ezen eszközöknek.** Ebből az egyik az **orvvadászat ellen küzdelem**, egy másik a **vadkárok felmérésnek** szakszerű technológiai támogatása, illetve a már korábban említett területi feltérképezés, vizsgálatok sora, melyeknek akár a vadászterületek határainak kijelölésekor⁴⁶⁷ is óriási szerepe lehet.

Az orvvadászat elleni hatékony fellépés **mind a vadászati felügyelőség** (vadászati osztály), **mind a rendőrség** feladatkörébe egyaránt beletartozik. Angliában 2018-ban kezdtek meg egy kísérleti programot, melynek keretében drónokat vetnek be az orvvadászok elfogása érdekében. Több dokumentált eset ismert, amikor is illegális ún. falka/hajtó vadászatot vettek részt emberek, akik felkutatásában a drónok nyújtották az egyik kulcstényezőt⁴⁶⁸. Sajnos az orvvadászat jelensége Magyarországon sem ismeretlen, ugyanakkor hazánkban ez inkább az egyéni vadászatok körében fordul elő leggyakrabban, főként éjszakai körülmények között. A felderítés ebben az esetben már jóval nehezebb,

⁴⁶⁶ <http://www.cic-wildlife.org/index.php?id=119> (2013. június 1.)

⁴⁶⁷ A vadászterületek határainak kijelölése alapvetően térinformatikiai alkalmazásokat igényelt eddig is, de az itt rendelkezésre álló adatokat feltétlen hasznos olyan képi anyaggal kiegészíteni, ami nem több száz méter magasból készült (pl. Google Earth szintű magasságból), hanem pár 10 méteres magasságból, ennek megfelelően az adott környezeti állapotnak (erdősültség, mezőgazdasági terület megműveltsége) inkább megfelelő.

⁴⁶⁸ Forrás: <https://www.agrarszektor.hu/gepek/a-dronok-elol-nem-tudnak-elmanekulni-az-orvvadaszok.9619.html> (utolsó megtekintés: 2018.05.12.)

ugyanakkor a drónokra már szerelhető tartozékként hőkamerás érzékelő, amivel éjszaka is felkutathatóak a vadászterületen lévő személyek. Ebben az esetben viszont szükség van előzetes információkra is, hogy kik azok a személyek, akik jogszerűen tartózkodnak a területen, az adott körzetben, mely a beírókönyvekben (mint hatósági dokumentumban) szereplő bejegyzésekből kideríthető. Ehhez azonban az összes, a vadászterületen kihelyezett beírókönyvet ellenőrizni kell, ami adott esett több (akár tíz) kilométeres utazást is igényelhet. Ennek kiküszöbölésére a későbbiekben egy forradalmian új megoldást kívánok majd bemutatni.

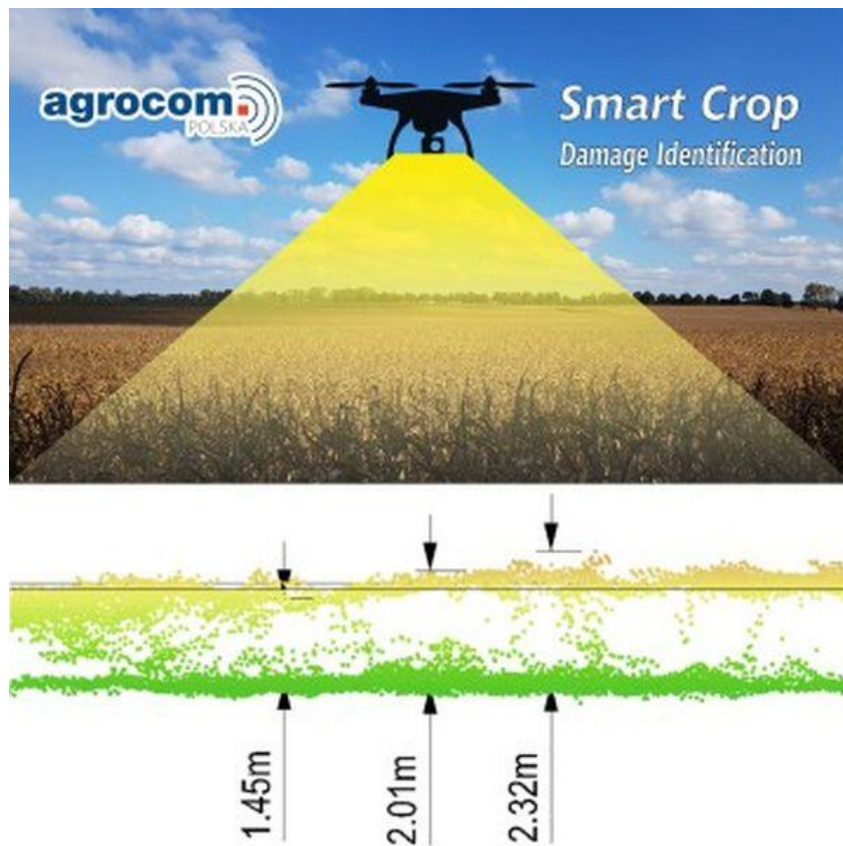
A drónok egy másik felhasználási területe lehet a **vadkárak felmérésének technikai támogatása** pontos, helyszíni mérések útján. Ahogyan arra már korábban is utaltam, komoly problémát jelent hazánknak a megnövekedett vadállomány által a mezőgazdaságban, illetve erdészeti területen okozott kár, a vadkár. Ez napjainkban milliárdos tételként is jelentkezhethet országos viszonylatban, éppen ezért kiemelten fontos a pontos kármértékek megállapítása a jogviták eldöntése szempontjából.⁴⁶⁹

A javaslatom szerint a **vadkárprotokoll** kidolgozásakor **a rendszer részévé kellene tenni a drónokkal történő méréseket**, hiszen olyan létező technikáról beszélhetünk, ami ténylegesen hatékonyabbá, gyorsabbá teheti ezen eljárásokat. Gyakorló vadászként egyértelműen állíthatom, hogy a mező- és erdőgazdasági területen keletkezett természeti- és vadkár felmérése sok esetben komoly nehézséget okoz, az eredmények gyakran megkérdőjelezhetők, pontatlanok, ebből kifolyólag nincs is sok olyan szakember, aki ezt megbízhatóan, magas szakértelemmel tudná vállalni. Ebben nyújthat segítséget a lengyel *Agrocom Polska* intelligens vadkár és természeti kár azonosító rendszere.⁴⁷⁰

⁴⁶⁹ Az esetek egy jelentős részében nem sikerül az egyesség megkötése a vadászatra jogosult (vadászársaság) és a mezőgazdasági/vagy erdészeti terület megművelője között, így a vita eldöntésére első körben az illetékességgel rendelkező jegyző kell, hogy kijelöljön egy igazságügyi vadkár szakértőt. Sajnálatos módon a szakértők által használt számítási módok között és az azokból származó eredmények között számmottevő különbségek alakulhatnak ki. Ennek megoldásása az Országos Magyar Vadászkamara javaslatára elindult egy „Vadkár protokoll” kidolgozás, mely - jelenleg is tart – reményeim szerint hozzájárulhat egy egységes és modern eljárási rend meghatározásához.

⁴⁷⁰ Forrás: <http://agrocompolska.pl/scdi-intro/> (utolsó megtekintés: 2018.05.14.)

Ennek lényege az úgynevezett **Smart Crop Damage Identification (SCDI) rendszer**, ami egy négyrotoros drónra felszerelt 3D-s, nagy képfelbontású kamerarendszer. Lehetőséget ad légi fényképezéssel és a LIDAR képfeldolgozással a kárt elszenvedett területet felmérni, ezen túlmenően pedig hagyományos (2 dimenziós) felvételeken is rögzíthető a kártétel. A módszerről elmondható, hogy pontos, rendkívül gyors, sok terepi munkát megspórol a terület tulajdonosának, a vadgazdálkodónak vagy a kárfelmérőnek egyaránt. A Smart Crop működés közben:

Forrás: <http://erdo-mezo.hu/2017/11/26/preciz-modszert-fejlesztettek-ki-a-lengyelek-a-vadkar-dronos-felmeresere/> (utolsó megtekintés: 2018.10.12.)

Az ábrából is jól látható: a megoldás egyik alapja az, hogy a rendszer észleli a különböző növény egyedek közötti magasság és méretbeli különbségeket is, ezen túl pedig hiteles, nagy felbontású képi anyaggal látja el a felhasználóját. Ennek és egy jól megtervezett szoftvernek köszönhetően lényegesen rövidebb idő alatt lehet majd egy-egy (akár több tíz hektáros) területet felmérni, az

ott keletkezett károkat a korábbi mintavételi⁴⁷¹ eljárásoknál pedig precízebben megbecsülni. Talán ez is hozzájárulhat majd a vadászati hatóságok, vadászok és az agrárágazat közötti ellentétek, súrlódások csökkentéséhez. Úgy gondolom, hogy ennek indoka lehet ebben az esetben a korábban már több alkalommal említett *Jó állam* koncepciójának megfelelő, annak célkitűzéseit maximálisan megvalósító fejlesztés, mely egyértelműen egy hatékonyabb, ügyfélbarátabb, az ügyfelek igényeit jobban kiszolgáló közigazgatási szolgáltatást eredményezhetne.

Úgy vélem, hogy az eszköz alapú modernizáció a fentebb említett felhasználási módokkal is már jelentősen megvalósulhatna, de emellett **van még egy konkrét javaslatom is, főként a jogalkotó számára.** A konkrét vadászati tevékenységünk megkezdése a korábban már említett **beírókönyveknél** veszi kezdetét. Itt nekünk – mint vadászatra jogosult személyeknek – el kell döntenünk a helyszínen (legtöbbször még lakott területen belül), hogy hol, melyik biztonsági körzetben kívánunk vadászni, mikor kezdjük meg azt, illetve tervezetten meddig tart majd vadászatunk, vesz-e rajtunk kívül részt valaki a vadászaton vagy sem (fegyver nélküli kísérőként vagy vadászjeggyel rendelkező bér vagy vendégvadászként).

Ezt követően aláírásunkkal tesszük hivatalossá és aktívvá a vadászati tevékenységünket⁴⁷². Az adott pillanatban – beiratkozáskor – szerzünk arról is információt, hogy előttünk beiratkozott-e már valaki (vagy többen is) esetleg valamelyik szomszédos biztonsági körzetbe vagy sem, illetve hogy meddig tart a vadászat. Azokról a vadásztársakról, akik viszont utánunk iratkoznak be, nem lesz tudomásunk, így ez a későbbiekben gondot jelenthet, ha *hallunk egy gazdátlan lövést*, amelyről meglévő információk alapján gondolhatjuk azt is, hogy orvvadászati tevékenységre bizonyíték. Ez normál esetben a rendőrség értesítését vonja maga után, ugyanakkor addig a pillanatig, amíg nem leszünk

⁴⁷¹ A jelenleg használt mintavételi eljárások egyike során sem kerül az egész terület bejárásra, csak különböző mintavételi sormintákat használnak, amelyek a teljes terület 20%-t szokták lefedni maximum, ebből kifolyólag meglehetősen vitatott ezek pontossága.

⁴⁷² Mintát a 79/2004. (V.4.) FVM rendelet 13.sz. melléklete tartalmazza.

ismételten a beírókönyvnél/ vadászati naplónál, addig nem lehetünk biztosak abban, hogy saját vadásztársunk adott le esetleg lövést, vagy valóban orvvadászati tevékenység történt. A következőkben **kifejtett, a digitális, vagy e-vadászati naplók bevezetésére vonatkozó de lege ferenda javaslatról azt gondolom**, hogy ez lehet a kizárólagos mód a jövőben a korábban említett problémák elkerülésére.

b) e-Vadászati napló

Ennek alapját egy **számítógépes adatbázis képezné**, melyhez a vadászatra jogosultak csatlakoznának vadászati egységként megadva minden szükséges információt a hatóságok (vadászati felügyelőség, illetékes rendőrkapitányság), illetve a rendszer számára. Ahogyan látható a korábban ismertetett (TIR, VÉSZ, stb.) rendszerek esetében, a térinformatikai alkalmazások, technológiák egyértelműen lehetővé teszik a pontos, digitális térképes felületen történő ábrázolást. A vadászatra jogosultak (vadászterületek, társaságok) csatlakozásán túl egy másik nagyon fontos feltétel, hogy a vadászok is regisztráljanak a rendszerbe, illetve egy erre a célra speciálisan kifejlesztett applikációt töltsenek le okos eszközeikre. Ezen az applikáción keresztül történhetne meg a beiratkozás az adott vadászati körzetbe, a hagyományos eljáráshoz hasonlóan nevünk, vadászati körzetünk, a vadászat megkezdésének időpontjának megadásával, illetve esetleges kísérő személyzetünk (fegyver nélküli) jelzésével. A beiratkozást követően mind a vadásztársaság többi tagja, mind pedig az illetékes hatóságok azonnal láthatják, hogy az adott területen éppen hány vadászjeggyel rendelkező személy tartózkodik (akár néhány méteres pontossággal, köszönhetően az okostelefonokban megtalálható GPS jeladóknak). Ennek köszönhetően – elméletileg – nem fordulhat elő az az eset sem, hogy *gazdátlan lövések* szülessenek, illetve az sem, hogy beiratkozásunkat követően ne tudnánk az utánunk érkező vadásztársak hollétéről. A rendszer alapvetően tehát infokommunikációs eszközök használatával teljesen online

lenne és az információ-áramlás legszélesebb körét valósítaná meg az összes érintett fél között.

Mint minden újítás, fejlesztés esetén, itt is megfogalmazódhatnak **ellenvélemények**. Ezen rendszert ellenzők egyik érve a modern eszközök nehézkes használata lehet, ami az idősebb generáció számára okozhat nehézséget, illetve anyagi ráfordítást is igényel. Én úgy gondolom, hogy a jövő igazgatása abszolút mértékben a digitalizált, mobilitás alapú megoldások irányába halad, ezért mindenképp érdemes időben elkezdni a felkészülést az új rendszerekre. Magyarországon a digitális írástudatlanság még mindig jelen van, aminek jelentős részét az idősebb generáció jelenti. Az esetükben sokszor nem csak a technikai eszközök kezelési ismeretének elsajátítása jelent gondot, hanem eleve hiányzik a szándék is az alkalmazás iránt. Ennek alapját képezhetik a digitális rendszerekkel szemben támasztott aggályok, adatbiztonsági szabályok betarthatósága is. Ebből kifolyólag az ilyen idősebb vadásztársak esetében az új megoldás iránti meggyőzés sokkal nehezebb feladat. Úgy vélem azonban, hogy a vadászati tevékenység – veszélyes üzemi tevékenységként – feltétlen igényli az átláthatóbb, információ-gazdagabb megoldásokat. Ennek egyik hasznos eleme lenne az **e-beírókönyv**, melynek **használatával a következő kiemelkedően fontos célkitűzések, feladatok is megvalósulnának:**

- hatékony, gyors (azonnali) információáramlás az érintett felek (vadásztársaságok tagjai és hatóságok) között, akár napi 24 órában 2 irányban,
- hatékony megoldás az orvvadászat visszaszorítására⁴⁷³, ezáltal a rendőrség munkájának megkönnyítése révén a közbiztonság növelésére,

⁴⁷³ Ennek nemzetgazdasági szinten is komoly pozitív hatása lehet, amennyiben sikerül a vadállomány minőségét javítani, megóvni az idő előtti elhullástól (orvvadászat által) a vadakat. Egy-egy trófeás vad esetében ez a néhány 10 ezer forinttól egész akár a 10 millió forintos (pl. kiemelő gím- vagy dámszarvas bika esetében) nagyságrendig is terjedhet ma Magyarországon.

- a vadállomány védelme az illetéktelen személyek által történő zavaró, károsító tevékenységektől (pl. agancsozók, illegális szemétkerakók, engedély nélkül motorozók).

A lehetséges **ellenvélemények sorában** (akár a Minisztérium vagy civil érdekképviselői oldalán is⁴⁷⁴) a következő **az azonosítás kérdése**. A minisztérium – nem hivatalos – véleménye szerint megfelelő azonosítás nélkül a rendszer működésképtelen. Érveik szerint a hagyományos papír alapú beírókönyvben, vadászati naplóban történő aláírás mozzanat nehezen helyettesíthető. Úgy vélem, hogy ezt akár **ügyfélkapus regisztrációval** is tökéletesen lehetne kezelni, ami adott esetben még megbízhatóbb az aláírásnál. Ezen állításomat arra alapozom, hogy gyakorló vadászként számtalan alkalommal találkoztam olyan esetekkel, amikor láthatóan, legalábbis feltételezhetően nem az adott vadászati tevékenységet folytató vadász írt alá, vagyis *iratkozott be*, hanem azt más tette meg helyette.⁴⁷⁵ Ennek gyakori példája lehet egy kötelezően, a vadászok számára előírt *vadkárrelhárító vadászat*, melyet az adott napra kiírt vadász, ha nem tud, vagy nem akar teljesíteni⁴⁷⁶, akkor egyszerűen megkérheti vadásztársát a be-, illetve később a kiiratkozásra, ezáltal azt a látszatot keltve, hogy a rá kiszabott kötelezettségnek eleget tett. Az általam felvázolt e-napló segítségével csak az tudna beiratkozni, akinek van ügyfélkapus regisztrációja, ezáltal az *üres beiratkozások* (tehát a fizikailag őrizetlenül hagyott terület, de adminisztratívén *foglalt közetek*⁴⁷⁷) megszüntethetőek lennének.

⁴⁷⁴ A terület igazgatása jelenleg az Agrárminisztérium hatáskörébe tartozik. A vadászati civil szervezetek közül kiemelendő az Országos Magyar Vadászati Kamara (mely a sport –és hivatásos vadászok érdekképviselői szerve), illetve az Országos Magyar Vadászati Védegylet (ami a vadásztársaságok, vadásztra jogosultak érdekképviselői szerve). Mindkét érdekképviselői szerv vonatkozásában elmondhatom – a megyei területi szerveik felügyelőbizottságainak elnökeként – hogy alapvetően a fejlődést, újítást támogatják ezen szervek, és kifogásként csak az idősebb generációknál történő alkalmazhatóságot emelik ki. Ezzel szemben a minisztériumban már kicsit nagyobb ellenállás mutatkozik.

⁴⁷⁵ Ennek az elmúlt évtizedekben kialakult gyakorlata jött létre, melyben az általunk a vadászati naplóból megismerhető információi is megkérdőjeleződnek.

⁴⁷⁶ A vadkár elhárító vadászatok lényege a legtöbbször, hogy napnyugtától napkeltéig igyekezzenek a vadászok megóvni a mezőgazdasági kultúrát a vadak által megvalósított vadkártól. Ez egy meglehetősen hosszú és fárasztó módja a vadkár megelőzésnek és sok esetben eredménytelen is.

⁴⁷⁷ Ez már csak azért is gond lehet, mert lehet, hogy egy másik vadásztársunk éppen az adott körzetben szeretett volna hódolni szenvedélyének, de a „látszólagos beiratkozásunk” miatt erre nem nyílik

Felmerülhet az is akár az ellenzőkben, hogy az ügyfélkapus regisztráció sem feltétlen elég megbízható, hiszen akár előfordulhat az is, hogy valakinek (egy vadásztársnak) megadtuk azonosítónkat, hogy meg tudja tenni helyettünk a hivatalos beiratkozást. A saját véleményem ezzel kapcsolatban az, hogy az ügyfélkapus belépési adataink – miután az ottani tárhelyünknek köszönhetően nem csak a vadászatok alkalmával használatosak, hanem számos más közigazgatási hatósági eljárás során, pl. okmányügy, adóügy – feltétlen bizalmas adatoknak tekinthetők, amit nem célszerű megosztani másokkal. Ennek megfelelően én nem látom ezt releváns problémának, de ha szükséges az azonosítást lehetőségünk van szigorítani. Az eddig vázolt Ügyfélkapun történő belépés (felhasználónév + jelszó megadása) mellett véleményem szerint alkalmazható lenne az egyik korábbi alfejezetben (azonosítási lehetőségek) ismertetett **biometrikus azonosítás** is. A napjainkban forgalmazott okostelefonok döntő többsége – az újonnan megjelenő készülékek esetében ez feltétlenül igaz – képes az ujjlenyomat alapú azonosításra, illetve egyesek már az írisz, retina, arc felismerésre is. Jómagam a tulajdonság alapú azonosítási módokból mindenképpen az ujjlenyomatok alkalmazhatóságát látom megvalósíthatónak (az alfejezetben ismertetett előnyei miatt is). Az ujjlenyomat alapú azonosítással szemben egy lehetséges érv lehet, hogy túlzott mértékű belépést jelent az állampolgárok privát szférájába. Ezzel kapcsolatban úgy gondolom, hogy mivel a vadászati tevékenység kiemelten veszélyes – már csak a lőfegyverek használata miatt is – ezért fokozott biztonsági intézkedéseket, átláthatóságot és pontos, hiteles nyomon-követhetőséget, ellenőrzést igényel. Ezen igényeknek azt gondolom, hogy az ügyfélkapus + biometrikus azonosítás kombinációjának alkalmazása maradéktalanul eleget tehet és nagyban segítheti a vadászbaesetek számának csökkentését is.

Felmerülhet **további ellenérvként**, hogy „*az idősebb generációnak újfent gondot jelentő megoldás a biometrikus azonosítás*”, de továbbra is azt vallom,

lehetősége, hiszen a Vtv. szabályai szerint egy biztonsági körzetben egy időben főszabály szerint csak egy vadász tartózkodhat.

hogy el kell kezdeni a rendszerre történő átállást, mert kétségtelenül ebbe az irányba halad a közigazgatás modernizálása.

Az általam felvázolt e-beírókönyv hatósági alkalmazhatóságának megvalósulása egyelőre még nem látható időben. Ugyanakkor a vadásztársaságoknál az igény megszületett, hogy ha nem is hatóságilag elfogadott módon, de saját belső adminisztrációjukat és ellenőrzésüket megkönnyítve szívesen használnának, ilyen vagy ehhez hasonló rendszert. A következőkben egy ilyen rendszert szeretnék röviden bemutatni gyakorlati szempontból is, ami még inkább rávilágít a korábban megfogalmazott előnyök valóságára, ezáltal még inkább alátámasztva a koncepció alkalmazhatóságát.

c) HAMS

A **HAMS**⁴⁷⁸ (**Hunting Area Management System**) jelenleg (vadásztársaságok által) teszt üzemmódban lévő vadgazdálkodási rendszer és elektronikus beírókönyv, melynek a következő főbb funkciót lehet kiemelni:

- vadászati napló,
- terítéknyilvántartás,
- terület és tagjegyzék,
- vadgazdálkodási terv,
- vadazonosító nyilvántartás.

A *vadászati napló* funkció fontosabb jellemzői a következőképpen foglalhatók össze:⁴⁷⁹

- Valós idejű, azonnali információ továbbítás (akár fotók is) minden eseményről a teljes vadászterületen, legyen szó akár szabad és foglalt körzetekről, elejtésekről.
- A rendszer minden beiratkozásról, jelentéskészítésről e-mailt küld mind a beiratkozónak, mind pedig a vadásztársaságnak. Ennek

⁴⁷⁸ A HAMS szoftvert a Bit and Pixel Kft. tervezte és készítette.

⁴⁷⁹ Forrás: <https://hams.hu/hu#book> (utolsó megtekintés: 2018.05.15.)

értelmében az offline módban (be nem jelentkezettek) lévő felhasználók is értesülhetnek az eseményekről.

- Korrekt adminisztráció a vadazonosító jelek kezelése tekintetében. Ennek alapját az a szabály képezi, hogy minden vadásztag csak a saját (számára dokumentáltan előzetesen kiosztott, vadazonosítóját tudja felhasználni, kizárva ezzel a véletlenül összetévesztett vadazonosító-használatot.⁴⁸⁰
- A HAMS teljes mértékig rendszer és eszközfüggetlen, azaz Android, iOS vagy Windows operációs rendszerű készüléken is működik.

Az online napló felülete:

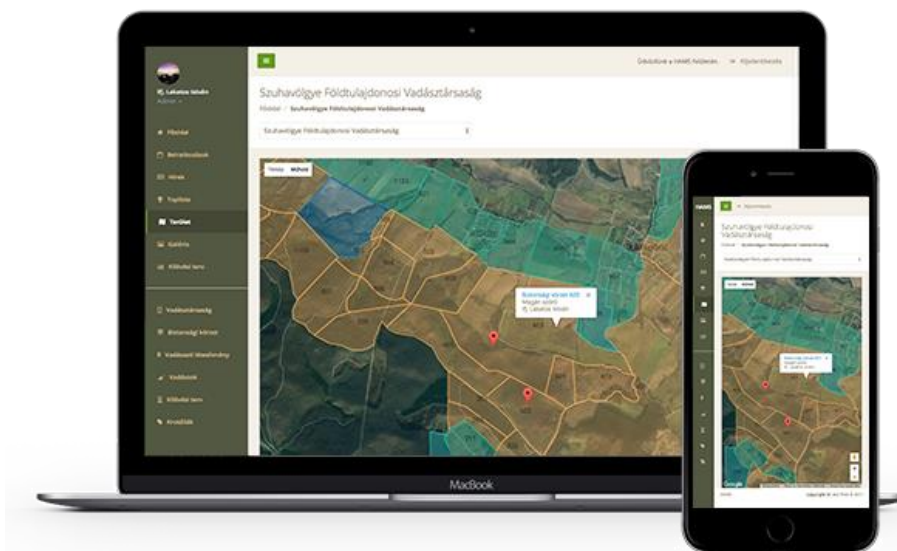

Forrás: <https://hams.hu/hu#book> (utolsó megtekintés: 2018.11.12.)

⁴⁸⁰ Az elmúlt néhány évben számtalan szabálysértési, bűncselekményi eljárás került lefolytatásra a többszöri (ugyanazon) vadazonosító felhasználása miatt. Ennek háttérében lehetett csupán figyelmetlenség is, ha korábban nem lett jogszerűen „kitörve” az azonosítón a dátum, de épp úgy lehet szándékos cselekedet is a háttérben, amivel a vad eltulajdonítása volt a cél. Egy másik esetben is gondot okozhatnak a vadazonosítók, mégpedig akkor, ha valaki egyszerre több vadászársaságnál is tag, ugyanis minden társaságnak külön sorszámú azonosítói vannak (a hatóság által kiadva), viszont a rajtuk szereplő számokon kívül mindenben megegyeznek. Így meglehetősen könnyű őket összekeverni. A rendszer tehát csak az adott területre érvényes és még fel nem használt azonosítót engedélyez.

A vadászterületeken történő megjelenítés térképes rendszeren keresztül történik, melynek keretében láthatóvá válnak a biztonsági körzetek és azok foglaltsága (felhasználói beiratkozást követően). A szükséges biztonsági körzetek kialakítása is egyszerűen megtörténhet, hiszen akár GPS koordinátákkal is megrajzolható a rendszerben. Ezt a HAMS pedig képes elhelyezni a domborzati, akár műholdfelvételen alapuló Google Maps térképen is, szinte azonnal. Sok vadásztársaságnál jelentkezik az igény, hogy a vadászati körzetek között különböző csoportokat szeretne felállítani. Erre lehetőség nyílik, amikor a körzetekhez kapcsolódó tulajdoni viszony, vagy vadászati lehetőségek is (szabadon beírható cserkelő vadászatra fenntartott körzet, magánszórót tartalmazó körzet, vagy akár szabadon beírható vadkáros, stb.) rögzítésre kerülnek. További adatok, információk rögzítéseként lehetőség van különböző vadgazdálkodási létesítmények (pl. magaslesek, dagonyák, szórók, nagyvadetető, szórok, malacetető, stb.) GPS koordinátaival együtt történő megjelölésére is.⁴⁸¹

A térkép felépítése, látványa a gyakorlatban:

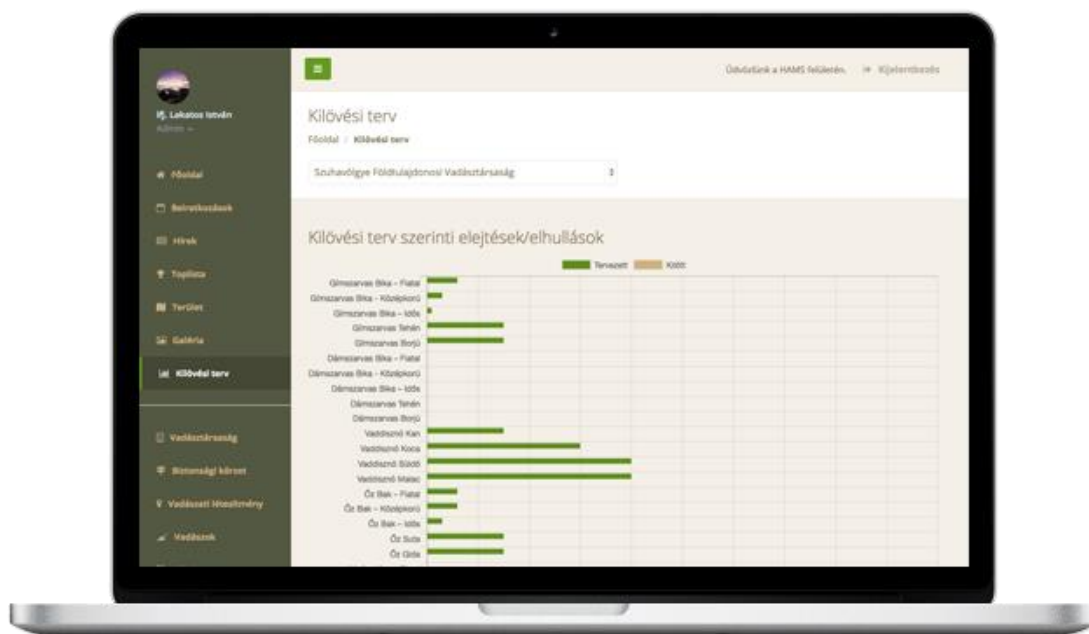

Forrás: https://hams.hu/hu#hunting_area (utolsó megtekintés: 2018.11.12.)

⁴⁸¹ Forrás: https://hams.hu/hu#hunting_area (utolsó megtekintés: 2018.05.15.)

A HAMS rendszer a **vadászatra jogosult személy** adminisztrációs terheit is nagymértékben képes csökkenteni, melyek keretében:

- létrehozhatjuk digitálisan a hatóság által korábban elfogadott vadgazdálkodási tervet, ezáltal megismerhetővé tesszük minden tag számára,
- naprakész, valós idejű kimutatásokat biztosít folyamatosan a társaságról, illetve a tagokról, így nem fordulhat elő egy tervszámot meghaladó vadelejtés sem,⁴⁸²
- a hatóságok felé bármikor, naprakész pontos jelentés kimutatás készíthető.⁴⁸³

Vadgazdálkodási kimutatás – Forrás: https://hams.hu/hu#animal_identifier (utolsó megtekintés: 2018.11.12.)

⁴⁸² A jelenlegi rendszerben például ha egy vadásztársaságnak már csak 1 db gímbika elejtésére van lehetősége az előzetesen elfogadott vadgazdálkodási terv szerint, akkor előfordulhat, hogyha egyidőben többen kezdik meg, több különböző körzetben a jogszerű vadászatot, elképzelhető azaz esett, hogy akár több gímbika is elejtésre kerül a rendelkezésre álló 1 helyet. Ilyen esetek különösen a trófeás vadak párzási időszakában fordulhatnak elő. Ezáltal többé nincs szükség a vadászmaster külön tájékoztatására vagy taggyűlésre sem ahhoz, hogy minden tag tudja, hogy az adott vadfajokból mennyi ejthető még el!

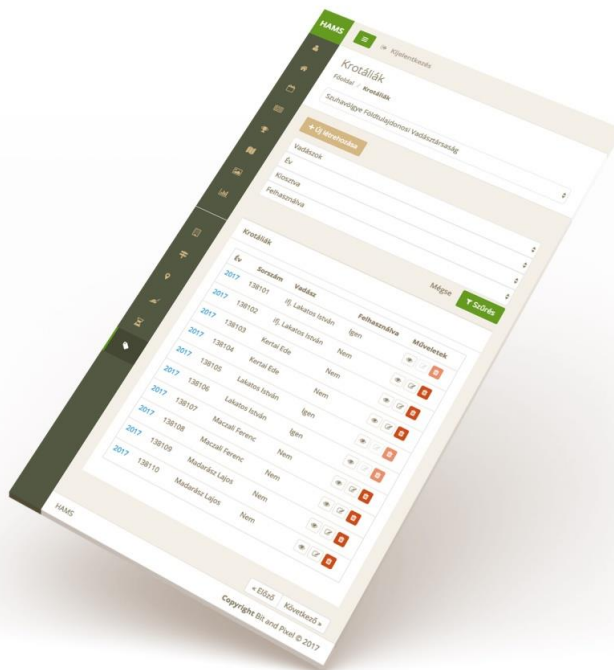
⁴⁸³ Itt jegyzem meg, hogy ha egy ilyen rendszert a jövőben a jogalkotó is „enged majd használni”, akkor a hatóságok rendszerbe történő kapcsolásával ők is folyamatosan láthatják az adatokat, jelentéseket, így egyfajta folyamatos kontrol valósulhat meg.

A **vadazonosítók nyilvántartása**, ahogyan arra korábban már utaltam szintén egy lényeges funkció, hiszen a hatóságok irányába is kiemelten kezelendő. Itt két csoportra lehet osztani felhasználás szempontjából a személyeket:⁴⁸⁴

- Adminisztrátorok esetében fontos, hogy megfelelően érkeztetésre kerüljenek a vadazonosítók (a kezdeti sorszám és a végsorszám megadásával a rendszer automatikusan létrehozza a vadászársaság birtokába került azonosítójelek listáját). Ez után könnyedén a taghoz lehet rendelni a kiosztásra váró vadazonosító jeleket. A kiosztást követően bármikor lehetőség nyílik a terítékadatok, illetve vadazonosítók használatának ellenőrzésére is (naponta, de akár több év távlatából is), hogy ki, hol, mikor és milyen vadfaj, milyen egyedére használta fel a neki előzetesen kiosztott azonosító jelet.
- Vadászársasági tagok esetében is óriási előny jelent ez a funkció. Még ha össze is keveredtek a vadazonosító jelek, a rendszer segítségével könnyedén ellenőrizhető, hogy mely azonosítószám melyik vadászársasághoz, és melyik taghoz tartozik. Így nem okozhat többé problémát a korábban már említett eset, ha egyszerre több vadászársaság tagja az adott vadász és egy helyen tárolja az összes vadazonosítóját.

A vadazonosítók nyilvántartása a rendszerben:

⁴⁸⁴ Forrás: https://hams.hu/hu#animal_identifier (utolsó megtekintés: 2018.05.15.)

Forrás: https://hams.hu/hu#animal_identifier Forrás: https://hams.hu/hu#animal_identifier (utolsó megtekintés: 2018.05.15.)

Az azonosítás kérdéséről elmondható, hogy jelenleg egy előzetes regisztrációt követően minden felhasználó kap egy felhasználói nevet és hozzá egy jelszót (amit természetesen meg tud változtatni). Ez a jövőben – a szoftver megálmodói és fejlesztőivel való találkozásokkor megerősítésre került – könnyedén átalakíthatóvá válik az ügyfélkapus belépési szisztémára.

Az előbbieken bemutatott szoftver tehát ugyan még csak tesztüzemmel, de már alkalmazható a társaságok belső igazgatási életének megkönnyítésére. Úgy gondolom, hogy a bemutatott funkciókból is jól látható, hogy a korábban általam bemutatott koncepció gyakorlati megvalósíthatósága technikailag nem hogy lehetséges, hanem szinte készen áll. Néhány apró módosításra természetesen szükség van még, hogy a hatóságok is bekapcsolhatóak legyenek a rendszerbe (főként felügyeleti szereplőként), illetve az azonosítás erősebbé tétele kapcsán. Továbbá rendkívül hasznosnak találnám egy a már korábban bemutatott Életmentő App-ban működő segítség-hívási funkciónak is a beillesztését, ami baleset vagy rendkívüli esemény (pl. tüzeset, orvvadászat, stb.) idején automatikusan pontos GPS adatokkal segíteni a

rendőrség, a katasztrófavédelem illetve mentőszolgálat pontos helyszínre érkezését és munkájának megkezdését.

Az e-napló bevezetésének indoklása jogalkotási szemlélettel nézve

Kutatásaim során arra a megállapításra jutottam, hogy a jogi környezetnek (a vadászati törvénynek) lehetővé kell tennie, hogy egyenértékű beiratkozásnak minősüljön a vadászati hatóság által hitelesített „hagyományos” vadászati naplóba és ez e-naplóba történő megoldás is. Nem csak a törvény, hanem a végrehajtási rendeletében is szükséges az egyenértékű beiratkozási alternatívák lefektetése. A korábban már bemutatott megoldások véleményem szerint kiválóan tudják a vadgazdálkodási tevékenységeket segíteni, melyre a következőkben a konkrét feladatok során igyekszek rámutatni.

a.) A hivatásos vadász szolgálati naplójának vezetésekor (naponta kötelező) egyszerűbb, kényelmesebb megoldás lehet a „terepen” azonnal rögzíteni az elvégzett feladatokat, tapasztalt eseményeket (pl. vadkár, orvvadászat észlelése). Itt lehetőség van akár pontos GPS adatok rögzítésére is, amennyiben az e-napló megoldást választják. A hivatásos vadász szolgálati naplójának vezetésekor (naponta kötelező) egyszerűbb, kényelmesebb megoldás lehet a „terepen” azonnal rögzíteni az elvégzett feladatokat, tapasztalt eseményeket (pl. vadkár, orvvadászat észlelése). Itt lehetőség van akár pontos GPS adatok rögzítésére is, amennyiben az e-napló megoldást választják.

b.) Az e-napló rendszere folyamatos nyomkövetési lehetőséget biztosít nemcsak a hivatásos vadásznak, a vadászatra jogosultnak, de magának a vadászati hatóságnak is. Az e-naplóba történő egyéni vadászatok során szükséges bejegyzések (lövés leadása, vad elejtése, orvvadászat észlelése) a vadászterületen elvégezhető. Amennyiben a vadászatra jogosult az e-napló megoldást választotta, abban az esetben a teríték nyilvántartás folyamatosan nyomkövethető, hisz a rendszer automatikusan képes hiteles, napra kész listát

generálni bármikor. Ez segítséget nyújthat a vadászatra jogosult részére előírt tervszámok (elejtendő vadak száma vadfajonként és ivaronként). Ez kiemelten fontos akkor, amikor egy vadászatra jogosult részére meghatározott darabszámú trófeás vad elejtésére van lehetőség. Ha a rendszer folyamatosan nyomon követi az elejtett vadak minőségi és mennyiségi adatait, akkor nem fordulhat az elő, hogy az előzetesen jóváhagyott tervszámok túllépésre kerülnek. A túllépés a Vt. szerint 10%-ig automatikusan lehetséges, viszont afelett előzetes engedély nélkül vadvédelmi bírságot eredményezhet.

c.) További nagyon fontos indoka és előnye lehet az e-naplónak, hogy minden vadász számára a rendszer az elejtett vad rögzítésekor csak és kizárólag a számára előzetesen hozzáadott vadazonosító számot engedi felhasználni, beírni. Ezáltal elkerülhető a sajnos gyakorinak mondható, tiltott többszörös vadazonosító felhasználása is, mely végeredményben bűncselekmény elkövetését is jelenti. Szintén kiküszöböli azt a problémát is, ha egy vadász esetleg több vadászatra jogosultnál is tag, így több társaság vadazonosítójával is rendelkezik, azokat véletlenül felcserélje.

d.) Az e-napló üzemeltetése a vadászatra jogosulttal szemben üzemeltetési kötelezettséget hoz létre, ami gyakorlatilag egy szolgáltatónál történő szolgáltatás megrendeléssel történik meg, illetve a szolgáltatás díjának folyamatos rendezésével. Amennyiben a megrendelt szolgáltatás nem elérhető, pl. üzemzavar miatt, akkor szükséges alternatív megoldásként a hagyományos vadászati napló biztosítása is. A vadászati napló 2 féle megoldása tartalmában megegyezik, ugyanazon bejegyzéseket kell a törvény értelmében bevezetni azzal a különbséggel, hogy amennyiben a későbbiekben a jogszabály kötelezővé teszi, akkor terítékfotó, gps koordináták is azonnal bejegyezhetőek már az e-napló rendszerében, ezáltal is hitelesítve a bejegyzett információkat. A jogszabály által előírt vadászati napló megőrzési kötelezettség az e-napló vonatkozásában nemcsak kényelmesebb és egyszerűbb, hanem az adott vadászati évre vonatkozóan is előnyösebb. A korábbi évek adatai

lekérdezhetőek azonnal az arra feljogosított felhasználók számára, így az segítséget nyújthat az adott időszak vadgazdálkodási tervezéséhez is.

e.) Az e-napló esetében is a beiratkozás rendje a törvény által előírt módon történik meg. A különbség abban rejlik, hogy itt nem szükséges az előre elhelyezett vadászati naplókhoz is elutazni, hanem bárholnan megtehető a beiratkozás, majd a vadászat befejeztével a kiiratkozás is.

f.) Magyarországon a nagyvadak mennyisége és minősége kiemelkedően magasnak tekinthető. Ezért is fontos, hogy a sokszor milliós értéket képviselő sebzett vadak felkutatásában minden lehetséges modern eszközt alkalmazzunk. Az e-naplóban rögzített GPS koordináták segítséget nyújtanak az utánkeresést folytató szakemberek számára, hogy a kutyákkal a rálövés pontos helyén kezdjék meg a keresést. Ez nagymértékben megnöveli a sikeres utánkeresés esélyét, ezáltal komoly gazdasági érdeket is szolgáltatva akár állami erdészetek, akár civil vadászatra jogosultak esetében.

A jogszabályban előírt elszámolási kötelezettség teljesítése leegyszerűsödik, hiszen az e-napló rendszere naprakész nyilvántartás is egyben, melyet a megfelelő funkció alkalmazásával könnyedén lehet a hatóság számára benyújtható jelentéssé konvertálni.

Végeredményben azt mondhatom, hogy az e-napló koncepciója bizonyítja, hogy a vadászati igazgatásban is elérkezett a mobil applikációk ideje, amelyek megfelelő jogszabályi környezet létrehozása mellett alkalmazhatók. Ezen **megfelelő jogszabályi környezet megteremtésének elősegítésére *de lege ferenda* javaslatokat fogalmaztam meg**, melyeket mellékletben csatolok az értekezésemhez. Ha azt a tényt veszem alapul, hogy ezen szakigazgatási terület által érintett ügyfelek számra kb. 70-80 ezer fős (vadásztársadalom és a hatóságok személyzete) nagyságrendet tesz ki, akkor úgy vélem világosan látható, hogy fontos ezen területen is a technikai fejlesztés. Ha ugyanis **olyan megoldások kerülnek a gyakorlatban is alkalmazásra, melyek gyorsabbá, hatékonyabbá teszik a vadászati szakigazgatási eljárásokat, akkor nagyszámú ügyfél fogja visszaigazolni az állam**

számára, hogy nem csak helyes és jó döntés volt a modernizálás, hanem felmutatható, mérhető eredményeket (gyorsabb, biztonságosabb, kényelmesebb ügyintézés) is hozott.

ZÁRÓ GONDOLATOK ÉS MEGÁLLAPÍTÁSOK

Értekezésem a közigazgatás technikai-technológiai fejlesztésének megvalósulását és egyes aspektusait vizsgálta a hazai szervezetrendszer környezetében. A célom volt rendszerszinten értelmezni és összegezni a hazai és nemzetközi tudományos eredményeket annak érdekében, hogy már a közeli jövőben megvalósítható fejlesztésekre tegyek javaslatot. Ennek érdekében a kormányzati gyakorlat és a technológiai eszközök viszonyát vizsgáltam, az előbbit jelölve ki alapként. Ennek eredményeként a szóba-jöhető legtöbb szakigazgatási területet megvizsgáltam annak érdekében, hogy az állam/kormányzat/ a közigazgatás a leginkább innovatív infokommunikációs technológiákat használhassa, hogy valós kormányinformációkhoz és szolgáltatásokhoz közvetlenebb hozzáférés biztosítása céljából. Javítva ezzel a szolgáltatások minőségét, valamint hatékonyabbá téve az állami szervek működését, továbbá nagyobb lehetőségeket nyitva ezzel, a demokratikus intézményekben és folyamatokban való részvételhez. Ennek keretében nagy hangsúlyt fektettem az e-közigazgatásra, az m-közigazgatásra, illetve az ezeken túllépő eszközök használhatóságára.

Ahhoz, hogy ezt az alkalmazhatósági vizsgálatot bemutassam, első lépésben lehatároltam azokat a szakigazgatási szerveket, amelyekben a legkönnyebben bevezethetőek lennének az újítások. Ennek érdekében megvizsgáltam és bemutattam, hogy a magyar területi szintű közigazgatás milyen utat járt és jár be a szervezeti fejlődés útján, milyen szervezeti, hatásköri átalakítások, fejlesztések történtek meg az utóbbi években. A hazai fejlesztési programoknak, reformoknak is „a nyomába eredtem” és arra a következtetésre jutottam, hogy az elmúlt néhány évben születtek törekvések a közigazgatás átfogó modernizációjának igényével, de a technikai fejlesztések mértéke egyelőre nem érte el azt a szintet, amivel legalább középtávon teljesíteni lehetne az átfogó stratégiákban (pl. *Magyary* programok) szereplő célkitűzéseket. Márpedig nyilvánvaló, hogy az ilyen mértékű össztársadalmi igények

kielégítését célzó programok rövidtávon csak nagyon ritkán képesek tartós vagy fenntartható eredményt hozni.

A hazai jogi környezetben látható volt, hogy 2010-es évektől kezdve legalább **négy nagy reformprogram indult**. A korábban már lezárultak esetében elmondhatjuk, hogy a hozzájuk fűzött reményeket nem sikerült elérniük, így a jelenleg is zajló programokra vár ez a feladat. Nyilvánvalóan az általam felvázolt – applikáció és egyéb eszközökkel támogatott – közigazgatás még az út elején tart, viszont nem szabad, hogy itt rögtön jelentős időhátránnyal kezdjen. Úgy vélem, hogy a magyar közszféra egy – jelentős - része még nincsen felkészülve erre a technikai megközelítésű rendszerre, ezért nem is tud egyelőre érdemben azonosulni vele. Mindezt annak ellenére, hogy tudományosan alátámasztható a közszolgáltatások technológiai fejlesztésének hasznossága⁴⁸⁵. Ennek részben az az oka, hogy míg pl. a SZEÜSZ-ök, mint önálló szolgáltatások (részben) szabályozásra kerültek, addig a mobil-applikáció alapú megoldások még csekély számban léteznek, hiszen szervezeti oldalról a felhasználhatóságuk nem lett kidolgozva. Úgy is fogalmazhatok, hogy ezen modern építőköveket nem tudják, hogyan kell beépíteni a rendszerbe.

Erre tekintettel érdemesnek ítélek egy átfogó, az elektronikus szolgáltatásokat szabályozó **önálló jogszabály megalkotását** a 2009. évi LX. törvény mintájára, amely alapja lehetne az újonnan kidolgozott applikáció alapú, illetve technikai eszközök által történő támogatásnak. Nagyon fontos lenne, ha az elektronikus közszolgáltatásokról szóló törvény következményeként az elektronikus utat (legalább) egyenrangúnak lehetne tekinteni számos szakigazgatási területen, de ezt túllépve akár már kizárólagosságot is lehet megfogalmazni egyes szakterületeken. Ennek lehetnek

⁴⁸⁵ Lásd erről bővebben: LAPSÁNSZKY András: A közszolgáltatások közigazgatás-tudományi alapjai: A piaci közszolgáltatások szervezése és igazgatása
Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2019), 351 p.

kiváló esetei, amikor közhatalmi szereplő a magán- és gazdasági szférával kerül kapcsolatba.

Kiemelendő e körben, hogy a hazai igazgatási környezet jelenlegi IKT iránti alkalmasságára **tekintettel szükséges a koordináció újragondolása**, amely hosszú távon képes lehet megszervezni a közigazgatás – valós igényekre és elérhető technológiákra alapozott – fejlesztését, modernizációját, különösen az interoperabilitás követelményének szem előtt tartásával.

Itt szükséges megjegyezni, hogy az okos eszközök és az azokon működtetett applikációk önmagukban csak eszközök, amelyek a közszolgáltatások⁴⁸⁶ hatékonyabb működését segítik elő, de ez mit sem ér, ha a másik oldalon, az ügyfelek nincsenek felkészülve ezen újgenerációs megoldások befogadására.

Úgy gondolom, hogy az okos eszközök iránti megnövekedett igény, valamint az eszközök terjedésének rohamos növekedése azt bizonyítja, hogy lakosság egyre inkább készen áll ezen eszközök befogadására és alkalmazásra. Nap-mint-nap tapasztalhatjuk közvetlen környezetünkben is, hogy az okostelefonok teljesen a mindennapjaink részévé váltak, kis túlzással az állampolgárok többsége el sem tudja képzelni létezését ezek nélkül. Ma már talán nem is feltételen luxuscikként tekintünk ezen eszközökre, hanem használati tárgyaként, éppen ezért egyre többen rendelkezünk legalább eggyel. Kutatások szerint ez a teljes lakosság esetében elérheti a 70%-ot is, ugyanakkor „hagyományos számítógéppel” szinte biztos, hogy ennyien nem rendelkeznek. **Álláspontom szerint ez olyan magas arányszám, ami mindenképpen világossá teszi számunkra azt a tényt, hogy az okostelefonok – és az ezeken futtatott alkalmazások – lehetnek a legalkalmasabb eszközök arra, hogy a hatóság (a Magyar Állam és közigazgatás) gyorsan és hatékonyan szólítsa meg az ügyfeleket.** A különböző – közelmúltban – bemutatott fejlesztési programok megegyeznek abban, hogy elsődleges célkitűzés a hatékonyság

⁴⁸⁶ Lásd erről bővebben: OSBORNE, Stephen. P. – RADNOR, Zoe, - NASI, Greta: A new theory for public service management? Toward a (public) service.dominant approach. In: The American Review of Public Administration, 2012. Volume 43 Issue 2., pp. 135-158.

növelése, az ügyintézési idő felgyorsítása és a közigazgatás szolgáltató, ügyfélbarát jellegének erősítése. Ehhez megítélésem szerint „keresve” sem lehetne alkalmasabb, gyorsabb eszközöket találni az okos eszközöknél. Ennek megfelelően véleményem szerint a bevezető gondolatokban megfogalmazott **hipotéziseim kellő igazolást nyertek és kiindulási pontot jelenthetnek** akár a kormányzat számára, hogy a vadászati igazgatásban alkalmazható, applikáció alapú igazgatási tevékenységek hatékonyan, gyorsan és az ügyfelek számára praktikus módon tudnak működni. Ez a magyar vadásztársadalom kb. 65 ezer főt számláló táborát tekintve úgy gondolom komoly ügyféli kört is jelent egyben és mintaként, modellként szolgálhat más szakigazgatási ágazatok számára is.

Álláspontom szerint ezek az eszközök képezhetik a jövő közigazgatásában az eljárási események egy jelentős részének és az ügyfelekkel való kapcsolattartásnak az alapját. Az általam bemutatott eszközök jelenleg nem képesek betölteni azt a funkciót, hogy generálisan modernizálják az egész közigazgatási rendszert. Ez köszönhető annak is, hogy az egyes szakigazgatási területek lényeges eltéréseket mutatnak abban a tekintetben, hogy konkrétan milyen eljárási cselekményekre van szükség a feladatok ellátásához. Úgy ítélem meg, hogy érdemes lenne **az Elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény által lefektetett elveket alapul venni** és annak felhasználásával megalkotni egy kifejezetten mobil applikáció alapú közszolgáltatásokkal összefüggő szabályrendszert, egy önálló jogszabályban vagy az ágazati jogszabályokban (például a *Vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény*) történő módosításokkal. Megteremtve ezzel az okoseszközök alkalmazásának lehetőségét. Ezt követően lehet az egyes ágazati sajátosságokhoz igazított kiegészítő rendelkezéseket megtervezni és elfogadni. **Kutatásom egyik fő eredményének a vadászati igazgatásban alkalmazható e-vadászati napló bevezetését tartom, ezért a megfelelő jogszabályi környezet megteremtésének elősegítésére de lege ferenda javaslatokat fogalmaztam meg**, melyek a jelen értekezés mellékletét képezik. A vadászati igazgatás és a hozzá nagyon szorosan kapcsolódó rendészeti, erdészeti,

környezet/természetvédelmi, mezőgazdasági szakigazgatás öt olyan terület, ahol az érintett ügyfelek száma vélhetően milliós (valószínűleg több milliós) nagyságrendet tesz ki, akkor úgy vélem világosan látható, hogy kiemelten fontos a területek közötti koordináció, az egyes területek technikai-technológiai fejlesztése. Ha ugyanis **olyan megoldások kerülnek a gyakorlatban is alkalmazásra, melyek gyorsabbá, hatékonyabbá teszik az érintett közigazgatási eljárásokat, akkor nagyszámú ügyfél fogja visszaigazolni az állam számára, hogy nem csak helyes és jó döntés volt a fejlesztés, hanem felmutatható, mérhető eredményeket is hozott.**

Jelen esetben a siker kulcsa az előremutató, valós ügyféli és hatósági igények kielégítésére fókuszáló szabályozás. Csak egy kellően általános rendelkezés képes hosszú távon is stabilitást nyújtani az infokommunikációs technológiák szédületes ütemben fejlődő közegében. Az általam bemutatott eszközök (azok előnyei és alkalmazhatóságuk) mellett a fókusz továbbra sem szabad, hogy kizárólag a technológiai fejlődésen legyen. Sokkal inkább a felhasználó igényeinek és lehetőségeinek kell a középpontban lenniük. Az elmúlt néhány évben véghezvitt jogszabályi környezet alakítása ugyanakkor úgy érzem megteremtette a lehetőséget arra, hogy a technika egy „picit előrébb kerülhessen” a fejlesztések frontvonalában. Továbbra is tekintettel kell lenni arra a körülményre, hogy Magyarországon mindig létező jelenség a digitális szakadék, ezért továbbra is szükség van a legelmaradottabb társadalmi körök számára képzéseket biztosítani, illetve a szolgáltatások folyamatos elérését hagyományos módon is lehetővé tenni.

Bár elkötelezett vagyok a technikai-technológia fejlesztés mellett, de ezt rövidtávon semmiképpen sem minden ágazatra vonatkozóan tudom elképzelni, hanem sokkal inkább középtávon.

A jogalkotó kísérlete, hogy elébe megy a fejlődési tendenciáknak már több ízben megbukott. Nyilvánvalóvá vált, hogy már rövidtávon is nehezen kiszámítható a fejlődés iránya, különös tekintettel a technológiai eszközök fejlődésére. Az új trendekkel az állam jogalkotói oldala talán lépést tud tartani, de a tényleges alkalmazásra nincsen felkészülve, köszönhetően például a

forráshiánynak, illetve az új szolgáltatások, megoldások gyors váltakozásának is. Különösen nagy kihívás elé állítja az állami apparátust a jogalkotó, ha ilyen (néhány hónapos, vagy rövidebb) felkészülési időt biztosít az újítások bevezetésére. A technológia ilyen fokozott fejlődése (amely a jövőben várhatóan nem fog érdemben lassulni) és a jogalkalmazók lehetőségei közötti alapvető különbség generálta folyamatos feszültség feloldása a jogalkotó felelőssége kell, hogy legyen továbbra is. A tudomány által kidolgozott megoldások alkalmasak az alapok megteremtésére, hogy ténylegesen megindulhasson a modern eszközök gyakorlatban, szakigazgatási szerveknél történő alkalmazása egy fejlett, hatékony és ügyfélbarát közigazgatás részeként.

IRODALOMJEGYZÉK

ÁGOSTON – NAGY – SZIBRIK - VARGA (2012)

ÁGOSTON Magdolna - NAGY Janka Teodóra - SZIBRIK Gabriella - VARGA István: Az Információs Társadalom térségi és közösségi dimenziói - globalizáció új kisközösségi paradigmái

In: NAGY Janka Teodóra (szerk): "Toldozgatás helyett" - A humánszolgáltatások fejlesztő kapacitásának térségi újragondolása. PTE IGYK, Szekszárd, 2012. ISBN: 978-963-7305-49-8

ÅKESSON - SKÅLÉN - EDVARDSSON (2008)

Maria ÅKESSON - Per SKÅLÉN - Bo EDVARDSSON E-government and service orientation: gaps between theory and practice

International Journal of Public Sector Management, Vol. 21 Iss: 1, 2008, Emerald, ISSN: 0951-3558

ALMÁSY (2012)

ALMÁSY Gyula: *Közigazgatási folyamatok szervezése* – E-government tanulmányok XXXIX. kötet, E-Government Alapítvány, Budapest 2012

ALSHEHRI-DREW (2010)

Mohammed ALSHEHRI -Steve DREW E-Government fundamental

In: Gunilla BRADLEY (Ed.): Proceedings of the IADIS International Conference ICT, Society and Human Beings, IADIS International Association for Development of the Information Society, 2010. ISBN: 978-972-8939-20-5

ANDRADE - MONTELEONE - MARTIN (2013)

Norberto Nuno Gomes de ANDRADE - Shara MONTELEONE - Aaron MARTIN: Electronic Identity in Europe: Legal Challenges and Future Perspectives (e-ID 2020) Publications Office of the European Union, Luxemburg, 978-92-79-28778-7, doi:10.2791/78739, 2013.

ANGANG – YILONG – XING (2014)

ANGANG Hu – YILONG Yan – XING Wei: China 2030

Springer Heidelberg, New York, Dordrecht, London, ISBN 978-3-642-31327-1 I

ANTHOPOULOS – REDDICK (2014)

Leonidas G. ANTHOPOULOS – Christopher G. REDDICK: Government e-Strategic

Planning and Management Practices, Patterns and Roadmaps
Springer New York, Heidelberg, Dordrecht, London.

ÁRVA (2016)

ÁRVA Zsuzsanna: Az állami szervek szerepe az egészségügyi igazgatásban

In: Bencsik, András (szerk.) Közigazgatási jogi ismeretek : Tananyag egészségügyi szakemberek részére - különös tekintettel az egészségügy szervezésére és igazgatására; Budapest, Magyarország :Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ (ENKK), (2016) pp. 55-72. , 18 p.

BALÁZS-GAJDUSCHEK-SZAMEL (2011)

BALÁZS István - GAJDUSCHEK György - SZAMEL Katalin: Trendek az európai országok közigazgatásában

In: Állam- és Jogtudomány. LII. évf. 2. szám, 2011, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 0002-564X

BALOGH (2004)

BALOGH Zsolt György: Az infokommunikációs jogról

Infokommunikáció és Jog I. évf. 2. szám, DialogKampus, Budapest-Pécs, 2004. ISSN: 1786-0776

BALOGH (2008)

BALOGH Zsolt György: Az elektronikus aláírás technológiai alapjai

In: TORMA András (szerk.): Ünnepi tanulmányok Prof. Dr. Kalas Tibor egyetemi tanár Oktatói munkásságának tiszteletére, Z-Press, Miskolc, 2008.

BALOGH (2011)

Balogh Zsolt György: A folyamatszemplélet jelentősége az elektronikus közigazgatás fejlesztésében

In: FAZEKAS Mariann (szerk.): A közigazgatás tudományos vizsgálata egykor és ma, Gondolat, Budapest, 978 963 693 374 6, 2011.

BARBER (2007)

BARBER, Michael – LVEY, Alastair. – MENDONCA Lenny: 'Global Trends Affencting the Public Sector',

Transforming Government, June 2007. 4-12.old.

BARTA (2014)

BARTA Attila: A területi államigazgatás változásai 2010-2014

Új magyar közigazgatás, 2014. augusztus

BANNISTER-CONNOLLY (2011)

Frank BANNISTER - Regina CONNOLLY: New Problems for Old? Defining e-Governance

Proceedings of the 44th Hawaii International Conference on System Sciences, The Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc.2011. ISBN: 978-0-7695-4282-9

BARBEZAT (2009)

BARBEZAT, Daniel: The Marshall Plan and the Origin of the OEEC

Explorations in OEEC History, OECD Publishing, Paris, 2009, 33. o.

BASON (2010)

BASON, Christian: Leading public sector innovation: Co-creating for a better society.

Bristol, Policy Press, 2010. 1-17.old.

BEKKERS-HOMBURG (2005)

Victor BEKKERS - Vincent HOMBURG: The Information Ecology os E-Government, IOS Press, Amsterdam, ISBN: 1-58603-483-9, 2005.

BELL (1976)

Daniel BELL : The Coming of Post-Industrial Society, Basic Books, New York, ISBN: 0465097138, 1976.

BERÉNYI (1980)

BERÉNYI Sándor: Az igazgatás fogalma. Magyar Államigazgatási Jog Általános Rész. BM Könyvkiadó Budapest, 1980.

BERÉNYI (1999)

BERÉNYI Sándor: A közigazgatás fogalma és sajátosságai,
In: Ficzer Lajos (szerk.): Magyar Közigazgatási jog. Általános rész, Osiris, Budapest, 1999. 21. old.

BERKES (1987)

BERKES József: Az ügyvitelszervezés a tanácsi igazgatásban.
Állam és Igazgatás 1987/3. szám

BERNHARD (2013)

Irène BERNHARD: E-government and E-governance – Swedish Case Studies with Focus on the Local Level, KTH, Royal Institute of Technology, Stockholm, ISBN: 978-91-7501-888-1, 2013.

BERTA (2011)

BERTA István Zsolt: Nagy E-szignó könyv, amit az elektronikus aláírásról tudni akartál, csak féltél megkérdezni, Microsec, Budapest, ISBN: 78-963-08-1168-2, 2011.

BEVIR-RHODES-WELLER (2003)

Mark BEVIR - R. A. W. RHODES - Patrick WELLER: Traditions of governance: interpreting the changing role of the public sector. Public Administration
Public Administration, Volume 81, Issue 1, pp. 1–17, March 2003

BIBÓ (1986)

BIBÓ István: Az államhatalmak elválasztása egykor és most.
In: VIDA István – NAGY Endre (Szerk.): Válogatott tanulmányok II. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1986. 385. old.

BORDÁS (2011)

BORDÁS Mária: A cloud computing alkalmazásának szervezeti keretei a magyar közigazgatásban – az Obama-kormány példája alapján, BCE Közigazgatástudományi Kar, Budapest, Pro Publico Bono Online, 2011.

BORDÁS (2012)

BORDÁS Mária: Gondolatok a közigazgatás tudományról.
Polgári Szemle. 8. évf. 3-6.sz. /2012. 11-31.old.

BOTOS (2014)

BOTOS Szilvia: Az új generációs hálózatok fejlettségi és használati jellemzőinek mérése, a fejlesztések gazdasági és vidékfejlesztési aspektusai, PhD értekezés, Debrecen, 2014.

I. BOUGHZALA – M. JANSSEN – S. ASSAR (2015)

Imed BOUGHZALA • Marijn JANSSEN • Saïd ASSAR: Case Studies in e-Government 2.0 - Changing Citizen Relationships
In.: Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London

BROWN (2016)

Trevor BROWN: The Digital Galactic Complex
Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London

BUDAI - SÜKÖSD (2005)

BUDAI Balázs Benjámin - SÜKÖSD Miklós: M-kormányzat, M-demokrácia, Akadémia, Budapest, ISBN: 9630582171, 2005.

BUDAI (2009)

BUDAI Balázs Benjámin: Az e-közigazgatás elmélete, Akadémia, Budapest, ISBN: 978 963 05 8783 9, 2009.

BUDAI (2009/2)

BUDAI Balázs Benjámin: Az e-közigazgatás elmélete: axiomatikus megközelítésben Információs Társadalom IX. évf. 2. sz., INFONIA Információs Társadalomért Információs Kultúráért Alapítvány, ISSN: 1587-8694, IX. évf. 2. sz., pp 68-79.

BUDAI- GERENCSÉR-VESZPRÉMI (2018)

BUDAI Balázs – GERENCSÉR Balázs Szabolcs – VESZPRÉMI Bernadett: A digitális kor hazai közigazgatási specifikumai
Dialóg Campus Kiadó – Budapest 2018

BUELENS – VAN DEN BROECK (2007)

BUELENS, Marc – VAN DEN BROECK, Herman: An analysis of differences in work motivation between public and private sector organizations.
Public Administration Review, 2007. Volume 67 Issue, 65-74. old.

CALIN (2011)

Velicu Bogdan CALIN: Can Marketing Support The Implementation of Effective Egovernment? Analysis of the Single Point of Access Portal for Romanian Electronic Public Services
The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences, University of Oradea, Faculty of Economics, Oradea, ISSN: 1582-5450, 2011, TOM XX. 2011/2.

CANKAR-PETKOVSEK (2013)

SS CANKAR, V Petkovšek - Private and public sector innovation and the importance of cross-sector collaboration. Journal of Applied Business Research; Laramie Köt. 29, Kiad. 6, (Nov/Dec 2013)

CARRARA (2015)

Wendy CARRARA: Moving Towards Adaptive Governance and Internet-Inclusive Legislation - AGILe for Better Regulation
A study prepared for the European Commission DG Communications Networks, Content & Technology

CASTELLS (2005)

Manuel CASTELLS: A hálózati társadalom kialakulása – Az információ kora. Gazdaság, társadalom és kultúra I. kötet , Ford: Rohonyi András, Gondolat – INFONIA, Budapest, ISBN: 9639567930, 2005.

CHRISTENSEN-LÓRGREID (2003)

CHRISTENSEN, Tom – LÓRGREID, Per: New Public Management: the Transformation of Ideas and Practice. Aldershot 2003/2.

CHRISTENSEN (2012)

CHRISTENSEN, Tom: Post-NPM and changing public governance. Meiji Journal of Political Science and Economics, 2012. Volume 1 Issue 1, 1-11. old.

COLLM-SCHIEDLER (2013)

COLLM, Alexandra – SCHIEDLER Kuno: Strategies for introducing organizational innovations to public service organizations. In Public Management Review, 2013. Volume 16 Issue 1, 140-161. old.

CSUTH- GÁSPÁR (1981)

CSUTH Sándor- GÁSPÁR Máttyás: A tanácsi leíró irodák szervezése. ÁSZI Budapest, 1981.

CZÉKMANN - CSEH (2014)

CZÉKMANN Zsolt - CSEH Gergely: Elektronikus közszolgáltatások a SZEÜSZ-ök tükrében
Publicationes Universitatis Miskolciensis Series Juridica et Politica Tomus 32.2014, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, ISSN: 0866-6032

CZÉKMANN - SZABÓ (2013)

CZÉKMANN Zsolt - SZABÓ Balázs: Az információs társadalom: az e-kapcsolatrendszer jogi alapjai
GÉP LXIV. évf. 1. sz. Gépipari Tudományos Egyesület Miskolc 2013. ISSN: 0016-8572

CZÉKMANN (2008)

CZÉKMANN Zsolt: Gondolattöredékek az E-közigazgatás fogalmáról
in: TORMA András (szerk): Ünnepi tanulmányok Prof. Dr. Kalas Tibor egyetemi tanár Oktatói munkásságának tiszteletére. Z-Press, Miskolc, 2008.

CZÉKMANN (2013)

CZÉKMANN Zsolt: Az Európai Unió e-közigazgatás-politikája
in: Lapsánszky András (szerk) Közigazgatási jog - Fejezetek szakigazgatásaink köréből I. kötet CompLex Budapest 2013. ISBN: 978 963 295 316 8

CZÉKMANN (2016)

CZÉKMANN Zsolt: *Az információs társadalom és az elektronikus kormányzat kiépítésének egyes kérdései Magyarországon* (PhD értekezés, Miskolci Egyetem 2016.)

CZIPRIÁN-DEME (2007)

CZIPRIÁN K. Lóránd – DEME Cecília: Igazgatás- közigazgatás – bürokrácia. In.: Korunk. 3.évf. 18, 2007

CSÁKI (2006)

CSÁKI Gyula Balázs: Környezetváltozás a közigazgatásban - szemléletváltozás nélkül

Infokommunikáció és Jog 13. szám DialogKampus, Budapest-Pécs 2006

CSÁKI (2010)

CSÁKI Gyula Balázs: Az elektronikus közigazgatás tartalma és egyes gyakorlati kérdései

HVG-ORAC Budapest 2010 ISBN: 978 963 258 092 0

CSÁKI (2013)

CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Technológia és hatékonyság a közigazgatásban
In: Antalóczy Péter (szerk.) Hagyomány és érték: állam- és jogtudományi tanulmányok a Károli Gáspár Református Egyetem fennállásának 20. évfordulójára. 370 p. ,Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2013.

CSÁKI (2013)

CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs - SZABÓ Balázs: Vadászati igazgatás

In: Lapsánszky András (szerk.)

Közigazgatási jog: Fejezetek szakigazgatásaink köréből. 679 p.

Budapest: CompLex Wolters Kluwer, 2013.

CSÁKI (2016)

CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Elektronikus közigazgatás

In: Tóth András, Klein Tamás (szerk.) Bevezetés az Infokommunikációs Jogba. 384 p.

Budapest: Patrocinium Kiadó, 2016.

CSÁKI (2016)

CSÁKI Gyula Balázs: Az állam (közigazgatás) és a felsőoktatás kapcsolata, különös figyelemmel a minőségbiztosítási kérdésekre,

In: Méhes, Balázs (szerk.) Lelki arcunk, Károli Gáspár Református Egyetem; L'Harmattan Kiadó (2016) pp. 43-50.

CSÁKI (2017)

CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: Új trendek Európában az elektronikus közigazgatás területén

GLOSSA IURIDICA JOGI SZAKMAI FOLYÓIRAT 4:(3-4)(2017)

DADA (2006)

Danish DADA: The failure of eGovernment in Developing Countries: A Literature Review

The Electronic Journal on Information Systems in Developing Countries (EJISDC)

Vol. 26., No. 7. EJISDC 2006 ISSN: 1681-483

DAHLSTRÖM-LAPUENTE (2012)

DAHLSTRÖM, Carl – LAPUENTE, Victor: Weberian bureaucracy and corruption prevention.

In: HOLMBERG, Sören – ROTHSTEIN, Bo (eds.), Good Government, The Relevance of Political Science, Edward Elgar, Cheltenham, United Kingdom. 2012.

DARAI (2011)

DARAI Péter: Az elektronikus közigazgatás cégjogi vetülete

Infokommunikáció és Jog 42. szám DialogKampus Budapest-Pécs ISSN: 1786-0776

DAVIS (1974)

DAVIS, James W Jr.: An introduction to Public Administration: Politics, Policy and Bureaucracy.

Free Press. New York, 1974. 4. old.

DE VRIES-BEKKERS-TUMMERS (2016)

DE VRIES, Hanna. D. – BEKKERS, Victor – TUMMERS, Lars.: Innovations in the public sector: A systematic review and future research agenda.

Public Administration, 2016 Volume 94 Issue 1 146-166. old.

DEMKE-MOILANEN (2011)

DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of Good Governance and Ethics in Central Administration: Evaluating reform outcomes in the context of the financial crisis.

European Institute of Public Administration, 2011.

DEMKE-MOILANEN (2012)

DEMKE, Christoph – MOILANEN, Timo: Effectiveness of public service ethics and good governance in the central administration of the EU-27.

Frankfurt am Main, Peter Lang. 2012.

DI BETETTO – CHYMIS- D'ANSELMINI (2015)

Massimiliano DI BETETTO – Athanasios CHYMIS- Paolo D'ANSELMINI: Public Management as Corporate Social Responsibility - The Economic Bottom Line of Government

Springer International Publishing Switzerland 2015

DONATH (1996)

Judith S. DONATH: Identity and Deception in the Virtual Community

in: Peter KOLLOCK and Mark SMITH (eds.): Communities in Cyberspace Routledge, London, 1996. ISBN: 0 415 19139 4 pp. 29-59.

DÓSA-POLYÁK (2004)

DÓSA Imre- POLYÁK Gábor: Informatikai jogi kézikönyv, KJK-KERSZÖV, Budapest, 2004. ISBN: 9632246069

DRESSLER (2008)

DRESSLER Wolfgang: The re-emergence of „Weberian” public administration after the fall of New Public Management

Journal of Mixed Methods Research, 2(4), 362-387

DUDÁS (1987)

DUDÁS Ferenc: Egymenetes ügyintézés a gyakorlatban.
Állam és Igazgatás 1987/ 4. szám

DUDÁS (1993)

DUDÁS Ferenc: Ügyintézési módszertan.
KJK Budapest, 1993

ECTQM (2002)

The European Centre for Total Quality Management E-Government - A Best Practice Perspective 2002
<http://ecbpm.com/files/E-Government%20Best%20Practice%20Report.pdf> letöltve: 2015. október 8.

EREKY (1939)

EREKY István: A közigazgatás fogalmának meghatározásáról. Közigazgatás és önkormányzat.
A M.T.Akadémia Jogtudományi Bizottságának kiadványsorozata. 1939. 5-7.old.

EVANS-RAUCH (1999)

EVANS, Pter –RAUCH, James E.: Bureaucracy and Growth. A Cross-National Analysis of the Effects of Weberian State Structures on Economic Growth.
American Sociological Review, 64. 1999. 748. old.

FAZEKAS (2011)

FAZEKAS Marianna: A közigazgatás tudományos vizsgálata egykor és ma.
Magyar Közigazgatás. Új folyam 2.sz. 2011.9. 22-29. old.

FÁBIÁN (2004)

FÁBIÁN Adrián: A hatékony közigazgatás – A New Public Management és a magyar reformfolyamatok
in: ÁDÁM Antal (szerk.) PhD Tanulmányok 1., PTE-ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2004.,

FÁBIÁN (2005)

FÁBIÁN Adrián: Gondolatok a Ket. elektronikus ügyintézésre vonatkozó szabályairól
Infokommunikáció és Jog 13. szám DialogKampus, Budapest-Pécs 2005.

FÁBIÁN (2011)

FÁBIÁN Adrián: Közigazgatás-elmélet, DialogKampus, Pécs, 2011.

FÁBIÁN (2012)

FÁBIÁN Adrián : Új tendenciák a szervezés és a menedzsment területén (?)
ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS 5:(6) (2012)

FÁBIÁN (2013)

FÁBIÁN Adrián - Közigazgatás és szakigazgatás: A szakigazgatás fogalma, jelentősége

In: Lapsánszky András (szerk.)

Közigazgatási jog 1.: Fejezetek szakigazgatásaink köréből. Budapest: CompLex Wolters Kluwer, 2013. 1., A szakigazgatás általános alapjai, nemzetközi összefüggései: Az állami alapfunkciók igazgatása

FÁBIÁN (2014)

FÁBIÁN Adrián : Területi közigazgatás Verebélyi Imre 70. születésnapján: kormányhivatalok, járások, kormányablakok

In: Patyi András, Lapsánszky András (szerk.) Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben: Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére. 627 p. Budapest: Wolters Kluwer, 2014.

FÁBIÁN - BENCSIK (2014)

FÁBIÁN Adrián – BENCSIK András: Régi és új szereplők a területi államigazgatásban: járási hivatalok és kormányablakok

ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS (2) (2014)

FÁBIÁN (2016)

FÁBIÁN Adrián : Új elemek a közigazgatásban: járások és kormányablakok

In: Kéki Zoltán, Nadrai Norbert (szerk.)

Jogi beszélgetések 2013-2015. Kaposvár: Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2016.

FEDORCHENKO (2011)

Sergey Fedorchenko: Political FLASHMOB - A sing of a new society?

2011. letöltve: 2015. október 21.

FELBER (2011)

FELBER Zsófia: Az elektronikus közigazgatás szabályozása hazánkban az EU-s stratégiák tükrében

Pro Publico Bono 1. évf. 2. szám: 2011/2.

FELBER (2013)

FELBER Zsófia: Az e-közigazgatási stratégiák és a megvalósítást szolgáló ÁROP és EKOP projektek

in: Tózsza István (szerk) Az infokommunikációs technológia hatása a közigazgatástudományra Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatástudományi Kar, Budapest 2013 ISBN: 978 615 5305 01 6

FLUCK (1930)

FLUCK András: A közigazgatási ügyintézés racionalizálása.

Magyar Királyi Állami Nyomda Budapest, 1938.

FLUCK (1934)

FLUCK András: A közigazgatási ügyintézés reformja.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Budapest, 1934

FODOR - KRIKÓ (2014)

FODOR László – KRISKÓ: Edina A hatékony kommunikáció alapjai
Noran Libro, Budapest, 2014. ISBN: 978-615-5274-67-1

FRIVALDSZKY (2015)

FRIVALDSZKY János: Jó kormányzás és helyes közpolitika alkotás.
Letöltés helye: <http://jesz.ajk.elte.hu/frivaldszky44.html> (letöltés ideje: 2015.02.12.)

FRY-RAADSCHELDERS (2014)

FRY, Brian R., - RAADSCHELDERS, Jos. C.: Mastering public administration: From Max Weber to Dwight Waldo.. Washington, D.C.: CQ Press. 2014.

F.W.TAYLOR (1911)

Frederick Winslow Taylor: The Principles os Scientific Management. Harper and Brothers Publishers, New York- London, 1911.

F.W.TAYLOR (1911)

F.W.TAYLOR: Shop Management. Harper and Brothers Publishers, New York- London, 1911. (Taylor itt feltüntetett két munkáját lásd magyarul: Üzemvezetés – A tudományos vezetés alapjai. KJK Budapest, 1983)

G.FODOR-STUMPF (2008)

G. FODOR Gábor – STUMPF István: A „jó kormányzás” két értelme avagy a demokratikus kormányzás programja és feltételei.

Letöltés helye: <http://www.szazadveg.hu/files/letoltesek/7.pdf> (letöltés ideje: 2019.07.23.)

G.FODOR-STUMPF (2008)

G.FODOR Gábor – STUMPF István: Neoweberi állam és Jó kormányzás,
Nemzeti Érdek 2008/II.3.sz.

G. KOCSIS (2005)

G. KOCSIS Marianna: Az e-kormányzat Magyarországon
Magyar Közigazgatás LV. évf. 12. szám Belügyminisztérium Budapest 2005.

GAJDUSCHEK-HAJNAL (2003)

GAJDUSCHEK György – HAJNAL György: Civil Service Training Assistance
Projects in the Former Communist Countries: an Assesment.
Budapest, Open Society Institute, 2003.

GÁL (2014)

GÁL András Levente : Gondolatok a Magyar Program 2020 elé.
Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/84-2014-marcius-10-evfolyam-1-2-szam/magyarorszag-jobban-teljesit/580-gondolatok-a-magyar-program-2020-ele>

GASCÓ-HERNANDEZ (2014)

Mila GASCÓ-HERNANDEZ: Open Government Opportunities and Challenges for
Public Governance (Springer Science+Business Media New York 2014)

GÖMBÖS (1984)

GÖMBÖS Ervin: Informatika és hatalom
Statisztikai Kiadó Vállalat, Budapest, 1984. ISBN: 963 340 706 0

GÖRÖG (2011)

GÖRÖG Katalin: A közigazgatás-egyszerűsítés mint a szabályozási minőség fejlesztésének eszköze az Európai unióban
in: Új Magyar Közigazgatás 2011. IV. évf. 12. szám CompLex, Budapest, 2011
ISSN: 2060-4599

GRÖNLUND (2002)

Åke GRÖNLUND: Introduction to Electronic Government: Design, Applications and Management
In: Åke. Grönlund (Ed.), Electronic Government: Design, Applications and Management - Idea Group Publishing Hershey, PA 2002
doi:10.4018/978-1-930708-19-8.ch001

GYERGYÁK (2005)

GYERGYÁK Ferenc: Elektronikus ügyintézés és hatósági szolgáltatás szabályai a Ket.-ben
Magyar Közigazgatás LV. évf. 2. szám Belügyminisztérium Budapest 2005

S. GUTWIRTH – R. LEENES – P. DE HERT (2016)

Serge GUTWIRTH – Ronald LEENES – Paul DE HERT: Data Protection on the Move Current Developments in ICT and Privacy/Data Protection
Springer Dordrecht Heidelberg New York London © Springer Science+Business Media Dordrecht 2016 ISSN 2352-1902

HABERMAS (1991)

Jürgen HABERMAS: The Structural Transformation of the Public Sphere
MIT Press, Cambridge, 1991 ISBN: 0 262 58108 6 "eredeti: Strukturwandel der Öffentlichkeit, 1962 Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt and Neuwied, Federal Republic of Germany ford: Thomas Burger és Frederick Lawrence"

HAJNAL (2004)

HAJNAL György: Igazgatási kultúra és New Public Management reformok egy összehasonlító esettanulmány tükrében c. PhD értekezés, 2004.
Letöltés helye: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/174/1/hajnal_gyorgy.pdf

HARSÁGI (2001)

HARSÁGI Viktória: Elektronikus okiratok, elektronikus aláírás
Magyar Jog XLVIII. évf. 11. szám Magyar Jogász Egylet, Budapest, 2001

H. FAYOL (1916)

HENRY FAYOL: Administration industrielle et générale. Dunod Paris, 1916. (Lásd magyarul is: Ipari és általános vezetés. KJK Budapest, 1984.)

HENDERSON-HULME-JALILIAN-PHILLIPS (2003)

HENDERSON, Jeffrey – HULME, David – JALILIAN, Hossein – PHILLIPS, Richard: Bureaucratic Effects: 'Weberian' State Structures and Poverty Reduction. CPRC Working Paper, 2003. 31. 9. old.

HERBERT (1976)

HERBERT A. SIMON: *Administrative Behavior, A Study of Decision-making Processes in Administrative Organization*. 3. kiadás, New York, Free Press, 1976.

HERNÁDI (1983)

HERNÁDI László Mihály (szerkÖ: A magyar közigazgatási irodalom válogatott bibliográfiája, 1827-1944.

Budapest, Statisztikai Kiadó Vállalat, 1983.

HONDEGHEM – ROUSSEAUX – SCHOENAERS (2016)

Annie HONDEGHEM – Xavier ROUSSEAUX – Frédéric SCHOENAERS:

Modernisation of the Criminal Justice Chain and the Judicial System -

New Insights on Trust, Cooperation and Human Capital

Springer International Publishing Switzerland 2016

HORVÁTH-VAJKAI (2008)

HORVÁTH Dóra - VAJKAI András: Az információs társadalom pillérei (3. rész) Infokommunikáció és Jog V. évf 2. szám, HVG-ORAC Budapest 2008

HORVÁTH (2005)

HORVÁTH M. Tamás: Közmenedzsment

Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2005.

C. HOOD – R. DIXON (2015)

Christopher HOOD – Ruth DIXON: A Government that Worked Better and Cost Less?: Evaluating Three Decades of Reform and Change in UK Central Government Published to Oxford Scholarship Online: May 2015; ISBN-13: 9780199687022

IFINEDO (2012)

Princely IFINEDO: Drivers of E-government Maturity in Two Developing Regions: Focus on Latin America and Sub-Saharan Africa in: JISTEM - Journal of Information Systems and Technology Management Vol. 9, No. 1, Jan/Apr. 2012, JISTEM 2012

ILLÉSY-NEMESLAKI-MAKÓ (2015)

NEMESLAKI András - ILLÉSSY Miklós - MAKÓ Csaba: Innováció a közsférában: Egy új európai kutatási irány

BONUM PUBLICUM 2015:(Február) NKE Szolgáltató Kft., Budapest, 2015.

IMRE (2016)

IMRE Miklós: Közjogi és közigazgatási reformok Magyarországon.

Új Magyar Közigazgatás. 2016. 101-104. old.

JAKAB-KAISER-KISS (2015)

JAKAB Éva – KAISER Tamás – KISS György: Stratégiák és reformok az állam működésében a „Hungary: towards a strategic state approach” című OECD-jelentés bemutatása.

Pro Publico Bono, 2015. évi 1. szám, 2015. 167.o.

JARNAN- LUNA-REYES (2015)

Holly JARNAN- Luis F. LUNA-REYES: Private Data and Public Value Governance, Green Consumption, and Sustainable Supply Chains
Springer International Publishing Switzerland 2016

JUHÁSZ (2007)

JUHÁSZ Lilla: Az Európai Unió információs stratégiája
in: PINTÉR Róbert (szerk.): Az információs társadalom - Az elmélettől a politikai gyakorlatig Gondolat – Új Mandátum Budapest 2007 ISBN: 978 963 6930 61 5

KALAS (1979)

KALAS Tibor: Számítógép az államigazgatásban
Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. ISBN: 963-220-835-8

KALAS (2004)

KALAS Tibor: Igazgatás a modern társadalomban. In: Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész. Osiris Kiadó Budapest, 2004.

KALAS (2013)

KALAS Tibor: A közigazgatás kialakulása, fogalma, feladatai
in: TORMA András szerk.: Közigazgatási jog 1., Magyar közigazgatási jog, Általános rész I. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2013. ISBN: 978 615 5216 41 1

KAMPYLIS – LAW – PUNIE (2013)

Panagiotis KAMPYLIS –Nancy LAW – Yves PUNIE: ICT-enabled innovation for learning in Europe and Asia
Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013

KANG - BROWN - KIESLER (2013)

Ruogu KANG - Stephanie BROWN - Sara KIESLER: Why Do People Seek Anonymity on the Internet? Informing Policy and Design
CHI '13 Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems ACM, New York, 2013. ISBN: 978-1-4503-1899-0, doi>10.1145/2470654.2481368

KÁRPÁTI (2010)

KÁRPÁTI Orsolya: Gondolatok az elektronikus közigazgatásról
In: Smuk Péter (szerk.) Az állam és jog alapvető értékei: Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola Konferenciája, Széchenyi István Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, Győr 2010.

KICKERT (2007)

KICKERT, Walter (ed.): The study of public management in Europe and the US: a competitive analysis of national distinctiveness. London;
New York, N.Y.: Routhledge, 2007. (ISBN 978 0 415 44386 9) – XIV, 271. old.

KOI (2011)

KOI Gyula: Közigazgatás-tudomány és metodológia – A fogalmak kulcsszerepéről. Magyar Közigazgatás. Új folyam 2.2.sz. 2011.6. 37-43. old.

KRASZNAY (2009)

KRASZNAY Csaba: A magyar elektronikus közigazgatás biztonságának elemzése és továbblépési lehetőségei
Hadmérnök IV. évfolyam 1. szám – 2009. március

KERIMÄE – RULL (2016)

Tanel KERIMÄE – Addi RULL: The Future of Law and eTechnologies
Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London

KERINGER

KERINGER Zsolt: Elektronikus közigazgatás I. rész
http://terinformatika-online.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=103&Itemid=1
(2014. március 8.)

KHASAWNEH-JALGHOUM-HARFOUSHI-OBIEDAT (2011)

Sahar KHASAWNEH-Yaser JALGHOUM-Osama HARFOUSHI-Ruba OBIEDAT:
E-Government Program in Jordan: From Inception to Future Plans
IJCSI International Journal of Computer Science Issues, Vol. 8, Issue 4, No 1, July
2011. ISSN: 1694-0784

KILÉNYI (1986)

KILÉNYI Géza: Informatika-közigazgatás-jogi szabályozás
KSH, Budapest, 1986.

KISS (2016)

KISS LILLA NÓRA: *E-services in Hungary and in Finland*, In: Szabó Miklós (szerk.), *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium: Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai - Tomus 16.*

KISS (2015)

KISS LILLA NÓRA: A Cloud Computing alkalmazása és egyes gyakorlati kérdései a magyar közigazgatási gyakorlatban
INFOKOMMUNIKÁCIÓ ÉS JOG XII : 1 pp. 17-24. , 8 p. (2015)

KISS - KÖNIG (2015)

KISS Attila - KÖNIG Balázs Electronic identification and authorisation with focus on public administration in Hungary
in: Alexander BALTHASAR, Blaž GOLOB, Hendrik HANSEN, Balázs KÖNIG, Robert MÜLLER-TÖRÖK, Alexander PROSSER (szerk.) *Central and Eastern European e|Dem and e|Gov Days 2015: Time for a European Internet?* Austrian Computer Society, Bécs, 2015. ISBN: 978-2-85403-308-0

KOVÁCS – HAJNAL (2015)

KOVÁCS Éva – HAJNAL György: A magyar központi államigazgatás változásai a rendszerváltástól 2015-ig
OTKA ÁJP-K-106333, „A magyar központi közigazgatás strukturális dinamikája”; valamint EU COST IS0601 „Comparative Research into Current Trends in Public Sector Organization – CRIPO”.

KOVÁCS-MOLNÁR (2013)

KOVÁCS Tamás - MOLNÁR Szilárd: A közigazgatási ICT stratégia és az új jogi-szervezeti keretrendszer, in: Tózsza István (szerk) Az infokommunikációs technológia hatása a közigazgatás-tudományra Nemzeti Közszerológálati Egyetem Közigazgatástudományi Kar, Budapest 2013.

KOVACSICS (1980)

KOVACSICS József: Bevezetés az államigazgatási informatikába. Akadémiai Kiadó Budapest, 1980.

KUBICEK - NOACK (2010)

Herbert KUBICEK - Torsten NOACK: Different countries-different paths extended comparison of the introduction of eIDs in eight European countries Identity in the information society IDIS (2010) 3.

KUMAR - MUKERJI - BUTT - PERSAUD (2007)

Vinod KUMAR - Bhasker MUKERJI - Irfan BUTT - Ajax PERSAUD: "Factors for Successful e-Government Adoption: a Conceptual Framework" The Electronic Journal of e-Government Volume 5 Issue 1, United Kingdom, 2007. ISSN: 1479-439X

LAPSÁNSZKY (2019)

LAPSÁNSZKY András: A közszolgáltatások közigazgatás-tudományi alapjai: A piaci közszolgáltatások szervezése és igazgatása Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2019) , 351 p.

LAPSÁNSZKY (2014)

LAPSÁNSZKY András: Procedural Law and E-Government In: András Patyi – Ádám Rixer (eds): HUNGARIAN PUBLIC ADMINISTRATION AND ADMINISTRATIVE LAW Passau, Németország : Schenk Verlag, (2014) pp. 418-445. , 28 p.

LAPSÁNSZKY - CSÁKI-HATALOVICS (2014)

LAPSÁNSZKY András - CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs: E-government, infocommunication In: Patyi, András; Rixer, Ádám; Koi, Gyula (szerk.) Hungarian Public Administration and Administrative Law Passau, Németország : Schenk Verlag, (2014) pp. 478-497. , 20 p.

LEE-TAN-TRIMI (2006)

LEE, S. M., TAN, X., & TRIMI, S. (2006). M-government, from rhetoric to reality: learning from leading countries. *Electronic Government, an International Journal*, 3(2), 113-126. old. 2006.

LODDER (2002)

Arno R. LODDER: Directive 2000/31/EC on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market Law and Electronic Commerce vol. XIV. Kluwer Law International, Hague, 2002. ISSN: 1385-1888 pp. 67-94.

LŐRINCZ (1981)

LŐRINCZ Lajos: A közigazgatás kapcsolata a gazdasággal és a politikával. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981., 11-12. old.

LŐRINCZ (1996)

LŐRINCZ Lajos: A közigazgatás létszámáról.

A magyar közigazgatás korszerűsítésének elvi és gyakorlati kérdései. Unió Kiadó Budapest, 1996.

LŐRINCZ (2005)

LŐRINCZ Lajos: A közigazgatás alapintézményei
HVG-ORAC, Budapest, 2005. ISBN: 963 7490 15 9

LŐRINCZ (2009)

LŐRINCZ Lajos: A modern állam feladatai- kiemelten a közigazgatásban.

In: HALM Tamás – VADÁSZ János (szerk): A Modern állam feladatai. Magyar Közgazdasági Társaság és a Gazdasági Tanács Konferenciájának előadásai, konferenciakötet. Budapest, 2009 ISBN 978-963-88419-1-9

L. GULICK- L.URWICK (1937)

LUTHER GULICK – LYNDALL URWICK: Papers on the science of administration.
New York, 1937

MAGYARY (1930)

MAGYARY Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálása
Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1930.

MALETS (2013)

Olga MALETS: The Effectiveness of Transnational Non-state Governance - The Role of Domestic Regulations and Compliance Assessment in Practice
Max Planck Institute for the Study of Societies, Cologne September 2013

MARUME (2016)

MARUME, S.B.M.: Meaning of Public Administration.

Quest Journals Journal of Research in Humanities and Social Science Volume 4 ~ Issue 6 (2016) 15-20. old. ISSN (online): 2321-9467.

MÁRTONFFY (1939)

MÁRTONFFY Károly: A magyar közigazgatás megújulása.
Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1939.

MÁRTONFFY (1944)

MÁRTONFFY Károly: A közigazgatás industrializálása.
Társadalomtudomány VII. Évfolyam, 6-8. szám.

MASUDA (1980)

MASUDA Yoneji: The Information Society as Post-Industrial Society
World Future Society, Washington D.C., 1980. ISBN: 0-930242-15-7

MEYER-SAHLING –VEEN (2012)

MEYER-SAHLING, Jan-Hinrik – VEEN, Tim: Governing the post-communiststate: Governmental ternation and senior civil service politicisation in Central and Eastern Europe.

In: East European Politics, Vol. 28, No.1., 2012. 4-22.old.

MICHEL (2005)

Hélène MICHEL: e-Administration, e-Government, e-Governance and the Learning City: A typology of Citizenship management using ICTs

The Electronic Journal of e-Government Volume 3 Issue 4, www.ejeg.com 2005. ISSN: 1479-439X

MINTZBERG (1996)

Henry MINTZBERG: Managing Government, Governing Management
Harvard Business Review 1996. May-June Harvard Business Publishing (HBP)
Boston, ISSN: 0017-8012

MISRA (2006)

Dinesh Chandra MISRA: Defining e-government: a citizen-centric criteria-based approach

"in: 10th National Conference on e-Governance, February 2-3, 2006, Bhopal, Madhya Pradesh, India, 2006.

<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNPAN/UNPAN025373.pdf>

L.MOLA – F. PENNAROLA – S. ZA (2015)

Lapo MOLA – Ferdinando PENNAROLA – Stefano ZA: From Information to Smart Society - Environment, Politics and Economics
Springer Cham Heidelberg New York Dordrecht London ISSN 2195-4968

MOLNÁR – SAVÁRI – TARPAI (2016)

MOLNÁR László – SASVÁRI Péter – TARPAI Zoltán Tamás: Közigazgatási informatikai alkalmazások, Nemzeti Közszolgálati Egyetem

MOLNÁR (2007)

MOLNÁR Szilárd: E-közigazgatás az Európai Unióban

2007 ITTK http://www.ittk.hu/netis/doc/ISCB_hun/09_Molnar_eKormanyzat.pdf
letöltve: 2015. szeptember 21.

MORSTEIN (1996)

MORSTEIN, Marx: The Administrative State. In: HEADY, Ferrel: Public Administration. A Comparative Perspective.

Marcel Dekkel Inc., Boston. 1996. 112-114. old.

MOURTADA - SALEM (2011)

Racha MOURTADA - Fadi SALEM: Civil Movements: The Impact of Facebook and Twitter

The Arab Social Media Report vol. 2, no. 1. 2011, Dubai School of Government, Dubai

NAGY (2006)

NAGY Zsolt: Elektronikus aláírás, azonosítás, hitelesség
Infokommunikáció és Jog 13. szám DialogKampus, Budapest-Pécs, 2006.

NAIR (2007)

Pradeep NAIR: E-Governance: A Step Towards Digital Democracy
System, 2007, Elsevier

NEMESLAKI-ILLÉSSY (2014)

NEMESLAKI András - ILLÉSSY Miklós: Information security awareness in the
Hungarian public sector: Result of an empirical study, in: Alexander Balthasar,
Hendrik Hansen, Balázs König, Robert Müller-Török, Johannes Pichler (szerk.)
Central and Eastern European eGov Days 2014: eGovernment: Driver or Stumbling
Block for European Integration, 2014. Austrian Computer Society, Bécs.

NEMESLAKI-SASVÁRI (2015)

NEMESLAKI András - SASVÁRI Péter : Empirical Analysis of Information
Security Awareness in the Business and Public Sector of Hungary
in: Alexander BALTHASAR, Blaž GOLOB, Hendrik HANSEN, Balázs KÖNIG,
Robert MÜLLER-TÖRÖK, Alexander PROSSER (szerk.) Central and Eastern
European e|Dem and e|Gov Days 2015: Time for a European Internet? Austrian
Computer Society, Bécs, 2015.

NÉMETH (2008)

NÉMETH ILDIKÓ: *Az elektronikus közigazgatás fél évtizede Magyarországon.*
E-Government Alapítvány a Közigazgatás Modernizációjáért, Budapest, 2008.

NYITRAI (2012)

NYITRAI Péter : A fegyvertartás és a fegyverhasználat szabályainak változásai
In: Nyitrai Péter, Székely István, Wallendums Péter, Olajos István, Barta Judit,
Leszkoven László, Kormos Erzsébet, Kiss István
Pusztahelyi Réka (szerk.)

A vadászat aktuális jogkérdései. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország,
2012.06.14 Miskolc: Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért,

NYITRAI (2012)

NYITRAI Péter: Szakigazgatás I.
Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó, 2012.

NYITRAI (2012)

NYITRAI Péter: A fegyvertörvény módosításának margójára
PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCIENSIS SERIES JURIDICA ET
POLITICA XXX:(2) (2012)

NYITRAI (2013)

NYITRAI Péter: Az állami alapnyilvántartások
In: Lapsánszky András (szerk.) Közigazgatási jog: Fejezetek szakigazgatásaink
köréből. 679 p. Budapest: CompLex Wolters Kluwer, 2013.
2., Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás (ISBN:978 963 295 317 5)

OBEIDAT – ABU-SHANAB (2010)

Rand A. OBEIDAT - Emad A. ABU-SHANAB Drivers of E-Government and E-Business in Jordan 2010 ACADEMY PUBLISHER 1799-8859 in: JOURNAL OF EMERGING TECHNOLOGIES IN WEB INTELLIGENCE, VOL. 2, NO. 3, AUGUST 2010 doi:10.4304/jetwi.2.3.204-211

OECD (2005)

OECD e-Government Studies: e-Government for Better Government
OECD Publishing, Párizs, 2005. ISBN: 92 64 01833 6
DOI:10.1787/9789264018341-en

ORBÁN

ORBÁN Anna: Információs társadalom – informatikai stratégiák
http://epa.oszk.hu/02000/02051/00007/pdf/EPA02051_Tudomanyos_Kozlomenyek_17_193-198.pdf letöltve: 2015. augusztus 21.

OSBORNE-RADNOR (2012)

OSBORNE, Stephen. P. – RADNOR, Zoe, - NASI, Greta: A new theory for public service management? Toward a (public) service.dominant approach.
In: The American Review of Public Administration, 2012. Volume 43 Issue 2. 135-158. old.

PALVIA-SHARMA (2007)

Shailendra C. Jain PALVIA - Sushil S. SHARMA: E-Government and E-Governance: Definitions/Domain Framework and Status around the World
in: szerk. Ashok AGARWAL and V Venkata RAMANA: Foundations of E-government, ICEG, 2007.

PÉTERFALVI-BUDAI-RÁTAI-LIGETI-ERDEI (2014)

PÉTERFALVI Norbert - BUDAI Balázs Benjámin - RÁTAI Balázs - LIGETI Ágota - ERDEI Csaba: Az elektronikus közigazgatás alapjai, szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások, IT biztonság Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014.

PIERRE-PETERS (2000)

PIERRE, JOn – PETERS, B Guy: Governance, Politics and the State.
New York. University of New York Press. 2000.

PINTÉR (2004)

PINTÉR Róbert: A magyar információs társadalom fejlődése és fejlettsége a fejlesztők szempontjából - PhD értekezés

PINTÉR (2007)

PINTÉR Róbert: Európa információs társadalom politikája a Bangemann-jelentéstől az e-Europe programig
www.artefaktum.hu/irasok/bangemann.rtf 2007. letöltve: 2015. október 11.

PINTÉR (2007/2)

PINTÉR Róbert: Divatos hívószavak, nagy elméletek, fejlesztési szupernarratívák és metanarratívák – Az információs társadalom jelentésvilága
In: PINTÉR Róbert (szerk). Információs társadalom; Gondolat - Új Mandátum, Budapest, 2007. ISBN: 978 963 693 061 5

POLYÁK (2003)

POLYÁK Gábor: Az elektronikus közigazgatás néhány szabályozási kérdése
Magyar Közigazgatás LIII. évf. 7. szám, Belügyminisztérium, Budapest, 2003.

QUINTANILLA

Gabriela Quintanilla: Exploring the m-government
Encyclopedia of Information Science and Technology, Third Edition 2015
DOI: 10.4018/978-1-4666-5888-2.ch266

RACZKOWSKI (2016)

Konrad RACZKOWSKI: Public Management
Theory and Practice
Springer International Publishing Switzerland 2016

RAUCH-EVANS (2000)

RAUCH, James E. – EVANS, Peter B.: Bureaucratic structure and bureaucratic performance in less developed countries
Journal of Public Economics, Vol. 75, No.1. 2000. 49-71. old

REDMAN-SIMMONS (2009)

REDMAN-SIMMONS, Lois. 'Bureaucracy vs. the Public Service Ethos: Contemporary Concepts of Public Service',
NYSPSA 63rd Annual Conference 2009.

RÉNYI (1976)

RÉNYI Alfréd: Napló az információelméletről
Gondolat, Budapest, 1976. ISBN: 963 280 325 6

RHODES (1996)

RHODES, R. A. W.: The New Governance: Governing without Government.
Forrás: <http://law.hku.hk/gl/rhodes.pdf> (letöltés ideje: 2018.09.12.)

RIGBY (1995)

Karina RIGBY: Anonymity on the Internet Must be Protected
"Paper for MIT 6.805/STS085: Ethics and Law on the Electronic Frontier, Fall 1995
<http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/student-papers/fall95-papers/rigby-anonymity.html>" MIT Press, 1995.

RIXER (2014)

RIXER, Ádám: The scientific analysis of Hungarian Public administration. New trends and methods.
In: International Public Administration Review, Vol 12, No 1. 2014. 79-89. old.

RODRÍGUEZ-BOLIVAR (2014)

Manuel Pedro RODRÍGUEZ-BOLIVAR: Measuring E-government Efficiency
The Opinions of Public Administrators and Other Stakeholders
In.: Springer New York Heidelberg Dordrecht London ISBN 978-1-4614-9981-7

RODRÍGUEZ-BOLIVAR (2015)

Manuel Pedro RODRÍGUEZ-BOLIVAR: Transforming City Governments for
Successful Smart Cities
In.: Springer International Publishing Switzerland 2015

RÓNAI (2003)

RÓNAI Tibor: eEurope Intelligens Kártya Kezdeményezés és Magyarország 2003

RÓNAI (2012)

RÓNAI Tibor: "Az Intelligens Kártya Fórum és előzményei
Az aktív memória kártya - intelligens kártya magyarországi története" 2012
"web.itf.njszt.hu/23r4r23r/uploads/2012/09/IKF_tortenet.doc
letöltve: 2015. október 21.)"

ROSTA (2012)

ROSTA Miklós: Az új közszolgálati menedzsment és a Magyary Zoltán Közigazgatás-
fejlesztési Program viszonyáról
Polgári szemle 2012. 3.évf. 6.szám

ROSTA (2012)

ROSTA Miklós: Az Új Közszolgálati Menedzsment intézményi meghatározottsága
(PhD. disszertáció) Letöltés helye: [http://phd.lib.uni-
corvinus.hu/651/1/Rosta_Miklos.pdf](http://phd.lib.uni-corvinus.hu/651/1/Rosta_Miklos.pdf) (letöltés ideje: 2019.10.10.)

SABADASH (2013)

Anna SABADASH: ICT-induced Technological Progress and Employment:
a Happy Marriage or a Dangerous Liaison? A Literature Review
Institute for prospective technological studies – Digital economy working paper
2013/07

SAEED (2016)

Saqib SAEED: User-Centric Technology - Design for Nonprofit and Civic
Engagements
Springer International Publishing Switzerland 2014

SAFEENA-KAMMANI (2013)

Rahmath SAFEENA - Abdullah KAMMANI: Conceptualization of Electronic
Government Adoption
International Journal of Managing Information Technology (IJMIT) Vol.5, No.1,
February 2013, IJMTI, 2013. ISSN: 2278-5612

SAKOWICZ (2002)

Marcin SAKOWICZ: How to Evaluate E-Government? Different Methodologies and
Methodes; 11th NISPAcee annual conf.
[http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN009486.p
dp](http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN009486.pdp) 2002 letöltve: 2015. szeptember 23.

SÁNTA - TÁBOR (2006)

SÁNTA Tibor - TÁBOR István: Best Practices kézikönyv - A GVOP 2004 4.3.1. és GVOP 2004 4.3.2. komponensek nyertes pályázatainak programjairól
Informatikai és Hírközlési Minisztérium és Trinety Kft, Budapest, 2006.

SÁNTHA (2015)

SÁNTHA György: „Utazás a digitális állam körül” – e-közigazgatási úti beszámoló az elmúlt 10 évről
Új Magyar Közigazgatás 2015/3. Közzolgálati Tisztviselők Szakmai Szervezeteinek Szövetsége, Budapest, 2015. ISSN: 2060-4599

SCHUPPAN - REICHARD (2002)

Tino SCHUPPAN - Christoph REICHARD eGovernment: Von der Mode zur Modernisierung in: Landes- und Kommunalverwaltung [LKV] 1/2002 LKV, 2002 ISSN: 0939-0014

SIKOLYA

SIKOLYA Zsolt: Ügyfél-azonosítás és -hitelesítés a magyar e-közigazgatásban
<https://nws.niif.hu/ncd2006/docs/ehu/020.pdf>
letöltve: 2015. július 20.

SIMON- BUDAI (2015)

SIMON Barbara, BUDAI Balázs Benjámín: Elektronikus-közigazgatási modernizáció. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2015.

SPIESBERGER – MIENERT – SONNENBURG- HAEGEMAN – OZKAN-SOKOLOV- VESELITSKAYA – WEISS- KAHLE – SCHUCH – HALILOGLU-KUKLINA- MARINELLI – BALASHOVA (2013)

Manfred SPIESBERGER – Marion MIENERT – Jörn SONNENBURG- Karel HAEGEMAN – Oguz OZKAN- Alexander SOKOLOV- Natalya VESELITSKAYA – Gorazd WEISS- Andreas KAHLE – Klaus SCHUCH – Ilter HALILOGLU- Irina KUKLINA- Elisabetta MARINELLI – Maria BALASHOVA:
Working Document: Towards a vision for research, technology and innovation cooperation between Russia and the EU, its Member States and Associated Countries
Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013

STUMPF (2009)

STUMPF István: Szakmai alapú közigazgatás- a neowéberianus állam.
In: HALM Tamás- VADÁSZ János (szerk): A Modern állam feladatai, Magyar Közgazdasági Társaság, a Gazdasági és Szociális Tanács konferenciájának előadásaiból készült kötet. Budapest 2009

SUSHIL – CHROUST (2015)

SUSHIL – Gerhard CHROUST: Systemic Flexibility and Business Agility
Springer India 2015

SZABÓ M - SZÉKELY – SIMON

SZABÓ Máté Dániel - SZÉKELY Iván - SIMON Éva: Az elektronikus személyazonosítás és ügyintézés adatvédelmi követelménye
"http://docplayer.hu/2061510-Az-elektronikus-szemelyazonositas-es-ugyintezes-adatvedelmi-kovetelmenyei-szabo-mate-daniel-szekely-ivan-simon-eva.html

SZABÓ M (2012)

SZABÓ Máté Dániel: Az információs hatalom alkotmányos korlátai
Miskolci Egyetem, Miskolc, 2012. ISBN: 978 963 661 991 6

SZATHMÁRY (2012)

SZATHMÁRY Zoltán: Bűnözés az Információs társadalomban
Budapest, 2012. PhD disszertáció PTE – ÁJK

SZENTES (2018)

SZENTES Tamás: Az állam szerep a felgyorsult globlizáció korában, 31. old. Forrás:
http://www.uni-corvinus.hu/filesadmin/user_upload/hu/kozigazgatastudomanyai_kar/files/Koz_gazdasag/Koz-Gazdasag_1.pdf.

SZITTNER (2006/1)

SZITTNER Károly: E-kormányzat a gyakorlatban
Infokommunikáció és Jog 13. szám DialogKampus, Pécs-Budapest, 2006. ISSN: 1786-0776

SZITTNER (2006/2)

SZITTNER Károly: Az elektronikus közigazgatás kezdetei Magyarországon
Magyar Közigazgatás LVI. évf. 3-4. szám Belügyminisztérium, Budapest, 2006.

SZITTNER (2009)

SZITTNER Károly: Út az elektronikus közigazgatáshoz
Új Magyar Közigazgatás, II. évf., 4. sz. CompLex, Budapest, 2009. ISSN: 2060-4599

TAMÁS (2010)

TAMÁS András: A közigazgatási jog elmélete
Szent István Társulat, Budapest, 2010. 99-12. old.

TAMÁS (2013)

TAMÁS András: A közigazgatás-tudomány helye és szerepe a tudomány belül
PRO PUBLICO BOBO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS 2013/2. 28-34. old

TAPSCOTT - CASTON (1993)

Don TAPSCOTT - Art CASTON: Paradigm Shift - The New Promise of Information Technology
McGraw-Hill, New York, 1993. ISSN: 0-07-062857-2

TELES (2016)

Filipe TELES: Local governance and inter-municipal cooperation
Palgrave Pivot SBN: 978-1-137-44574-2

TORMA (2002)

TORMA András: Az információ jelentősége a (köz)igazgatásban
Virtuóz, Budapest, 2002

TORMA (2002/2)

TORMA András: Gondolatok az elektronikus aláírás mibenlétéről és szabályozásának
egyes külföldi modelljeiről
Jogtudományi Közlöny LVII. évf.:(1) , Budapest

TORMA (2005)

TORMA András: Az információs társadalom közigazgatási jogi alapkérdései
FAZEKAS Marianna-FICZERE Lajos (szerk.): Magyar Közigazgatási jog, Általános
rész (XVII. fejezet) Osiris, Budapest, 2005. ISBN: 963389767x

TORMA (2009)

TORMA András: Az elektronikus közigazgatás alkalmazásának lehetőségei és
elkerülendő kockázatai
in: VEREBÉLYI Imre, IMRE Miklós (szerk.)
Jobb közigazgatás helyben járás és visszafejlődés helyett
Budapest: Századvég Kiadó, 2009. ISBN:978-963-7340-82-6

TORMA (2010)

TORMA András: Adalékok a közmenedzsment-reformok elméleti háttéréhez és főbb
irányzataihoz. Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXVIII. 2010. 315-338.
old.

TORMA (2011)

TORMA András: Az Európai Közigazgatási Térségről – magyar szemmel
Miskolci Jogi Szemle: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának
Folyóirata 6:(ksz)

TORMA-CSÁKI-CZÉKMANN (2011)

TORMA András - CSÁKI Gyula Balázs - CZÉKMANN Zsolt: E-kormányzati
szolgáltatások a gazdasági szférában
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2011. ISBN: 978 963 19 7267 2

TORMA-CZÉKMANN (2011)

TORMA András - CZÉKMANN Zsolt: Közigazgatástechnológia
Miskolci Egyetem, Egyetemi Kiadó 2012

TÓZSA - HUBERT (2009)

TÓZSA István - HUBERT Orsolya: A digitális TV közigazgatási tartalomfejlesztése
e-Government Alapítvány, Budapest, 2009. ISBN: 978 963 9753 15 0

TÓZSA (2003)

TÓZSA István: M-Government
Magyar közigazgatás. LIII. évf. 9. szám Belügyminisztérium, Budapest , 2003.

TÓZSA (2008)

TÓZSA István: Információs társadalom, elektronikus közigazgatás

TÓZSA István (szerk): Vizuális közigazgatás, E-Government Alapítvány és HVG-ORAC, Budapest, 2008. ISBN: 978 963 9753 05 1

TÓZSA (2008/2)

TÓZSA István: E-Government – elektronikus közigazgatás

Magyar Tudomány 169. évf. 2008/7. szám Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2008., ISSN: 0025-0325 pp. 833-844

TÓZSA (2009)

TÓZSA István: Közigazgatási mobil alkalmazási tartalomfejlesztések

Megbízó: TARIPAR-3 konzorcium NKTH (2009)

TÓZSA (2011)

TÓZSA István: Tózsza István, Ancsin László

A mobilkommunikáció alkalmazása az ügyfélszolgálati munkában

In: Kákai László (szerk.) 20 évesek az önkormányzatok: születésnap, vagy halotti tor?. 630 p. Konferencia helye, ideje: Pécs, Magyarország, 2010.03.19-2010.03.20. Pécs: IDResearch Kft.; Publikon, 2010.

TÓZSA (2011)

TÓZSA István: A hatékony elektronikus kormányzati kommunikáció nemzetközi tapasztalatainak rendszerezése

Pro Publico Bono Online , BCE Közigazgatástudományi Kar , Budapest, 2011.

TÓZSA (2011/2)

TÓZSA István: E-közigazgatás Európában - Jelen és Jövő,

Vezetéstudomány. XLII. évf. 3. szám BKÁE Budapesti Vezetőképző Központ, Budapest, 2010. ISSN:0133-0179

TÓZSA (2011/3)

TÓZSA István: A többcsatornás elektronikus kommunikáció lehetőségei a járási, ASP igazgatási rendszerben

Pro Publico Bono Online, BCE Közigazgatástudományi Kar, Budapest, 2011.

TÓZSA (2012)

TÓZSA István: Az elektronikus közigazgatás helyzete

Új Magyar Közigazgatás, V. évf., 5. sz.

CompLex, Budapest, 2012. ISSN: 2060-4599

TÓZSA (2014)

TÓZSA István: A 3D közigazgatás architektúrája

INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM XIV. évf. 1. szám INFONIA Információs Társadalomért Információs Kultúráért Alapítvány, 2014.

TRAUMÜLLER - KRENMAYR (2015)

Roland TRAUMÜLLER - Andreas KRENMAYR: Citizen Information in E-Government
in: Alexander BALTHASAR, Blaž GOLOB, Hendrik HANSEN, Balázs KÖNIG, Robert MÜLLER-TÖRÖK, Alexander PROSSER (szerk.) Central and Eastern European e|Dem and e|Gov Days 2015: Time for a European Internet? Austrian Computer Society, Bécs, 2015.

UGRIN-VARGA (2007)

UGRIN Emese - VARGA Csaba: Új állam- és demokráciaelmélet
Századvég, Budapest, 2007.

UN (2002)

United Nation – DPEPA-ASPA Benchmarking E-government: A Global Perspective, 2002, 53-54. o.

VARGA (2006)

VARGA Csaba: Új állam modell és közigazgatás elmélet, 2006.
<http://epa.oszk.hu/00800/00890/00013/data/90.pdf>

VEREBICS (2004)

VEREBICS Jánosú: Elektronikus kormányzat és jogi szabályozás
Infomommunikáció és Jog, Dialog Campus, Budapest-Pécs, ISSN: 1786-0776, 2004, I. évf. 1. szám

VESZPRÉMI (2013)

VESZPRÉMI Bernadett Az e-közigazgatás szakigazgatási alapjai
In: Lapsánszky András (szerk.): Közigazgatási jog - Fejezetek szakigazgatásaink köréből I. kötet, CompLex, Budapest,

VESZPRÉMI (2015)

VESZPRÉMI Bernadett: Az információs társadalom kihívásai és a közigazgatás reakciói, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2015.

WALDO (1994)

WALDO, Dwight: Mi a közigazgatás?
In: STILLMAN, Richard J. (szerk.): Közigazgatás, Osiris, Budapest, 1994. 16-28.old.

WALDO (1996)

WALDO, Dwight: The Administrative State. A Study of the Political Theory of American Public Administration
New Jersey, Transcation publishers. 1996.

WALDO (1997)

WALDO, Dwight: Administrative State.
In: SHAFRITZ, Jay M. – HYDE, Albert C. (eds.): Classics of Public Administration, Harcourt & Brace, Orlando, FL/USA, 1997.

WAUTERS – VAN DER PEILJ – DECLERCQ – VAN DER HEIJDEN – MARGRETTTS – HALE- VAN GOMPEL – CAUDRON – KERCHOT - WHITEHOUSE (2011)

Patrick WAUTERS – Sebastiaan VAN DER PEILJ – Koert DECLERCQ – Bart VAN DER HEIJDEN – Helen MARGRETTTS – Scott HALE- Roland VAN GOMPEL – Jo CAUDRON – Hugo KERCHOT - Diane WHITEHOUSE: User expectations of a life events approach for designing e-Government services
Luxembourg: Publications Office of the European Union, 201.1

WEBER (1987)

WEBER, Max: Gazdaság és társadalom 1. A megértő szociológia alapvonalai. Szociológiai kategóriatan.
Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1987.

WEBSTER (2006)

Frank WEBSTER: Theories of the Information Society - Third edition
Routledge, London - New York, 2006.

WOHLERS – BERNIER (2016)

Tony E. WOHLERS – Lynne Louse BERNIER: Setting Sail into the Age of Digital Local Government - Trends and Best Practices
Springer Science+Business Media New York 2016

Z. KARVALICS (2007)

Z. KARVALICS László: Információs társadalom – Mi az? Egy kifejezés jelentése, története és fogalomkörnyezete
In: PINTÉR Róbert (szerk). Információs társadalom
Gondolat - Új Mandátum, Budapest, 2007.

ZHANG – REYES – PARDO – SAYOGO (2016)

Jing ZHANG – Luis Felipe Luna REYES – Theresa A. PARDO –Djoko Sigit SAYOGO: Information, Models, and Sustainability - Policy Informatics in the Age of Big Data and Open Government
© Springer International Publishing Switzerland 2016.

JOGSZABÁLYJEGYZÉK

(tematikus válogatás)

Magyar jogszabályok és dokumentumok

- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény
- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény
- Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény
- A lőfegyverekről és lőszerokról szóló 2004. évi XXIV. törvény
- Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- Az elektronikus közszolgáltatásokról szóló 2009. évi LX. törvény
- Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
- Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény
- A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények, valamint a miniszteri hatósági hatáskörök felülvizsgálatával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXIV. törvény
- A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény
- Az egyes törvényeknek a közigazgatási hatósági eljárásokkal, az egyes közhiteles hatósági nyilvántartásokkal összefüggő, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2013. évi LXXXIV. törvény
- Az állami és önkormányzati nyilvántartások együttműködésének általános szabályairól szóló 2013. évi CCXX. törvény

- A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény
- Az egységes elektronikuskártya-kibocsátási keretrendszerről szóló 2014. évi LXXXIII. törvény
- Az e-kártya megvalósításához szükséges egyes törvények, valamint az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény módosításáról szóló 2015. évi CXXX. törvény
- Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi L. törvény
- A közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről szóló 2017. évi CLXXIX. törvény
- Magyarország minisztériumainak felsorolásáról, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról 2018. évi V. törvény
- Az elektronikus számláról szóló 20/2004. (IV. 21.) PM. rendelet
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1996. évi LV. tv végrehajtásáról szóló 79/2004 (V. 4.) FVM rendelet
- A fegyverekről és lőszerkekről szóló 253/2004. (VIII. 31.) Korm rendelet
- A lőterekről, a lőfegyverek, lőszerke hatósági tárolásáról, a fegyvertartáshoz szükséges elméleti és jártassági követelményekről szóló 49/2004. (VIII. 31.) BM rendelet
- Az elektronikus közigazgatási ügyintézésről és a kapcsolódó szolgáltatásokról szóló 184/2004 (VI. 3.) Korm. rendelet
- A kormányzati informatika koordinációjáról és a kapcsolódó eljárási rendről szóló 44/2005. (III. 11.) Korm. rendelet
- A közigazgatási hatósági eljárásokban felhasznált elektronikus aláírásokra és az azokhoz tartozó tanúsítványokra, valamint a tanúsítványokat kibocsátó hitelesítés-szolgáltatókra vonatkozó követelményekről szóló 194/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet
- A papíralapú dokumentumokról elektronikus úton történő másolat készítésének szabályairól szóló 13/2005. (X. 27.) IHM rendelet

Az elektronikus ügyintézés választó adózó bevallási és adatszolgáltatási kötelezettségének az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalhoz történő teljesítésének szabályairól szóló 13/2005. (III. 30.) PM-IHM-MeHVM együttes rendelet

Az elektronikus ügyintézésről szóló 193/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet

Az Informatikai biztonságról szóló 195/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet

A fegyverek, lövőkészülékek, valamint ezek lőszerének vizsgálatáról szóló 31/2006. (VI. 1.) GKM rendelet

Az elektronikus közszolgáltatás biztonságáról szóló 223/2009. (X. 14.) Korm. rendelet

A központi elektronikus szolgáltató rendszer igénybevevőinek azonosításáról és az azonosítási szolgáltatásról szóló 224/2009. (X. 14.) Korm. rendelet

Az elektronikus közszolgáltatásról és annak igénybevételéről szóló 225/2009. (X. 14.) Korm. rendelet

A civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet

Az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszerhigiéniai feltételeiről (vadhús értékesítési szabályok) szóló 43/2011. (V.26.) VM rendelet

A szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról szóló 83/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet

Az egyes, az elektronikus ügyintézéshez kapcsolódó szervezetek kijelöléséről szóló 84/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet

Az elektronikus ügyintézés részletes szabályairól szóló 85/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet

A személyazonosító igazolvány kiadása és az egységes arcképmás- és aláírás-felvételezés szabályairól szóló 414/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet

A központi államigazgatási szervek informatikai fejlesztéséről szóló 1039/1993. (V. 21.) Korm. határozat

Az államigazgatási informatika koordinációjának továbbfejlesztéséről szóló 1066/1999. (VI.11.) Korm. határozat

Az államigazgatási informatika továbbfejlesztéséről szóló 1106/1995. (IX.9.) Korm. határozat

Az Elektronikus Kormányzati Gerinchálózatról és az Informatikai Közhálóról szóló 1188/2002. (XI.7.) Korm. határozat

Digitális Magyarország Program – vitairat (DMP – 2010)

Digitális Magyarország Cselekvési Terv (DMCsT – 2011)

Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS 2014)

Magyar Informatikai Charta (Inforum) – 2000

Infokommunikációs iparpolitikai ajánlás (IT gazdasági szereplők széles köre) – 2005

Informatikai stratégia Magyarországon (MTA) – 2012

Magyary Program (2011)

Magyary Program (2012)

Cselekvési terv a társadalom és a gazdaság megújulásáért, a Digitális Megújulás
Cselekvési Terv

Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020

Közigazgatás és – Közszolgáltatás-fejlesztési operatív program (KÖFOP) 2014-2020

Európai Unió jogszabályok

Az Európai Parlament és a Tanács 1999/93/EK irányelve az elektronikus aláírásra vonatkozó közösségi keretfeltételekről

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi kérdéseiről

Az Európai Parlament és a Tanács 2003/58/EGK irányelve a cégnyilvánosság alapelveiről rendelkező 68/151/EK az irányelv módosításáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2004/387/EK határozata a páneurópai e-kormányzati szolgáltatásoknak közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok részére történő interoperábilis nyújtásáról (IDABC)

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/123/EK irányelve a belső piaci szolgáltatásokról

Az Európai Parlament és a Tanács 2009/922/EK határozata az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközökről (ISA)

Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

az Európai Bizottság 945/2019/EUB rendelete a pilóta nélküli járművekről

az Európai Bizottság 947/2019/EUB végrehajtási rendelete a 945/2019/EUB rendeletéhez a pilóta nélküli járművekről

European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services, Version 1.0, Brussels, 2004, European Communities,
Growth, Competitiveness, Employment - the challenges and ways forward into the 21st century - White Paper. COM/93/700 Final.

OECD Dokumentumok

OECD: E-Government Studies – The E-Government Imperative, OECD Publications Service, Paris, 2003. https://read.oecd-ilibrary.org/governance/the-e-government-imperative_9789264101197-en#page5 (letöltve: 2019. június 10.)

OECD, Government at a Glance 2009, OECD Publishing, 2009, Paris,

OECD: Hungary: Public Administration and Public Service Development Strategy, 2014-2020, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris

OECD: Hungary: Towards a Strategic State Approach, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris

A TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ SAJÁT KÖZLEMÉNYEK LISTÁJA

- Balázs SZABÓ: Good examples of M-government in Hungary (Publicationes Universitatis Miskolcinensis, Sectio Juridica et Politica 2018/2)
- SZABÓ Balázs: Azonosítási módok az elektronikus közigazgatásban (In.: Infokommunikációs jog – Miskolci Egyetem 2018)
- SZABÓ Balázs: Mobil-applikációk alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata az egyes szakigazgatási területeken (Pro Publico Bono 2018/1., Budapest NKE)
- SZABÓ Balázs: IKT eszközök alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata szakigazgatási területeken (Pro Publico Bono 2017/3., Budapest, NKE)
- Balázs SZABÓ: New tendencies in e-goverment in the European Union Currentul Iuridic XX(4.) pp. 90-101. (2017)
- CSEH Gergely, CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs , MAKSÓ Bianka, KISS Lilla Nóra: Is virtual reality really necessary for local governments? Local governments digital readiness in a hungarian convergence region CURENTUL JURIDIC XIX:(2) pp. 46-62. (2016)
- CZÉKMANN Zsolt, CsEH Gergely, SZABÓ Balázs, KÁRPÁTI Orsolya Infokommunikációs jog (e-tananyag) Miskolc: Miskolci Egyetem, 2015.
- SZABÓ Balázs: E-megoldások szerepe a vadászati és rendészeti igazgatásban (Vadászhírmondó, B.A.Z. megye; 2015. április)
- SZABÓ Balázs: Az e-közigazgatás és a vadászati igazgatás kapcsolata

(In: Stipta István (szerk.) Doktoranduszok Fóruma 2012 november 8: Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország)

- CZÉKMANN Zsolt - SZABÓ Balázs: Az információs társadalom: az e-kapcsolatrendszer jogi alapjai. GÉP LXIV. évf. 1. sz. Gépipari Tudományos Egyesület Miskolc 2013. ISSN: 0016-

- TURKOVICS István, BARABÁS Gergely, BARTA Attila, BÁNDI Gyula, BENCSIK András, CSÁKI-HATALOVICS Gyula Balázs, FÁBIÁN Adrián, FORGÁCS Anna, GERENCSÉR Balázs Szabolcs, GYURITA Rita, HAJASNÉ dr. Borsa Dominika, HULKÓ Gábor, KÁLMÁN János, LAPSÁNSZKY András, MUDRÁNÉ Láng Erzsébet, ROZSNYAI Krisztina, SZABÓ Balázs, SZALAI Éva, TORMA András, TÓTH András, TÓTH Tamara (Lapsánszky András (szerk.):

Közigazgatási jog - Fejezetek szakigazgatásaink köréből (II. kötet)

Budapest: Complex Kiadó Kft., 2013. (ISBN:978 963 295 318 1)

- Balázs SZABÓ: Special administrative field's: the connection between e-Government and Hunting (The challenges of the 21st Century in Law and Public Administration. Konferencia helye, ideje: Marosvásárhely, Románia, 2013.04.12.

- CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs: The legal issues underlying the information society, basic notions In: CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs, Lucian CHIRIAC, SZABÓ Zsuzsanna: E-Government. Marosvásárhely: Petru Maior University, 2011. pp. 21-52. Könyvrészlet/Felsőoktatási tankönyv része/Oktatási [2445522]

- TORMA András, SZABÓ Balázs: New tendencies in the Hungarian Public Administration in 2010-2014 In: Szabó Balázs The challenges of the 21st Century in Law and Public Administration

- CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs:

The legal issues underlying the information society, basic notions

In: Czékman Zsolt, Szabó Balázs, Lucian Chiriac, Szabó Zsuzsanna

E-Government. Marosvásárhely: Petru Maior University, 2011. pp. 21-52.

- Balázs SZABÓ: The idea of adapting Public Administration into European Level (In: Stipta István (szerk.)

Doktoranduszok Fóruma: Miskolci Egyetem - Miskolc, 2010. november 10. - az Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2010.11.10 Miskolc: ME ITTC, p. n.a)

- CZÉKMANN Zsolt, SZABÓ Balázs, Lucian CHIRIAC, SZABÓ Zsuzsanna: E-Government. Marosvásárhely, Petru Maior University, 2011.

- Balázs SZABÓ: E-goverment nowadays in the European Union

(In: Student's Spring. Konferencia helye, ideje: Marosvásárhely, Románia, 2011.04.07-2011.04.09. Marosvásárhely: p. n.a.)

- András TORMA, Balázs SZABÓ: EU Public Administration and Institutions and their Relationship with Member States (Marosvásárhely: Editura Universitatii "Petru maior", 2011)

ÖSSZEGZÉS

Az értekezésem a hazai közigazgatás technikai-technológiai fejlesztésének megvalósulását és egyes aspektusait vizsgálta a hazai, kifejezetten területi szakigazgatási szervezetrendszer környezetében. Igyekeztem minél több szakigazgatási területet megvizsgálni annak érdekében, hogy az állam/kormányzat/a közigazgatás a leginkább innovatív infokommunikációs technológiákat is használja. A végső célom ezzel egyrészt az volt, hogy valamennyi társadalmi szereplő számára közvetlenebb hozzáférést biztosítsanak a kormányinformációkhoz és szolgáltatásokhoz, javítva ezzel a feladat-ellátás minőségét. Másrészt, hogy hatékonyabbá téve az állami szervek működését, nagyobb lehetőségek nyíljanak meg a demokratikus intézményekben és folyamatokban való részvételhez.

Ennek keretében nagy hangsúlyt fektettem az e-közigazgatásra, az m-közigazgatásra, illetve az ezeken túllépő eszközök használhatóságára.

A hazai igazgatási környezet jelenlegi IKT iránti alkalmasságára **tekintettel szükséges a koordináció újragondolása**, amely hosszútávon képes lehet megszervezni a közigazgatás – valós igényekre és elérhető technológiákra alapozott – fejlesztését, modernizációját, különösen az interoperabilitás követelményének szem előtt tartásával.

Ki kell emelni, hogy az okos eszközök és azokon működtetett applikációk **önmagukban csak eszközök**, amelyek a közszolgáltatások hatékonyabb működését segítik elő, de ez mit sem ér, ha a másik oldalon, az ügyfelek nincsenek felkészülve ezen újgenerációs megoldások befogadására.

Megítélésem szerint az okos eszközök iránti megnövekedett igény és az eszközök terjedésének rohamos növekedése azt bizonyítja, hogy lakosság egyre inkább készen áll ezen eszközök befogadására és akár a közigazgatásban, akár saját ügyintézési során való alkalmazásra. Nap-mint-nap tapasztalhatjuk közvetlen környezetünkben is, hogy az okostelefonok mindennapjaink részévé váltak, kis túlzással az állampolgárok többsége el sem tudja képzelni létezését ezek nélkül. Ma már talán nem is feltétlen luxuscikként tekintünk ezen

eszközökre, éppen ezért egyre többen rendelkezünk legalább eggyel. Kutatások szerint ez a teljes lakosság esetében elérheti a 70%-ot is, ugyanakkor „hagyományos számítógéppel” szinte biztos, hogy ennyien nem rendelkeznek. Úgy gondolom ez egy olyan szám, ami mindenképpen világossá teszi számunkra azt a tényt, hogy az okostelefonok – és az ezeken futtatott alkalmazások – lehetnek a legalkalmasabb eszközök arra, hogy a hatóságok megszólítsák az ügyfelek ezen nagy százalékát gyorsan és hatékonyan. A különböző, közelmúltban bemutatott fejlesztési programok megegyeznek abban, hogy elsődleges célkitűzés a feladatellátás hatékonyságának növelése, az ügyintézési idő felgyorsítása és a közigazgatás szolgáltató, ügyfélbarát jellegének erősítése. Ehhez úgy gondolom, hogy „keresve” sem lehetne alkalmasabb, gyorsabb eszközöket találni az okos eszközöknél.

Álláspontom szerint ezek az eszközök képezhetik a jövő közigazgatásában az eljárási események egy jelentős részének és az ügyfelekkel való kapcsolattartásnak az alapját. Az általam bemutatott eszközök jelenleg még nem képesek betölteni azt a funkciót, hogy generálisan modernizálják az egész közigazgatási rendszert. Ez köszönhető annak is, hogy az egyes szakigazgatási területek lényeges eltéréseket mutatnak abban a tekintetben, hogy konkrétan milyen eljárási cselekményekre van szükség a feladatok ellátásához. Úgy ítélem meg, hogy érdemes lenne **az Elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény által lefektetett elveket alapul venni** és annak felhasználásával megalkotni egy kifejezetten mobil applikáció alapú közszolgáltatásokkal összefüggő szabályt egy önálló jogszabályban vagy az ágazati jogszabályokban (például a *Vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény*) történő módosításokkal lehetővé tenni az okoseszközöket. Ezt követően lehet az egyes ágazati sajátokhoz igazított kiegészítő rendelkezéseket megtervezni és megalkotni. **Kutatásom egyik fő eredményének a vadászati igazgatásban alkalmazható e-vadászati napló bevezetését tartom, ezért a megfelelő jogszabályi környezet megteremtésének elősegítésére *de lege ferenda* javaslatokat fogalmaztam meg,** melyek a jelen értekezés mellékletét

képezik. A vadászati igazgatás és a hozzá nagyon szorosan kapcsolódó rendészeti, erdészeti, környezet/természetvédelmi, mezőgazdasági szakigazgatás öt olyan terület, ahol az érintett ügyfelek száma vélhetően milliós (valószínűleg több milliós) nagyságrendet tesz ki, akkor úgy vélem világosan látható, hogy kiemelten fontos a területek közötti koordináció, az egyes területek technikai-technológiai fejlesztése. Ha ugyanis **olyan megoldások kerülnek a gyakorlatban is alkalmazásra, melyek gyorsabbá, hatékonyabbá teszik az érintett közigazgatási eljárásokat, akkor nagyszámú ügyfél fogja visszaigazolni az állam számára, hogy nem csak helyes és jó döntés volt a modernizálás, hanem felmutatható, mérhető eredményeket is hozott.**

Az általam bemutatott eszközök (azok előnyei és alkalmazhatóságuk) mellett a fókusz továbbra sem szabad, hogy kizárólag a technológiai fejlődésen legyen, hanem a felhasználó igényeit és lehetőségeit kell a középpontba állítani. Az elmúlt néhány évben véghezvitt jogszabályi környezet alakítása ugyanakkor megteremtette a lehetőséget, hogy a technika egy „picit előrébb kerülhessen” a fejlesztések frontvonalában. Továbbra is tekintettel kell lenni arra a körülményre, hogy Magyarországon mindig létező jelenség a digitális szakadék, ezért továbbra is szükség van az elmaradottabb társadalmi körök számára képzéseket biztosítani, illetve a szolgáltatások folyamatos elérését számukra lehetővé tenni.

Bár elkötelezett vagyok a modernizáció mellett, de ezt rövidtávon semmiképpen sem minden ágazatra vonatkozóan tudom elképzelni, hanem sokkal inkább középtávon.

Az új trendekkel az állam jogalkotói oldala talán lépést tud tartani, de a tényleges alkalmazásra az államszervezet nincsen felkészülve, köszönhetően például a forráshiánynak, illetve az új szolgáltatások, megoldások gyors váltakozásának is. Különösen nagy kihívás elé állítja az állami apparátust a jogalkotó, ha ilyen (néhány hónapos, vagy rövidebb) felkészülési időt biztosít az újítások bevezetésére. A technológia ilyen fokozott fejlődése (amely a jövőben várhatóan nem fog érdemben lassulni) és a jogalkalmazók lehetőségei

közötti alapvető különbség generálta folyamatos feszültség feloldása a jogalkotó felelőssége kell, hogy legyen továbbra is. A tudomány által kidolgozott megoldások alkalmasak az alapok megteremtésére, hogy ténylegesen megindulhasson modern eszközök gyakorlatban, szakigazgatási szerveknél történő alkalmazása egy fejlett, hatékony és ügyfélbarát közigazgatás részeként.

SUMMARY

My dissertation examined the realization of the modernization of the Hungarian administration system, specifically in the territorial administration system. I have tried to look at as many areas of the special administrative fields as possible in order to know the amount of the state / government / administration uses the most innovative information communication technologies to provide more direct access to government information and services to all clients. It can open up more opportunities for participation in democratic institutions and processes.

In this context, I have put great emphasis on e-administration, m-administration and the usability of the ICT tools.

In view of the current ICT capability of the Hungarian administrative environment, it is necessary to rethink coordination which can, be able to organize and modernize public administration in a long term, based on the real needs of clients and available technologies, in particular in view of the need for interoperability.

It should be noted that smart devices and applications running on them, are only tools that help to improve public services, but this is not enough, if customers are not prepared to accommodate these new generation solutions.

I believe that the growing demand for smart devices and the rapid growth of the number of these smart tools proves, that the population is increasingly ready to accommodate these assets whether they are in public administration or in their private life. I think that we can experience day-to-day in our environment, that smartphones are all part of our everyday lives, with little exaggeration, most people can not imagine their existence without them. Nowadays, we do not consider it as a luxurious item for these devices, but for objects of convenience, so more and more people have at least one. According to research data, it can reach 70% for the entire population, but with the

"traditional computer" it is almost certain that they do not have this. I think this is a number that makes it clear to us the fact that smartphones - and the applications they run on them - are the most convenient means for the authorities, the Hungarian state to address this large percentage of clients quickly and efficiently. The various development programs that have been presented recently indicate, that the primary objective is to increase efficiency, speed up administration time and strengthen the service provider's customer friendliness. I think that we can not find more suitable, faster tools than smart devices for this task.

In my view, these tools can form the basis of a significant part of procedural events and relations with customers in the future administration. The tools presented by me, are currently unable to fulfill the function of modernizing the entire public administration system, which is also due to the fact that the various areas of administration show significant differences in the specific procedural actions required to perform the tasks.

Apart from the tools I have introduced (their benefits and their applications), the focus must not be on technological development but on the needs and opportunities of the user. However, the transformation of the legislative environment that has been carried out over the last few years, I feel, has created the opportunity for the technique to go a bit ahead of the development frontier. The fact that remains it, is the the digital divide in Hungary, so it is still necessary to provide trainings for the underdeveloped social groups and continuous access to services.

I think that although I am committed to modernization, I can not imagine it in any way in the short term, but may be in the medium term.

With new trends, the state's legislative side may be able to keep pace, but it is not prepared for actual implementation, thanks, for example, to the shortage of resources and the rapid alternation of new services and solutions. The legislature is particularly challenging for the state apparatus, when it provides such (a few months or less) preparation time for the introduction of innovations.

The legislator's responsibility is to continue the development of such technology (which is not expected to slow down considerably in the future) and the divergence between the possibilities of the right-holders. The solutions developed by science can be used to create the basics in order to effectively launch modern tools in practice, in administrative bodies, as part of an advanced, efficient and customer-friendly administration.

This new digital culture can be characterized by the notion of new technocratic as the old ones are more resource-centered. In this new frame of reference, the sharing of ICT infrastructure plays the key role among public authorities alongside the organizational features typical of earlier NPM-based models (eg political participation, public sector innovation and reform, sharing and utilization of best practices). Always the next technological trend - whether it is data analysis, storage, governance through platforms, etc. - should be critically evaluated for the various contexts of political and public administration, examining how it can be implemented in the current system.

One of the main results of my research is the introduction of an e-hunting logbook that can be used in hunting management, therefore I have made de lege referenda proposals, which are annexed to this dissertation. The hunting administration and the very closely related law enforcement, forestry, environment / nature conservation, agriculture administration are five areas where the number of clients involved, is likely to be in the millions, so I think it is clear that the areas coordination, technical and technological development in each area is very important. If solutions are implemented in practice that make the administrative procedures concerned faster and more efficient, a large number of clients will confirm to the state that modernization has not only been an useful and good decision, but has also produced measurable results for any participants.

MELLÉKLETEK:**1. sz. melléklet:****DE LEGE FERENDA JAVASLATOK**

a 1996. évi LV. törvény

a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról (továbbiakban Vtv.) és a 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet

a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól (továbbiakban: Vhr) jogszabályok módosítására az e-vadászati napló alkalmazhatóságának érdekében

JELLENLEGI SZABÁLYOZÁS	JAVASOLT MÓDOSÍTÁS, KIEGÉSZÍTÉS (a szövegben félkövér betűvel jelölve)	A JAVASLAT INDOKLÁSA
<p>Megjegyzés: A jelenleg hatályos jogszabályunk alapvetésként kezeli, hogy a vadászati tevékenység megkezdése a vadászati naplóba történő regisztrációval (beiratkozással) kezdődik. Ennek önálló jogszabályi rendelkezése nem található meg a törvényben. Ezért a következő új jogszabály hely beillesztését javaslom a jogalkotó számára. →</p>	<p>...§. 1) A vadászati tevékenység megkezdése előtt a vadász köteles az adott vadászatra jogosult (Továbbiakban: Vt.) által elfogadott és alkalmazott regisztrációt elvégezni, amely történhet:</p> <p>vadászati naplóban, vagy</p> <p>előzetesen engedélyezett, tanúsítvánnyal rendelkező e-vadászati napló/e-beírókönyv⁴⁸⁷ szolgáltatáson keresztül on-line felületen.</p>	<p>A törvénynek lehetővé kell tennie, hogy egyenértékű beiratkozásnak minősüljön a vadászati hatóság által hitelesített „hagyományos” vadászati naplóba és ez e-naplóba történő megoldás is.</p>
<p>Vhr 27/A. (kapcsolódva a Vtv. 38.§-ához) § (5)* A vadállomány védelme és a vad kímélete miatt vadászati idényre való tekintet nélkül haladéktalanul el kell ejteni</p>	<p>A vadállomány védelme és a vad kímélete miatt vadászati idényre való tekintet nélkül haladéktalanul el kell ejteni a súlyosan beteg, valamint a betegség miatt mozgásképtelen, illetve a súlyosan sérült és</p>	<p>Nem csak a törvény, hanem a végrehajtási rendeletében is szükséges az egyenértékű beiratkozási</p>

⁴⁸⁷ Megítélésem szerint az e-vadászati naplók gyakorlati alkalmazásának előfeltétele, hogy az érintett hatóságok (vadászati felügyelőségek, rendőrség, Agrárminisztérium) előzetesen vizsgálat tárgyává tegyék. Ennek során nyílik lehetőség, hogy a hatóságok megbizonyosodhassanak arról, hogy az adott szolgáltató (pl. HAMS) által kínált lehetőségek egyenértékű, hiteles információ rögzítésre alkalmasak-e, rendelkezik-e a szükséges mértékű adatvédelemmel, illetve kellően áttekinthető mind a hatóságok, mind a felhasználók, azaz a vadászok számára. Amennyiben a hatóságok úgy ítélik meg, akkor tanúsítvány odaitélésével igazolják azt, hogy az adott rendszert használó vadászatra jogosultak a vadászati törvénynek megfelelően járnak el.

<p>a súlyosan beteg, valamint a betegség miatt mozgásképtelen, illetve a súlyosan sérült és életképtelen vadat. Az elejtést a vadász, illetve a kísérő köteles a vadászati naplóban „beteg” megjelöléssel rögzíteni, és haladéktalanul bejelenteni a vadászatra jogosultnak. A vadászatra jogosult köteles az állat-egészségügyi okból elejtett vadat vizsgálatra alkalmas módon az elejtés helye szerint illetékes hatósági állatorvosnak bemutatni. A hatósági állatorvos az elejtés indoklásáról külön jogszabály szerinti igazolást állít ki.</p>	<p>életképtelen vadat. Az elejtést a vadász, illetve a kísérő köteles a vadászati naplóban, vagy az e-beírókönyvben „beteg” megjelöléssel rögzíteni a megjegyzés vagy az egyéb megjegyzés fülön megjelölni, és haladéktalanul bejelenteni a vadászatra jogosultnak. A vadászatra jogosult köteles az állat-egészségügyi okból elejtett vadat vizsgálatra alkalmas módon az elejtés helye szerint illetékes hatósági állatorvosnak bemutatni. A hatósági állatorvos az elejtés indoklásáról külön jogszabály szerinti igazolást állít ki.</p>	<p>alternatívák lefektetése.</p>
<p>Vhr. 36. § (1) (kapcsolódva A Vtv. 53. §-ához) A hivatásos vadász a szolgálati naplóba naponta köteles a szolgálati idő kezdetét és végét, valamint a vadászattal és a vadgazdálkodással kapcsolatos eseményeket bejegyezni, így különösen a vadgazdálkodás érdekeit sértő cselekményeket, a vadállományra vonatkozó megfigyeléseit, szolgálati tevékenységével összefüggésben elejtett vadat és az észlelt vadkárt. A tudomására jutott vadkárt köteles a vadászatra jogosultnak haladéktalanul jelenteni. A hivatásos vadász naponta, szolgálata végén köteles bejegyzéseit aláírásával igazolni.</p>	<p>Vhr. 36. § (1) A hivatásos vadász a szolgálati naplóba vagy e-szolgálati naplóba (amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta) naponta köteles a szolgálati idő kezdetét és végét, valamint a vadászattal és a vadgazdálkodással kapcsolatos eseményeket bejegyezni, így különösen a vadgazdálkodás érdekeit sértő cselekményeket, a vadállományra vonatkozó megfigyeléseit, szolgálati tevékenységével összefüggésben elejtett vadat és az észlelt vadkárt. A tudomására jutott vadkárt köteles a vadászatra jogosultnak haladéktalanul jelenteni. A hivatásos vadász naponta, szolgálata végén köteles bejegyzéseit aláírásával igazolni.</p>	<p>A hivatásos vadász szolgálati naplójának vezetésekor (naponta kötelező) egyszerűbb, kényelmesebb megoldás lehet a „terepen” azonnal rögzíteni az elvégzett feladatokat, tapasztalt eseményeket (pl. vadkár, orvvadászat észlelése). Itt lehetőség van akár pontos GPS adatok rögzítésére is, amennyiben az e-napló megoldást választják. Az e-napló rendszere</p>

<p>(2) A hivatásos vadász a szolgálati tevékenysége során elejtett vadat a vadászati napló és teríték nyilvántartásba is köteles bejegyezni.</p> <p>(3)* A szolgálati napló ellenőrzésére a jogosulton kívül a vadászati hatóság, a hatósági eljárásban közreműködő tájegységi fővadász, valamint a rendőrhatóság jogosult.</p>	<p>(2) A hivatásos vadász a szolgálati tevékenysége során elejtett vadat a vadászati napló vagy e-szolgálati napló (amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta) és teríték nyilvántartásba is köteles bejegyezni - haladéktalanul az elejtés helyszínén e-napló szolgáltatás esetében.</p> <p>(3)* A szolgálati napló vagy e-szolgálati napló (amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta) ellenőrzésére a jogosulton kívül a vadászati hatóság, a hatósági eljárásban közreműködő tájegységi fővadász, valamint a rendőrhatóság jogosult.</p> <p>(3)Az e-napló esetében az ellenőrzés folyamatosnak minősül, melyet a rendszer alkalmazásakor a Vt.-ra jogosult, mind a Hivatásos Vadász tudomásul vesz.</p>	<p>folyamatos nyomkövetési lehetőséget biztosít nemcsak a hivatásos vadásznak, a vadászatra jogosultnak, de magának a vadászati hatóságnak is.</p>
<p>VTV 57 § (2a)* Egyéni vadászat esetén a vad elejtését követően a vadász köteles bejegyezni az elejtett vad faját, ivarát, mennyiségét a vadászati naplóba.</p>	<p>VTV 57 § (2a)* Egyéni vadászat esetén a vad elejtését követően a vadász köteles bejegyezni az elejtett vad faját, ivarát, mennyiségét a vadászati naplóba.</p> <p>2b) Amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, egyéni vadászat esetén a vad elejtését követően a vadász köteles a helyszínen on-line bejegyezni az elejtett vad faját, ivarát, mennyiségét az e-beírókönyvbe.</p>	<p>Az e-naplóba történő egyéni vadászatok során szükséges bejegyzések (lövés leadása, vad elejtése, orvvadászat észlelése) a vadászterületen elvégezhető.</p>
<p>Vhr. 43. §* (1)* Az azonosító jel a Vtv. 57. § (2) bekezdésében felsorolt nagyvadfajok megjelölésre szolgáló sorszámozott, egyszer használatos zárású,</p>	<p>Vhr. 43. §* (1)* Az azonosító jel a Vtv. 57. § (2) bekezdésében felsorolt nagyvadfajok megjelölésre szolgáló sorszámozott, egyszer használatos zárású, vadászati</p>	<p>Amennyiben a vadászatra jogosult az e-napló megoldást választotta, abban az esetben a teríték</p>

<p>vadászati évenként eltérő színű, műanyag szalag. Nagyvad zárttéri hasznosítása során az azonosító jel sorszáma Z betűvel kezdődik. Az azonosító jeleket a vadászati hatóság az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyásakor, a vadászatra jogosult igényének megfelelő darabszámban adja ki. Az azonosító jelek kizárólag a vadászatra jogosult vadászterületén és az éves vadgazdálkodási tervben hasznosításra jóváhagyott vadmennyiség mértékéig használhatók fel. A vadászatra jogosult a kiadott azonosító jelek felhasználásáról a következő vadászévre szóló igényével egyidejűleg - valamint ellenőrzés során a vadászati hatóság felhívására - köteles tételesen elszámolni.</p> <p>(2) Az azonosító jel dátumjelzéssel ellátott.</p> <p>(3)* Az azonosító jelet a nagyvad hátsó lábán a csánk fölött - a horgasinat (Achilles-ín) befoglalóan - egyéni vadászat alkalmával, a nagyvad birtokbavételét követően azonnal be kell helyezni. Társas vadászaton elejtett nagyvadba az azonosító jelet legkésőbb a társas vadászat végén be kell helyezni. A behelyezéskor az elejtés, illetve a birtokbavétel hónapját és napját az azonosító jelről el</p>	<p>évenként eltérő színű, műanyag szalag. Nagyvad zárttéri hasznosítása során az azonosító jel sorszáma Z betűvel kezdődik. Az azonosító jeleket a vadászati hatóság az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyásakor, a vadászatra jogosult igényének megfelelő darabszámban adja ki. Az azonosító jelek kizárólag a vadászatra jogosult vadászterületén és az éves vadgazdálkodási tervben hasznosításra jóváhagyott vadmennyiség mértékéig használhatók fel. A vadászatra jogosult a kiadott azonosító jelek felhasználásáról a következő vadászévre szóló igényével egyidejűleg - valamint ellenőrzés során a vadászati hatóság felhívására - köteles tételesen elszámolni.</p> <p>Amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, úgy az elszámolás történhet havi lebontásban, illetve a hatóság által történő folyamatos nyomon követésnek köszönhetőn egyedi ütemezés szerint is az éves ellenőrzések és elszámolások mellett. Az e-naplóban történő elszámolás megerősítésére kinyomtatott azonosító lista szükséges, melyet a Vt.-ra jogosult képviselő aláírásával hitelesítve megküldött az illetékes járási hivatal vadászati felügyelőségének.</p> <p>(2) Az azonosító jel dátumjelzéssel ellátott.</p> <p>(3)* Az azonosító jelet a nagyvad hátsó lábán a csánk</p>	<p>nyilvántartás folyamatosan nyomkövethető, hisz a rendszer automatikusan képes hiteles, napra kész listát generálni bármikor. Ez segítséget nyújthat a vadászatra jogosult részére előírt tervszámok (elejtendő vadak száma vadfajonként és ivaronként). Ez kiemelten fontos akkor, amikor egy vadászatra jogosult részére meghatározott darabszámú trófeás vad elejtésére van lehetőség. Ha a rendszer folyamatosan nyomon követi az elejtett vadak minőségi és mennyiségi adatait, akkor nem fordulhat az elő, hogy az előzetesen jóváhagyott tervszámok túllépésre kerülnek. A túllépés a Vt. szerint 10%-ig automatikusan lehetséges, viszont afelett előzetes engedély nélkül vadvédelmi</p>
---	--	---

<p>kell távolítani. A vad elszállítását csak azonosító jellel történt megjelölését követően szabad megkezdeni. Az elejtett vadba behelyezett azonosítójel számát a vadászat végén - egyéni vadászat esetén a vadász, társas vadászat esetén a vadászatvezető, bér- és vendégvadászat esetén a kísérővadász - a vadászati napló megfelelő rovatába bejegyzni.</p>	<p>főlött - a horgasinat (Achilles-ín) befoglalóan - egyéni vadászat alkalmával, a nagyvad birtokbavételét követően azonnal be kell helyezni. Társas vadászatban elejtett nagyvadba az azonosító jelet legkésőbb a társas vadászat végén be kell helyezni. A behelyezéskor az elejtés, illetve a birtokbavétel hónapját és napját az azonosító jelről el kell távolítani. A vad elszállítását csak azonosító jellel történt megjelölését követően szabad megkezdeni. Az elejtett vadba behelyezett azonosítójel számát a vadászat végén - egyéni vadászat esetén a vadász, társas vadászat esetén a vadászatvezető, bér- és vendégvadászat esetén a kísérővadász - a vadászati napló megfelelő rovatába bejegyzni.</p> <p>(...) Abban az esetben, ha a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, akkor a vadász a számára előzetesen kiosztott vadazonosító sorszámát rendeli hozzá az adott nagyvad faj elejtésének a bejegyzéséhez.</p>	<p>bírságot eredményezhet.</p> <p>További nagyon fontos indoka és előnye lehet az e-naplónak, hogy minden vadász számára a rendszer az elejtett vad rögzítésekor csak és kizárólag a számára előzetesen hozzáadott vadazonosító számot engedi felhasználni, beírni. Ezáltal elkerülhető a sajnos gyakorinak mondható, tiltott többszörös vadazonosító felhasználása is, mely végeredményben bűncselekmény elkövetését is jelenti.</p> <p>Szintén kiküszöböli azt a problémát is, ha egy vadász esetleg több vadászatra jogosultnál is tag, így több társaság vadazonosítójával is rendelkezik, azokat véletlenül felcserélje.</p>
<p>VTV 58. § (1)* A vadászatra jogosult - a vadászat formájától függetlenül - köteles a vadászat lefolyásának</p>	<p>VTV 58. § (1)* A vadászatra jogosult - a vadászat formájától függetlenül - köteles a vadászat lefolyásának utólagos ellenőrzésére alkalmas napló (a</p>	<p>Az e-napló üzemeltetése a vadászatra jogosulttal szemben</p>

<p>utólagos ellenőrzésére alkalmas napló (a továbbiakban: vadászati napló) vezetéséről gondoskodni.</p> <p>(1a)* A vadászatra jogosultnak biztosítania kell a területén vadászni jogosult személyek számára a vadászati naplóhoz való megfelelő hozzáférést.</p> <p>(2)* A vadászatra jogosult a vadászat befejezését követően köteles az elejtett vadról nyilvántartást vezetni (a továbbiakban: teríték-nyilvántartás).</p> <p>(3) Az elfogott vad nyilvántartására a teríték-nyilvántartás szabályait kell alkalmazni.</p> <p>(4) A vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetését a vadászati hatóság ellenőrzi.</p> <p>(5)* A vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetésének részletes szabályait a miniszter az e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletben állapítja meg.</p>	<p>továbbiakban: vadászati napló) vagy e-vadászati napló vezetéséről, illetve üzemeltetéséről⁴⁸⁸ gondoskodni.</p> <p>(1a)* A vadászatra jogosultnak biztosítania kell a területén vadászni jogosult személyek számára a vadászati naplóhoz való megfelelő hozzáférést.</p> <p>(1b) Abban az esetben, ha a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, akkor gondoskodnia kell róla, hogy a szolgáltatás folyamatosan elérhető legyen a Vt.-ra jogosult területén.</p> <p>(2)* A vadászatra jogosult a vadászat befejezését követően köteles az elejtett vadról nyilvántartást vezetni (a továbbiakban: teríték-nyilvántartás).</p> <p>(3) Az elfogott vad nyilvántartására a teríték-nyilvántartás szabályait kell alkalmazni.</p> <p>(4) A vadászati napló, az e-vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetését a vadászati hatóság ellenőrzi.</p> <p>(5)* A vadászati napló, az e-vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetésének részletes szabályait a miniszter az e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletben állapítja meg.</p>	<p>üzemeltetési kötelezettséget hoz létre, ami gyakorlatilag egy szolgáltatónál történő szolgáltatás megrendeléssel történik meg, illetve a szolgáltatás díjának folyamatos rendezésével. Amennyiben a megrendelt szolgáltatás nem elérhető, pl. üzemzavar miatt, akkor szükséges alternatív megoldásként a hagyományos vadászati napló biztosítása is.</p>
<p>47. §* (1)(kapcsolódva 58.§.-ához) a Vtv. Az egyéni, illetve a társas</p>	<p>47. §* (1)(kapcsolódva 58.§.-ához) a Vtv. Az egyéni, illetve a társas vadászati naplót és</p>	<p>A vadászati napló 2 féle megoldása tartalmában</p>

⁴⁸⁸ Abban az esetben, ha a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, akkor gondoskodnia kell róla, hogy a szolgáltatást nyújtó szervezet felé időben teljesítse a szolgáltatás nyújtásáért cserébe megillető díjakat.

<p>vadászati naplót és terítéknyilvántartást a 13. számú mellékletben foglalt minta szerint kell vezetni. Minden vadászatot új sorszámon, annak megkezdése előtt kell naplózni, a vadászat várható befejezésével együtt. A bejegyzett befejezési időponton túl a vadász vadászati tevékenységet nem végezhet. Egyéni vendég- vagy bérvadászat esetében a vadászatot a kísérővadász jegyezi be, társas vadászat esetében pedig a vadászatvezető.</p> <p>Amennyiben a vadászon vadelejtés, sebzés, hibázás vagy bármilyen vadászati, illetve rendkívüli esemény történt akkor a vadászat végén - egyéni vadászat esetén a vadász, társas vadászat esetén a vadászatvezető, bér- és vendégvadászat esetén pedig a kísérővadász - a vadászati napló megfelelő rovatába bejegyezni, valamint a bejegyzést aláírásával hitelesíteni köteles.</p> <p>(2)* A vadászjegyet, a hivatásos vadász szolgálati naplóját, az egyéni, illetve a társas vadászati napló és teríték-nyilvántartást és a vadászatra jogosult által vezetett dokumentumokat a vadász, illetve a vadászatra jogosult - az eredeti</p>	<p>terítéknyilvántartást, továbbá az e-vadászati naplót a 13. és ... számú mellékletben foglalt minta és alapvető szabályok szerint kell vezetni. Minden vadászatot új sorszámon, annak megkezdése előtt kell naplózni, vagy bejegyezni az e-vadászati naplóval a vadászat várható befejezésével együtt. A bejegyzett befejezési időponton túl a vadász vadászati tevékenységet nem végezhet, kivéve, ha az e-vadászati naplóban módosította⁴⁸⁹ eredeti vadászatra vonatkozó bejegyzését. Egyéni vendég- vagy bérvadászat esetében a vadászatot a kísérővadász jegyezi be, társas vadászat esetében pedig a vadászatvezető. Amennyiben a vadászon vadelejtés, sebzés, hibázás vagy bármilyen vadászati, illetve rendkívüli esemény történt akkor a vadászat végén - egyéni vadászat esetén a vadász, társas vadászat esetén a vadászatvezető, bér- és vendégvadászat esetén pedig a kísérővadász - a vadászati napló megfelelő rovatába bejegyezni, valamint a bejegyzést aláírásával hitelesíteni köteles.</p> <p>(2)* A vadászjegyet, a hivatásos vadász szolgálati naplóját/e-szolgálati naplót, az egyéni, a társas vadászati napló, az e-vadászati napló és teríték-nyilvántartást és a vadászatra jogosult által vezetett dokumentumokat a vadász,</p>	<p>megegyezik, ugyanazon bejegyzéseket kell a törvény értelmében bevezetni azzal a különbséggel, hogy amennyiben a későbbiekben a jogszabály kötelezővé teszi, akkor terítékfotó, gps koordináták is azonnal bejegyezhetőek már az e-napló rendszerében, ezáltal is hitelesítve a bejegyzett információkat.</p> <p>A jogszabály által előírt vadászati napló megőrzési kötelezettség az e-napló vonatkozásában nemcsak kényelmesebb és egyszerűbb, hanem az adott vadászati évre vonatkozóan is előnyösebb. A korábbi évek adatai lekérdezhetőek azonnal az arra feljogosított felhasználók számára, így az segítséget nyújthat az adott időszak</p>
--	--	--

⁴⁸⁹ Ennek azért is van kiemelt jelentősége, mivel a bejegyzés módosításával láthatóvá válik a többi vadásztárs részére is, hogy még a vadászat nem fejeződött be, még jogszerű tartózkodás van a területen.

<p>bejegyzésekkel - az utolsó bejegyzést követő legalább 5 évig köteles megőrizni. A vadász, illetve a vadászatra jogosult 5 napon belül köteles bejelenteni a vadászati hatóságnak, ha a felsorolt dokumentumok közül bármelyik elveszik, megsemmisül, vagy azt tőle eltulajdonítják.</p>	<p>illetve a vadászatra jogosult - az eredeti bejegyzésekkel - az utolsó bejegyzést követő legalább 5 évig köteles megőrizni. A vadász, illetve a vadászatra jogosult 5 napon belül köteles bejelenteni a vadászati hatóságnak, ha a felsorolt dokumentumok közül bármelyik elveszik, megsemmisül, vagy azt tőle eltulajdonítják.</p> <p>Amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, a rendszer meghibásodása esetén köteles azonnal vagy legkésőbb következő munkanap reggelén bejelenteni a vadászati hatóságnak az észlelt rendszerhibát. A hiba elhárításáig köteles gondoskodni a Vt.-ra jogosult területén a vadászati jog felfüggesztéséről (a tagok értesítése útján) vagy Ideiglenes Vadászati Napló kihelyezéséről.⁴⁹⁰</p>	<p>vadgazdálkodási tervezéséhez is.</p>
<p>Vtv. 65. § (1) * A vadász a vadászat megkezdése előtt köteles a vadászatra jogosultnál a vadászatra az előírt rendben bejelentkezni. Egyéni vadászat esetén a vadászatra jogosultnál való bejelentkezésnek minősül a vadászatnak a vadászati napló vezetésére meghatározott szabályok</p>	<p>Vtv. 65. § (1) * A vadász a vadászat megkezdése előtt köteles a vadászatra jogosultnál a vadászatra az előírt rendben bejelentkezni. Egyéni vadászat esetén a vadászatra jogosultnál való bejelentkezésnek minősül a vadászatnak a vadászati napló vezetésére meghatározott szabályok szerinti bejegyzése, illetve amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló</p>	<p>Az e-napló esetében is a beiratkozás rendje a törvény által előírt módon történik meg. A különbség abban rejlik, hogy itt nem szükséges az előre elhelyezett vadászati naplókhoz is</p>

⁴⁹⁰ Amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, abban az esetben célszerű beszereznie a vadászati felügyelőségtől – mint hatóságtól – ideiglenes naplót, melynek alkalmazásával az online rendszer hibája, működésének szünetelése esetén is biztosítottá válhat a vadászatra jogosult területén a vadászati jog gyakorlásának törvényi előírása a regisztrációra vonatkozóan.

<p>szerinti bejegyzése. A vadász e rend szerinti jelentkezésével a vadászatra jogosult hozzájárulása a vadászathoz megadottnak tekintendő. Egyéni vadászat esetén a vadászat a vadászati naplóba történő beiratkozással veszi kezdetét, és a vadászati naplóból történő kiiratkozással ér véget. Egyéni vadászati módok esetén a vadászatra jogosult köteles a vadászatok rendjére vonatkozó rendelkezéseit ismertetni.</p> <p>(2)* A vadászatra jogosult a vadászat részletes rendjét a vadászterületnek megfelelően, a helyi viszonyok szerint köteles megállapítani.</p> <p>(3)* A vadász köteles a helyi szabályzatban foglaltakat megtartani, valamint a jogosult által felhatalmazott vadászatvezetőnek, illetve kísérő vadásznak a vadászat rendjére vonatkozó utasításait követni. A vadászatra vonatkozó szabályok, illetve utasítások megszegőjét a vadászatvezető, egyéni vadászat esetén a jogosult vagy a hivatásos vadász figyelmezteti, súlyosabb esetben az érintett vadászatból kizárja.</p>	<p>megoldását választotta, akkor a rendszerben történő online bejegyzéssel is. A vadász e rendek szerinti jelentkezésével a vadászatra jogosult hozzájárulása a vadászathoz megadottnak tekintendő. Egyéni vadászat esetén a vadászat a vadászati naplóba vagy e-vadászati naplóba történő beiratkozással veszi kezdetét, és a vadászati naplóból vagy e-vadászati naplóból történő kiiratkozással ér véget. Egyéni vadászati módok esetén a vadászatra jogosult köteles a vadászatok rendjére vonatkozó rendelkezéseit ismertetni.</p> <p>(2)* A vadászatra jogosult a vadászat részletes rendjét a vadászterületnek megfelelően, a helyi viszonyok szerint köteles megállapítani, azt a Vt.-ra jogosult alap-és házi szabályzatában rögzíteni.</p> <p>(3)* A vadász köteles a helyi szabályzatban foglaltakat megtartani, valamint a jogosult által felhatalmazott vadászatvezetőnek, illetve kísérő vadásznak a vadászat rendjére vonatkozó utasításait követni. A vadászatra vonatkozó szabályok, illetve utasítások megszegőjét a vadászatvezető, egyéni vadászat esetén a jogosult vagy a hivatásos vadász figyelmezteti, súlyosabb esetben az érintett vadászatból kizárja.</p>	<p>elutazni, hanem bárholnan megtehető a beiratkozás, majd a vadászat befejeztével a kiiratkozás is.</p>
<p>Vtv. 67 §. (3a)* Bér- vagy vendégvadászat esetén a kísérő vadász gondoskodik</p>	<p>Vtv. 67 §. (3a)* Bér- vagy vendégvadászat esetén a kísérő vadász gondoskodik a sebzett</p>	<p>Magyarországon a nagyvadak mennyisége és</p>

<p>a sebzett vad utánkereséséről, az elejtett vad szabályszerű megjelöléséről, a lőtt vad kezeléséről, szállításáról, a vadászati naplóba való bejegyzéséről.</p>	<p>vad utánkereséséről, az elejtett vad szabályszerű megjelöléséről, a lőtt vad kezeléséről, szállításáról, a vadászati naplóba vagy e-vadászati naplóba való bejegyzéséről.</p> <p>(3b) Amennyiben a Vt.-ra jogosult az e-vadászati napló megoldását választotta, abban az esetben a sebzés helyének GPS koordinátáit is rögzíteni kell a rendszerben, ami a vad későbbi utánkeresését hivatott segíteni.</p>	<p>minősége kiemelkedően magasnak tekinthető. Ezért is fontos, hogy a sokszor milliós értéket képviselő sebzett vadak felkutatásában minden lehetséges modern eszközt alkalmazzunk. Az e-naplóban rögzített GPS koordináták segítséget nyújtanak az utánkeresést folytató szakemberek számára, hogy a kutyákkal a rálövés pontos helyén kezdjék meg a keresést. Ez nagymértékben megnöveli a sikeres utánkeresés esélyét, ezáltal komoly gazdasági érdeket is szolgáltatva akár állami erdészetek, akár „civil” vadászatra jogosultak esetében.</p>
<p>Vtv. 83. § (1)*– A vadászati hatóság határozata alapján vadgazdálkodási bírságot köteles fizetni a vadászatra jogosult akkor, ha</p> <p><i>f)</i> nem, vagy nem az e törvényben foglaltaknak megfelelően tesz eleget a vadgazdálkodási üzemterv, éves vadgazdálkodási terv</p>	<p>Vtv. 83. § (1)*– A vadászati hatóság határozata alapján vadgazdálkodási bírságot köteles fizetni a vadászatra jogosult akkor, ha</p> <p>...</p> <p><i>f)</i> nem, vagy nem az e törvényben foglaltaknak megfelelően tesz eleget a vadgazdálkodási üzemterv, éves</p>	<p>A jogszabályban előírt elszámolási kötelezettség teljesítése leegyszerűsödik, hiszen az e-napló rendszere naprakész nyilvántartás is egyben, melyet a</p>

<p>készítésének, a teríték-nyilvántartási, valamint vadászati napló vezetési kötelezettségének; g) a vadgazdálkodási szabályokat megsérti;</p> <p>(4) Az (1) bekezdés g) pontja szerint a vadgazdálkodási szabályok megsértésének minősül, ha a vadászatra jogosult:</p> <p>a)* nem veszi át a vadászati hatóságtól az azonosító jeleket, illetve nem készíti el a felhasználásukra vonatkozó részletes szabályokat, a vadászévre kiadott azonosító jelek felhasználásáról határidőben nem számol el a vadászati hatóságnak, az elszámolás nem a valóságnak megfelelő, az azonosító jel helyi szabályait jogszabályellenesen állapítja meg,, vagy a jogosultság megszűnését követő 15. napig az azonosító jelekkel nem számol el, és a társas, egyéni vadászati naplót, teríték-nyilvántartást, valamint a hivatásos vadász szolgálati naplóját nem adja le a vadászati hatóságnak;</p> <p>b) amennyiben a vadászatra jogosult személyében, valamint a vadászterület határában az üzemtervi ciklust követően nem történt változás, és az új üzemtervi ciklus megkezdését követő 15. napig nem kéri a társas, illetve egyéni vadászati</p>	<p>vadgazdálkodási terv készítésének, a teríték-nyilvántartási, valamint vadászati napló vagy e-vadászati napló vezetési kötelezettségének;</p> <p>g) a vadgazdálkodási szabályokat megsérti;</p> <p>(4) Az (1) bekezdés g) pontja szerint a vadgazdálkodási szabályok megsértésének minősül, ha a vadászatra jogosult:</p> <p>a)* nem veszi át a vadászati hatóságtól az azonosító jeleket, illetve nem készíti el a felhasználásukra vonatkozó részletes szabályokat, a vadászévre kiadott azonosító jelek felhasználásáról határidőben nem számol el a vadászati hatóságnak, az elszámolás nem a valóságnak megfelelő, az azonosító jel helyi szabályait jogszabályellenesen állapítja meg,, vagy a jogosultság megszűnését követő 15. napig az azonosító jelekkel nem számol el, és a társas, egyéni vadászati naplót/ e-vadászati naplót, teríték-nyilvántartást, valamint a hivatásos vadász szolgálati naplóját/e-szolgálati naplóját nem adja le a vadászati hatóságnak;</p> <p>b) amennyiben a vadászatra jogosult személyében, valamint a vadászterület határában az üzemtervi ciklust követően nem történt változás, és az új üzemtervi ciklus megkezdését követő 15. napig nem kéri a társas, illetve egyéni vadászati napló/e-vadászati napló és a teríték-nyilvántartás, valamint a hivatásos vadász szolgálati</p>	<p>megfelelő funkció alkalmazásával könnyedén lehet a hatóság számára benyújtható jelentéssé konvertálni.</p>
---	---	---

napló és a teríték-nyilvántartás, valamint a hivatásos vadász szolgálati naplója vadászati hatóságnál történő lezárását és ismételt érvényesítését;	naplója/e-szolgálati vadászati hatóságnál történő lezárását és ismételt érvényesítését;	naplója
---	--	----------------

2. sz. melléklet:**Integrálásra kerülő területi államigazgatási szervek**

2010. december 31-ig	2011. január 1-jétől
Igazságügyi Hivatal	Igazságügyi Szolgálat
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
	Erdészeti Igazgatóság
	Földművelésügyi Igazgatóság
	Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság
Földhivatal	Földhivatal
Egészségbiztosítási Pénztár	Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási Szerv
Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság	Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság
Munkaügyi Központ	Munkaügyi Központ
OMMF Munkaügyi és Munkavédelmi Felügyelőség	Munkaügyi és Munkavédelmi Szakigazgatási Szerv
Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Felügyelősége	Fogyasztóvédelmi Felügyelőség
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal	Kulturális Örökségvédelmi Iroda
ÁNTSZ	Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv
MKEH mérésügyi és műszaki biztonsági hatóság	Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatóság
Nemzeti Közlekedési Hatóság	Közlekedési Felügyelőség
Oktatási Hivatal	Oktatási Főosztály (főosztályi jogállású szervezeti egység)

3. sz. melléklet:**A Kormányablakokban kezdetben intézhető ügykörök****Saját hatáskörben intézhető ügyek**

1. Biztosítási jogviszony lekérdezés
2. Elektronikus tulajdoni-lap másolat lekérdezése
3. Elektronikus térképmásolat
4. Ügyfélkapu létesítése, elektronikus kapcsolattartással kapcsolatos felvilágosítás, tájékoztatás
5. Utazási költségtérítés egészségbiztosítási ellátás igénybevétele kapcsán
6. Egyéni vállalkozói tevékenység bejelentése
7. Egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos adatváltozás és szünetelés bejelentése
8. Egyéni vállalkozói tevékenység megszüntetése
9. Kereskedelmi tevékenység bejelentése, engedélyezése
10. Társasházkezelői és ingatlan-kezelői tevékenység bejelentése
11. Telepengedélyezési eljárás
12. Szálláshely-üzemeltetési engedély kérelmezése
13. Üzletszerűen folytatni kívánt ingatlanközvetítői, ingatlan-vagyon értékelő és közvetítő tevékenység bejelentése

Közreműködő hatóságként intézhető ügyek

14. Gyermekgondozási segély igénylése
15. Anyasági támogatás igénylése
16. Családi pótlék igénylése
17. Gyermeknevelési támogatás igénylése
18. Egyéni vállalkozói igazolvány igénylése
19. Hatósági bizonyítvány igénylése az egyéni vállalkozók nyilvántartásából
20. Önkormányzati hatáskörbe tartozó szabálysértések esetén a pénzbírság, illetve járművezetéstől való eltiltás méltányosságából történő mellőzése, az elkobzott dolog visszaadása
21. Gyorsforgalmi út ügyében kártalanítási eljárás

Irányító tájékoztatás nyújtása

Illetékes hatóságról történő tájékoztatás, nyomtatványok, adatlapok biztosítása, csatolandó dokumentumokról való tájékoztatás történik meg ezekben az ügyekben

22. Terhességi-gyermekágyi segély igénylése
23. Gyermekgondozási díj igénylése
24. Magyar igazolvány, Magyar hozzátartozói igazolvány diákkedvezmények bejegyzése, visszavonása
25. Magyar igazolvány, Magyar hozzátartozói pedagógus és oktatói kedvezmények bejegyzése, visszavonása

26. Magyar igazolvány, Magyar hozzátartozói igazolvány kiadásában való közreműködés
27. A bemutatott külföldi okirat elfogadhatóságának elbírálása, amennyiben nem magyar állampolgár Magyarországon kíván házasságot kötni
28. Magyar állampolgár külföldi házasságkötéséhez tanúsítvány kiadása
29. Külföldi állampolgár Magyarországon történő házasságkötéséhez szükséges tanúsítvány bemutatása alóli felmentés

4. sz. melléklet:**Tájékoztató az eseti légtér igényléséhez kapcsolódó illetékfizetési kötelezettségről**

Az eseti légtér kijelölésére irányuló közigazgatási hatósági eljárásért 3000 Ft általános tételű illetéket kell fizetni. Az illetékmentesség eseteit *az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény* határozza meg.

Az illeték megfizetése történhet illetékbélyeggel vagy átutalással.

Illetékbélyeggel történő fizetés esetén a 3000 Ft összértékű illetékbélyegeket a kitöltött kérelemre kell felragasztani.

Átutalással történő fizetés esetén a 3000 Ft-ot – vagy több, egyidejűleg benyújtott kérelem esetén annak többszörösét – a Honvédelmi Minisztérium Magyar Államkincstárnál vezetett, HM VGH HM Igazgatás néven nyilvántartott 10023002-01780499-00000000 számú számlaszámára kell átutalással befizetni. Az IBAN számlaszám: HU 58 1002 3002 0178 0499 0000 0000, a Magyar Nemzeti Bank SWIFT kódja: MANEHUHB. Az átutalás közleményrovatába be kell írni az „Eseti légtér igénylésének illetéke.” szöveget, az eseti légtérrel igénylő ügyfél nevét, lakcímét vagy székhelyét (a kérelemmel megegyezően), és az igényelt eseti légtér kezdőnapjának dátumát.

Példa a közleményrovatba beírandó szövegre: *„Eseti légtér igénylésének illetéke. Lázár Krisztina, 8200 Veszprém, Vilonyai u. 5. 2017. október 4.”*

Átutalással történő fizetés esetén a kérelemhez csatolni kell a készpénzátutalási megbízás ellenőrző szelvényének eredeti példányát, vagy a banki átutalás tényét igazoló, a bank által kiadott igazolás eredeti példányát. E-mailben benyújtott kérelem esetén e dokumentumok egyikének elektronikus másolatát kell a kérelemhez csatolni. A katonai légügyi hatóság az illeték megfizetésének tényét a gazdálkodási számlája forgalmába történő betekintéssel ellenőrzi.

A katonai légügyi hatóság szükség esetén felhívja az ügyfelet az illeték megfizetésére, ezzel egyidejűleg figyelmezteti arra, hogy amennyiben az illeték megfizetését elmulasztja, a hatóság az eljárást az illetékfizetési kötelezettség elmulasztására tekintettel végzéssel megszünteti.

5. sz. melléklet:**Útmutató eseti légtér igényléséhez****Az eseti légtér kijelölésének közigazgatási hatósági folyamata:**

1. A kérelem pontos kitöltése. A légtér kiterjedésénél a WGS-84 rendszerű földrajzi koordinátákat fok, fokperc, és fokmásodperc pontossággal kell megjelölni (pl.: 46°35'28"É 19°42'45"K).

1.1 Amennyiben a kérelmezett légtér sokszög, úgy minden töréspontjának WGS-84 rendszerű földrajzi koordinátákkal történő megadása szükséges. A koordinátákat sorrendben kell megadni, oly módon, hogy az a kívánt területet körülölelje.

1.2 Amennyiben a kérelmezett légtér kiterjedése egy henger formájú térgeometriai forma, úgy szükséges annak a középpontját WGS-84 rendszerű földrajzi koordinátákkal megadni és hozzárendelni egy távolságot, amely a henger sugarát adja meg méterben vagy kilométerben.

1.3 A légtér igénybevételének tervezett dátuma, időpontja:

- a kezdő és befejező dátum között maximálisan 30 naptári nap engedélyezett;
- a dátumokon túl szükséges megjelölni a légtér valós igénybevételének időpontját Coordinated Universal Time (UTC) szerint (pl.: naponta 12:00 UTC -14:00 UTC).

1.4 A légtér magasság megadásakor az alábbiakat kell figyelembe venni:

- ha az alsó magasság megegyezik a földfelszínnel, azt a „GND” rövidítéssel kell jelölni;
- a felső magasságot közepes tengerszinthez (AMSL) viszonyított magasságban, a pilóta nélküli légi járművek számára igényelt légtér kivételével, 500 lábra végződően kell megadni;
- meghatározott tevékenység esetén és meghatározott légtérben *a magyar légtér légiközlekedés céljára történő kijelöléséről szóló 26/2007. (III. 1.) GKM–HM–KvVM együttes rendelet* (a továbbiakban: Rendelet) speciális szabályokat tartalmaz.

2. Általános tételű eljárási illeték megfizetése (magánszemély, gazdasági társaság esetén):

2.1 az illeték megfizetése történhet illetékbélyeggel, amelyet a kitöltött kérelemre kell felragasztani, vagy

2.2 átutalással, amelyet a Honvédelmi Minisztérium Magyar Államkincstárnál vezetett, HM VGH HM Igazgatás néven nyilvántartott **10023002-01780499-00000000** számú számlaszámára kell befizetni. Az átutalási bizonylat másolatát csatolni kell a kérelemhez.

3. A Rendelet 15. § (5) bekezdésében meghatározott esetben jogszabályban előírt biztonsági elemzés és légiforgalmi szolgáltató vélemény megküldése szükséges.

4. A CTR vagy TIZ légtérrel nem rendelkező repülőteret részben vagy egészben érintő eseti légtér kérelem benyújtásakor a repülőtér üzemeltetőjének írásos hozzájárulását is csatolni kell.

5. A kérelmet, a mellékleteit, és az illeték megfizetésének igazolását a HM ÁLF részére legalább harminc nappal a tervezett igénybevétel előtt kell megküldeni.

Benyújtás módja:

- postai úton: 1885 Budapest, Pf. 25.
- elektronikus levelezési címre: klh@hm.gov.hu

Megjegyzés: Elektronikus úton történő megküldés kizárólag átutalással teljesített illeték esetén lehetséges. Amennyiben az illeték illetékbélyegen kerül befizetésre, úgy kérelmet kizárólag postai úton lehet előterjeszteni. Tekintettel arra, hogy a hatóság az eljárást csak a kérelemre felragasztott eredeti illetékbélyeg megküldését követően indíthatja meg, a kérelem elektronikus úton történő megküldése nem járul hozzá a gyorsabb ügymenethez.

A katonai légügyi hatóság az alábbi szempontok szerint dönt a kérelem vizsgálatát követően:

- a kérelem az annak benyújtására jogosult személytől származik;
- meghatalmazás alapján történő kérelem benyújtás esetén a meghatalmazást csatolta-e az ügyfél;
- a benyújtott kérelem tartalmi elemei megfelelnek-e az előírásoknak;

- a benyújtás beérkezésének időbeliségét, és
- a kérelmezett eseti légtér minden egyéb, más légtéren (jogszabályban kijelölt légterek, és közigazgatási határozattal kijelölt eseti légterek) való átlapolását;
- a kérelmezett légtér elhelyezkedésétől és kiterjedésétől függő mellékletek meglétét, megfelelőségét.
- a polgári légiközlekedési hatóság szakhatósági állásfoglalása.

A katonai légügyi hatóság a benyújtott dokumentumok és az eljárási határidők figyelembe vételével dönt az eseti légtér kijelöléséről.

6. sz. melléklet:

 HONVÉDELMI MINISZTERIUM	Eseti légtér kérelem							
Kérelmező neve: _____ Címe: _____ Telefonszáma: _____ E-mail címe: _____ Levelezési cím (amennyiben eltér a címtől): _____ Adószám/adóazonosító jel: _____ A légtér oldalhatárainak WGS-84 rendszerű földrajzi koordinátái (fok, fokperc, fokmásodperc formátumban, maximum 10 koordinátpont megjelölésével): _____ _____								
A légtér igénybevételének dátuma, a kezdés és befejezés időpontja (UTC): _____ _____								
A légtér alsó és felső magassága (AMSL – láb) ¹ : _____ A légtérigénylés indoka: ☐ Pilóta nélküli légjármű repülése ☐ Katonai vagy rendészeti művelet ☐ Repülőtér – rendezvény ☐ Egyéb, a 4/1998. (I. 16.) Kom. rendelet 1. § (2) bekezdése alapján: _____ A légtérben a légit forgalom szervezéséért felelős személy ² vagy szolgálat megnevezése és elérhetősége: _____ _____								
A légtérigénylő felelős személy ³ neve és elérhetősége: _____ Csatolt mellékletek (kérjük jelölje X jellel, mely dokumentumokat csatolja): ☐ Képviselőre való meghatalmazás, amennyiben nem a jogi személy képviselőjére jogosult személy jár el. ☐ 3000 Ft értékű általános tételeljárású illeték megfizetését igazoló banki átutalási bizonylat vagy illetékbélyeg. ☐ Az illetékes légit forgalmi szolgáltató véleménye. ☐ A CTR vagy TIZ légtérrel nem rendelkező repülőtér üzemeltetőjének véleménye. ☐ Biztonsági felmérés és a biztonsági felmérés elkészítését végző személy alkalmasságának igazolása. Kelt:								
		Kérelmező (sajátkezü/cégszerű aláírás)						
Illetékbélyeg helye: <table border="1" style="width: 100%; height: 100px; border-style: dashed;"> <tr> <td style="width: 16.6%;"></td> <td style="width: 16.6%;"></td> <td style="width: 16.6%;"></td> <td style="width: 16.6%;"></td> <td style="width: 16.6%;"></td> <td style="width: 16.6%;"></td> </tr> </table>								
Megjegyzés: Az eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 29. §-a alapján, annak a 4. § -8. §-ára figyelemmel 3000 Ft értékű általános tételeljárású illetékköteles, melyet illetékbélyeggel vagy a Honvédelmi Minisztérium Magyar Államkincstárnál vezetett, HM VGH HM Igazgatóság néven nyilvántartott 10023002-01780489-00000000 számú számlaszámra is befizethet. Az eseti légtér igénylésének és igénybevételének szabályait a magyar légtér igénybevételéről szóló 4/1998. (I. 16.) Kom. rendelet szabályozza. A kérelmet a tervezett igénybevétel előtt legalább 30 nappal kell benyújtani. Jelen formanyomtatvány egy eseti légtér kijelölése iránti kérelem benyújtására szolgál. ¹ AMSL (Above Mean Sea Level): Közepes tengerszint feletti magasság. ² A légit forgalom szervezéséért felelős személy vagy szolgálat feladata a légtérigénylés folyamatos biztosítása és a tevékenységben résztvevő légjármű (légjárművek) és a Kom. rendelet 5/A. § (8) bekezdésében szereplő légjárművek közötti elkülönítés koordinálása. ³ A légtérigénylő felelős személy feladata: A kérelem hiánytalan benyújtása, a légtér aktiválása és deaktiválása (+36-1-296-9256) a Budapest ATB Központnál, az indoklásban szereplő tevékenység szervezése, koordinálása, továbbá a tevékenység közvetlen végrehajtása.								

SZERZŐSÉGI NYILATKOZAT

Alulírott dr. Szabó Balázs ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám. A benne található, másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem. Kijelentem továbbá azt is, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából. E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Miskolc, 2020. március 25.

dr. Szabó Balázs